

Møte mandag den 5. desember 2016 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 26):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2017
2. Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2017 og forslag til statsbudsjett for 2017 (Innst. 2 S (2016–2017), jf. Meld. St. 1 (2016–2017), Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1–5 (2016–2017))
3. Referat

Presidenten: Representanten Annette Trettebergstuen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Nordland fylke, Veronica Pedersen *Åsheim*, vil nå ta sete.

Statsråd Siv Jensen overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:01:10]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2017

Sak nr. 2 [10:01:18]

Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2017 og forslag til statsbudsjett for 2017 (Innst. 2 S (2016–2017), jf. Meld. St. 1 (2016–2017), Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1–5 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 4 timer og 40 minutter – eksklusiv replikker og 3-minuttersinnlegg. Taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 80 minutter, Høyre 70 minutter, Framskrittspartiet 40 minutter, Kristelig Folkeparti 20 minutter, Senterpartiet 20 minutter, Venstre 20 minutter, Sosialistisk Venstreparti 20 minutter og Miljøpartiet De Grønne 10 minutter.

Replikkordskiftet foreslås ordnet slik: Det blir adgang til seks replikker med svar etter innlegg fra statsministeren og finansministeren og fire replikker med svar etter innlegg av partigruppenes hovedtalere, parlamentariske ledere og øvrige medlemmer av regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:02:57] (komiteens leder og ordfører for saken): Det har vært en krevende og ekstraordinær budsjettbehandling. Til syvende og sist var det viljen til å finne en løsning som slo igjennom. Jeg er tilfreds med at regjeringspartiene og samarbeidspartiene på lørdag kom fram til en enighet om statsbudsjettet. Det har en egenverdi og gir stabilitet i vårt politiske system. Dette skal ikke undervurderes – det er bare å se på det siste døgnbegivenheter i andre land.

Jeg har derfor et behov for å takke dem som har bidratt: selvsagt kolleger i regjeringspartiene og i Venstre, Stortingets president og administrasjon, vårt eget komitésekretariat og departementene. Men jeg vil også gi en takk til opposisjonen, som har markert utålmodighet både i og utenfor salen, men aldri på en slik måte at man har sådd tvil om at man, uansett, ville få en løsning for landet.

Hvorfor ble disse forhandlingene så krevende? Det er ingen tvil om at enhver regjering som kommer til Stortinget med ultimative krav, velger seg en utfordrende framgangsmåte. Når en mindretallsregjering gjør det, er det i tillegg en parlamentarisk svært lite klok opptreden. Særlig blir det vanskelig når ultimatumet dreier seg om et sakfelt, i dette tilfellet klimasaken, der fire partier har avtalt på forhånd at her skal vi nå få til resultater sammen – ikke hver for oss, men sammen. Ansvar for den vanskelige budsjettssituasjonen må derfor regjeringen bære. Da budsjettet ble lagt fram 6. oktober, sa jeg at fra Kristelig Folkeparti stiller vi ikke med absolutter eller ultimatumer. Kristelig Folkepartis mål har hele tiden vært å få til et budsjett som får klimagassutslippene betydelig ned. Det har vi etter mye og krevende arbeid fått til.

For det ikke-sosialistiske samarbeidet har vi nok hatt mer oppløftende dager enn de siste, men det er et viktig pauli ord som sier følgende – og jeg siterer fra en ikke ukjent bok:

«Men ett gjør jeg: Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg ut etter det som er foran.»

Noen erfaringer tar vi nok allikevel med oss på veien.

Klima- og miljøsidene av budsjettet er offensiv: endringen av engangsvgiften, som premierer de miljøvennlige bilene, bedre avskrivingssetter for nullutslippsbiler, økt vrakpant, sterk satsing på jernbane og kollektivtrafikken ellers, prioritering av det klassiske naturvernet, opprettelse av et CO₂-fond for næringslivet og ikke minst en betraktelig styrket klimalov.

Budsjettet er generelt tilpasset en skjør økonomisk oppgang i landet. Ledigheten er fortsatt høy, særlig i enkelte fylker, mens andre fylker opplever nedgang. Derfor er det riktig å fortsette med særskilte aktivitetstilskudd til kommuner der ledigheten er høy, på Sør- og Vestlandet. Vi styrker innovasjon i forliket, lærlingtilskuddet øker igjen, og skatteforliket følges opp med redusert bedriftsskatt og en lettelse i formuesskatten på den arbeidende kapital. Alt dette vil bidra til å sikre norske arbeidsplasser og næringsliv.

For Kristelig Folkeparti er ikke familien en produksjonseenhet. Familien er en grunnstein i samfunnet som ikke kan erstattes. Vår familiepolitikk bygger på tillit til foreldrene og deres valg for seg og sine. Derfor mener vi at valgfrihet er viktig og nødvendig. Vi styrker kontantstøtten, og vi øker bemanningen i barnehagene. I eliten er kanskje ikke kontantstøtten noen vinner, men befolkningen ser verdien av den. Om lag 60 pst. tar ut kontantstøtte

i deler av perioden den gjelder for, og det er altså – og det tror jeg at jeg må minne om – når barnet er mellom ett og to år. Dessuten er nå nesten en fjerdedel av dem som tar ut støtten, menn.

Engangsstøtten økes med 25 pst., et løft som er historisk.

Tidlig innsats i skolen har vært en kjernesak for Kristelig Folkeparti denne perioden. Vi har gjennom hvert budsjett sørget for flere lærere i 1.–4. klasse. Det siste løpet tar vi nå, og med det har vi i snitt sørget for at det kan være to lærere i hver klasse på disse trinnene. Det gir mer tid til hvert enkelt barn og en mer tilpasset undervisning. Det store frafallet vi har i videregående skole, vil vi forhåpentligvis se en nedgang i om noen år.

Kirken står overfor en ny situasjon fra 1. januar 2017. Med forliket vil vi sikre en god drift når Kirken nå skal skrive et nytt kapittel i sin historie.

Vi oppfyller også bistandsmålet på 1 pst. Det er en viktig seier på vegne av verdens fattige.

En god distriktpolitikk har alltid kjennetegnet Kristelig Folkeparti. Gjennom forliket styrkes distriktene. Ny satsing på bioøkonomi, midler til næringsutvikling og økt kraft i bredbåndsutbyggingen er noen eksempler på dette.

Når det gjelder den sosiale profilen, øker minstepensjonen til enslige alderspensjonister med 4 000 kr neste år. Dette er en av de gruppene i samfunnet som har minst å rutte med og svakest levekår. På to år har vi økt deres pensjon med 8 000 kr.

Til slutt vil jeg særlig trekke fram et område som har ligget Kristelig Folkeparti tungt på hjertet i disse budsjettforhandlingene: barns trygghet. Vi har visst at altfor mange barn blir utsatt for de groveste overgrep. Ja, i en av de siste sakene, «Dark Room»-saken, har vi sett voksne som til og med planlegger overgrep på egne barn som ikke er født engang. Mørketallene er store, altfor store, og vi plikter å styrke barns trygghet og rettsikkerhet. Jeg er glad for den enstemmighet vi fikk i Stortinget da Kristelig Folkepartis representantforslag om en handlingsplan for barns trygghet ble behandlet tidligere i år. Nå følger vi opp dette i budsjettforliket, med mange og svært viktige tiltak. Statens barnehus får økte midler, det blir flere påtalejurister, etterforskere og avhørere knyttet til vold mot barn. Kriplos styrkes, det samme med Alternativ til Vold, Stine Sofie Senteret, barnevernet og familievernet. Vi får nå øremerkede penger til skolehelsetjenesten og helsestasjonene, og vi får også et behandlingstilbud til unge overgripere.

Vi brenner for å få gjort noe for de mest sårbare barna, og vi har latt oss inspirere av en chilensk nobelprisvinner i litteratur, Gabriela Mistral. Hun skrev følgende for veldig, veldig mange år siden, men det er dessverre altfor aktuelt også i dag: Til barnet kan vi ikke si: I morgen. Barnets navn er: I dag.

Jeg tar opp vårt forslag i innstillingen og de omdelte verbalforslagene på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Jeg anbefaler videre Kristelig Folkepartis gruppe å stemme subsidiært for det forliket som vil bli fremmet senere i debatten.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Marianne Marthinsen (A) [10:12:31]: Først av alt vil jeg gjerne gi honnør til representanten Syversen for å ha fått til viktige gjennomslag, også på områder som er viktige for Arbeiderpartiet. Jeg skjønnte av representanten Syversens innlegg, og i og for seg av det generelle mediebildet de siste dagene, at dette har vært krevende runder. Vi ser også at Arbeiderpartiets alternative budsjett har vært til inspirasjon på en del punkter – det gjelder lærertetthet, barnefattigdom og vold i nære relasjoner – og det er bra. Da kan vi vel si det sånn at et dårlig budsjett har blitt litt mindre dårlig på enkelte punkter.

Det skjuler seg litt av hvert på inndekningssiden i det forliket som er inngått. Når det kuttes i viktige velferdstjenester til folk, burde man være rakrygget nok til å stå for det. Bak den unnselige tittelen «Effektiviseringsreform, øke med 0,3%» skjuler det seg et kutt på over 400 mill. kr til sykehusene. Statsministeren tok ikke noe ansvar for det i morges i Politisk kvarter, så da må jeg spørre: Var det Kristelig Folkeparti som ville ha sykehuskutt? Og er representanten Syversen enig med meg i at et kutt på 427 mill. kr er så stort at det faktisk kommer til å gå ut over pasientbehandlingen ved landets sykehus?

Hans Olav Syversen (KrF) [10:13:40]: Ja, det er lov å la seg inspirere av hverandres budsjetter, men siden Kristelig Folkepartis alternative budsjett ble lagt fram før Arbeiderpartiets alternative budsjett, skulle det ikke forundre meg om også vi har hatt en litt inspirerende virkning på det Arbeiderpartiet valgte å legge fram. Og så får vi være glad for at mye av dette i fellesskap har kommet inn på de områdene representanten nevnte, i det forliket som nå er presentert.

Når det gjelder effektivitetsprosenten og hvordan den slår ut, er det interessant at i mange debatter i denne salen er opposisjonen – den konstruktive delen av den – og vi opptatt av at byråkratiet må ned. Ja vel, dette er en jobb for å gi en beskjed til alle etater: Kutt i byråkratiet, men sørg for at det som går til – i dette tilfellet – pasienter, blir stående. Det håper jeg og tror jeg at vil bli resultatet, og ikke noe kutt i tilbudet til den enkelte pasient.

Svein Flåtten (H) [10:15:02]: La meg først takke for et godt samarbeid under forhandlingene. Det skal jeg komme nærmere tilbake til.

La meg også takke for det interessante sitatet fra apostelen Paulus, en mann som alltid leverte det vi på godt norsk kan kalle for rene ord for pengene.

Jeg vil gjerne spørre representanten Syversen, med referanse til det sitatet, når det gjelder å strekke seg mot det som ligger foran og legge uenighetene bak seg. Hva ser han som det viktigste området for det gode ikke-sosialistiske samarbeidet vi har hatt gjennom snart fire år, når man skal legge uenighet bak seg og se fremover? Hva er hans prioriterte område?

Hans Olav Syversen (KrF) [10:15:53]: Når jeg snakket om å strekke seg etter det som ligger foran, var jeg kanskje litt korttenkt og tenkte at vi har en votering senere i dag. Men jeg kan godt strekke det litt lenger også og si at jeg er veldig fornøyd med hvordan samarbeidet har virket inn på sentrale områder som har betydning for vår økonomi og for vår velferd framover, rammevilkår for næringslivet, vår skolesatsing fra starten av og til forskning og

hele løpet imellom. Det er en enighet om familiepolitikken og valgfriheten, en enighet om at frivilligheten har en egenverdi og bør oppmuntres til det, også fordi det er en viktig stolpe i vårt samfunn. Jeg har mye å strekke meg etter, og så får vi se hvilken vei det strekker seg mot til syvende og sist.

Kirsti Bergstø (SV) [10:17:06]: Med Kristelig Folkeparti ved roret har en av Audis aller ræste sportsbiler blitt 220 000 kr billigere, altså har Kristelig Folkeparti sponset bilkjøp for i utgangspunktet vel bemidlede folk med mer enn det en minstepensjonist har å leve for – penger til «veisusing» for kakser framfor velferd. Men hvis man skulle være så uheldig å havne i en bilulykke, enten man kjører min gamle Saab eller en av sportsbilene man nå får råd til med Kristelig Folkeparti, er det lite å hente fra det fellesskapet som Kristelig Folkeparti tilhører.

Etter uker med kaos og krangling blant de borgerlige ender man likevel med å sende enorme regninger til trafikkskadde, ved bl.a. å kutte i fysioterapihjelp til dem som har amputert eller transplantert. Jeg lurar på om Kristelig Folkeparti er fornøyd med vekslingen fra velferd til «veisusing» og at utsatte grupper fortsetter å betale skattelettefesten for de rikeste.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:18:11]: Jeg tillater meg å si at den replikken kanskje ikke var helt objektiv. Når det gjelder engangsavgiften, skulle jeg ønske at vi kunne ha som mål at det som er viktig, er å få ned utslippene, istedenfor å peke på om den eller den bilen hører til den eller den klassen i samfunnet.

Hvis man ser på dette forliket, har det en god sosial profil. Jeg regner med at det er diagnoselisten som representanten Bergstø viser til. I vårt alternative budsjett ønsket vi å stå på det som har vært til nå. Jeg håper og tror at med den omleggingen vil de gruppene som representanten Bergstø er opptatt av, bli ivaretatt, og jeg er overbevist om at det vil bli jobbet med det videre i fagkomiteen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:19:14]: Jeg skjønner at representanten Syversen og representanten Flåtten må finne trøst i Bibelen – det kan jeg også gjøre noen ganger. Den talen vi hørte i sted, hørtes mer ut som et rekviem enn en lovsang. Det var en sørgmodig grunntone i innlegget. Jeg har hørt både rekviem og lovsang, her var det rekviemet som vant i tonen – det var moll.

Jeg hørte representanten Syversen løfte fram distriktsatsingen, og det er helt rett at Kristelig Folkeparti har reversert noen av Høyres og Fremskrittspartiets kutt, men fortsatt er det mindre til distrikt neste år enn det var i fjor, og mye mindre enn det var i 2013. Vi har sett en sentralisering av sykehus, vi ser sentralisering av politi, av skattekontor, av Nav og av kommuner. Det er en voldsom sentralisering vi ser rundt i landet vårt. Selv om det er rettet på noen av de verste utslagene, er representanten fornøyd med hovedretningen når det gjelder sentralisering, som vi ser i dette budsjettet?

Hans Olav Syversen (KrF) [10:20:14]: Jeg skjønner jo at representanten Slagsvold Vedum har et sideliv som musikkannemler. (Munterhet i salen) Det som er problemet med enkelte som skal anmelde enten teater- eller musikkstykker, er at de kommer med forutinntatte hold-

ninger og har skrevet manuset på forhånd. Så jeg vil egentlig bare oppfordre representanten Slagsvold Vedum til å se på forliket og komme tilbake ved en senere anledning. (Latter i salen)

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Marianne Marthinsen (A) [10:21:09]: Så fikk vi da altså en budsjettenighet til slutt. Det er bra. En opprivende regjeringsskisse et halvt år før et valg er ikke noe som Norge er tjent med, og det er viktig at de partiene som forvalter et flertall på Stortinget, faktisk tar ansvar for å skaffe landet et budsjett.

Men høsten har vist en regjering som har store problemer med forholdet til sine samarbeidspartier. Det har vært spesielt å være vitne til en mindretallsregjering som framsetter ultimatum for Stortinget før budsjettet er lagt fram, og i klartekst da forteller Stortinget at deler av budsjettet ikke er til behandling. Det er betegnende at ord som «krisse», «ultimatum» og «kabinetsspørsmål» har svirret i lufta nesten helt fram til dagens punktum. Men nå får endelig landets kommuner vite hva slags budsjetter de har å forholde seg til neste år. Næringslivet har endelig fått klarhet i hva slags skatteregime de skal forholde seg til drøye tre uker fram i tid, og, ikke minst, vi får muligheten til å snakke om politikken, etter uker og måneder med bare støy.

Jeg overlater til andre å felle dom over det borgerlige samarbeidet. I denne siste finansdebatten i perioden er det budsjettene det skal felles dom over. Fire år med Høyre-Fremskrittsparti-regjering har tatt Norge i retning av økende arbeidsledighet, større forskjeller mellom folk, en uansvarlig oljepengebruk og høyere klimagassutslipp. Over 20 mrd. kr i skatteuttak har blitt finansiert gjennom usosiale velferdskutt for utsatte grupper og uttak fra framtidige generasjoners sparebøsse. Pengene er fordelt slik at folk flest får en femmer i skatteuttak om dagen, og landets rikeste får flere hundre tusen kroner årlig. For vanlige folk spises disse veldig beskjedne skatteuttakene raskt opp av økte avgifter, økt barnehagepris eller økte egenandeler.

Hvis politikk er å prioritere – og noen vil jo hevde at det dreier seg om det – vil regjeringen Solberg trolig gå inn i historiebøkene som den svakeste noensinne. Bruken av fellesskapets oljeinntekter har vært rekordhøy fra dag én og gjennom hele regjeringssperioden – før oljeprisfallet, før ledighetsveksten, før flyktningtilstrømmingen – og den videreføres også i budsjettforslaget for 2017. Erna Solberg gikk til valg på å gjøre Norge mindre oljeavhengig og prioritere bedre, men har altså brukt nesten 100 mrd. kr mer av oljepengene nå i dette fjerde året. Det spiser av framtidig handlingsrom i finanspolitikken. Regjeringens manglende evne til å prioritere løses gang på gang ved å gå til pensjonsfondet. Det er et uttrykk for kortsiktighet og en manglende vilje til å ta ansvar for framtidige generasjoner.

Med Høyre-styrt regjering skulle det bli flere lønnsomme private arbeidsplasser som bidrar til statsbudsjettet, ikke flere som lever av statsbudsjettet. Særlig på dette området er avstanden mellom ord og handling påtakelig. Det skapes nesten ikke arbeidsplasser i privat sektor. Lavere oljepris er selvfølgelig en vesentlig del av årsaken til det, men regjeringen har møtt en økende ledighet med passivitet, og de har konsekvent vært på etterskudd, med for svake tiltak.

Kort oppsummert: Høyre og Fremskrittspartiet gikk til valg på å kutte skatte- og avgiftsnivået og gjøre norsk økonomi mindre oljeavhengig. Bortfallet av inntekter skulle finansieres gjennom kutt i byråkrati, flere private jobber og såkalt dynamiske effekter av skatteuttene. Det eneste regjeringen har å vise til etter fire budsjetter, er at de har kuttet skattene og hentet penger fra oljefondet for å finansiere det. På fire år har regjeringen effektivt redusert kommende regjeringers handlingsrom til å møte framtidige utfordringer.

Budsjettforliket gjør ikke denne situasjonen noe bedre. Jeg vil gi Kristelig Folkeparti og Venstre anerkjennelse for å ha rettet opp noen mangler i budsjettet. Flere av de nye satsingene kjenner vi igjen fra Arbeiderpartiets alternative budsjett, som sterkere klimatiltak, tidlig innsats i skolen, mer til jernbane, flere studieplasser og støtte til lærlingbedrifter. Men denne helt kronisk manglende evnen til å prioritere gjør at vi får store permanente utgiftsøkninger som langt på vei finansieres med engangsinntekter, sånn som økte utbytter, et ganske solid kutt i ymse-posten og utsettelse av utgifter som uansett vil komme senere. Særlig på samferdselsbudsjettet ser vi det. Det er ikke å ruste landet for framtiden.

Så er det oppsiktsvekkende at bak posten effektiviseringsreform – øke med 0,3 pst. – skjuler det seg et kutt på nesten en halv milliard kroner til sykehusene. Det er jo en ærlig sak å mene at det er sykehusene som skal finansiere store deler av dette forliket, men det er på grensen til uredelig ikke å si det høyt. Dette er ikke avbyråkratisering. Det kommer til å gå ut over pasientbehandlingen ved landets sykehus, og det kommer på toppen av at Høyre systemisk har bevilget flere milliarder kroner mindre enn sine helt konkrete valgløfter til sykehusene i 2013.

Det fantes heller ikke – selv med den pengebruken som det legges opp til her – rom for å droppe kuttet til ressurskrevende brukere i kommunene eller å sikre de 600 lærerstillingene som nå forsvinner ut av ungdomsskoler som har problemer med dårlige resultater.

Vår hovedkritikk fra da budsjettet ble lagt fram i høst, ligger fast: for svak innsats mot ledigheten og veldig trange rammer for kommunene, som skal løse store oppgaver for barn og eldre. Og i bunnen ligger en fordelingsprofil som øker forskjellene i Norge, en videreføring av skatteuttet til dem som har mest – stikk motsatt av hva vi trenger. Vi ønsker en annen retning for landet. I vårt budsjettforslag skisserer vi tre hovedutfordringer som vi står overfor: økende ulikhet, arbeid i en økonomi som er på vei inn i en ny fase, og klimagassutslipp, som må reduseres kraftig.

Vår levemåte og samfunnsorganisering er ikke bærekraftig på sikt. Det er gledelig, synes jeg, å se at budsjettforliket langt på vei følger Arbeiderpartiets bevilgninger til kollektivområdet og jernbane, og at det er et samlet storting som nå har en klar ambisjon om å få til et omfattende teknologiskifte i transportsektoren, bl.a. gjennom et CO₂-fond. Det trengs. Men det er ikke nok. Skal vi klare å oppfylle våre egne forpliktelser under Paris-avtalen, har vi ikke tid til å vente på en klimaavtale med EU. Med vårt alternative budsjett har vi lagt fram en klar plan for hvordan vi mener at målet skal nås.

Den største økonomiske skillelinjen i Norge går i dag mellom dem som er innenfor, og dem som er utenfor arbeidsmarkedet. Derfor er det så bekymringsfullt at andelen av befolkningen som er sysselsatt, er den laveste på 20 år.

Regjeringens egne anslag viser at ledigheten er i ferd med å bite seg fast på et altfor høyt nivå. Da er det uforståelig at den målrettede innsatsen mot ledigheten på Sør-Vestlandet tas ned. I vårt alternative budsjett foreslår vi nær 1 mrd. kr ekstra direkte til disse områdene for å få folk raskt i aktivitet. Omstilling skjer ikke i Nav-køen, det skjer når folk får noe å gjøre.

Så må bruken av oljepenger tilpasses sånn at den tjener oss både på kort og på lang sikt. I en nedgangskonjunktur er det selvfølgelig rom for å øke pengebruken noe for å holde aktivitetsnivået oppe, men pengene må brukes riktig og målrettet. Vi ønsker en økonomisk politikk som prioriterer kraftfulle tiltak rettet mot utsatte områder, samtidig som det er kontroll på den samlede pengebruken. Arbeidskraft og kapital som har vært brukt i petroleumsrelatert virksomhet, må tas i bruk i andre næringer. Derfor er det avgjørende at finanspolitikken ikke bidrar til å undergrave konkurransevnen i fastlandsnæringene. Lav rente og lav kronekurs er viktigst. Finanspolitikken må ikke sette det i spill.

En annen skillelinje som fører til økt ulikhet, går mellom dem som har trygge, hele stillinger, og dem som har dårlig betalte og usikre deltidsstillinger. Akkurat som trygghet for jobb er et vern mot ulikhet, er trygghet i jobb det samme. Lykkes vi med å skape flere og tryggere arbeidsplasser, vil det være et veldig viktig bidrag til å holde forskjellene små og ulikheten liten. Små økonomiske forskjeller er et konkurransefortrinn for oss. For å unngå økende ulikhet må det satses tungt på å bygge kompetanse i arbeidslivet, gode velferdsordninger og inkluderende fellesarenaer. I tillegg må skattepolitikken i større grad enn i dag bidra til rettfærdig fordeling. Det trengs et nytt flertall, som kan ta landet i riktig retning på disse helt avgjørende områdene.

Helt til slutt gjør jeg oppmerksom på at i lys av bl.a. anslagsendringer som Stortinget har blitt gjort oppmerksom på gjennom forliket, har Arbeiderpartiet lagt inn et justert forslag til rammer som erstatter vårt forslag, nr. 1, i innstillingen. Jeg tar med dette opp Arbeiderpartiets forslag.

Presidenten: Da har representanten Marianne Marthinsen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Siri A. Meling (H) [10:31:20]: Jeg registrerer at representanten Marthinsen velger å bruke veldig mye av sin taletid på å kritisere regjeringen, istedenfor å fortelle om Arbeiderpartiets egen politikk.

Vi er inne i en omstillingsfase, og for Høyre er det viktig å føre en ekspansiv motkonjunkturpolitikk for arbeid og aktivitet i denne fasen, hvor oljeprisen har falt så mye. Det innebærer også bruk av oljepenger, og vi mener at regjeringen har lagt seg på et balansert og riktig nivå i forhold til det omstendighetene krever av oss.

Arbeiderpartiet bruker betydelig energi på å beskyldte regjeringen for å bruke for mye oljepenger, selv om noen kanskje vil hevde at forskjellen fra deres eget opplegg er minimal. Uansett er det nærliggende å tro at når anslagene forbundet med asyltilstrømning til Norge ble nedjustert med 1,6 mrd. kr, ville Arbeiderpartiet begjærlig bruke denne anledningen til å nedjustere oljepengebruken i sitt eget opplegg. Det har ikke skjedd, og da må vi vel kunne konkludere med at Arbeiderpartiets kritikk egentlig bare er tom retorikk.

Marianne Marthinsen (A) [10:32:25]: Nå var vel balansen kritikk og skryt av eget alternative budsjett sånn ca. 50–50, så Siri Meling kan ta det helt med ro. Arbeiderpartiet kommer til å bruke mye tid på å fronte sitt alternative budsjett i tiden som kommer. Vi er stolte av det opplegget og mener at det ville tatt landet i en bedre retning.

Og så til oljepengebruken. En ekspansiv motkonjunkturpolitikk vil være preget av at man gjør noen midlertidige utgiftsøkninger for å holde hjulene i gang. Det er ikke det Høyre har holdt på med gjennom denne stortingsperioden. Det er helt forsmedelig å se på hvordan Høyre har overlatt kontrollen over oljepengebruken til Fremskrittspartiet, som jo har gått til valg på at de ønsker å bruke penger i en helt annen målestokk enn det de ansvarlige partiene på Stortinget ser for seg. Vi ser permanente utgiftsøkninger som nå i stor grad finansieres av kortsiktige inntekter, og det er ikke målrettet mot de områdene som faktisk har behov for støtte. Det er ekspertutvalg etter ekspertutvalg som slår fast at pengebruken er for høy, og jeg lurer på hvor det er blitt av det Høyre som garanterte for en ansvarlig økonomisk politikk.

Roy Steffensen (FrP) [10:33:46]: Formuesskatt betaler bare nordmenn. Om en utlending eier en bedrift i Norge, slipper vedkommende å betale formuesskatt for sine verdier, mens nordmenn som er medeiere i samme bedrift, må betale. Dette er urettferdig, det er konkurransevridende, og i motsetning til selskapsskatt, som man kun betaler når man går med overskudd, må formuesskatt betales enten man går med underskudd eller med overskudd.

I disse tider går mange bedriftseiere, spesielt på Vestlandet, ikke rundt og lurer på hva de skal bruke overskuddet til, men hvordan de kan redusere underskuddet og beholde sine ansatte. Tror representanten Marthinsen at det blir flere ansatte av at vi i en slik situasjon skal la norske bedriftseiere få økt skatt på om lag 4 mrd. kr, for at staten – krone for krone – skal sette 4 mrd. kr inn i oljefondet, for å kunne finansiere flere aksjekjøp og flere eiendommer i utlandet med disse bedriftseiernes penger?

Marianne Marthinsen (A) [10:34:44]: Jeg registrerer med interesse at representanten Steffensen mener det er «urettferdig» at formuende skal bidra over skatteseddelen. Det mener ikke jeg, og det mener ikke Arbeiderpartiet. Formuesskatten er et viktig redskap for at skattesystemet vårt skal virke fordelende hele veien, også i toppen. Fjerner vi formuesskatten, får vi et system som åpner for nullskattytere igjen, og det vil vi ikke ha.

Og så har jo regjeringspartiene slitt med å klare å dokumentere noen som helst effekt av disse skatteuttene. Man har kuttet det samlede skatte- og avgiftsnivået med over 20 mrd. kr, og formuesskatten utgjør en vesentlig del av det. Og det virker jo ikke, det fører jo ikke til sysselsettingsvekst, og vi har ingen garantier for at formuesskattene faktisk sluses inn i bedrifter. Gjennom skatteforliket er vi med på en ordning som gjør at dersom bedriften går med underskudd, kan man få utsatt betaling av formuesskatten. Det mener vi er en fornuftig ordning.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:35:55]: Representanten Marthinsen var inne på oljepengebruken, og det har fra Arbeiderpartiet vært gjentatt kritikk mot nivået på den. Jeg må si at da jeg så alternativet fra Arbeiderpartiet, hvor

man tar det ned med 4 mrd. kr, og når vi vet at oljepengebruken er på ca. 225 mrd. kr, tenkte jeg: Du verden, det var sterk kritikk for liten differanse.

Mitt spørsmål er: Hvis det skulle bli slik at Arbeiderpartiet bestyrer Finansdepartementet, vil antall oljemilliarder inn i budsjettet da gå ned?

Marianne Marthinsen (A) [10:36:40]: Vi er nødt til å få innfasingen av oljepenger ned på et forsvarlig nivå, et nivå som faktisk kan bære inn i framtiden. Handlingsregelen er en regel for å fase oljepenger inn i økonomien, men i et tempo og på en måte som norsk økonomi kan bære, og som gjør at oljefondet i prinsippet skal stå der til evig tid. Med det innfasingstempoet som denne regjeringen har praktisert, vil fondet være tomt i 2043. Det er helt åpenbart at innfasingstempoet må ned.

Vi har hatt flere ekspertutvalg som har uttalt seg om pengebruken. Thøgersen-utvalget er ett av dem. Der anbefalte man å ligge på en innfasing på 7–8 mrd. kr i året. For 2017 har regjeringen foreslått 15. Vi foreslår å ta det ned til 11. Det er et betydelig skritt i riktig retning, ned mot det nivået som Thøgersen-utvalget anbefaler. Og det er jo helt unikt – jeg tror nesten i verdenshistorien – at samtlige opposisjonspartier ved enhver budsjettkursvei har anbefalt å bruke mindre penger enn sittende regjering.

Geir Pollestad (Sp) [10:37:56]: Eg har til liks med representanten Syversen lyst til å snakke om kva som skal skje når Arbeidarpartiet er tilbake i regjeringkontora, og vil då gripa fatt i landbruksfeltet, fordi det er eit felt der det har vist seg å vera ganske stor spennvidde mellom dei fine orda og dei fagre løfta og dei politiske realitetane.

Mitt spørsmål er: Er det ein reell vilje i Arbeidarpartiet til å prioritera norsk matproduksjon i form av f.eks.

1. auka investeringsmidlar,
2. eit klarare inntektsmål,
3. ein mindre iver etter å verna og
4. å seia eit klart nei til den biffavgifta som fleirtalet i budsjettforliket har sett i gang ein prosess for å innføra?

Marianne Marthinsen (A) [10:38:47]: Jeg synes det er hyggelig å få snakke om hva som skal skje den dagen Arbeiderpartiet er tilbake i regjeringkontorene. De siste årene har vist, mener jeg, at Arbeiderpartiet har prioritert satsing på landbruk og på matproduksjon. Vi har et helt klart mål som vi har vedtatt, og som er definert, om at vi vil øke lønnsveksten i jordbruket, og det er en tydelig målsetting fra vår side. Det har vi også fulgt opp gjennom våre budsjettforslag og ikke minst i holdningen til denne regjeringens første jordbruksoppgjør, i 2014, som vi faktisk stemte imot. Det er ganske sjelden kost.

Så mener vi det er riktig med satsing på både små og store bruk, og ikke som regjeringen, som har gått for en favorisering av de store. Og så vil det helt sikkert være mange små og store enkeltsaker som vi får rikelig anledning til å diskutere.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Svein Flåtten (H) [10:40:06]: La meg først få gjøre det aller viktigste, nemlig å ta opp forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet om endrede budsjetttrammer, et forslag

som også viser budsjettenigheten mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre. Detaljene i dette er kommunisert til Stortinget i rimelig tid før debatten, slik det var lovt. (Munterhet i salen)

La meg takke samarbeidspartiene – Kristelig Folkeparti og Venstre – for at vi fikk til en enighet også i periodens siste budsjett. Det viste seg at viljen til samarbeid var sterkere enn de motsetningene som naturlig er mellom fire partier med forskjellig tilnærming.

La meg også takke opposisjonen for å ha vist overbærenhet i ventingen på et forlik. Jeg tror det er feil, det representanten Marthinsen sier, at norsk næringsliv har vært bekymret for ikke å få vite hvilket skatteregime de skulle ha til neste år. Jeg tror de er meget fornøyd med at det ikke var Arbeiderpartiets skatteregime som skulle påføres norsk næringsliv, med 10,5 mrd. kr i økte skatter.

Vi lever i en tid da tilvante situasjoner endres raskt, både hjemme og ute, og Norge er i en krevende situasjon etter fallet i oljeprisen og lavere aktivitet i petroleumsnæringen. Det er det som har vært dynamoen for veksten i norsk økonomi gjennom mange år. Folk er engstelige for jobbene sine og for hva endringer og omstillinger kan bety for den enkelte nå og i fremtiden. Derfor er jeg glad for at budsjettenigheten forsterker regjeringens budsjett med satsing på flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Det er noe folk etterspør i en urolig tid.

Petroleumsnæringen vil stadig bety mye i overskuelig fremtid, men det omstillingsbehov som man visste – eller i hvert fall burde visst – ville komme i norsk næringsliv, har kommet raskere på oss enn ventet, og det har kommet på vår vakt. Det har vært en halvering av oljeprisen siden vi overtok høsten 2013. Det var et sjokk inn i norsk økonomi. Så er det lyspunkter de siste måneder: Ledigheten synes ikke å øke særlig mer. I mange fylker og områder går det bedre, fordi næringslivet og arbeidsplasser nyter godt av en økt eksport, forbedret valutasituasjon og dermed forbedret konkurransekraft. Det har vært moderate lønnsoppgjør, og en ekspansiv finanspolitikk som understøtter pengepolitikken, har også bidratt positivt.

Men forbedringen er skjør. Det kreves fortsatt målrettede tiltak mot bransjer, regioner og utsatte grupper i arbeidsmarkedet. Derfor var det også en tiltakspakke i inneværende budsjett til fordel for særlig de utsatte områdene. Den sentrale oppgaven i budsjettet for 2017, som i de to foregående årene, er å bidra til denne langsiktige omstillingen. Det betyr tiltak som skaper flere jobber. Den reduserte aktiviteten i petroleumsnæringen må erstattes med annen aktivitet som kan skape grunnlag for sysselsetting og ny vekst. Flere i arbeid er grunnlaget for at flere er i stand til å skape en trygg økonomisk tilværelse for seg og sin familie. Bærebjelken i det velferdssamfunn vi har bygget opp, er sysselsettingsandelen i befolkningen. Den har vært fallende etter finanskrisen, selv i medvinden i de gode årene etter finanskrisen greide vi ikke å øke den.

Tiltakene for å skape ny vekst, omstilling og økt konkurransekraft er man enige om hos samarbeidspartiene. Det skjer vesentlig langs tre vesentlige områder, som også forsterkes i enigheten. Det er økt satsing på samferdsel og infrastruktur, ikke minst historisk høye satsinger på kollektiv og jernbane, ikke bare ved bevilgningsnivået, som har vært historisk høyt de siste årene, men også ved reformer i organiseringen av bygging av infrastruktur, som gjør at man får mer igjen for pengene. Den fremtidige konkurransekraften

er avhengig av at vi forsterker kunnskap og kompetanse hos de kommende generasjoner. Jeg tror neppe vi kan bli billigere enn våre internasjonale konkurrenter, det sørger vårt høye kostnadsnivå for. Da må vi jobbe smartere, ha mer kunnskap og utvikle bedre teknologi og bedre løsninger enn andre. Da er tidlig innsats i skolen, etterutdanning av lærere og satsing på forskning, ikke minst i samarbeid med næringslivet, helt sentralt. Det er det også i dette budsjettet. Forbedrede rammebetingelser for næringslivet sentralt virker også. Skattnivået senkes videre både for selskaper og for privat norsk eierskap. I en omstillingstid da vi trenger nye arbeidsplasser, må noen investere. Norske eiere bør i sitt eget land få samme konkurransevilkår som utenlandske eiere. Det har de ikke i dag.

Vi ser at politikken virker. Veksten er på vei opp, og det er en økende optimisme i deler av næringslivet og i husholdningene. Det er grunn til å fortsette den politikken vi har ført, og som ser ut til å virke etter hensikten. Så hører det også med at vi i utfordrende økonomiske tider evner å styrke satsingen på helse, med kortere køer og mindre ventetid. Vi har løftet innsatsen innenfor rus og psykiatri og for fattige barn, og budsjettenigheten underbygger også dette.

Klima- og miljøspørsmålet har vært sentralt i dette budsjettet. Budsjettenigheten underbygger og forsterker også løsningene på dette området. Satsingen totalt i det budsjettet som vil bli vedtatt, har en helårseffekt på 5,3 mrd. kr gjennom grønt skatteskifte, klima- og miljøspørsmål. Vår politikk vil redusere utslippene med nær 700 000 tonn i 2017. De beregnede kuttene, med den politikken som nå ligger, vil være på 11 millioner tonn i 2030 – og mer vil komme, som resultat av en rekke langsiktige forslag i budsjettenigheten som kommer til å gi langsiktige virkninger. Jeg nevner CO₂-fond for næringslivet, biodrivstoffopp- trapping og ikke minst en massiv satsing på jernbane, kollektiv, belønningsmidler og grønt skatteskifte.

Budsjettprioriteringene og enigheten har man også fått til gjennom en balansert og godt tilpasset bruk av oljepenger. 3 pst. er godt innenfor handlingsregelen. Finanspolitikken har vært ekspansiv, ja, men det har vært nødvendig. De fleste økonomer og økonomiske miljøer, unntatt de i Arbeiderpartiet, mener at det er godt tilpasset den situasjonen vi har vært i, og – jeg understreker – faktisk fortsatt er i. Oljepengene skal brukes motsyklisk. De skal brukes mer når tidene går imot. Men de skal også brukes på de riktige områdene: på samferdsel, på kunnskap, skole og utdanning, på vekstfremmende skattelettelser, som opprinnelig forutsatt av en statsråd fra Arbeiderpartiet. Dette har vi fulgt opp langt bedre enn den regjering som selv innførte handlingsregelen.

La meg også si litt om generasjonsansvaret når det gjelder bruken av oljepenger. Generasjonsansvaret går ikke bare på å spare penger i utenlandske aksjer, handlegater og bygårder. Det betyr også å bruke avkastningen til å investere hjemme når tidene går oss imot, til å skape nye arbeidsplasser for de generasjoner som kommer etter oss. Jeg tror ikke at det hjelper å gå andektig i ring – handlingslammet – rundt sparegrisen. Det kommer ikke til å hjelpe de generasjonene som kommer etter oss. De er best hjulpet ved at vi investerer de verdiene vi har, i nye arbeidsplasser, og særlig når tidene går oss imot på den måten som vi nå har opplevd.

Ulikhet i samfunnet er et stadig tilbakevendende tema for Arbeiderpartiet og andre som kritiserer Høyre for å bi-

dra til økt ulikhet gjennom skattepolitikken. Men det aller viktigste vi kan gjøre for å bekjempe ulikhet i det norske samfunnet, er å skape flere arbeidsplasser for de generasjonene som kommer etter oss. Da er oljefondet og verdiene der et av virkemidlene, men også det å skaffe folk kunnskap som gjør at vi kan bruke midlene til å investere i det som skal gi verdiskaping og velferd i årene fremover. Jeg tror at dette er et så sentralt tema at diskusjonen om 4 mrd. kr i budsjettet for i år – i fjor var det ingenting fra Arbeiderpartiet, da jukset man seg frem til en lavere olje-engebruk – er altfor smal. Da må man løfte blikket og se på hva vi skal skape, hvilke arbeidsplasser vi skal skape. Det er det som er hensynet til de kommende generasjoner, ikke, som sagt, å vise til at vi har en konto et eller annet sted, mens den norske ungdommen går ledig fordi ingen investerte i arbeidsplasser i deres eget land.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Marianne Marthinsen (A) [10:50:06]: Jeg mener det sier ganske mye om hva som har skjedd i løpet av denne stortingsperioden, når vi nå hører Høyre-folk snakke nærmest som FrP-ere, at vi ikke må gå andektig rundt sparegrisen, men se å få brukt pengene.

Vi snakker ikke her om litt mer penger. Vi snakker om veldig mye mer. Det strukturelle budsjettunderskuddet har økt fra 5,2 pst. til 7,9 pst. mens Erna Solberg har vært statsminister. Hvis det faktisk er sånn at pengebruken er begrunnet i dårlige tider, må det være et slags prinsipp at det skal være lett å ta pengebruken ned igjen.

I helgen fikk vi et budsjettforlik, og det har ett kjennetegn: mange store, permanente utgiftsøkninger som finansieres gjennom inntekter vi bare får én gang. Smellen kommer neste stortingsperiode, og det passer kanskje representanten Flåtten bra.

Jeg må nesten spørre Flåtten om han mener at det budsjettforliket vi fikk i helgen, var et godt bidrag til kommende generasjoner.

Svein Flåtten (H) [10:51:06]: Ja, det tror jeg var et veldig godt bidrag til kommende generasjoner, for det bidro til at det budsjettet som opprinnelig var lagt frem, som var på 1 200 mrd. kr og sørget for investeringer i det som skal skape de fremtidige arbeidsplassene – nemlig investeringer i infrastruktur, jernbane, kollektiv, skole, kunnskap og også skattelettelser for næringslivet – ble ivare tatt, nettopp gjennom det forliket, den enigheten, som vi har fått til. Det er beløp på utgiftssiden som i forhold til det opprinnelige budsjettet ikke ødelegger noen ansvarlighet i norsk økonomi i det hele tatt.

Hvis man ser seg tilbake, vil man se at det har vært stadige økninger på utgiftssiden, og jeg må tillate meg å si at det er ingenting i Arbeiderpartiets alternativ som har noen annen retning.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:52:24]: Det at unger utsettes for vold og overgrep, er hjerteskjærende. Samtidig er kostnaden for ungene, som får ødelagt sin barndom, noe som kan prege livet deres helt, umenneskelig. Budsjettforliket innebærer en rekke positive, konkrete og forpliktende forbedringer nettopp i kampen mot vold mot unger.

Vil Høyre også i framtiden sette av forpliktende midler, sånn at vi kan fortsette kampen for ungene – mot vold?

Svein Flåtten (H) [10:53:12]: Nå har vi nettopp fått en manudaksjon fra representanten Marthinsen om at f.eks. denne typen utgiftsprioriteringer ikke må være varige. Hun har selv kritisert budsjettenigheten for det den innebar, og budsjettenigheten er nettopp viktig på dette området – vold og overgrep mot barn.

Det er ikke dette som har vært det store diskusjonste-maet. Dette er viktig, dette er ting man må fortsette med. Jeg vil ikke love hvilket nivå dette skal ligge på, men det jeg kan love, er at Høyre i regjering vil være tilsnakkende på dette området også i fremtiden. Vi vil tørre å legge dette inn når Kristelig Folkeparti kommer med noe som vi kanskje ikke har lagt inn. Men det er jo ikke slik at vi ikke legger ting inn i vårt eget budsjett.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:54:20]: Da jeg satt i går kveld og forberedte meg til debatten, tenkte jeg at jeg får google litt rundt. Så skrev jeg inn «politisk kaos» i Google-søkefeltet mitt, og hva dukket da opp? En annonse fra Høyre – og der var det første oppslaget: Les mer om Høyre som politisk parti i Norge. Det var Googles svar på «politisk kaos».

Så jeg har et spørsmål til Svein Flåtten. Er Høyre for-trolig med den måten statsbudsjettet blir behandlet på i Stortinget i denne stortingsperioden? Er det ansvarlig? Tar vi de vedtak som skal fattes med tilstrekkelig ansvar, på alvor – når man ikke har hatt én ordentlig saksbehandling i finanskomiteen om realitetene i budsjettet?

Svein Flåtten (H) [10:55:11]: Først og fremst er jeg glad for at representanten fikk anledning til å sette seg inn i budsjettet på forhånd, i går kveld. Vi har også brukt kvelder på å bli enige om dette, og jeg er enig i at det kunne gått raskere, av hensyn til opposisjonen. Det er ikke noen mal for at man skal gjøre det sånn hvert år.

Men jeg vil også si at alternativet til at vi ikke blir enig, er at det føres en annen politikk i Norge – en politikk som likner på den vi hadde i den rød-grønne perioden, og som Slagsvold Vedum også var en eksponent for, som ikke tok hensyn til den omstillingen alle visste måtte komme på ett eller annet tidspunkt, som påførte næringslivet store utgifter, og som vi har gjort på en helt annen måte.

Tidsbruken: Om ikke kritikkverdig burde den vært mindre, men resultatet: aldeles utmerket.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:56:32]: Kan representanten Flåtten forklare logikken i at samtidig som man kutter 37 mill. kr til uføre forsørgere som ikke er i stand til å jobbe, bruker man 300 mill. kr på å dele ut cash til friske foreldre for at de ikke skal jobbe?

Svein Flåtten (H) [10:56:51]: Det er mange utslag av innretningene i både uføreforhold og andre tiltak, og jeg ser at i detaljene kan man noen ganger komme uheldig ut. Det innrømmer jeg. Men jeg tror også det er sånn at dette budsjettet tar seg veldig godt av de svake i samfunnet. Da kommer vi litt tilbake til det som Marthinsen var innom her. Hun vil ikke at noen av utgiftsprioriteringene våre, i hvert fall så få som mulig, skal fortsette.

Vi vil fortsette å ta oss av også de svake i samfunnet gjennom våre budsjettenigheter. Så kan det være at noen faller utenfor enkelte ordninger, men det store bildet er at dette er et godt budsjett også for utsatte grupper i vårt samfunn.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:58:14]: Lørdag 3. desember, etter lange forhandlinger, ble de fire samarbeidspartiene enige om neste års statsbudsjett. Det er ingen grunn til å skjule at forhandlingene denne gangen har vært ekstra krevende fordi enkeltprioriteringene ikke alltid er sammenfallende, men det viktigste er at partiene i Stortinget har etablert en budsjettenighet for 2017. En mindretallsregjering må forhandle mange viktige og vanskelige saker i Stortinget og ikke i regjeringskontorene. Det betyr større offentlighet om ulike politiske prioriteringer og samtidig en vitalisering av Stortinget og større fokus på de overordnede linjene som knytter sammen de fire partiene på ikke-sosialistisk side. Tiden vi står i, er krevende, og derfor er det viktig at vi leverer et budsjett som er best mulig tilpasset utfordringene vi møter. Budsjettet for 2017 vil bidra til flere arbeidsplasser og økt aktivitet i norsk økonomi.

Budsjettenigheten flytter på noen milliarder, men i sum er hovedinnretningen og prioriteringen i regjeringens fremlagte statsbudsjett godt ivaretatt. Viktige satsinger for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag blir ytterligere forsterket gjennom de prioriteringene som avtalen inneholder. Høsten 2015 ble handlingsrommet i statsbudsjettet utfordret av den sterke økningen i antall asylsøkere. Nå har dette snudd. En streng og konsekvent innvandringspolitikk gir resultater og gjør det mulig å omprioritere ressurser til andre viktige budsjettprioriteringer. Politikken virker. Politikk er å prioritere, men det er resultatene som viser hvilke prioriteringer som er de beste og mest riktige.

Det kan heldigvis synes som om norsk økonomi generelt, og oljenæringen spesielt, er gjennom den verste lavkonjunkturen. Flere økonomiske nøkkeltall gir grunn til å håpe at bunnen er passert, men det er fortsatt behov for omstilling og endringer i norsk økonomi. Det er nå vekst i privat sektor, investeringene i Fastlands-Norge øker, ledigheten går ned i de aller fleste fylker, og sysselsettingen er økende. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser rekord i antall nyetablerte foretak, med spesielt stor vekst i vestlandsfylkene som ble hardest rammet av oljeprisfallet. Tallene fra Statistisk sentralbyrå viser at Norge har mange dyktige entreprenører som er villige til å satse og ta risiko for å etablere nye virksomheter og nye arbeidsplasser.

Det aller viktigste for dem som tør å satse og starte opp bedrifter, er troen på fremtiden og troen på at det er mulig å lykkes. Derfor må rammebetingelsene være gode og forutsigbare. Innretning og nivå på skatter og avgifter er en vesentlig del av de rammebetingelsene som regulerer eksisterende og nye bedrifter. Økte offentlige budsjetter kan gi flere arbeidsplasser på kort sikt, men forsterke problemene over tid. Lavere skatt er et effektivt virkemiddel for å skape flere jobber og økt verdiskaping på lang sikt. Hovedinnretningen i skattereformen er å redusere skatt på arbeidsplasser, og det er bra at regjeringen følger opp den brede enigheten i Stortinget om nytt skattesystem, ved

bl.a. å senke selskapsskatten til 24 pst. og redusere skattebelastningen på norske bedriftseiere.

En viktig del av omstillingen er å sørge for at vi har god infrastruktur som både næringsliv og folk flest kan nyte godt av. Budsjettenigheten sørger for at den rekordstore satsingen på samferdsel blir enda større. Det blir nå bevilget over 800 mill. kr ekstra til jernbanen, både til vedlikehold, til nye investeringer og til planlegging av nye jernbaneprosjekt, inklusiv intercity. Samtidig legges det inn nesten 500 mill. kr for å belønne bedre kollektivtilbud.

Samferdselsbudsjettet har økt med over 50 pst. sammenlignet med forrige regjeringens budsjett, og for første gang på flere tiår reduseres vedlikeholdsetterslepet på vei og bane. Det er å bygge landet, og samtidig bidrar det til aktivitet og arbeidsplasser. Å gi gass og bygge infrastruktur som vei og jernbane i krevende tider er god og riktig politikk.

I budsjettet for 2016 ble det lagt frem en tiltakspakke rettet mot arbeidsmarkedet, og det gjør vi også for 2017. Pakken, som er på 4 mrd. kr, skal få ledigheten ned og øke sysselsettingen. En god del av tiltakspakken er målrettet mot Sør- og Vestlandet, som har vært hardest rammet. Gjennom dette sørger vi for å få flere i arbeid, samtidig som vi ruste opp infrastruktur og bygg. Den økonomiske politikken gir forutsigbarhet og bedre rammebetingelser, og tiltakspakken demper de negative utslagene av den omstillingen som nå foregår innenfor enkelte bransjer og i deler av landet.

En viktig del av omstillingen er å styrke næringslivets konkurransevne. Derfor har vi gitt over 20 mrd. kr i skatte- og avgiftslettelse, medregnet budsjettet for 2017. Når selskapsskatten reduseres, blir det mer lønnsomt for næringslivet å investere, satse og skape nye arbeidsplasser i Norge. Det er helt nødvendig for å ta Norge trygt gjennom den langsiktige omstillingen.

Skattelettelsene kommer også folk flest til gode. En vanlig familie betaler nå ca. 8 000 kr mindre i skatt per år. Når man kan bestemme over større deler av egen inntekt, gir det større frihet, og det stimulerer til å jobbe mer.

Bilistene blir også tilgodesett. Fra 2013 og til og med neste års budsjett har vi senket engangsavgiften på vanlige familiebiler med rundt 20 000 kr per bil i snitt. Lettelsene har kommet særlig de ladbare hybridene til gode.

I 2013 tok staten inn totalt 20 mrd. kr i engangsavgift. Nå har den falt, og for 2017 er den nede på ca. 17 mrd. kr. Det innebærer at totalt sett er altså engangsavgiften redusert med 3 mrd. kr fra nivået i 2013.

Norge setter nå verdensrekord i salg av lavutslippsbiler fordi avgiftssystemet er endret. Endringene i engangsavgiften premierer nye biler med lave utslipp uten å straffe biler med mye sikkerhetsutstyr og sterk motor. Fremskrittspartiet vil ha lavere bilavgifter, andre partier er mest opptatt av at avgiftene skal bli grønnere, og nå leverer vi på begge deler – til beste for folk flest og miljøet, samtidig som endringene gir raskere fornyelse av bilparken. Til neste år vil bilistene også få redusert årsavgift og reduserte bompengerakster.

Trygghet for liv og helse har høy prioritet for Fremskrittspartiet. Nå reduseres helsekostene, flere får behandling, og ventetider reduseres. Det bidrar til økt arbeidsinnsats og økt velferd. Budsjettet for 2017 gir en betydelig økning i bevilgningene til aktivitetsvekst ved sykehusene, og ledig kapasitet hos private blir benyttet til beste for fellesskapet.

Samtidig er jeg veldig glad for at vi nok en gang løfter en gruppe som ikke sitter øverst ved bordet, nemlig de enslige minstepensjonistene, som neste år får 4 000 kr mer i pensjon, tilsvarende det de fikk også i år. Det er velfortjent.

Justissektoren er viktig for Fremskrittspartiet, derfor satser vi kraftig på denne. I budsjettet for 2017 gis det 50 mill. kr ekstra for å sørge for flere påtalejurister, etterforskere og styrkede avhørsressurser inn mot vold mot barn. Det er et område som må prioriteres høyt. Regjeringen har som ambisjon å ha to polititjenestemenn per 1 000 innbyggere på nasjonalt nivå i løpet av 2020. Siden regjeringen tiltrådte, er det bevilget midler til over 1 000 nye politistillinger, og neste år planlegges det ytterligere 350 nye stillinger i politiet.

Budsjettet for 2017 er et budsjett for flere jobber, en bedre velferd og en trygg hverdag.

Jeg registrerte at Marianne Marthinsen ikke inkluderte Fremskrittspartiet i det ansvarlige politiske selskap da hun snakket om oljepengebruk. Det Arbeiderpartiet i realiteten påstår, er at satsing på infrastruktur, helse, justis, utdanning, forskning og økt aktivitet i nedgangstider er uansvarlig. Det er ganske oppsiktsvekkende og ganske interessant. Arbeiderpartiet har jo bare én løsning, og det er å øke skattene. For Fremskrittspartiet har det vært veldig riktig nettopp å satse på de områdene som jeg nevnte, fordi den forrige regjeringen etterlot seg et altfor stort etterslep.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:07:29]: Det er bare å slå fast at Fremskrittspartiet i regjering er glad i å bruke andres penger. Med Fremskrittspartiet i spissen har vi sett en rekordhøy oljepengebruk, og det er med stor iver det virker som om en har brukt de milliardene som lavere anslag på asylkomster har gitt. Samtidig har en helt glemt, virker det som, den økende ledigheten. Under denne regjeringa har ledigheten økt med 30 pst., og bare de siste to månedene ser en at det blir flere ledige. I november har Stavanger en ledighet som aldri i historien har vært høyere. Det skapes ikke nye jobber, og sysselsettingen synker. Og hva gjør regjeringa? En kutter i tiltakspakken fra 5 mrd. kr til 4 mrd. kr. Ledige på Sør- og Vestlandet krever tiltak. Hvorfor har ikke Fremskrittspartiet råd til flere tiltak mot ledighet i forliket, når en har rekordmye penger til rådighet? Har Fremskrittspartiet helt glemt de ledige?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:08:27]: Representanten fremsetter en rekke påstander som nødvendigvis ikke er korrekte, og noen av dem er langt fra sannheten. Det er jo nettopp, som jeg også sa i mitt innlegg, tiltak mot å dempe den omstillingen som nå skjer i deler av landet innenfor enkelte bransjer, som er prioritert i dette statsbudsjettet, og som virkelig også er forsterket gjennom den avtalen vi har fått med Kristelig Folkeparti og Venstre.

Det er en tiltakspakke på 4 mrd. kr, som er en videreføring av det som var tiltakspakken for i år, og som ble ytterligere forsterket i revidert nasjonalbudsjett. Det er fortsatt satsing på å tilrettelegge for et riktig skattenivå og et riktig skattesystem til beste for bedriftene som skal stå for den langsiktige verdiskapingen, og det er satsing på kunnskap, på flere studieplasser og økt satsing på forskning. Så hovedinnretningen i budsjettet som regjeringen har frem-

lagt, og den avtalen som vi har fremforhandlet, er nettopp at vi skal fortsette den positive utviklingen med å bygge landet, og tilrettelegge for økt verdiskaping og mer målrettet velferd til dem som har behov.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:09:50]: På en sånn dag er det kjekt å høre at en skryter av hverandre for de ulike gjennomslag som er i budsjettet, og det er ganske mye bra. Representanten Limi nevnte selv gjennomslaget vi har på 4 000 kr ekstra til minstepensjonister, og et kraftig løft for å bekjempe vold og overgrep mot barn. Men jeg skal ikke legge skjul på at Kristelig Folkeparti var veldig skuffet da budsjettet kom, da vi så innsatsen for bekjempelse av vold og overgrep mot barn. Etter store beløp de senere årene var det kun 176 mill. kr som regjeringa skrøt av var satsingen i 2017. Nå, etter budsjettforliket, kan vi si at det er over en halv milliard. Det er et viktig første steg, for nå ligger det til behandling en opptrappingsplan i Stortinget for å bekjempe vold og overgrep, og det skal være en opptrappingsplan. I dag er det litt mer en stortingsmelding og en skildring av ulike prosesser som er i gang.

Vil Fremskrittspartiet, som understreker at dette er et viktig tema, være villig til å gjøre det Stortinget har sagt, nemlig å komme med forpliktende øremerkede tiltak over de neste årene for å sikre at vi løfter oss opp på det nivået hvor vi vet vi må være for å sikre barn en trygg oppvekst?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:10:56]: La det ikke være noen tvil om at Fremskrittspartiet i regjering vil gjøre som Stortinget vedtar. Det er veldig viktig, som representanten Ropstad er inne på, å øke innsatsen og kanskje også få en bedre ressursutnyttelse i den innsatsen vi har, nettopp for å begrense og avdekke overgrep og vold mot barn. Så jeg kan forsikre om at der har vi felles interesse av å styrke og målrette tiltak, og vi har også lagt inn forpliktelser i den avtalen som vi nå har inngått, om å gjøre nettopp det, slik at man får en ytterligere forbedring av de tiltakene som det allerede er lagt opp til fra regjeringens side.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:11:43]: En gang i tiden hadde vi i Norge et parti som het Anders Langes Parti, og som skiftet navn til Fremskrittspartiet. Det partiet var for sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep. Det partiet begynner å bli historie, for dagens Fremskrittspartiet er et parti for sterk økning i offentlige avgifter og offentlige inngrep.

Hvordan kan Hans Andreas Limi forsvare overfor sine velgere at Fremskrittspartiet i løpet av ett statsbudsjett øker bensin- og dieselavgiftene mer enn det man klarte å gjøre i åtte rød-grønne år?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:12:27]: Det er fortsatt slik at dette partiet eksisterer med et annet navn, som representanten Slagsvold Vedum riktignok påpekte. Så er jeg litt forundret over at det kan fremsettes påstander om at vi øker avgiftene i det budsjettet som nå behandles – det er snarere tvert om. Riktignok er det en liten justering på bensin og diesel, men samtidig ligger det inne betydelige lettelser for bilistene. Blant annet reduseres årsavgiften på bil, det er fortsatt en omlegging av engangsavgiften, og bompengetakstene ute i distriktene går ned, så i denne

budsjettpakken burde det være veldig mye som både Senterpartiet og representanten Slagsvold Vedum kan glede seg over, ikke minst med de tiltakene som ligger der, til beste for distriktene.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:13:25]: Synes representanten Limi at regjeringens innføring av skatt på sluttavtaler er særlig godt timet, med tanke på at så mange mennesker de siste par årene har måttet slutte i jobben?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:13:46]: Det tiltaket som representanten Serigstad Valen viser til, er ett av mange tiltak, og som ble en del av den enigheten som vi fremforhandlet om budsjettet for 2016. Samtidig er det slik at vi gjør mange andre positive grep på skatte- og avgiftssiden. Vi har mange forbedringer i tiltakspakken, nettopp for å dempe resultatene av den omstillingen som mange bransjer og deler av landet er inne i. Så i sum vil jeg si at det er en positivitet, og det er et positivt bidrag for ikke bare å sørge for at folk beholder jobben, men at flere kommer i arbeid. Da er det ofte slik at man også må prioritere fordi man skal finne inndekning til viktige, høyt prioriterte tiltak, og det var altså resultatet da vi hadde disse forhandlingene om budsjettet for 2016.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:14:54]: Dette er den fjerde budsjettbehandlingen vi har denne perioden. For hvert eneste år har behandlingen av årets viktigste sak blitt litt dårligere og litt mindre grundig.

I fjor var det en sterk kritikk i finanskomiteen og i Stortinget av hvordan denne budsjettprosessen hadde blitt ledet, og at vi i realiteten kun hadde én ordentlig drøfting av sakens realiteter i komiteen.

I år har vi, takket være regjeringen og støttepartiene, eller hva de nå heter, satt ny rekord i slett saksbehandling her i Stortinget. I fjor var det ett møte, i år ingen møter, i finanskomiteen – ikke ett eneste møte der vi har diskutert sakens realiteter. Og finansinnstillingen, som er det viktigste dokumentet Stortinget behandler i løpet av et år, ble aldri fullført med de reelle tallene og med de reelle politiske prioriteringene.

Det er uansvarlig, det som skjer, og det er et grunnleggende brudd på de retningslinjene som Stortinget har om hvordan et budsjett skal behandles.

Regjeringen har med åpne øyne kjørt denne prosessen. Erna Solberg har skjovet problem etter problem foran seg. Det at hun valgte å skyve Forsvarets langtidsplan inn i høstsesjonen, har gjort hele høstsesjonen veldig uoversiktlig, og dette er veldig uansvarlig når det gjelder hvordan vi behandler store, tunge saker.

I alt det kaoset vi har vært vitne til, drukner sakene og alvoret i enkeltvedtakene. I statsbudsjettet peker vi ut retningen for landet vårt. Hvert enkelt vedtak berører lokalsamfunn, enkeltmennesker og hvordan Norge skal bli. Da kan man ikke ha en så slett saksbehandling at en ikke får gått inn i realitetene i de ulike forslagene.

Norge er et fantastisk land med store og små lokalsamfunn – fra Finnmark i nord til Agder i sør. Vi har valgt en helt annen vei enn det de har valgt i nabolandet vårt, Sverige. Der de har drevet en bevisst avfolkningspolitikk i distriktene, har vi ført en politikk som går i helt motsatt

retning. Vi har ført en politikk for hele landet, der vi har tro på nærhet, ikke bare på stordrift. Vi har ment at det er klokt å ha politi, sykehus, skole og offentlige tilbud nær der folk bor, og vi har brukt skattepolitikken ikke bare til å utjevne sosiale forskjeller, men også til å utjevne geografiske forskjeller. Vi har brukt næringspolitikken til å skape næringsaktivitet og verdiskaping i fjord, fjell og rundt omkring i hele landet vårt. Det har vært en suksesshistorie, den aktive politikken vi har ført i Norge. Dette er nå truet.

Jeg bor i et nabofylke til Sverige. Når man reiser over grensen, ser man hva konsekvensen av den sentraliseringspolitikken har vært. Det har vært avfolkning. Vi vil ikke bli som Sverige.

Dette budsjettet er et nytt sentraliseringsbudsjett. Kristelig Folkeparti skal ha det at de har fått reversert noen av kuttene, men kursen er den samme.

Jeg vil ta noen eksempler som ikke har vært diskutert i det hele tatt, fordi man aldri har fått tid til å drøfte det i høstens behandling: Med dette budsjettet skal vi legge ned nesten halvparten av landets statlige skattekontor. De skal sentraliseres, man satser på stordrift og å være fjernt fra brukeren. Vi vedtar en ny fengselspolitikk, der den store vinneren er direktoratet i Oslo, som skal bygges opp, de lokale fengslene skal tappes, og de små fengslene har man som mål å legge ned.

Regjeringen og støttepartiene vedtar en avgiftspolitik som er helt virkelighetsfjern fra den hverdagen veldig mange lever i. I store deler av Norge er det ikke noe alternativ til bilen. Det blir ikke sånn at når man øker dieselsavgiften med 53 øre, som man faktisk gjør, at folk i Nordland kan gå på trikken. Trikken er ikke der. Vi må ha en avgiftspolitik, en kollektivpolitikk og en samferdselspolitikk tilpasset det Norge faktisk er.

I diskusjonen om pendlerfradrag har regjeringen tilbakeført litt, men en pendler som f.eks. pendler seks mil, får litt over 3 000 kr mer i skatt neste år enn det vedkommende fikk i 2013. Så det vi ser i samferdselspolitikken, har vært en politikk for sentralisering og at den har vært virkelighetsfjern.

Det må være tidenes løftebrudd når Fremskrittspartiet i ett budsjett øker avgiftene på bensin og diesel mer enn det som skjedde i løpet av åtte rød-grønne år. Det var det ingen som hadde trodd da man stemte Fremskrittspartiet inn i regjeringkontorene. Samtidig har det vært en massiv svekking av pendlerfradraget, og vi setter historisk rekord i bompenggeinnkreving i 2016 og 2017.

I vårt alternative budsjett har vi en annen avgiftspolitik – en avgiftspolitik som ikke straffer folk som er avhengig av å bruke bilen på jobb. Det er det mange som er. Vi har en annen politikk for pendlere, der vi øker pendlerfradraget slik at man nesten er tilbake på nivået for 2013, noe som gjør at de som må reise langt på arbeid, får kompensert for det.

Vi har en skattepolitikk som gjør at alle som tjener under 750 000 kr, får mindre i skatt, og at de største skattelettelsene går til vanlige arbeidsfolk som tjener mellom 400 000 kr og 600 000 kr. De som tjener mest, må betale mer, de som gjør det praktiske daglige arbeidet, må betale mindre med vårt skatteopplegg.

Vi gir 500 mill. kr mer til distriktspolitiet, for vi mener det er avgjørende viktig å ha en god beredskap rundt omkring i hele landet, og at man får besatt alle de ledige

politistillingene man ser. Dagens situasjon er ikke bærekraftig. Vi gir 1 mrd. kr mer til sykehusene og 500 mill. kr mer til lokalsykehusene. Vi mener at det er viktig at man skal ha gode lokalsykehus også der det bor få folk, for vi skal ha en beredskap for hele Norge, ikke bare for deler av landet.

Vi gir 2 mrd. kr mer til kommunene fordi en kommune er den viktigste velferdsyteren i vårt samfunn når det gjelder skole, sykehjem og det lokale kulturtilbudet. Derfor satser vi på kommunene. Vi gir 1 mrd. kr mer til fylkeskommunene, nettopp for å ha en sterk aktør som kan drive næringsutvikling, videregående opplæring og kollektivtransport rundt omkring i hele landet. Og vi øker de regionale utviklingsmidlene med 500 mill. kr, fordi vi mener det er klokt at det offentlige kan bidra til å skape aktivitet også på steder der det ikke er et stort sentrum i nærheten.

Vi øker bredbåndsatsingen med 200 mill. kr, for det er helt avgjørende viktig at man har bredbånd i hele landet. Vi legger inn penger til å utsette slokkingen av FM-nettet, for vi synes det er uklokt å gå over til DAB før man har et oppgående og godt nett. Det blir spennende å se hva Fremskrittspartiet gjør med det forslaget, om de støtter det, eller om de er imot det. Jeg håper at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet også støtter det.

Vi legger inn 1,5 mrd. kr mer til Forsvaret, for vi mener det er avgjørende viktig for et land å ha et godt landforsvar. Noe av hovedproblemet med forslaget til langtidsplan i høst, var at man glemte hvor viktig Hæren og Heimevernet var. Derfor satser vi tungt på Forsvaret i vårt budsjett.

Så har vi en stor uenighet med regjeringspartiene og støttepartiene når det gjelder skatte- og avgiftsopplegget – diskusjonen om avskrivingssetter. I Sundvolden-erklæringen sa regjeringen at man skulle bruke avskrivingssetter aktivt for å styrke næringslivet i Norge. Men det man ser i dette budsjettet, er at man gir en skatteregning til våre næringsaktører på 1,8 mrd. kr fordi man fjerner ordningen med startavskrivning.

I sum ser vi her det fjerde budsjettet på rad som bidrar til sentralisering av landet vårt. Vi ser det på alle samfunnsområder: når det gjelder offentlig velferd, hvordan skatteopplegget blir, og hvordan avgiftspolitikken utformes. La oss håpe at vi ikke blir vitne til flere av den typen useriøs saksbehandling vi har hatt denne høsten, for et statsbudsjett bør behandles på en skikkelig og ordentlig måte, og vedtakene bør være gjennomtenkte.

Jeg tar opp Senterpartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har dermed tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [11:23:46]: Arbeiderpartiet og Senterpartiet står sammen om å sikre gode velferdstjenester i hele landet gjennom en solid kommuneøkonomi. Det har vi gjort i regjering i åtte år, og det har vi gjort etter at vi gikk ut av regjering. Den blå-blå regjeringa har nesten doblet oljepengebruken og har nesten 100 mrd. kr mer til disposisjon uten at kommunene har fått bedre kår. Skatteuttak til de rike er viktigere enn å styrke våre felles velferdstjenester til store og små. Arbeiderpartiet har over 200 ordførere, Senterpartiet har over 100. Hvilke meldinger får Senterpartiets leder om den økonomiske situasjonen i de kommunene der Senterpartiet har ledelsen? Og hva synes

representanten Slagsvold Vedum om fordelingspolitikken som Solberg-regjeringa nå viser på fjerde året?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:24:39]: La oss begynne med fordelingspolitikken. Den kan oppsummeres ganske enkelt, for de 50 rikeste i Norge har fått 1 mrd. kr i skatteuttak – 20 mill. kr hver. Det er ca. det samme som Fremskrittspartiet nå ønsker å øke bensin- og dieselavgiftene med. Vanlige folk skal betale ca. 1 mrd. kr mer i avgift, og de 50 rikeste skal få det. Det er fordelingspolitikken til Fremskrittspartiet i praksis.

Når det gjelder diskusjonen om norske kommuner, vet vi at det der er veldig kritisk. Det er derfor vi nå øker budsjettet med 2 mrd. kr, for vi er opptatt av at vi skal ha skole, sykehjem, barnehage, lokale kulturtilbud nær der folk bor. Det er vår hovedvurdering.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:25:26]: Senterpartiet satt selv i en regjering med det største økonomiske handlingsrommet som en norsk regjering noensinne har hatt. Økonomien var i vekst, og oljeprisen var historisk høy. Likevel økte helsekøene, det ble 15 000 flere fattige barn, og folk flest betalte mer i skatt. Tall fra SSB viser også at hele sysselsettingstilveksten etter 2008 gikk til arbeidsinnvandrere, noe LO mente fortrengete norsk arbeidskraft. Dette var altså med Senterpartiet i regjering.

Det samme SSB har analysert regjeringens skattepolitikk. I rapporten fra i år konkluderer de med at regjeringens virkemiddelbruk har gitt gode resultater i både antall arbeidsplasser, økt verdiskaping og økt omsetning for næringslivet. Geografi og bransjenøytrale virkemidler fungerer altså veldig godt, ifølge SSBs faglige vurdering.

Det sies at en mann uten fakta og faglig vurdering bare er en mann med en mening. Når representanten Slagsvold Vedum kritiserer regjeringens næringspolitikk, har han da andre faglige vurderinger, eller er han bare en mann med en mening?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:26:32]: Jeg skjønner godt at representanten Heidi Nordby Lunde bruker tid på å snakke om statsbudsjettet for 2008 og 2009 når man ser det forslaget til statsbudsjett som foreligger her, for det er ikke noe godt budsjett, det er ikke noe godt næringsbudsjett. Høyre har selv skrevet i sitt parti-program, de skrev i Sundvolden-erklæringen, at de ønsker å bruke avskrivning som et aktivt virkemiddel for å skape nye investeringer i hele landet. Det vet vi er et virkemiddel som fungerer, og som skaper nyinvesteringer. Jeg synes det er forunderlig at Høyre, som ønsker å kalle seg et næringsparti, nå velger å skatlegge dem som investerer i norsk næringsliv, med 1,8 mrd. kr mer neste år ved at de fjerner startavskrivningsregelverket, noe Høyre har brent for veldig lenge, men som de nå av en eller annen grunn går bort fra. Jeg vet at angrep er det beste forsvar, men det er dette som er realitetene. Høyre fjerner et av de viktigste virkemidlene for å skape ny aktivitet.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:27:31]: I et replikkordskifte tidligere i dag var det en diskusjon om hvem som hadde lest hvilket budsjett og blitt inspirert – jeg tror det var Syversen som hadde det i replikken sin.

Selv om jeg ikke har noen stor tro på at representanten Slagsvold Vedum har lest vårt budsjett og blitt inspirert av

det, skulle man tro det, for i 2016 foreslo Senterpartiet 14,6 mrd. kr i skatteskjerpelse. I år foreslår de 7,2 mrd. kr, altså en halvering av skatteskjerpelsen. Jeg har lyst til å spørre Slagsvold Vedum: Er han på rett vei, eller er den reduksjonen noe som går over?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:28:18]: Vi var med på et bredt skatteforlik i Stortinget i vår. Vi er opptatt av at man skal ha en forutsigbarhet i skattepolitikken for enkeltindivider, for næringsdrivende og for dem som planlegger aktivitet i Norge. Så må vi til enhver tid tilpasse skattepolitikken etter den økonomiske situasjonen som landet vårt er i. Vi mener at det nivået vi har lagt skatten på i år, med litt over 7 mrd. kr mer i skatt, er høyt nok til å få inndekning til de satsingene som vi ønsker å ha på kommune, samferdsel, distrikt, sykehus og politi.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:29:02]: Senterpartiets leder var innom avgiftspolitikken og beskyldte Fremskrittspartiet for ikke å være tro mot seg selv – tror jeg han mente. Av og til lurar jeg på om Senterpartiet er helt tro mot seg selv også, for da Stortinget behandlet energimeldingen i juni, altså for noen få måneder tilbake, var Senterpartiet sammen med Arbeiderpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne med på følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at dagens avgifter på fossilt drivstoff og forurensende transportmidler gradvis økes.»

Stemte representanten Slagsvold Vedum for det forslaget?

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:29:50]: Det har vært en veldig forutsigbarhet i Senterpartiets skatte- og avgiftspolitik. Statsminister Erna Solberg brukte forrige ukes pressekonferanse til å angripe det at da Senterpartiet satt i regjering, økte avgiftene på bensin og diesel mye mindre enn nå, når Fremskrittspartiet sitter i regjering. Det oppsummerer vel at når vi har hatt makt og ansvar, har vi hatt stabilitet og forutsigbarhet og vært opptatt av realiteter, ikke symboler. For det er ikke sånn at om man øker dieselaygiften med 53 øre – som er det faktiske regnestykket når man regner inn moms og prisstigning – blir det mindre bilkjøring i Nordland og Troms. Vi må ha en avgiftspolitik tilpasset det landet vi er i, ikke bare tilpasset Oslo sentrum.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Terje Breivik (V) [11:30:48]: Den 22. mai 2007 hadde Kofi Annan og Bill Clinton ein felles samtalekveld i Oslo Spektrum med Jan Egeland som ordstyrar. Clinton fekk m.a. spørsmål om kva han syntest om måten Noreg den gongen løyste klimautfordringane sine på gjennom kvotekjøp i utlandet. «Change starts at home» – punktum. Kofi Annan fylgde opp: Å vera liten har ingenting med stordom å gjera. Noreg har stor påverknadskraft i verda. Noreg kan leia an på miljø.

I eit slikt perspektiv har budsjettprosessen og budsjettavtalen me i dag skal vedta, vore strålende. Om eg skal starta med å seia noko positivt om ultimatumet regjeringa kom til Stortinget med, så har det utvilsamt bidrege til at

prosessen og den offentlege debatten meir enn noko anna har handla om klima, problema klimaendringane medfører, grønt skifte og grøn vekst. Ja til og med noko så viktig, men kanskje ein tanke talnerdete for alle andre enn finanspolitikkarar, som kor mange hundre tusen tonn CO₂ me må redusera utsleppa med årleg, har vorte popularisert og «hot stuff» i media. Miljø og klima er sett på sakskartet som aldri før – her på huset, i media, i verda utanfor den bobla me budsjettforhandlarar har vore i dei siste fire–fem vekene. Det er isolert sett fantastisk og avgjerande viktig med tanke på at klimaendringane er samtidas største verdsfemnande problem, eit problem som må løysast. Me som har forvaltaransvaret i dag, skal gje komande generasjonar same fridom og same moglegheiter til å nytta og nytta naturen slik me har glede av.

Men dessverre har ikkje debatten berre handla om kva Noreg kan og bør gjera for å fylgja opp Paris-avtalen og nå målet om minst 40 pst. utsléppskutt i 2030. Det har ikkje berre handla om alle tiltaka som skal forsterka alt det spennande som skjer i norsk næringsliv og industri, korleis me politisk kan og vil forsterka og få fartgang i det grøne skiftet, om alle moglegheitene, arbeidsplassane og dei gode liva som ligg i eit grønt skifte. Debatten har like mykje handla om ultimatumet, samarbeidet på borgarleg side og regjeringa sin manglande vilje til å fylgja opp sjølve berbejelken for budsjettavtalen for inneverande år: at statsbudsjettet for 2017 skulle medføra eit grønt skatteskipte som bidrog til monaleg reduksjon av klimagassutslepp innanlands – eit grønt skatteskipte ikkje fordi det er eit mål i seg sjølv, men fordi skattar og avgifter er eit av dei mest effektive verktøya me rår over for å ta marknadskreftene i bruk i teneste for klimaet og verdiskapinga, og for å gjera det enklare og meir lønsamt å ta klimavenlege val i kvar-dagen og i styrerom.

Utan at eg skal bruka mykje taletid på å brodera ut fylgjeskadane ved ultimatumet – det får andre ta seg av: Det er ein grunn til at dette er fyrste gong i norsk politisk historie at ei mindretalsregjering har kome til Stortinget med eit ultimatum i botnen for budsjettforslaget sitt.

Venstre har gjeve statsministeren og tidlegare klimaminister Tine Sundtoft velfortent skryt for jobben dei gjorde for at Paris-avtalen vart ein realitet. Statsbudsjettet for 2017 burde og skulle for alvor vera budsjettet der me tok dei viktige stega for å oppnå Stortingets eigne forpliktingar når det gjeld utsléppskutt innan 2020, og der me stakar ut ein truverdig kurs mot Paris-avtalens mål om at Noreg skal redusera klimagassutsleppa sine med 40 pst. innan 2030. Forslaga Venstre fremjar i sitt statsbudsjettforslag for 2017 i dag, og som me primært røystar for, vil gjera det. Forslaget har òg i stor grad samantfall med den utgreinga regjeringa for kort tid sidan tok imot frå Ekspertutvalet for grønt konkurransekraft. I klimapolitikken står Noreg på sett og vis i ei særstilling. Me har høge klimagassutslepp, me vil i stor grad verkt påverka av klimaendringane og har samstundes ein sterkt oljedominert økonomi. Moglegheitene me har til å møte desse parallelle utfordringane, er nettopp gjennom eit reelt grønt skifte og grøn vekst.

Difor føreslår Venstre i dag eit alternativ som medfører eit grønt skatteskipte på om lag 15 mrd. kr, med om lag like store delar skjerpingar og lettar i grøne avgifter og skattar. Me føreslår ei auka satsing på kollektivtransport, sykkel- og gangveggar og fornybare løysingar i transportsektoren på over 6 mrd. kr. Me føreslår ei omstilling av

norsk næringsliv i meir miljø- og klimavenleg retning, med nye tiltak og auka satsingar på 1,5 mrd. kr, og me føreslår gjennomgåande reelle skatteskiiftingar med vekt på skifte. Nye bil- og miljøavgifter vert skifta i eit eige miljø-skattefrådrag for alle, kombinert med lågare avgifter på miljøvenlege løysingar. Dei fleste kjem betre ut enn i dag, og alle som vel å leva meir miljøvenleg, kjem betydeleg betre ut. Me føreslår eit nødvendig skifte frå fossilt til nullutslepp i bilparken. Me føreslår eit nødvendig skifte frå bil og veg til kollektivtransport, jernbane og sykkel. For distrikta sikrar me at alternativa, biodrivstoff og lågut-sleppsbilar, vert meir konkurransedyktige. Me føreslår dei fyrste, nødvendige stega for eit skifte frå olje til grøn inn-ovasjon og teknologi.

Det grøne skiftet er hovudprofilen i Venstres forslag til statsbudsjett for 2017, men me føreslår i tillegg ei rekkje tiltak som vil bidra til å løysa fleire av utfordringane Noreg står overfor: ei målretta satsing på å redusera arbeidsløysa og skapa fleire nye, varige arbeidsplassar, spesielt i privat sektor. Totalt føreslår Venstre om lag 7 mill. kr i ulike tiltak knytte til teknologioverføring og innovasjon, tiltak for auka gründerskap og tiltak for auka aktivitet. I tillegg kjem forslag om målretta skattelettar for norsk næringsliv på rundt 2 mill. kr utover forslaget til regjeringa, som m.a. medfører at selskapsskatten vert redusert frå 25 til 24 pst.

Me har ei tydeleg omfordeling til dei som treng det mest, både gjennom eit meir sosialt skattesystem, omfordeling av kontantytningar frå det offentlege og ei rad målretta tiltak over utgiftssida i statsbudsjettet. Totalt er det 3,2 mrd. kr til dei som treng det mest: tidleg innsats i barnehage, SFO/AKS, grunnskulen, helseoppfølging av barn og unge med om lag 2 mrd. kr, eit digitaliserings- og IKT-løft i skulen på om lag 650 mill. kr, ein styrkt kommuneøkonomi med 3 mrd. kr, der om lag 1,8 mrd. kr er auka frie inntekter, tiltak for førebygging og betre folkehelse med 2,8 mrd. kr, og sist, men ikkje minst, ein meir berekraftig bruk av oljepengar. Venstre føreslår i utgangspunktet om lag 7 mrd. kr mindre i oljepengebruk enn det regjeringa legg opp til. Me meiner i tillegg at dei reduserte kostnadsanslaga knytte til færre asylantar naturleg burde vore brukte til å redusera oljepengebruken tilsvarande.

Det er ingen løyndom at det har vore svært krevjande budsjettforhandlingar denne hausten – krevjande fordi regjeringa valde å starta forhandlingane med det såkalla ultimatumet om ikkje å fylgja opp budsjettsemja frå i fjor. Det var krevjande fordi regjeringa starta forhandlingane med å føreslå kutt i jernbane og i påskjøningsordninga for kollektivtransport på om lag 1 mrd. kr, krevjande fordi regjeringa starta forhandlingane med å føreslå kutt i miljøteknologiordninga, og krevjande fordi regjeringa starta forhandlingane med å føreslå eit kutt i Miljødirektoratet med grunngevinga ekstraordinært innsparingstiltak. Ekstraordinært innsparingstiltak for kva? – eit budsjett på 1 300 mrd. kr.

Venstre er veldig lite opptekne av kva parti som eventuelt er vinnarar og taparar som følgje av budsjettavtalen. Me er opptekne av at miljø og klima til slutt vert ein vinnar. Det fortener ungane våre, barnebarne og barnebarne til dei som kjem etter oss. Det er ingen tvil om at det er tilfellet for neste år, med den avtalen me i dag skal vedta. Avtalen går ikkje så langt som Venstre ynskjer, men det er ei betydeleg forbetring av opplegget regjeringa opphavleg la fram.

Når leiaren i Oslo Arbeidarparti, Aina Stenersen, påstår

at me ikkje kan ha tidenes klima- og miljøbudsjett kvart år, tek ho grunnleggjande feil. Skal me nå dei måla regjeringa Framstegspartiet sit i, har forplikta Noreg til, så må me ha tidenes klima- og miljøbudsjett i mange, mange år framover. Så skal eg trøysta Stenersen og meningsfellane hennar, som kanskje ikkje har all verdas engasjement for eller trur på at klimaendingane er menneskeskapte, eller at det betyr noko kva Noreg gjer: Kva er problemet, så lenge alt som er bra for klimaet, i regelen ikkje berre er bra, men heilt nødvendig for konkurransekrafta til norsk næringsliv og fleire og trygge arbeidsplassar?

Det er mykje som isolert sett er positivt i den budsjettavtalen som Venstre i dag gjev subsidiær støtte til. For å bruka attståande tid på dei endringane som no er lagde på bordet, vil eg takka samarbeidspartia for at me i fellesskap tok ansvar og enda opp med å gje kongeriket ein budsjettavtale òg i år, som er bra for landet i det store, og som me alle fire er tolleg fornøgde med.

Ved ein inkurie er ordet «flytande» kome med i oppmødingsforslag nr. 10 frå samarbeidspartia, som Syversen fremja i innlegget sitt. På vegner av fleirtalet i dag kan eg opplysa at regjeringa kan sjå bort frå det ordet når vedtaket skal fylgjast opp.

Til slutt tek eg opp forslag nr. 27, frå Venstre, i innstillinga.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Presidenten mener også å vite at Aina Stenersen ikke er leder av Oslo Arbeiderparti.

Terje Breivik (V) [11:41:12]: Akershus? (Latter i salen)

Fra salen: FrP!

Terje Breivik (V) [11:41:17]: Å ja, sa eg Arbeidarpartiet? Det hjartet er fullt av, veit du!

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lisbeth Berg-Hansen (A) [11:41:33]: Opptil flere av oss er opptatt av generasjonsregnskapet. Vi leser i Dagens Næringsliv i dag at representanten Rotevatn fra Venstre kritiserer regjeringens pengebruk. «Ikke spesielt klokt», sier han. Det kan Arbeiderpartiet si seg enig i. Den samme representanten er derimot svært fornøyd med pengebruken som går til Sogn og Fjordane, bl.a. at kuttet i Norsk Fjordhestsenter på Nordfjordeid er reversert.

I Hardanger Folkeblad leser vi at representanten Breivik er fornøyd med å bevilge 3 mill. kr til NVIM i Tysse-dal. Men i samme avis ser vi at Odda kommune har en dramatisk inntektssvikt, og forslag om å legge ned et bofelleskap i Røldal ligger på bordet. Det har tydeligvis ikke gjort inntrykk på Venstre. Er hestesenter og museum svar til kommuner som sliter, og Venstres eksempler på klok pengebruk? Og hvor har det blitt av det Venstre som vet at det bor folk utenfor de store byene?

Terje Breivik (V) [11:42:42]: Eg håpar at representanten lytta til det innlegget eg nettopp heldt frå Stortingets talarstol, der Venstre prioriterer nettopp styrking av

kommuneøkonomien betydeleg, vel 3 mrd. kr, der det er bl.a. 1,8 mrd. kr i auka frie inntekter.

Det er klart at sjølv i eit statsbudsjett som er så stort som det norske statsbudsjettet er, så er jo òg små ting umåteleg viktige for dei det vedkjem. Ei satsing på 3 mill. kr i ein av «mine» kommunar – for å seie det sånn, som den hardingen eg er – på Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum i Odda er utvilsamt avgjerande for at dei verkeleg skal kunna utføra den oppgåva dei har teke på seg som eit nasjonalt kompetansesenter for å dokumentera noko av den viktigaste historia Noreg har som industri- og vasskraftnasjon.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:43:48]: Venstre har dessverre vært regjeringens fremste støtteparti og vært entusiastisk for alle sentraliseringsreformene som denne regjeringen har vedtatt. Det har forundret oss i Senterpartiet at Venstre har blitt så blinde i troen på stordrift og sentralisering.

Også i budsjettdebatten har det skjedd noe som jeg synes er litt forunderlig, og det er Venstres voldsomme motstand mot pendlerfradraget. Hittil i perioden har f.eks. en pendler som pendler 6 mil, fått 3 200 kr mer i skatt takket være regjeringens og støttepartienes vedtak. Og så ønsket jo regjeringen å tilbakeføre 80 kr, som de kalte «kompensasjon til bilistene», slik at de da skulle få 3 126 kr mer i skatt, i stedet for 3 200 kr mer i skatt. Hvorfor var det et så viktig prinsipp at Breivik til og med truet med regjeringskrise på pendlerfradraget?

Terje Breivik (V) [11:44:47]: Eg håpar at representanten Trygve Slagsvold Vedum er like oppteken som meg av resultat og ikkje av polemikken og prosessane undervegs. Som representanten veit, er det sluttresultatet som vert vedteke i dag, i samsvar med uroa til representanten Slagsvold Vedum, altså at forslaget frå regjeringa om pendlarfradraget står uendra.

Når Venstre er opptekne av at utgiftssida i eit såkalla grønt skattesifte er minst like viktig som avgiftsauken, har det samanheng med at me er heilt samde i at ein skal ha eit skattesifte, ein skal løna dei sektorane som kjem dårleg ut når det gjeld avgiftsauke, og gje kompensasjon, men ein kan ikkje gje overkompensasjon i den storleiken som regjeringa i utgangspunktet la opp til.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [11:45:45]: Jeg synes at Terje Breivik er en bra mann, men hadde jeg vært moren hans, hadde jeg vært bekymret for at han henger for mye med feil folk. Før valget lurte Venstre folk i Norge med at hvis dere bare stemmer på oss, vil vi sørge for å putte klimafornekterne fra Fremskrittspartiet i regjering, og da skal klimagassutslippene gå ned. Klimagassutslippene har gått opp.

I 2014 garanterte Ola Elvestuen følgende og sa:

«Dette er kanskje det første statsbudsjettet i historien der man med trygghet kan si at utslippene fra transportsektoren vil gå ned.»

Faktum er: De gikk opp.

Nå står Terje Breivik og skryter av at nå har man fått klimabudsjettet på plass. Man kommer til å kutte klimagassutslippene med 600 000 tonn. De tallene bestrides. Men summen av alt er jo det som er det sentrale. Derfor spør jeg: Kan Terje Breivik med hånden på hjertet si at neste år vil klimagassutslippene fra Norge gå ned?

Terje Breivik (V) [11:46:50]: Fyrst kan eg roa representanten med at mamma synest det er ganske stor stas at eg sit på Stortinget, og ho har veldig stor sans for dei to partileiarane i regjeringspartia. Så der er eg godt vareteken.

Eg kan sjølv sagt ikkje med handa på hjartet gå god for noko som eg ikkje har fagleg ekspertise til å gå inn i. Dei tala som me har fått på bordet av det som er av tilgjengeleg fagleg ekspertise, tilseier at klimagassutslippa i 2017 går ned. Ja!

Rasmus Hansson (MDG) [11:47:33]: Gratulerer til Venstre og Kristelig Folkeparti, som har fått gjennomslag for at det nå skal innføres en klimalov som er modellert etter britisk mønster, og som da presumtivt blir vesentlig bedre enn det forslaget som regjeringen har lagt fram, og vesentlig mer i samsvar med Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Dessverre har dette forslaget fra samarbeidspartiene fortsatt en del mangler, og det mest ubegripelige er at regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti utsetter forpliktende klimabudsjetter og rapportering til langt inn i neste stortingsperiode – til 2020. Kan representanten Breivik forklare hvorfor det kanskje aller viktigste enkelttredskapet i klimapolitikken skal utsettes, sånn at det nesten ikke får virkning før i slutten av neste periode?

Terje Breivik (V) [11:48:27]: Fyrst takk til representanten Hansson for gratulasjonen. Eg trur det er grunn til for dei få reelle miljøpartia å vera fornøgd med det som trass alt er oppnådd i budsjettavtalen for 2017.

Eg tillèt meg å gjera representanten Hansson merksam på at blant alle oppmodingsforslaga, vedtaka som følgjer budsjettavtalen, og vedtaka som me skal gjera seinare i dag, er det òg eit som nettopp ber regjeringa om å koma tilbake til Stortinget med tillegg til statsbudsjettet som varetek behovet Stortinget har for å sjå klimakonsekvensane av statsbudsjetta framover.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:49:24]: Jeg tar opp SVs forslag, med unntak av forslag nr. 64, som vil bli fremmet i en forbedret versjon i kommunalkomiteen.

Norge trenger et nytt flertall, som reduserer den urettferdige økonomiske ulikheten, som bekjemper fattigdom, og som faktisk tar tak i klimaendringene og får utslippene ned. Vi trenger et nytt flertall som løser de virkelige problemene i Norge – som jobber for dem som sitter nederst ved bordet, som omfordeler rikdom, slik at alle kan leve anstendig i Norge og ha muligheten til å følge sine drømmer, som innser alvoret i de menneskeskapte klimaendringene, som bekjemper arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i stedet for å legge til rette for det, og som er mer opptatt av å lykkes med integrering framfor å tøffe seg på tv.

Flertallet vi har nå, virker mer opptatt av å løse problemer seg imellom enn av å løse problemer for folk flest. Og så lenge det borgerlige flertallet får styre, forandres Norge til et mer delt og mer urettferdig samfunn.

Boligprisene vokser i et tempo som gjør det klart for alle at vi har et ødelagt boligmarked. Når sagt alle økonomer som deltar i den norske, offentlige samtalen, oppfor-

drer til å flytte skatt fra arbeid til eiendom. Det vil fungere omfordelende, og det vil dempe prispresset. OECD oppfordrer til det samme. IMF anslo allerede i juni at det norske boligmarkedet var 40 pst. overpriset, og det før den ville veksten det siste året. Flertallet sitter og ser på, mens titusenvis stenges ute av den norske drømmen og klasse-skiller sementeres. De har vært mest opptatt med sine egne samlivsproblemer i det borgerlige samarbeidet.

Når en brukte så lang tid på budsjettforhandlingene at de fleste spurte seg om vi i det hele tatt kom til å ha en regjering ved utgangen av denne debatten i dag, når en forhandlet så høylytt at selv partiledere på radio utbasunerte: «Vi holder hverandre for narr», og når en forhandlet så treigt og det var så vanskelig å komme til enighet at begge samarbeidspartiene brøt, da skulle en jo tro at det lå noen virkelige politiske gevinster i det å luske tilbake til statsministeren og gjøre en avtale likevel. Det trodde i hvert fall jeg i helga, da jeg så at de borgerlige partiene hadde kommet til enighet – her måtte det jo ligge noen betydelige innrømmelser.

Kanskje man fikk rettet opp i kuttene som rammer mul-tihandikappede og trafikkskadde? Nei, det har ikke Kristelig Folkeparti og Venstre prioritert. Kanskje de fikk gjort noe med den nye skatten som er innført på sluttavtaler? Nei, det har ikke Venstre og Kristelig Folkeparti prioritert. Kanskje de betaler for flere plasser for varig tilrettelagt arbeid? Nei, det har de ikke prioritert. Kanskje de gjør noe med de smålige kuttene i fri rettshjelp? Nei, det har de ikke prioritert.

Men da skulle man i hvert fall tro at de fikk gjort noe med egenandelene for fysioterapi, som rammer mange nordmenn med kroniske lidelser. Nei, det har ikke Venstre og Kristelig Folkeparti prioritert. Hva da med det svært omstridte kuttet i barnetillegget for uføre forsørgere – kuttet som Venstre og Kristelig Folkeparti tidligere har tatt æren for å «redde», før det viste seg at tusenvis av familier fratras tusenvis av kroner likevel? Nei, det prioriterer Venstre og Kristelig Folkeparti ikke. De messer derimot ordet «arbeidslinje» sammen med Høyre og Fremskrittspartiet ved enhver tenkelig anledning, spesielt når det er snakk om kronisk syke forsørgere eller folk som har slitt ut kroppen sin i arbeidslivet.

Det samme flertallet prioriterer derimot flere hundre millioner kroners økning i kontantstøtten. Så den samme gjengen som det siste året har fratatt 367 familier 29 000 kr hver i snitt – altså 29 000 kroner i kutt til uføre forsørgere – mens de retter ut pengefingeren og sier at det skal lønne seg å jobbe, bestemmer seg ikke bare for å utvide dette kuttet til å ramme 4 500 barn, de bruker samtidig nesten 300 mill. kr på å betale friske foreldre for ikke å jobbe. Det har de råd til. Folk som må slutte i jobben, må betale. Kronisk syke mennesker som trenger fysioterapi og hjelp, må betale. De som trenger fri rettshjelp, må betale. De som ikke kommer seg inn på boligmarkedet, må betale. De uføre foreldrene må betale. Men friske mennesker skal få penger for å være hjemme – hilsen Integrerings-FrP, hilsen Likestillings-Venstre.

Med dette i bakhodet skulle en tro at dette budsjettet må ha noen andre, helt avgjørende, kvaliteter, siden den sosiale siden åpenbart ikke er blant dem. At stridens kjerne mellom Venstre, Kristelig Folkeparti og regjeringen ikke handlet om å hjelpe dem som trenger det mest, har vi fått godt dokumentert. Stridens kjerne dreide seg om klima.

Jeg er blant dem som ga Venstre helhjertet ros for å stå på krava og bryte forhandlingene da det viste seg at Høyre og Fremskrittspartiet ikke var villige til å ta klimagasskutt på alvor. Menneskeheten har dårlig tid. Det er vår generasjon som i all framtid vil bli dømt på om vi greide å stoppe katastrofen eller ikke. De tre store fossilpartiene i Norge har ikke imponert med sin innsats så langt. Vi trenger miljøpartier som setter hardt mot hardt, og som til og med er villige til å felle en regjering om det må til.

Det er ærlig talt ganske tungt å begripe at det samme Venstre som var villig til å risikere regjeringskrise forrige uke, i dag støtter et klimabudsjett som ifølge Cicero fører til mindre klimagasskutt enn det Arbeiderpartiets budsjettforslag legger opp til. Dette er det motsatte av klimapolitikk. Det er helt greit å si: Vi fikk ikke til nok. Dette var så langt vi kom. Både SV, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne vet hvordan det er å måtte samarbeide med partier som mangler ambisjoner på klimaområdet. Men om Erna Solberg og Siv Jensen kommer og tilbyr en gris av et budsjett, så trenger jo ikke Venstre entusiastisk å tilby seg å sminke grisen!

Nå skryter Venstre av et såkalt grønt skatteskifte på 5,3 mrd. kr. Denne summen forutsetter at man legger økningen i CO₂-avgift og den like store reduksjonen i vei-bruksavgift oppå hverandre. Summen er altså egentlig null, men i Venstre-land blir dette et «grønt skatteskifte» på flere hundre millioner kroner.

Nå skryter Venstre av 260 000 tonn klimagassutslipp som kuttes, men som allerede er vedtatt av Enova, og som altså ville funnet sted uansett hvem Siv Jensen inngikk budsjettavtale med. Om det så var med en samlet kullindustri og alle verdens regnskoghoggere, hadde de klimagasskuttene funnet sted.

Nå skryter Venstre av at elbilfordeler gir 65 000 tonn CO₂-kutt, som ble beregnet lenge før budsjettforhandlingene var over.

Det eneste som mangler, er at Venstre i pressemeldingene sine tar æren for at en grønn kandidat vant presidentvalget i Østerrike i går.

Samarbeidspartiene har tatt et valg. De har valgt egen forfengelighet og borgerlig prestisje framfor reelle kutt i klimagassutslipp. De har valgt å holde sammen framfor å gjøre noe med økende ulikhet, boligpriser ute av kontroll og økende barnefattigdom.

Kristelig Folkeparti ender dermed opp med å kutte nye tusenlapper i budsjettene til familier med uføre forsørgere.

Venstre ender opp med å støtte et budsjett som begraver klimaforliket framfor å forsterke det, og det med en oljepengebruk som man må til gulfstater for å finne noe lignende, og med en inndekning som partiets egne stortingsrepresentanter allerede rødmer så mye over at de tar avstand fra sitt eget budsjett på forsiden av Dagens Næringsliv den dagen budsjettet skal vedtas.

Fremskrittspartiet ender opp med å støtte et budsjett der folk flest først og fremst vil oppleve milliardkutt i sykehusene og smålige kutt rettet mot dem som har mest behov for hjelp.

Høyre var det i denne prosessen ingen som hørte noe fra. Men skatte-kuttene til den økonomiske eliten, landets mest formuende, er selvfølgelig på plass.

I dag kunne vi gått en helt annen vei. Vi kunne vedtatt et budsjett som ga et mer progressivt og rettferdig skattesystem, der skatten på arbeid ble lavere og skatten

på eiendom og formue høyere, slik at arbeid lønte seg mest, og slik at folk flest merket forskjell. Vi kunne satt i gang nye velferdsreformer. Vi kunne satt tusenvis av mennesker i stand til å komme seg ut av fattigdom. Vi kunne holdt fast på våre mål om utslippskutt og stilt opp med ressursene, ideene og viljen som skal til for å nå de målene.

Det blir ikke i dag. Men – puff og læll – det blir om et år.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen har tatt opp de forslagene han refererte til, dvs. alle SVs forslag unntatt forslag nr. 64.

Det blir replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [11:58:21]: Det kunne ha vært fristende å be representanten Serigstad Valen fortsette den drepende gode analysen av forhandlingsresultatet mellom partiene, men jeg skal isteden komme inn på noe av det Serigstad Valen var inne på til slutt, nemlig progressivt skattesystem og omfordeling. SV har jo, i likhet med Arbeiderpartiet, et skatteopplegg som virker omfordelende, med lettelse i bunnen, tyngre i toppen, og der de med de store formuene bidrar mest.

Serigstad Valen har brukt mye tid på å kritisere Arbeiderpartiet og framsette påstander om at siden Arbeiderpartiet er med på skatteforliket, fører Arbeiderpartiet den samme skattepolitikken som regjeringen. Arbeiderpartiets budsjettinnstilling nå viser helt tydelig at dette er feil. Jeg lurar på: Vil representanten Serigstad Valen nå benytte anledningen til å komme med en uforbeholden unnskyldning knyttet til de påstandene han tidligere har kommet med om Arbeiderpartiets skatteopplegg?

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:59:22]: I denne forsoningens stund skal jeg i hvert fall åpent og gladelig innrømme at Arbeiderpartiet viser større vilje til å øke formuesskatten enn det jeg forutså. Det er høyst gledelig. Det betyr at SV og Arbeiderpartiet, i motsetning til de borgerlige samarbeidspartiene, befinner seg på samme planet før vi skal lage statsbudsjett sammen neste år.

Så er det sånn at Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett henter inn det meste av formuesskattekutt som Siv Jensen og Erna Solberg har gjennomført. Problemet er at de også har innført en aksjerabatt på 20 pst., og det betyr at de aller rikeste aksjonærene har fått fjernet en femdel av sitt skattegrunnlag. Det har faktisk ganske mye å si. Det betyr at hvis man sammenligner Arbeiderpartiets forslag til budsjett i år med sånn skattesystemet var da Jens Stoltenberg var statsminister, får en aksjemillionær med 100 mill. kr i formue et skatteutt på 145 000 kr. Jeg er jo veldig glad i Truls Wickholm. Jeg tror ikke han egentlig mener å ligge så langt til høyre for Jens Stoltenberg i skatte-spørsmål, så gi oss et år og litt forhandlinger i oktober neste år, så blir det et skikkelig bra skatteopplegg i samarbeid.

Sigurd Hille (H) [12:00:36]: Noe av det første regjeringen Solberg gjorde, var å avskaffe arveavgiften. Det var nok noe som ble oppfattet som svært gledelig for folk flest, ikke minst av alle dem som var opptatt av generasjonsskifte i familiebedrifter.

Nå leser vi i statsbudsjettet at SV vil gjeninnføre arveavgiften, men det står ingenting om hvordan den skal se ut,

og hvordan den skal utformes, annet enn at den, som det står, skal ivareta fordelingshensyn. Kunne representanten Snorre Serigstad Valen fortelle litt om utsiktene vi har når det gjelder dette spørsmålet?

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:01:19]: Med glede! Vi ønsket å foreslå en ny arveavgift med betydelig høyere bunnfradrag for å skjerme folk flest i årets budsjett. Det fikk vi ikke til fordi Finansdepartementet ikke ville gi oss tall. De ville ikke hjelpe oss med å lage den modellen. Dermed må vi holde oss til å si at vi ønsker å innføre en slik modell om vi får makt igjen. Og det står vi inne for.

Poenget her er ikke den hytta Høyre gjerne løfter fram som det store temaet i debatten om arveavgift, problemet er at Norge er ett av to land av betydning i Europa som har avskaffet sin arveavgift. Det er Norge under Erna Solberg, og så er det Italia under Silvio Berlusconi. Høyre må gjerne være stolt av å være i selskap med Silvio Berlusconi i skattespørsmål; jeg synes ikke det er noe å være stolt av. Jeg synes det er gode grunner til å ha en arveavgift for dem som er rikest i det norske samfunnet. Det er fordi arveavgiften er den mest omfordelende skatten vi hadde, og det er garantien for at alle bidrar etter evne i det norske skattesystemet.

Om Høyre vil i tenkeboksen på skatter de synes er problematiske og vonde og leie, bør de heller ta en titt på sin egen skatt på sluttavtaler, som rammer mange som mister jobben, hardt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:02:35]: Kristelig Folkeparti arbeider jevnt og trutt for å få økt engangsstønad for foreldre som får barn uten å ha opptjent rett til foreldrepenger, og vi vet at SV deler engasjementet for økt engangsstønad med Kristelig Folkeparti. Med forliket for 2017 har vi fått til den største økningen noen gang. Nå økes engangsstønad med 25 pst., til over 61 000 kr.

Det er en dyp urettferdighet i det norske systemet at det er økonomisk ugunstig å få barn tidlig i livet. Selv om de samlet sett vil kunne bidra med like mye til samfunnet og delta like mange år i arbeidslivet, vil en kvinne med tilknytning til arbeidslivet motta mye mer støtte enn en kvinne som føder barn uten å ha vært i arbeid.

Er SV enig med Kristelig Folkeparti i at denne økningen i engangsstønad er et svært viktig og riktig skritt i riktig retning? Det kunne vært interessant å høre hvilket nivå SV mener at engangsstønad bør ligge på.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:03:41]: Jeg har ingen problemer med å gratulere Kristelig Folkeparti med gjennomslag innenfor de politiske områdene hvor vi er enige.

Det er riktig at det vil ha en god og riktig sosial effekt om man øker engangsstønad. Hvis Kristelig Folkeparti bytter side og framover samarbeider med venstresida, vil de oppleve at de vil få et mye større gjennomslag på disse områdene. Det gjelder ikke bare engangsstønad, det gjelder veldig mange andre saker knyttet til fattigdom og til barn hvor jeg vet at Kristelig Folkeparti har måttet inngå veldig mange smertefulle kompromisser med Høyre og Fremskrittspartiet.

En ting er det nevnte kuttet i barnetillegget for uføre forsørgere, et kutt jeg vet at Kristelig Folkeparti egentlig ikke er noe glad i i det hele tatt, men som de har vært nødt

til å gå med på. Noe annet er den store unnlattelsessynden i norsk politikk, nemlig barnetrygden, der SV og Kristelig Folkeparti deler et sterkt engasjement. Det er det aller viktigste virkemiddelet vi har for å sørge for at færre barn vokser opp i fattigdom. Og jeg kan garantere Kristelig Folkeparti at hvis de bytter side og lager budsjett med oss neste år, kan vi bryte en 20 års stillstand i barnetrygden i Norge og gjøre en kjempeinnsats for tusenvis av norske familier.

Ola Elvestuen (V) [12:04:58]: Representanten hadde en tirade mot klimadelen i budsjettforliket. Det jeg lurer på, er hva SV egentlig er uenig i. Er det økningen av kollektiv- og sykkelsetningen på en og en halv milliard? Er det at vi nå skal blande inn 20 pst. biodrivstoff fram mot 2020? Er det at vi skal forlenge og forsterke elbilfordelene? Er det at vi etablerer et CO₂-fond? Er det at vi forsterker en klimalov? Er det at vi gradvis innfører en flat CO₂-avgift? Er det økningen til Enova, økningen i Miljøteknologiordningen eller klimaøkningen til kommunene? Eller er den største skuffelsen i SV at økningen av bensinavgiftene ikke er høyere, selv om de er høyere enn det SV noensinne fikk til i løpet av de åtte årene de satt i regjering på den rød-grønne siden?

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:05:46]: Venstre har jo selv lagt lista her. Det er Venstre selv som har investert hele sin politiske prestisje i at det er Siv Jensen og Erna Solberg som skal forsterke klimaforliket. Det er Venstres eget sentralstyremedlem Guri Melby som har sagt at Venstre ikke bør gå med på noen annen budsjettavtale enn som «forsterker klimaforliket». Det er ikke SV som har lagt den lista. Det er ikke Arbeiderpartiet som har gjort det. Det er det Venstre som har gjort helt selv, og da må de tåle å bli målt på det.

Det er ingen av de isolerte tiltakene Elvestuen lister opp her, som SV er imot. De er bra. Problemet er at det er veldig mye mindre enn det Venstre selv har sagt er det som skal til for å redde regjeringen. Da er jo den eneste tenkelige konklusjonen at Venstre synes det er viktigere å beholde Siv Jensen som finansminister enn å klare å oppfylle klimaforliket. Da SV styrte landet, gikk utslippene ned. Nå styrer Venstre landet, og da går utslippene opp. Så kan man gjøre regnestykket selv.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rasmus Hansson (MDG) [12:07:03]: Miljøpartiet De Grønne er glad for at samarbeidspartiene har fått til et statsbudsjett for dette landet, så kommuner og næringsliv kan planlegge framtida si i hvert fall med litt horisont.

Vi har tidligere kritisert Venstre og Kristelig Folkeparti for ikke å slåss hardt nok for miljøkrav. Nå har de jo slåss en del, så vi tar hatten av for det. De har gjort regjeringens budsjettforslag litt grønnere, og de har løftet miljøpolitikens betydning litt mer. For første gang vurderes nå kvaliteten på statsbudsjettet ut fra hvor store klimagasskutt budsjettet faktisk gir, i tonn og i tid. Det er et lite, men viktig skritt i retning av et nasjonalt klimabudsjett, sånn som de i dag fullt ut vedtar i Oslo. Det er bra at vi loves en bedre klimalov, det er bra at det flyttes penger fra oljeforskning til fornybar forskning, og at samarbeidspartiene for første gang – riktignok med aller, aller største varsomhet – berører

spørsmålet om Paris-avtalens betydning for norsk oljevirkosomhet.

Men et sånt budsjett kan ikke bare måles mot tidligere statsbudsjett. Det må måles mot en virkelighet hvor vi må gjennomføre et grønt skifte og en samfunnsomlegging som gir likeverd, velferd og frihet innenfor rammen av det norske natur og jordas livsmiljø tåler. Vi må stoppe en utvikling som baserer menneskelige framskritt på å ødelegge stadig mer miljø. Vi må utvikle en teknologi som er basert på fornybar energi, og forlate en som er basert på fossil. Vi må utvikle en sirkulær økonomi hvor miljøvennlige løsninger er det lønnsomme, hvor forurensende løsninger er ulønnsomme, og hvor kortsiktige vekstkrav ikke er til hinder for bærekraft. Vi må utvikle et forbruk som går i balanse med et samlet, langsiktig ressursregnskap. Dette har vi etter hvert pådratt oss veldig dårlig tid til å gjennomføre. Derfor må vi innse at en i framtidige norske statsbudsjett er nødt til å ta grep som er nye, kraftige og mer krevende enn før.

Hvis Stortingets øvrige sju partier hadde gjennomført den politikken de har basert seg på og bekjent seg til siden Brundtland-kommisjonens dager, kunne vi i Miljøpartiet De Grønne fortsatt kost oss med å fange bjørner eller stelle med de økologiske gulrøttene våre. Men høstens budsjettkaos har gjort det helt klart at Høyre og Fremskrittspartiet ikke har skjønt alvoret i klimapolitikken. Dels med støtte fra Venstre og Kristelig Folkeparti – i andre omganger med støtte fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet – har regjeringen brukt tre år på ikke å kutte klimagassutslipp, på å svekke beskyttelsen av norsk natur, på å øke det materielle forbruket og på å investere massivt i at Norge skal fortsette å være en av verdens aller største profitorer på global oppvarming.

Budsjettet som legges fram i dag, hevdes å kutte 650 000 tonn i klimagassutslipp neste år – sånn omtrent. Det er jo et imponerende tall, men det må sammenlignes med det tallet alle nå må lære seg utenat, nemlig det magiske 800 000 tonn. Det er så mye som Norge må kutte hvert år fra og med 2017 for å holde løftene som alle partier i denne salen har inngått. Det er bare budsjettet til Miljøpartiet De Grønne som gjør dette. De øvrige partienes budsjett er ikke i nærheten. Og dette er bare i ikke-kvotepliktige sektor. Selvsagt må vi også kutte minst like mye i kvotepliktig sektor – altså oljesektoren.

Forskeres vurdering av årets budsjett tilsier at det reelle kuttet kanskje snarere er 200 000 tonn. Det betyr at også dette budsjettet bygger opp ytterligere klimagjeld, som gjør at vi må kutte kanskje 900 000 tonn i 2018, eller 1 million tonn i 2019, og partier som mener det er urealistisk og umulig å kutte 800 000 tonn i 2017, bør reflektere over hvor realistisk og mulig de mener at det blir å kutte 1,5 millioner tonn i 2022. Dessuten er det høyst uklart hva som blir den totale klimaeffekten av 2017-budsjettet, for det mangler fortsatt et karbonbudsjett og et klimaregnskap med en klimaeffekt av hele budsjettet. Faren er stor for at Norge heller ikke neste år totalt sett kutter utslipp. Uansett er dette budsjettet ikke i nærheten av å oppfylle klimaforliket. Vi må dessverre konkludere med at Høyre og Fremskrittspartiet, sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti, har tapt fire år, ikke når målene i klimabudsjettet og dermed har brutt sitt største klima- og miljølofte i samarbeidsavtalen.

Svært mange av de grønne tiltakene i budsjettforliket skal dessuten iverksettes en annen gang – i 2018, i 2050, hvis de blå-blå vinner valget, osv. Havvindsatsingen skal utredes enda en gang, og mer til. Derfor er det selvfølgelig flott at budsjettet slår fast at vi nå skal få en vesentlig bedre klimalov enn det forslaget regjeringen har lagt fram. Det er helt nødvendig for å få en systematisk gjennomføring av klimatiltak, som alle norske statsbudsjett hittil har manglet. Men denne klimaloven skal altså ikke virke i denne perioden, og knapt nok i neste. Med andre ord: Høyre og Fremskrittspartiet fortsetter å sabotere innføringen av en klimalov i Norge. Derimot nøler samarbeidspartiene ikke et sekund med å fortsette å pøse enda flere skattebetaler-milliarder inn i oljesubsidier for at oljeselskapene skal slippe å ta risikoen ved å åpne nye felt som ellers ville vært ulønnsomme. Vi får nye motorveier, som spiser enda mer natur og matjord, og den store skogvernsatsingen venter vi fortsatt på.

Miljøpartiet De Grønnes statsbudsjett svarer på dette. Vårt alternative statsbudsjett utnytter de mulighetene som ligger i et grønt skifte. Vi skal ha med alle i det grønne skiftet. Vi skal gjøre det mer fordelaktig for vanlige mennesker å velge løsninger som er grønne, enn de som forurenser. Vi kutter moms på frukt, grønt, reparasjoner og gjenbruk og øker på annet forbruk. Vi stimulerer jobbskaping og nyetablering ved å kutte i arbeidsgiveravgiften, og vårt program for en utslippsfri kyst skaper en arena for ny næringsutvikling innen skipsbygging og havbruk, nye bi-onæring, service, havner og sjøtransport. Dette er effektene av en ansvarlig og effektiv klimapolitikk, for en effektiv klimapolitikk handler om veldig mye mer enn karbon. Den handler om å drive norsk økonomi, norsk næringsliv, forskning og innovasjon, samferdsels- og infrastrukturplanlegging, byplanlegging og byggestandarder, offentlige innkjøp og, ikke minst, kommuners og fylkers hverdagspolitikk i grønn og bærekraftig retning. Derfor foreslår vi blant mye annet en rask utrulling av et landsdekkende ladenett for elbiler, og samtidig med det en pakke som gjør elbilkjøp fordelaktig for folk med lave inntekter, over hele landet, og kombinerer det med en klimabelønningsordning som premierer dem som har lavest utslipp, og legger kostnadene på dem som forurenser. Det er en rask måte å få utslippseffekten på som de andre partiene ikke leverer. Med en avgiftsøkning på 5 kr på bensin og diesel, vel å merke i et marked hvor prisene allerede varierer med 3 kr i løpet av en uke, kan vi dele ut omkring 1 500 kr direkte til hver enkelt borger i året.

Samarbeidspartiens budsjettavtale inneholder gode anmodningsforslag på klima og miljø som vi gjerne skulle stemt på subsidiært. Men vi må stemme imot dem fordi de er pakket sammen med totalbudsjettet, som vi mener tar landet altfor langsomt i retning av et grønt skifte og gjør for lite for natur og miljø. Mange av forslagene er dessuten veldig uforpliktende og skyves langt ut i neste stortingsperiode. Derfor legger Miljøpartiet De Grønne i dag fram 18 løse forslag. Vi ber regjeringen fjerne ut oljesubsidiene, innføre en klimabelønningsordning etter Miljøpartiet De Grønnes modell, knytte økt innblandingskrav for biodiesel til grundige faglige vurderinger av bærekraft, og vi ber regjeringen planlegge 2018-budsjettet ut fra at norsk økonomi skal være innenfor naturens tålegrenser. Vi skjerper og konkretiserer flere av regjeringens egne forslag, og vi setter tidsfrister, slik at vi slutter å skyve ting foran oss. Ikke

minst skjerper og konkretiserer vi forslaget til ny klimalov, slik at den kan få virkning allerede fra 2017. Jeg ber alle partier som har ambisjoner om å styrke norsk klimapolitikk, om å se på og stemme for det forslaget.

Hvis samarbeidspartiene hadde holdt hva de lovet, ville 2017-budsjettet satt Arbeiderpartiet og de rød-grønne under et hardt press. Det er viktig å huske på at den oljepolitikken Fremskrittspartiet og Høyre fører, er Arbeiderpartiets oljepolitikk. Det er viktig å huske på at Arbeiderpartiet er partiet for snøscooterfrislipp, gjeninnføring av blyforurensning i norsk natur og en enda verre ulvepolitikk enn regjeringen selv foreslo. Det er viktig å huske på at de traktorgrønne naturskeptikerne i Senterpartiet har et verre klimabudsjett enn Høyre og Fremskrittspartiet.

Det grønne skiftet kommer til Norge når det blir en konkurransefaktor mellom rød og blå blokk. Derfor utfordrer Miljøpartiet De Grønne begge sider, og årets statsbudsjett og hurlumheien rundt det viser til fulle hvor viktig det er.

Jeg tar opp de forslagene vi har fremmet.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Irene Johansen (A) [12:17:24]: I forrige uke sa representanten Rasmus Hansson til Dagbladet:

«Nå har vi fått fire år uten utslippskutt. Det er en politikk som vi i Europa bare deler med Bulgaria.»

Videre sa representanten:

«Bortsett fra det åpenbare, at prosessen har vært forbausende kaotisk og planløs, er det jo veldig trist, for det var nå vi var lovet de store endringene til et grønt skifte.»

Det sto videre:

«Stortingsrepresentanten for MDG mener at Venstre og Kristelig Folkeparti har oppført seg dumt, hvis de trodde det var mulig å få en bærekraftig utvikling, med Fremskrittspartiet og Høyre i regjering.»

Uttalelsene var bl.a.:

«Det er veldig dumt å selge lojaliteten sin til et stort parti, og deretter forsøke å få til en grønn politikk.»

I innlegget hørte vi representanten ta hatten av og gratulere Venstre og Kristelig Folkeparti med et budsjettforlik, men han understreket samtidig at det er Miljøpartiet De Grønnes budsjett som er det som tar miljøet på største alvor, slik jeg oppfattet det.

Hva konkret ville representanten gjort i samme situasjon som Venstre og Kristelig Folkeparti, som de ikke gjorde?

Rasmus Hansson (MDG) [12:18:28]: Takk for spørsmålet.

Miljøpartiet De Grønne ville gjort det samme som vi gjorde med Arbeiderpartiet i Oslo. Vi ville stilt miljøkravene på forhånd, vi ville sørget for å få de store forpliktende miljøambisjonene inn i en samarbeidsavtale som var ufravikelig, og vi ville ha sørget for at gjennomføringen av tiltakene startet på dag én, slik som det nå skjer i Oslo, i det som har blitt et godt samarbeid mellom SV, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Vi mener fortsatt at det er en politikk som det må gå an å føre også overfor høyresiden, fordi vi tror at Høyre skjønner makt akkurat like godt som Arbeiderpartiet, er akkurat like glad i taburetter som Arbeider-

partiet og dermed villig til å bevege politikken sin der når det blir nødvendig, og det blir det når kravene er klare nok.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:19:36]: Jeg vil først takke representanten Hansson for den anerkjennelsen han har gitt etter budsjettenigheten, og jeg vil fokusere på den forsterkede klimaloven som nå ligger i enigheten.

Her har Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne stått sammen, og vi får nå en lov som ivaretar det viktigste – et årlig karbonbudsjett, klimamålene skal være tallfestet, målbare, rapporterbare og innebære en progresjon fra forrige mål. Klimaloven er svært nær det forslaget som Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti foreslo.

Spørsmålet mitt blir da: Er representanten Hansson enig i den refleksjonen?

Rasmus Hansson (MDG) [12:20:18]: Jeg er enig med representanten i at det er en god beskrivelse av en klimalov som nå blir gitt. Min store bekymring er at regjeringen og samarbeidspartiene ikke benytter anledningen til å gjennomføre den når de har makt til å gjøre det. Det som ligger i forslaget, er jo at denne klimaloven må innføres og iverksettes av noen andre, eller i hvert fall av en senere regjering enn den vi har i dag, istedenfor at den blir iverksatt nå, når den helt åpenbart, som det følger av det budsjettet som er lagt fram, trengs mer enn noensinne. Så beskrivelsen og lovteksten er god, men innføringen lider av det samme som fryktelig mye annen klimapolitikk, nemlig at den dyttes inn i framtida.

Roy Steffensen (FrP) [12:21:23]: Det er mange enkeltsaker hvor Miljøpartiet De Grønne og Fremskrittspartiet har funnet sammen. Jeg kan nevne f.eks. dyrepolitikk, og i morgen ser det kanskje ut til at vi kan finne sammen i saken om DAB. Men stort sett er vi uenige, enten det gjelder skatt, avgiftsnivå eller samferdselspolitikk.

Jeg registrerer at i helgen hadde Miljøpartiet De Grønne landsmøte. De kom med en nyhet om at de ikke ønsker å samarbeide med Fremskrittspartiet i regjering. Da lurte jeg på, fra oss i Fremskrittspartiet: Var det ment som en trussel eller som en gladnyhet?

Rasmus Hansson (MDG) [12:22:00]: I den grad Fremskrittspartiet mener det er en gladnyhet å slippe å forholde seg til et parti som faktisk tar framtida på alvor, synes jeg det er helt fint at Fremskrittspartiet gleder seg over det. Jeg er kanskje ikke så overrasket heller. Hvis Fremskrittspartiet derimot har lyst til å bli med på det som er den nødvendige retningen for norsk politikk, bør nok Fremskrittspartiet være bekymret for at Miljøpartiet De Grønne konstaterer at den politikken som Fremskrittspartiet har benyttet anledningen til å føre de siste tre årene, er så fjernt fra det norske samfunnsutvikling trenger, at Miljøpartiet De Grønne – etter å ha holdt døra på gløtt ganske lenge – nå på landsstyremøtet i Narvik ga opp, og sa: Dette har vi ikke noe tro på, vi ser etter samarbeid med andre partier.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:23:05]: Jeg må innrømme at jeg har vært litt forvirret når jeg har lyttet til Rasmus Hanssons kommentering av budsjettprosessen, fordi han kjefte på Venstre for at de brøt forhandlingene på

grunn av klima, men roste dem etter at de hadde kommet i mål på grunn av klima. Det kan jeg ikke forstå. Vi er ikke i nærheten av å oppnå reduksjonene – ikke 800 000 tonn, men 2 millioner tonn i året – for å kunne nå de nasjonale klimamålene vi har, nemlig 2020-målene.

Jeg har et spørsmål fordi Rasmus Hansson sier han synes lovteksten som Kristelig Folkeparti og Venstre har fått gjennomslag for, er god. Men poenget er at den lovteksten som blir fremmet av Miljøpartiet De Grønne i dag, åpner for at de nasjonale målene for Norge for 2030 og senere kan oppfylles gjennom å kjøpe kvoter fra EU. Er ikke hele vitsen med klimaloven vekk hvis man gjør akkurat det?

Rasmus Hansson (MDG) [12:24:05]: Jeg har ikke noen problemer med å gi folk en klapp på skulderen når de har gjennomført en tøff politisk prosess og kommet i mål, selv om jeg ikke nødvendigvis er enig i eller er altfor begeistret for resultatet.

Når det gjelder klimalovteksten og åpningen for å kunne bruke fleksible mekanismer i EU, er det for vårt vedkommende en anerkjennelse av at det finnes visse fleksibiliteter som det er rasjonelt og fornuftig å utnytte. Men jeg tror ikke representanten Eidsvoll Holmås er særlig i tvil om, etter å ha hørt Miljøpartiet De Grønne i noen år, at vi er et parti som stiller ufravikelige krav om at alt som er vettug å ta av kutt i Norge, skal tas i Norge. Om det finnes fleksibiliteter som det er rasjonelt å utnytte, og som også SV sannsynligvis vil synes det er rasjonelt å utnytte, ser ikke Miljøpartiet De Grønne noen grunn til å være så ortodokse at vi setter en absolutt strek mot det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Siv Jensen [12:25:30]: Det har vært krevende forhandlinger om neste års statsbudsjett. Det har tatt tid, og alle fire samarbeidspartier har strukket seg langt for å komme til enighet om statsbudsjettet for året vi snart går inn i. La meg benytte anledningen til å takke alle dem som har stått på og bidratt til denne enigheten.

I behandlingen av budsjettet for inneværende år ble det enighet med samarbeidspartiene om at regjeringen i statsbudsjettet for 2017 skulle legge frem et forslag om et grønt skatteskitte, med tiltak som forsterker klimaforliket og reduserer klimagassutslipp. Den enigheten tok regjeringspartiene på alvor og fulgte opp i sitt budsjettforslag.

Enigheten som Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre kom til i helgen, betyr at ambisjonene for klima og miljø løftes ytterligere. Kristelig Folkeparti og Venstre har satt sitt klima- og miljøstempel på statsbudsjettet for 2017. Samtidig er jeg glad for at denne avtalen sikrer mange viktige satsinger for Fremskrittspartiet. Den mye omtalte bilpakken har ligget fast under forhandlingene og består i forliket. Enigheten styrker familiene, trygghet, velferd, samferdsel og infrastruktur – mange områder som betyr noe for folk, uavhengig av hvor man bor i landet.

Regjeringen la frem et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Budsjettet som Stortinget vedtar i dag, forsterker dette og vil løse flere av de utfordringene folk flest møter i dag, og forbereder oss på det som er i vente.

Vår fremste utfordring er å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser i privat, konkurranseutsatt sektor. Vi trenger

flere jobber som bidrar til statsbudsjettet, ikke flere jobber som lever av statsbudsjettet. Derfor satser regjeringen på vekstfremmende skattelettelser. Det øker konkurranseevnen til norsk næringsliv og gjør det mer lønnsomt å investere og arbeide i Norge. Derfor satser vi på investeringer i infrastruktur, forskning og innovasjon. Det vil heve kompetansen i befolkningen, styrke nyskapingen og redusere næringslivets transportkostnader. På den måten kan vi bedre grunnlaget for morgendagens næringer og legge til rette for økt vekst og sysselsetting i privat sektor.

På vår vakt er vi stilt overfor det største oljeprisfallet på 30 år. Det er ikke overraskende at et slikt fall skaper utfordringer for norsk næringsliv. Oljeselskapene har måttet kutte kostnader, og etterspørselen rettet mot leverandørbidrifter i fastlandsøkonomien har falt kraftig. Særlig i petroleumsrelaterte næringer på Sør- og Vestlandet har arbeidsledigheten økt.

Trygge arbeidsplasser til enda flere er regjeringens viktigste jobb. Derfor har regjeringen brukt finanspolitikken aktivt for å støtte opp under sysselsetting, dempe økningen i arbeidsledigheten og legge til rette for omstilling. Budsjettet for 2017 inneholder en målrettet tiltakspakke mot ledigheten på Sør- og Vestlandet og i de mest berørte bransjene på 4 mrd. kr. Samlet sett gir regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017 et bidrag til økt etterspørsel etter varer og tjenester tilsvarende 0,4 pst. av verdiskapingen i fastlandsøkonomien.

Vi ser at politikken virker. Norsk økonomi er på vei opp. Svekkelsen av kronen og moderat lønnsvekst legger til rette for ny vekst i konkurranseutsatt næringsliv. Lav rente og aktiv budsjettpolitikk trekker opp innenlandsk etterspørsel. Nye tall fra nasjonalregnskapet understøtter bildet av at økonomien er i bedring. Sysselsettingen økte med 1 500 personer i 3. kvartal, etter en oppgang på vel 1 000 personer i 2. kvartal. Arbeidskraftundersøkelsen viser stabil ledighet hittil i år på rundt 4,8 pst. Også den registrerte arbeidsledigheten har vært stabil så langt i år.

Spørreundersøkelser og stemningsindikatorer tilsier at den positive utviklingen vil fortsette. Bedriftsledere melder om økt produksjon og lysere utsikter, og husholdningene er mer optimistiske med hensyn til fremtiden. Denne optimismen har jeg selv kjent på under mine besøk i lokalsamfunn og bedrifter rundt om i landet, og den er ikke ubegrunnet. Oljeprisen svinger, men har de siste månedene vært vesentlig høyere enn da den var på sitt laveste, sist vinter. Sammen med de positive tegnene vi ser i økonomien, fremstår faren for et kraftig tilbakeslag i norsk økonomi nå vesentlig mindre enn da jeg sto her i fjor og vi debaterte budsjettet for inneværende år.

Jeg registrerer at enkelte kritiserer regjeringen for å bruke for mye oljepenger. De alternative budsjettforslagene viser likevel små forskjeller. Den store forskjellen mellom oss og Arbeiderpartiet er at de foreslår store skatteøkninger i en krevende tid og vil bruke alt på økte offentlige utgifter. Det er en feilslått politikk. Det bidrar ikke til omstilling, og det styrker ikke vekstevnen. Da handlingsregelen ble innført i 2001, var en samlet finanskomité enig om at den økte oljepengebruken burde gå til områder som øker vekstevnen i økonomien. Vi nevnte spesielt skattelettelser, samferdsel og kunnskap.

Denne regjeringen tar det på alvor. Vi investerer i fremtiden, i barna våre, i morgendagens arbeidsplasser. Vi har brukt mer av handlingsrommet i budsjettene til disse

vekstfremmende formålene enn den forrige regjeringen gjorde. I situasjonen som Norge og norsk økonomi nå står i, er disse satsingene helt nødvendige. I budsjettet for 2017 har regjeringen lagt opp til en budsjettimpuls som er på linje med gjennomsnittet siden 2001. Bruken av oljepenger tilsvarer 3 pst. av Statens pensjonsfond utland. I lys av at norsk økonomi har opplevd det kraftigste oljeprisfallet på flere tiår, må det sies å være godt innenfor de retningslinjer Stortinget har sluttet seg til. Slik tar vi Norge gjennom den langsiktige omstillingen og trygger vår velferd.

Samlet sett gir den økonomiske politikken nå en kraftfull innsats for å sette ledige hender i arbeid og for å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser. Det verste er forhåpentligvis bak oss, men det betyr ikke at vi kan friskmelde norsk økonomi. På Sør- og Vestlandet er situasjonen fortsatt krevende, og for mange av dem som har mistet jobben, og for deres familier, er hverdagen fortsatt tøff. Samtidig vet vi at mindre drahjelp fra oljevirkksomheten er en varig strukturell endring i norsk fastlandsøkonomi, som ikke bare kan møtes med kortsiktige tiltak. Derfor svarer regjeringen også med tiltak for langsiktig omstilling og vekst. Det er nøkkelen til at Norge skal komme styrket ut av de krevende omstillingene vi står i.

Budsjettet som Stortinget vedtar i dag, sørger for en kraftfull innsats for å styrke vårt sosiale sikkerhetsnett for sårbare barn, for ungdom som trenger hjelp til å mestre hverdagen, for voksne som risikerer å falle ut av arbeidslivet. Vi vil skape morgendagens jobber gjennom satsing på kunnskap, forskning og innovasjon. Vi bygger mer vei, og vi bygger mer bane. Vi reduserer skatter og avgifter for bedrifter og for folk for at det skal lønne seg både å skape, investere og arbeide i Norge. Slik tar vi Norge trygt gjennom den langsiktige omstillingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marianne Marthinsen (A) [12:34:08]: Det er vel på sin plass å starte med å gratulere finansminister Siv Jensen med at hun og Fremskrittspartiet har vunnet fram med den uansvarlige pengebruken som partiet gikk til valg på. Det var tre samarbeidspartier som tok mål av seg til å kontrollere at det ikke skulle brukes for mye, men Fremskrittspartiet kan klappe seg på skulderen og gratulere seg selv med fullt gjennomslag på det området. Verre er det imidlertid med Fremskrittspartiets kjernesaker, for Fremskrittspartiet gikk jo ikke til valg på rekord i bompengedreving, heller ikke på å øke avgiftene for folk flest med milliarder, og skattekuttene skulle vel heller ikke bare tilfalle de aller mest velstående. Men dette ble altså resultatet når vi har fasiten etter fire budsjetter.

Er Fremskrittspartiets partileder enig med sin nestleder, som uttrykker at det kunne vært like greit å gi seg i denne runden, slik at man kunne «vært i opposisjon, og (...) begynt på nytt og dyrket Frp 100 prosent»?

Statsråd Siv Jensen [12:35:14]: La meg først si at denne regjeringen har ført en ansvarlig økonomisk politikk i hele denne stortingsperioden, og det har vi tenkt å fortsette med. Det har vært helt riktig å bruke finanspolitikken, sammen med alle de andre virkemidlene vi har til disposisjon, i en tid da vi har møtt det kraftigste oljeprisfallet på 30 år. Hvis man går grundig gjennom Arbeiderpartiets alternative budsjett, er forskjellen forsvinn-

nende liten sammenlignet med den høye retorikken som Arbeiderpartiet bruker i det offentlige ordskiftet. Med det budsjettet som blir vedtatt i dag, har man gitt skatte- og avgiftsreduksjoner på om lag 21 mrd. kr. Det står i grell kontrast til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som hvert eneste år foreslår å øke det samlede skatte- og avgiftstrykket med mangfoldige milliarder kroner.

Når det gjelder Per Sandberg, tror jeg det han forsøker å si, er at det er utfordrende å sitte i regjering. Fremskrittspartiet tar ansvar og er komfortable med å styre landet i en krevende tid.

Marianne Marthinsen (A) [12:36:30]: Det er fornøye-elig å høre finansministeren snakke om avgifter, men den såkalte bilpakken blokkerte jo for enighet i budsjettforhandlingene i nesten to måneder, hvis vi skal tro partene som har forhandlet. Fremskrittspartiet stilte, allerede før budsjettet ble presentert, ultimatum om at pakken ikke skulle røres. Nå har statsministeren skrytt av at Fremskrittspartiet har vært med på å foreslå de største avgiftsøkningene på bensin og diesel på ti år. Jeg tenker at det er en ros som faller i god jord i Fremskrittspartiets gruppemøter.

Så til budsjettavtalen. Der framgår det at minst 20 pst. av drivstoffet som selges i 2020, skal være biodrivstoff. Ifølge beregninger som Norsk Petroleumsinstitutt har foretatt, vil det medføre en økning i dieselprisen på 74 øre utover de 35 øre Fremskrittspartiet har foreslått fra før. I Politisk kvarter i dag morges ble statsministeren spurt om hun har lurt Fremskrittspartiet med på høyere dieselpriser. Da svarte hun ja. Da må jeg jo spørre: Er finansministeren lurt?

Statsråd Siv Jensen [12:37:35]: Jeg hørte også Politisk kvarter i dag, og jeg oppfattet ikke at det var det statsministeren sa – så har vi i hvert fall ryddet den problemstillingen av veien.

La meg først si at da statsministeren og jeg la frem forslaget til denne mye omtalte pakken, før vi la frem statsbudsjettet, var formuleringen at vi mente det var så langt det var forsvarlig å gå i ett års budsjett. Det mener vi fortsatt. I tillegg til den pakken har vi i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre kommet frem til enighet på andre viktige områder på klima- og miljøområdet som forsterker klimaforliket, og som bidrar til å trekke dette i riktig retning.

Når det gjelder biodrivstoff, har jeg registrert at det er veldig liten uenighet i Stortinget om ambisjoner om en opptrapping, men jeg har lyst til å legge til at ja, den enigheten som de fire samarbeidspartiene har kommet frem til, er ambisiøs. Men den betinger at vi får på plass en produksjon. Uten produksjon er det heller ikke mulig å realisere økte omsetningskrav fremover.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:38:55]: Det hadde vært litt fristende å gå videre på utlegninger av hva Per Sandberg har sagt, ifølge Siv Jensen. Det skal jeg la ligge. Det jeg ikke skal la ligge, er egentlig det som statsråden ofte har blitt møtt med her i salen, at det under denne regjeringen er blitt så mange byråkrater, at det er blitt altfor mange som styrer og ikke driver med det de skal, nemlig hjelpe folk, enten det er i sykehusvesenet eller andre tjenester. Så har vi en effektiviseringsreform som nå blir

kritisert for at man gjør det man tidligere har bedt om. Mitt spørsmål er da: Basert på erfaringene med den effektiviseringsreformen, som jo ikke er ny, har man noe som helst grunnlag for å si at dette går ut over de direkte tjenestene til den enkelte?

Statsråd Siv Jensen [12:39:50]: Selv om representanten Syversen ikke spurte, men refererte til Per Sandberg, må jeg allikevel få lov til å si at når man sitter i regjering, må man til enhver tid være forberedt på at det kan skje ting som man må ta konsekvensene av. Det mener jeg er en god oppsummering av det Per Sandberg har sagt i et intervju i dag.

Så til ABE-reformen – avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. Jeg er veldig glad for spørsmålet om den. Det som er mest forunderlig, er at ingen hadde foreslått å innføre en slik reform før vi gjorde det. Det er et effektiviseringstiltak man har gjennomført i mange land, egentlig med kraftigere lut enn det vi har lagt til grunn i Norge, men det virker. Det virker fordi man stiller helt andre krav til statlige etater om å prioritere oppgaveløsningen sin bedre. Hvis man ikke trodde det var mulig å effektivisere og forenkle offentlig sektor, hadde man heller ikke satt et slikt krav. Jeg mener det er det, og det er ingen grunn til å tro at aktivitetsveksten, eksempelvis i sykehusene, som har vært en del av debatten her i dag, vil bli lavere som følge av at vi også stiller krav til effektivisering.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:41:04]: Det ble ansatt 1 539 nye byråkrater i departement, direktorat og sentraladministrasjon, så det har ikke vært så veldig vellykket, men det er ikke det jeg skal stille spørsmål om. Det var ny rekord i antall byråkrater vi feiret i spørretimen her for et halvt år siden. Vi syntes det var gærent, men Fremskrittspartiet var stolt over det. Nå er det ny rekord i avgiftsøkning som er den nye rekorden til Fremskrittspartiet. Det går fra rekord til rekord, nå med en økning på 53 øre i avgift på diesel, for det er det faktisk er når man legger på momsen og prisjusteringen – 53 øre i økt avgift. Så er det lagt inn en kompensasjon ved at det skal bli lavere bompengesatser noen plasser.

Mitt konkrete spørsmål er da: Hvis man tar f.eks. Finnfast og Hardangerbrua, som er typiske distriktsprosjekt med 150 kr i bompenger, når vil bompengesatsene gå ned på konkrete bompengeprojekt?

Statsråd Siv Jensen [12:41:57]: Jeg synes det er vanskelig å forholde seg til Senterpartiet, for i Senterpartiets budsjett for inneværende år foreslo de å øke drivstoffavgiftene ganske mye – i inneværende år – mens de i sitt budsjettforslag for neste år plutselig har gått bort fra den tanken. Det er litt vanskelig å vite hva Senterpartiet mener fra det ene året til det andre, men la det ligge.

Jeg vedstår meg at det har vært en vanskelig beslutning for Fremskrittspartiet. Derfor var det også viktig for Fremskrittspartiet å legge til rette for å kompensere bilistene gjennom å redusere årsavgiften og ikke minst gjennom at vi nå får redusert bompengesatsene i distriktene. Jeg håper at Senterpartiet og Slagsvold Vedum synes det er et godt tiltak om vi også kan sette bompengetakstene ned på bompenger rundt omkring i distriktene. Det er jo særlig der man ikke har alternative muligheter for transport og fremkommelighet, og derfor mener jeg det er riktig.

Terje Breivik (V) [12:43:10]: I motsetnad til førre talar har eg oppriktig respekt og forståing for den prosessen Framstegspartiet har vore gjennom, med tanke på avgiftsendringane som budsjettet for 2017 medfører. Eg har òg forståing for symbolkrafta meirkompensasjonane på utgiftssida i bilpakka representerer for Framstegspartiet, særleg symbolikken i den nye bompengetilskotsordninga som ministeren no refererte til.

Det eg likevel har vanskar med å forstå, er logikken med og effekten av ei slik ordning, ikkje minst for distrikta, og eg vonar at ministeren kan bidra til å oppklara det i Stortinget. Ei krone mindre i bompengar er trass alt ei krone mindre til heilt nødvendig vegbygging i dei same distrikta som ordninga skal omfatta. Då er vel marginalt billegare bompengavgift ei mager trøst når behovet for midlar til veg er mange gonger større.

Statsråd Siv Jensen [12:44:02]: Jeg tror innledningen til representanten Breivik illustrerer noe av de utfordringene vi har stått i i disse forhandlingene. Det har handlet om å respektere partienes ulike standpunkter og grenser, og å prøve å finne frem til løsninger som alle fire kan stå i. Det mener jeg vi har klart, fordi vi har hatt gjensidig respekt for hverandre, og fordi vi har vært villige til å gi hverandre innrømmelser på områder som har vært viktig for de ulike partiene. Sånn sett har vi kommet frem til gode løsninger.

Men dette handler ikke om symboler. Dette handler om virkelighet. For oss har det vært viktig å bidra til at skattleggingen av landets bilister ikke går opp neste år, og det mener jeg vi har lyktes med. Det handler om hvordan man skattlegger. Det er forskjell på å skattlegge bruk og å skattlegge eie. Sammen har vi også bidratt til en ganske god og fornuftig omlegging av engangsavgiften for både inneværende år og neste år, som bidrar til at vi nå raskere får skiftet ut en veldig gammel bilpark. Det er bra for sikkerheten og for miljøet.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:45:15]: Med utgangspunkt i arbeidslinjen, som Fremskrittspartiet ellers er så opptatt av når de kutter i ytelsene til uføre: Hvor lurt synes statsråden det er fra et likestillingspolitisk perspektiv og et integreringspolitisk perspektiv kraftig å øke konstantstøtten?

Statsråd Siv Jensen [12:45:39]: Jeg respekterer at SV er mot virkemidler som gir fleksibilitet og valgfrihet i familiepolitikken. Men samtidig respekterer jeg at partiene på ikke-sosialistisk side er opptatt av nettopp det: fleksibilitet, mangfold og at familiene har ulike behov når det kommer til hvordan de innretter seg i hverdagen. Derfor har det vært viktig for oss å styrke barnehagesatsingen og styrke ordninger som gjør at man kan legge til rette for at lavinntektsfamiliene har rimeligere adgang til gode barnehageplasser fremover, samtidig som vi også anerkjenner det mange familier føler på: tidspress og behovet for å være litt mer hjemme med sine egne barn. Jeg har ingen problemer med at dette ble en del av det fremforhandlede forliket mellom de fire partiene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jonas Gahr Støre (A) [12:47:00]: Ved utgangen av 2016 føler mange nordmenn uro når de ser utviklingen i verden, nær oss og litt lenger unna: medmennesker som lider i ødeleggende og opprørende kriger i Midtøsten, og en migrasjonskrise som rammer millioner av barn og voksne.

I år har politiske veivalg også i USA og Europa skapt usikkerhet. Vi ser voksende spenninger som følge av store sosiale og økonomiske forskjeller.

Frustrasjonen vender seg ofte mot demokratiet og politikernes evne til å løse de viktigste oppgavene i folks liv. Politikk blir for mange et fjernt spill, langt fra hverdagen. Det er et farlig værtegn for demokratiet når velgere oppfatter at politikken ikke leverer svar.

Vi har klart oss bedre i Norge. Norge er et godt land å bo i, for de aller fleste. Men vi er ikke skjermet. Også her hjemme har arbeidsledigheten økt, og det skapes få nye arbeidsplasser. Utryggheten i deler av arbeidslivet øker. Forskjellene øker – mellom rike og fattige, mellom de med jobb og de uten, mellom by og land. Utslippene av klimagasser går også opp.

Dette er utfordringer Norge kan møte. Knappt noe land har et bedre utgangspunkt. Men det er oppgaver som krever sterke fellesskap, gode politiske svar og trygg politisk styring. Det vi har vært vitne til denne budsjettøsten, er ikke trygg politisk styring. En av regjeringens viktigste oppgaver er å sikre stabilitet og forutsigbarhet. I stedet har vi fått gjentatte brudd på frister, uoversiktighet og usikkerhet. Det er talende at det like fram til de siste timene før enigheten sent på lørdag kveld handlet om brudd, mulig kabinettsspørsmål og regjeringens avgang. Stortingsbehandlingen er nå preget av hastverk.

Arbeiderpartiet vil stemme for sitt eget alternative budsjett. Likevel er det bra at det omsider – på overtid – ble enighet om et statsbudsjett for 2017 blant de partiene som utgjør flertallet i denne perioden. Et fullstendig borgerlig sammenbrudd i høst hadde kastet Norge ut i en belastende politisk krise et halvt år før et valg. Norge trenger ikke en slik krise i disse utfordrende tidene.

Budsjettprosessene har gått fra vondt til verre i denne perioden. Vi advarte mot dette ved valget i 2013. Tyngdepunktet i norsk politikk ligger ikke til høyre for Høyre. Det normale i norsk politikk er at samarbeidet på høyresiden etter en stund bryter sammen. Og det samarbeidet som måtte bli vanskelig, har blitt enda vanskeligere. Det har blitt enda vanskeligere som følge av det Hans Olav Syversen helt korrekt omtaler som et svært lite klokt ultimatum fra Erna Solberg og Siv Jensen om den såkalte bilpakken – et ultimatum fra en mindretallsregjering til Stortinget. Slik bygger man ikke tillit mellom samarbeidspartnere som i utgangspunktet står langt fra hverandre. Slik styrer man ikke et land.

Norge trenger et nytt politisk flertall som kan styre trygt. Vi trenger et flertall i denne sal som kan samarbeide godt om en annen politikk.

Vi behandler i dag det siste av regjeringens budsjetter foran valget. Det er budsjetter som har bidratt til at

- den rekordhøye ledigheten har bitt seg fast
- forskjellene har økt
- utslippene av klimagasser har gått i feil retning
- budsjettunderskuddet har skutt i været

Det er uttrykk for en oppsiktsvekkende ansvarsfraskrivelse når regjeringen selv sier at dens egen oljepegebruk ikke kan fortsette.

Arbeiderpartiet fremmer i dag sitt alternative statsbudsjett for 2017. Vi ønsker en mer rettferdig politikk som gjør det viktigste for landet til det viktigste i politikken. La meg bruke mest tid på det aller viktigste: arbeid.

For Arbeiderpartiet er arbeid til alle jobb nummer én. Den viktigste kilden til økt ulikhet i vårt samfunn handler om arbeid: Flere er ledige, flere faller utenfor det ordinære arbeidslivet, flere opplever utrygghet på jobb – korttidskontrakter, lavlønnskonkurranse, sosial dumping og midlertidige ansettelser. Andelen av befolkningen som ikke er sysselsatt, er nå på det høyeste på 20 år. På 1970-tallet sto 5 pst. av menn mellom 30 og 35 år utenfor arbeidslivet. Nå nærmer det tallet seg 20 pst. Det er urovekkende.

Skal det skapes flere arbeidsplasser i Norge, er det aller viktigste en ansvarlig økonomisk politikk. I vårt alternative budsjett reduserer vi uttaket fra Statens pensjonsfond utland, bl.a. for at finanspolitikken ikke skal bidra til press på rente og kronekurs, som er svært viktig for fastlandsindustriens konkurranseevne.

Vi følger opp bedriftsskattereformen fra i fjor, som reduserer skatten for bedrifter samtidig som reformen gir mulighet for en mer rettferdig skatte- og avgiftspolitik. Vi bruker den muligheten.

Vi foreslår økt innsats for å bekjempe ledigheten, spesielt rettet mot Sør- og Vestlandet. I dag kom nye Nav-tall fra Rogaland som viser den høyeste ledigheten noensinne. Ledighetskrisen er ikke over.

Vi stimulerer til økt verdiskaping ved å innføre to nye verdiskapingsprogrammer innenfor hav- og landbasert bioøkonomi.

Vi satser på en rekke ordninger som skal bidra til nye jobber, bl.a. i form av økt støtte til miljøteknologiordningen i Enova, midler til et nytt akseleratorprogram for gründere og ved å øke regionale utviklingsmidler.

Vi styrker det organiserte arbeidslivet, bl.a. ved å heve fradraget for fagforeningskontingenten og ved å bevilge mer penger til Arbeidstilsynet og Økokrim.

Vi investerer mer i kompetanse – gjennom hele livet – gjennom

- økte bevilgninger til flere lærere tidlig i skoleløpet
- økt lærlingtilskudd for yrkesfagene
- å starte arbeidet med en bred kompetansereform, i første omgang innen eldreomsorgen og byggebransjen

Til slutt: Vi kombinerer en mer kraftfull politikk for nye arbeidsplasser med en mer kraftfull politikk for å kutte utslippene av klimagasser, i tråd med forpliktelsene Norge har påtatt seg i Paris-avtalen:

- økte midler til elektrifisering av fergeflåten
- CO₂-fangst ved Norcem, Yara og Klemetsrud
- økt satsing på produksjon av bærekraftig biodrivstoff

Dette er tre av flere eksempler. Vi tar Norges mål om 40 pst. kutt av utslipp av klimagasser på alvor. Vi legger i budsjettet fram en konkret plan for hvordan de målene kan nås.

Ja, vi holder det vil lover, også på andre områder. Både Høyre og Arbeiderpartiet kom før valget i 2013 med helt konkrete løfter om bevilgninger til sykehusene: 12 mrd. kr mer til sykehusene over fire år. Vi holder vårt sykehusløfte i vårt budsjett også i år.

Allerede da Høyre og Fremskrittspartiet i oktober pre-

senterte sitt forslag til budsjett, var det klart at de ville bryte dette løftet med mange milliarder. I budsjettforliket kutter så Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre nesten en halv milliard kroner til i budsjettene til sykehusene. Det kommer til å gå ut over dem som jobber i sykehusene, men aller mest alvorlig: Det kommer til å gå ut over pasientene.

Til sist: Jeg besøkte Stavanger og Bergen på fredag. På vei ut av flyplassen ble jeg stoppet av en mann i sikkerhetskontrollen som så svært oppgitt på meg og sa: Alt rotet i politikken og på Stortinget – jeg mister interessen. Han er ikke alene. Han er ikke den eneste som gjennom høsten har fått mindre tillit til politikken på grunn av den budsjettkrisen regjeringen har brakt oss i. Så Norge trenger et nytt politisk flertall som kan styre trygt. Vi trenger et flertall i denne sal som fører en annen politikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [12:55:15]: Arbeiderpartiet ber oss prioritere mer i budsjettet før de kritiserer de prioriteringene vi har gjort. Men Arbeiderpartiet prioriterer ingenting utover økte skatter i sitt alternative budsjett. De overlater til norske familier og bedrifter å prioritere i sine budsjetter for å få Arbeiderpartiets budsjett til å gå opp.

Arbeiderpartiet foreslår 10 mrd. kr mer i skatt i neste års budsjett, og i tillegg har de en ubetalt skatteregning på 22 mrd. kr gjennom tiltak de har stemt for i Stortinget. SV foreslår 19 mrd. kr mer i skatt til neste år, og Senterpartiet foreslår 8 mrd. kr mer i skatt. Det eneste velgerne kan være sikre på, er at de rød-grønne vil øke skattene kraftig. Er økt skatt for folk og næringsliv svaret på å få ned ledigheten og få fart på omstillingen i norsk næringsliv?

Jonas Gahr Støre (A) [12:56:08]: Nei, det er ikke svaret, men når jeg hører representanten Helleland snakke om disse kraftige skatteøkningene, får jeg lyst til å si: Når Høyre setter skattene ned, er det moderat. Når vi setter halvparten opp igjen, er det kraftig.

Ved valget i 2013 lovet Jan Tore Sanner at Høyre gikk til valg på moderate skattereduksjoner, særlig på lave og vanlige lønnsinntekter. Det løftet er jo dobbelt brutt, for senkningene har vært kraftige, må vi tro representanten Helleland, og de er ikke gått til dem med lave og vanlige lønnsinntekter. De er gått – meget skjevfordelt – til dem med mest fra før.

Vi mener: I løft for å satse mer målrettet på tiltak mot ledigheten, mer målrettet på miljø og klimainvesteringer, mer målrettet på å utjevne forskjeller og mer målrettet på å støtte sykehusene bør de av oss med sterkest skuldre kunne betale noe mer. Men det er altså veldig moderat, og hvis lettelsene til representanten Helleland er moderate, er vår økning dobbelt moderat, for vi reverserer bare halvparten i dette budsjettet.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:57:16]: Vi kan registrere at representanten Gahr Støre etter budsjettenigheten uttaler til media at nå kan vi endelig begynne å diskutere politikken. For oss som har deltatt i disse forhandlingene her i Stortinget, oppleves det som at vi har vært igjennom drøyt fire uker med intense politiske diskusjoner. Statsbudsjettet er tross alt kanskje det viktigste styringsdokumentet som Stortinget behandler.

Mener virkelig representanten Gahr Støre at Stortingets forhandlinger om statsbudsjettet ikke dreier seg om politikk?

Jonas Gahr Støre (A) [12:57:52]: Jeg er ikke i tvil om at representanten Limi har diskutert politikk, og hans definisjon på politikk har da handlet om å kretse rundt en bilpakke med 15 øre her og 35 øre der. Man har ikke brukt mest tid på de store oppgavene. Diskusjonen i finanskomiteen har vel nærmest vært fraværende, og vi andre har da måttet vente på utsatte frister og brutte løfter før vi en lørdag kveld får noen timer inn i en søndag på å presentere våre alternativer.

Jeg synes det er feil bruk av ressurser i et storting. De store sakene vi burde diskutert – kampen mot ledigheten som nå biter seg fast, tiltak for klima som virkelig virker, og hvordan vi setter sykehusene i stand til å ta i bruk ny teknologi – er blitt fortrent av representanten Limi og hans kolleger, som er på vei ut og inn av korridorer etter brutte frister og kan fortelle at nå kommer det en ny frist og en ny frist og en ny frist.

Hvis den virkelige politikken har skjedd der, har ikke jeg vært med på den, og den har ikke preget diskusjonene her i Stortinget.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:59:02]: Eg har forståing for den frustrasjonen det har vore å måtte vente på denne prosessen. Eg vil òg seie at einigheita kom ikkje eit sekund for tidleg.

Arbeidarpartiet har lansert ei eiga venteordning. Det er ei ordning for barnefamiliane som ikkje får barnehageplass, dvs. at i staden for kontantstøtte tenkjer Arbeiderpartiet seg ei venteordning. Ser da representanten Gahr Støre at litt av den same frustrasjonen som opposisjonen har opplevd nå – ikkje kunne planleggje, ikkje kunne ha noko framsyn – òg vil ramme barnefamiliane, fordi dei ikkje veit kva dei skal halde seg til? Plutselig får dei ein barnehageplass, og da må dei halde seg til det. Med dagens kontantstøtteordning kan dei planleggje og bestemme når dei vil ut i arbeidslivet.

Ser representanten Gahr Støre den problemstillinga og den frustrasjonen som nettopp ei venteordning vil gi barnefamiliane?

Jonas Gahr Støre (A) [13:00:08]: Tett på i min familie, en generasjon ned, har jeg fulgt en venteperiode som er ganske smertefull – nemlig den å ha et barn som er født sent på året og derfor ikke få barnehageplass. Man går og venter, og kan godt vente i mange måneder, på grunn av dette ene opptaket. I den tiden bør disse familiene bli kompensert. Det de aller fleste familiene ønsker, er å få barnehageplass når barnet er ett år. Derfor har Arbeiderpartiet sikret at i ventetiden fram til man får barnehageplass, skal de økonomiske interessene bli ivaretatt.

Jeg mener at det ennå gjenstår noe av det viktige løftet for å få til gode barnehageplasser med nok folk, høy kvalitet og trygghet for foreldrene, slik at det store, store flertallet av foreldre som ønsker å ha barna i barnehage, med alt barnehagene har som er positivt, ikke minst for integrering, skal kunne få den tryggheten. Og mens de venter, skal de være sikre på at økonomien er godt ivaretatt, og det blir den med Arbeiderpartiets opplegg.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trond Helleland (H) [13:01:27]: Vi visste allerede for fire år siden at norsk økonomi var sårbar, og at vi måtte få flere bein å stå på. Vi var i ferd med å få en todelt økonomi, hvor mange næringer levde i skyggen av oljen. Regjeringen startet tidlig omstillingen av Norge. Forskningen gikk opp, skattene gikk ned. Forfallet på vei og bane ble redusert, og investeringene ble rekordhøye. De store pengene gikk til investeringer i kunnskap, samferdsel, innovasjon og vekstfremmende skattelettelser.

Vi forberedte Norge på en tid da olje og gass ville spille en mindre rolle enn tidligere for vår økonomiske vekst. Halveringen av oljeprisen i 2014 gjorde omstillingen enda mer akutt. Regjeringen handlet resolutt, og nå ser vi at våre løsninger virker. Ledigheten har forhåpentligvis nådd toppen og er på vei ned i store deler av landet, mens produktiviteten er på vei opp. Det skapes rekordmange bedrifter, og konkurransekraften er styrket.

I statsbudsjettet for 2017 tar vi ytterligere grep for å skape flere jobber:

- Vi senker skattene for dem som skal skape de nye jobbene. Fra 2017 vil skatten på inntekt og selskapsskatt være på 24 pst., ned fra 27 pst. under forrige regjering.
- Satsingen på næringsrettet forskning og innovasjon er styrket med 2,8 mrd. kr, inkludert SkatteFUNN-ordningen. Det gir mer forskning og utvikling i næringslivet og grunnlag for nye produkter og tjenester. Bare siden 2013 har næringslivet økt sin forskning med 25 pst.
- Forfallet på vei og bane fortsetter å gå ned, ikke opp slik det gjorde under Arbeiderpartiet. Satsingen på vei og bane er økt med mer enn 50 pst. de siste fire årene.

Nå står valget mellom en Høyre-ledet regjering som vil skape mer, og en Arbeiderparti-regjering som vil skatte mer. Skal man ta Arbeiderpartiets valgløfter på alvor, må skattene heves med opptil 33 mrd. kr. Det er det siste norske jobber og norsk næringsliv nå trenger.

Det Norge trenger, er en regjering som fortsetter den kraftfulle satsingen på å skape flere jobber som bidrar til statsbudsjettet, ikke flere jobber som lever av statsbudsjettet. Norge trenger en regjering som gjennomfører målrettede, men reverserbare, tiltak mot ledigheten på Sør- og Vestlandet. Og Norge trenger en regjering som sier ja til å skape flere jobber, ikke nei.

Alternativet på venstresiden nå er et Arbeiderparti som vil øke skattene, et SV og et MDG som sier nei til olje- og gassutvinning, nei til mineralnæringen og nei til å bygge flere veier for næringslivet, og et Senterparti som vil skrote EØS-avtalen, en avtale som sikrer at vi kan selge fisken vår, tømmeret vårt og gassen vår til Europa. Norge trenger en ja-politikk, ikke en nei-politikk.

Budsjettet for 2017 er også et budsjett for mer kunnskap i skolen. Derfor gjennomfører vi et lærerløft for å få bedre lærere og mer læring i skolen. I 2017 legger vi rette for at over 5 000 lærere kan få tilbud om etter- og videreutdanning. Vi innfører femårig grunnskolelærerutdanning, og vi prioriterer, i godt samarbeid om budsjettet, over en halv milliard kroner til tidlig innsats.

Jeg legger i denne sammenheng merke til at Arbeiderpartiets fremste prioritering er sen innsats, ettersom de viderefører en satsing på ungdomsskolelærere, som ifølge SSBs rapport fra forrige uke har null effekt på elevenes læring.

Budsjettet for 2017 er også et budsjett for å redusere helsekøene og ventetidene i sykehusene. Siden 2013 er helsekøene redusert med 80 000. Omsorgstilbudet er utvidet med nye plasser, og kvaliteten er hevet. Fra 1. januar kan enda flere som yter en stor frivillig innsats, nyte godt av en bedre pleiepengeordning. Jeg er også stolt av løftet vi har fått til for rusavhengige og fattige, og jeg vil særlig berømme Kristelig Folkeparti og Venstre for å ha bidratt til dette.

Verden preges av usikkerhet og av en ny sikkerhetspolitisk situasjon. I 2017 foreslår vi en stor økning for å styrke norsk forsvarsevne, og Stortinget har med stort flertall tidligere i høst vedtatt en sterk langsiktig satsing gjennom langtidspanen for Forsvaret. I tillegg styrker vi politiet, både med flere politifolk og med to nye helikoptre.

Ikke bare er dette et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Det er også et budsjett for betydelige utslippskutt. Jeg ønsker å takke Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet for krevende, men vellykkede forhandlinger. Det har vært noen intensive døgn og uker, og det er mange som fortjener honnør for innsatsen som har vært lagt ned.

Resultatet kan vi være stolt av. Tidenes grønneste budsjett er blitt enda grønnere. Utslippskuttene er beregnet til i overkant av 600 000 tonn i 2017, og over 11 millioner tonn i 2030. Og dette er bare starten, for også budsjettet neste år må være tidenes grønneste, skal vi nå målene i Paris-avtalen.

For fire år siden lovte vi landet en ny kurs. Jeg er stolt av at helsekøene har gått ned, at læringstrykket går opp, og at Norge nå er bedre rustet for å møte fremtiden.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [13:06:33]: I stad kunne me høyra at finansminister Siv Jensen i replikkunden var veldig tydeleg på at avbyråkratiserings- og effektiviseringsreforma verkar. Det er interessant å høyra, særleg fordi den same finansministeren i svar på skriftleg spørsmål svarte på følgjande måte då ho fekk spørsmål om effekten av ABE-reforma:

«Reformen følges imidlertid ikke av et system for rapportering, og vi kan derfor ikke slå fast de direkte effektene av de gjennomførte tiltakene.»

Dette er det finansministeren seier om eit kutt som i samband med dette forliket bl.a. inneber at ein fjernar 400 mill. kr frå sjukehusa. Ein ser tilsvarende kutt for skule, politi, og ein ser det gjennomgåande på alle område. Det eg lurar på, er: Kva for ein finansminister er representanten Helleland einig med, den finansministeren som stod her og sa at me kunne dokumentera effekten av kutta, eller den finansministeren som slo fast at ein faktisk ikkje kan følgja effekten av dei kutta som ein her gjennomfører?

Trond Helleland (H) [13:07:34]: Jeg er enig med den finansministeren som er opptatt av at vi forvalter skattebetalernes penger på en god måte, og at vi sikrer effektivitet og avbyråkratisering. Det gjør vi gjennom ABE-reformen. Den bidrar til at de statlige etatene, det offentlige, må skjerpe seg. Jeg ser at i salen sitter Heikki Eidsvoll Holmås, og i forrige periode satt vi i samme komité. Vi

hadde alltid det samme spørsmålet til kommunene da vi møtte dem: Hvor mye har dere gjort for å effektivisere kommunen? Hvilke måltall har dere satt dere? Nei, det var mange som ikke hadde gjort det. Men da var spørsmålet vårt tilbake: Hvorfor hadde ikke den rød-grønne regjeringen noen ambisjoner eller noen mål for å effektivisere offentlig sektor? Naturligvis var det fordi det var et krysspress mellom fagbevegelse og ulike interesser. Men poenget er at denne regjeringen setter krav til effektivisering i offentlig sektor. Det er nødvendig, og det er bra, og det sikrer mer effektivitet.

Anders Tyvand (KrF) [13:08:42]: Gjennom hele denne stortingsperioden har Kristelig Folkeparti prioritert tidlig innsats i skolen. Vi ønsket å sikre alle barn nok tid med læreren sin i de viktige første skoleårene, og vi ønsket å ta på alvor at tre av fire lærere forteller at de har for liten tid til hver elev. Derfor har vi jobbet for å få på plass flere lærere til de yngste elevene, og derfor ønsker Kristelig Folkeparti en nasjonal norm for lærertetthet. Det siste har vi ikke fått på plass ennå, men med det budsjettet vi skal vedta nå, har vi gjennom denne stortingsperioden lagt det meste av pengene på bordet. Kommunene får nå permanente øremerkede midler til mer enn 1 700 lærerstillinger i 1.–4. klasse. Det er strålende, og det er nok til å innføre en norm for lærertetthet i småskolen som sikrer maks 16 elever per lærer. Høyre har vært med på dette gjennom budsjettforlikene de siste årene, og det var hyggelig å høre representanten Helleland legge vekt på nettopp denne satsingen i sitt innlegg. Mitt spørsmål er om Høyre nå også vil være positiv til å innføre en slik norm for lærertetthet i skolen.

Trond Helleland (H) [13:09:47]: Vi har hatt litt ulike modeller for tidlig innsats, men det viktige nå er at det satses betydelige midler på dette. Det er satt av nærmere en halv milliard kroner ekstra neste år, og Kristelig Folkeparti har all ære av at de har prioritert det. Høyre og regjeringen har også prioritert tidlig innsats.

Når det gjelder norm, har jeg ikke lyst til å diskutere det nå, for vi vet at det er ulike tiltak som kan virke for å få mest mulig ut av lærerressursene i barneskolen og småskolen. Men det viktige er at vi står sammen om det viktige arbeidet med å styrke barns læringsmiljø gjennom å gi de minste en god start i livet, og der tror jeg Kristelig Folkeparti og Høyre har veldig mye felles, og også når det gjelder andre deler av familiepolitikken.

Marit Arnstad (Sp) [13:10:48]: Det har vært en litt merkverdig budsjettthøst. Stortinget har ikke hatt all verdens tid til å vurdere det samlede økonomiske opplegget. Faktisk en og en halv dag har vi hatt til å vurdere det samlede økonomiske opplegget, og det er ikke mye.

Det var også trøblete i årene før. For to år siden hadde vi en poseavgift som en ble nødt til å trekke etter noen få måneder. I fjor hadde vi en flypassasjeravgift som antakelig fikk større konsekvenser enn det Høyre og Fremskrittspartiet hadde tenkt seg, bl.a. nedleggingen av Rygge flyplass. I år har vi også fantasifulle inndekninger. Vi har et sykehuskutt på 500 mill. kr som ingen vet hvordan kommer til å slå ut. Vi har en meget kreativ bokføring når det gjelder å faseforskyve vei-prosjekt i distriktene. Ingen vet helt hva det betyr. Det er mulig det betyr at en forskutterer

og budsjetterer med bompenger og utsetter den statlige regningen til senere – hva vet jeg. Spørsmålet er rett og leitt: Kan vi være sikker på at alle forslag er tilstrekkelig kvalitetssikret, og at vi ikke havner i den situasjonen vi har vært i de siste årene?

Trond Helleland (H) [13:11:56]: Jeg tror det har vært gått helt nødvendige runder for å sikre at alle forslag som nå vedtas, blir gjennomført på en god måte. Jeg merket meg at representanten Arnstad var litt kritisk til tempoet vi hadde i gjennomføringen av budsjettforhandlingene. Vel, det har vært utfordrende. Vi har diskutert viktige ting, og vi har diskutert spesielt det overordnede målet om å få ned klimagassutslippene. Når jeg ser på opposisjonens budsjettposter, ser jeg at Senterpartiet har snudd i bilpolitikken. De vil ikke ha noen økninger i drivstoffavgiftene. Arbeiderpartiet vil øke dieselpriisen med 15 øre. SV vil øke med 1 kr og Miljøpartiet De Grønne med 500 øre, dvs. 5 kr literen. Så jeg lurer på: Når vi brukte lang tid, hvor lang tid ville opposisjonen ha brukt på å bli enig? Det er mulig juleribba hadde blitt kald og nyttårsrakettene hadde vært fyrt av før dere hadde blitt enige.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:13:09]: Jeg skjønner godt at representanten Helleland har brukt lang tid på å diskutere klima, for han bør jo være med på å innrømme at det er resultatene som teller. Hvis man skal måle resultatene av regjeringens klimapolitikk, er det at man har klart å snu en nedgang i klimagassutslippene til en oppgang. Det må jo regnes som en seier til Fremskrittspartiet, men knapt en seier for anstendige miljøfolk i Hellelands eget parti. Spørsmålet mitt til Trond Helleland vil dreie seg om nettopp dette. Jeg ser at nå har regjeringen og samarbeidspartiene begynt med kreativ bokføring. Nå lar man være å føre de negative utslippøkningene, men man viser bare de utslippene som er positive. Vel, det er litt sånn Enron holdt på da de skulle beskrive framtiden sin, og det kalles kreativ bokføring. Spørsmålet mitt er rett og slett: Er det slik at Helleland kan garantere at neste år kommer CO₂-utslippene i Norge til å gå ned?

Trond Helleland (H) [13:14:13]: Å bli belært om bokføring av et parti som knapt vet hva ordet «bokføring» betyr, er ganske interessant. SVs alternative budsjett er svært fantasifullt og krever en kraftig skatteøkning for folk flest. Vi har gjort de beste beregningene vi kan, og mener at vi får ned klimagassutslippene med ca. 600 000 tonn CO₂ neste år. Men det har vist seg å være vanskelig å få disse tallene på plass. Hvis vi tar de to sammenliknbare størrelsene, Høyre og Arbeiderpartiet, eller regjeringens partiene, samarbeidspartiene og Arbeiderpartiet, og sammenlikner utslippene fram til 2030, viser de beregningene vi har gjort, at Arbeiderpartiets kutt vil bli på 9,1 millioner tonn, mens våre kutt vil bli på ca. 11 millioner tonn. Så jeg mener at representanten Eidsvoll Holmås kanskje bør se på hvem han skal stole på i klimapolitikken. Jeg mener at denne regjeringen og samarbeidspartiene leverer betydelig mer enn det SV gjorde i regjering.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:15:41]: Regjeringen la fram sitt budsjett i oktober – et budsjett som fokuserer på

arbeid, aktivitet og omstilling. De endringene som nå blir vedtatt, rokker ikke ved det fokuset.

Vi ser et land som på mange måter er veldig forskjellig fra region til region når det gjelder hvordan arbeidsledigheten og næringslivet har utviklet seg. Vi har sett at Sør- og Vestlandet har slitt betydelig de siste årene som en følge av et vesentlig fall i olje- og gassprisene. Dette har medført store utfordringer i de regionene. Da er det viktig at man sørger for at innretningen på budsjettet er tilpasset den situasjonen som den enkelte befinner seg i. Samtidig ser vi faktisk, særlig i Innlandet og i andre deler av landet, at arbeidsledigheten enten har gått ned eller har holdt seg stabil. Det stiller en regjering overfor klare utfordringer til hvilke tiltak den skal fatte. Derfor går man i tiltakspakken som regjeringen har foreslått i sitt budsjett, inn med klare og entydige tiltak for de områdene og regionene som har behov for det. Hadde man utelukkende kommet med generelle tiltak – ikke spisset, som regjeringen har gjort – ville dette ikke hatt den effekten som vi nå ser.

Vi ser faktisk en utvikling der nedgangen i sysselsettingen enten har stoppet opp, eller i hvert fall har en liten økning til det bedre. Vi ser en positiv trend, og la oss håpe at den trenden fortsetter. Det er nettopp derfor det er viktig at det budsjettet som nå ligger til votering, blir vedtatt slik det foreligger.

Samtidig er det budsjettet som ligger an til å bli vedtatt, et utrolig godt distriktsbudsjett. Det er litt betegnende at når man i denne sal og blant enkelte driver og diskuterer budsjettet og hvorvidt folk skal kunne bo i hele landet, klarer man ikke å se så veldig langt utover det sentrale Østlandsområdet. Det er faktisk slik at hvis man skal bevege seg ute i distriktet, går bussene kanskje ikke etter kl. 16. Eller det finnes ikke jernbane, og trikk er en fin sak man ser når man kommer til Oslo eller Bergen, eller man ser banen i Trondheim. Alle andre, som befinner seg der ute, er helt avhengige av veien. Man er avhengig av veien for å få varene sine fram til et marked. Man er avhengig av veien for å komme seg på butikken og for å kjøre barna til skolen. Man har faktisk ikke de samme mulighetene der ute som man har særlig her i Oslo. Derfor er det viktig at man tenker på at folk skal bo ute i distriktet også, og da må vi sørge for en god infrastruktur.

Regjeringen har kommet med en rekke gode tiltak knyttet til infrastruktur, forskning og innovasjon. Vi ser en fiskeri- og havbruksnæring som setter stadig nye rekorder, nettopp fordi man har ført en politikk som holdt kronen lav, styrket konkurransevnen og holdt prisene nede, og det gir et marked som fungerer.

Det siste man trenger i en slik situasjon som vi har befunnet oss i, er et høyere skatte- og avgiftstrykk. Når SV foreslår 19 mrd. kr i skatteøkning, er ikke det akkurat en invitasjon til å skape flere arbeidsplasser – snarere tvert imot.

Vi har vært igjennom en høst som har vært preget av mye diskusjon. Ja, det har vært knalltøffe forhandlinger. Men det skulle bare mangle. Regjeringens partiene hadde sitt utgangspunkt i budsjettet, samtidig som selvsagt også Venstre og Kristelig Folkeparti ville ha gjennomslag for sine hjertesaker. Slik må det bare være. Slik er demokratiet. For dem av oss som faktisk har tatt seg tid til å lese Jens Stoltenbergs bok, har det vært veldig interessant å lese om det indre livet i den rød-grønne regjeringen. Den store forskjellen nå er at vi faktisk har en åpen demokratisk debatt

knyttet til de enkelte elementene. Det er ikke på bakrommet de store debattene skjer i dag. Nei, nå skjer det faktisk i åpent lende, og vi kan få en god diskusjon.

Det er også enkelte som har hevdet i en tidligere fase knyttet til lederskap, at dette er historisk. Jeg skal sitere fra finansdebatten den 6. november 1986, da Gro Harlem Brundtland sa følgende:

«Ved årets finansdebatt står vi derfor, som i fjor, uten avklaring av budsjettoplegget gjennom finansinnstillingen.»

Det er nok ikke første gang. Jeg tror heller ikke det blir siste.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [13:21:04]: Dei diskusjonane som denne regjeringa har stått i saman med samarbeidspartia, har ikkje vore meir opne enn at partileiarane i samarbeidspartia har vorte henta på ulike tidspunkt i kjellaretasjen her nede til ukjent adresse. Me merkar oss at det vert marknadsført som ei slags openheit, men praksis er noko anna.

Spørsmålet mitt handlar om at partiet som Nesvik representerer, har marknadsført at dei vil ha null bompengar. No ligg det an til å verta 33 mrd. kr i bompengar. Dei sa at bensin- og dieselavgifta skulle ned – ho er auka. Og partiet for sterk nedsetjing av skattar og avgifter har òg sagt at avgiftene generelt skulle ned. No har dei auka med nesten 3,4 mrd. kr.

Spørsmålet mitt er: Korleis er det for Nesvik å vera ansvarleg for denne snuoperasjonen til Framstegspartiet?

Harald T. Nesvik (FrP) [13:21:56]: Når det gjelder hvor enkelte møter avholdes, skal ikke jeg uttale meg om det. Er det noe som i hvert fall ikke har manglet, er det åpenhet knyttet til element man har diskutert. Det er i hvert fall helt sikkert.

Jeg er veldig stolt av det vi har fått til i regjering. Vi har fått til en historisk satsing innenfor infrastruktur, som også har vært en kjernesak for Framstegspartiet. Ja, det har blitt mer bompenger innenfor en del områder. Selvsagt har det det. Og Arbeiderpartiet har stemt for hvert eneste ett av dem, og sørget for at det har kommet på plass gjennom flertallet som har vært i denne sal. Vi har fått til en styrking av skolen. Vi har fått til en styrking innenfor samferdselssektoren, som jeg har sagt. Vi har fått til en styrking innenfor integrerings- og asylfeltet. Jeg er utrolig stolt over det vi har fått til i regjering, og det skal bli mer av det også.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [13:22:50]: Ja, vi fikk et budsjett i oktober. Statsbudsjettet for 2017 skulle være et budsjett i klimaets navn, som en oppfølging av fjorårets avtale om et grønt skifte. Men før denne dagen i oktober skjønnte vi at det ikke helt ville bli tilfellet. Framstegspartiet skal ha honnør for at de er med på å øke bensin- og dieselavgiften i dag, men det hjelper lite når man i tillegg overkompenserer de fossile bilene og gir mer tilbake enn det man tar. Målet var jo et grønt skifte.

Derfor er mitt spørsmål: Mener representanten Nesvik at en overkompensasjon for fossile biler er en god start på et forsert grønt skifte? Ja, vi skal ha folk boende i Hardanger. Ja, vi skal ha folk boende i Østerdalen og i vårt flotte Lofoten – men er det en god start?

Harald T. Nesvik (FrP) [13:23:52]: Det har vært en helt nødvendig start. Vi er faktisk avhengig av at de som er avhengige av bilen og kjører mest bil, også kan ha råd til det. Det kan ikke bare være slik at det er de som har garasje i Holmenkollåsen som skal kunne ha bil og komme seg til og fra. Det er man også avhengig av ute i distrikterne. Derfor er det viktig at man kompenserer dette på en skikkelig måte, slik at ikke utgiftsøkningen blir for stor for dem som er helt avhengige av bil. Det er faktisk ikke slik at alle kan kjøre elbil i kollektivfelt på Østlandet. Det er ikke slik at alle kan ta trikken på jobb, eller ta banen på jobb. Noen er faktisk helt avhengige av bilen. Derfor er det viktig å gjøre det på den måten.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [13:24:46]: Det siste året har vi sett gjentatte saker der politiet ikke kommer ved alvorlige, kriminelle hendelser. Brannvesenet kommer først. Det har vært knivstikking på asylmottak – brannvesenet kom, politiet rakk det ikke. Man fant en død mann i en bygd på Vestlandet – politiet hadde ikke mulighet til å komme. De ba dem som fant vedkommende, sende en mms. Og nylig har det vært en forferdelig hendelse i Notodden, der en mann ble knivstukket og drept. Det samme skjer igjen. Det er brannvesenet som kommer først, og som må ordne opp i situasjonen. Politiet kommer etterpå. Er Framstegspartiet fornøyd med at det stadig vekk, igjen og igjen, er slik at politiet har en så dårlig lokalberedskap at de kommer sist, og at det er brannvesenet som tar politioppgavene?

Harald T. Nesvik (FrP) [13:25:42]: Nei, det er vi ikke. Derfor er det også viktig at nettopp denne regjeringen kan fortsette slik at styrkingen av politiet også kan fortsette. Denne regjeringen har levert en betydelig styrking av justissektoren. Derfor er det viktig at man får iverksatt nærpoltireformen, for den dreier seg faktisk om å overføre personell til aktiv tjeneste ute, der folk befinner seg, gjennom aktive patruljer, slik at man kan komme raskere til stede. Det er hele tanken med det. Derfor er svaret: Nei, vi er ikke fornøyd – og derfor vil vi forbedre det ytterligere.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:26:31]: Ein får av og til inntrykk av at når budsjettforhandlingane no har kome i hamn, har Framstegspartiet gitt seg og tapt, og Venstre og så vidare har vunne – eller omvendt. Men når det kjem til stykket, er det ingen person eller noko parti som har tatt rekninga for dette. Det er det vanlege folk som gjer. Sjukehusa – dei som treng sjukehus, dei som jobbar på sjukehus – betaler i dag ein stor del av rekninga for at ein har fått ro i borgarleg leir. Allereie blir sjukehusa pålagde stadig nye oppgåver utan ekstra midlar. Medisinar blir overførde frå folketrygda til driftsbudsjettet. Overgrepsmottaka blir overførde utan at det blir dekt, og nye behandlingsformer blir innførte utan at pengane følgjer med. Nyfødde og mødrer blir skrivne tidlegare ut i kommunar som ikkje kan følgje dei tett nok opp, og den gylne regelen blir broten år etter år. Så kjem statsbudsjettet med ein smell – 400 nye millionar kroner i kutt. Kan Nesvik garantere for at dette ikkje går ut over behandlingstilbodet?

Harald T. Nesvik (FrP) [13:27:35]: Nå har jeg 14 år bak meg i helsekomiteen og har også vært leder av den

komiteen, så jeg har satt meg litt inn i det som skjer i helsevesenet.

Representanten Fylkesnes' eget parti avskaffet den gylne regelen innenfor sykehusene. Denne regjeringen har innført den igjen knyttet til veksten i psykiatri og rus med tanke på somatikken. Så hadde jeg vært representanten, hadde jeg gått litt stille i dørene.

Når det gjelder effektivitetsreformen, dreier den seg faktisk om å gjøre ting smartere, gjøre ting bedre. Det skal ikke gå ut over pasienttilbudet, men vi er nødt til å tenke litt på hvordan vi gjør det. Det går på innføring av IKT. Det har å gjøre med hvordan vi planlegger. Det har å gjøre med samarbeid med kommunene – hvordan man sender epikriser ut til kommunen når en person er utskrevet fra sykehus og skal f.eks. på sykehjem. Det har å gjøre med at det stadig kommer nye behandlingsformer som er mer effektive. Det har å gjøre med å vinkle fra inneliggende pasienter til dagkirurgi. Det er svært mye som skjer. Og siden denne regjeringen tok over etter den rød-grønne regjeringen, da med partiet til Fylkesnes i regjering, har vi faktisk redusert køene med 80 000 pasienter. Så ja, vi har vært dyktig der dere feilet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:29:05]: Kristeleg Folkeparti gikk inn i denne budsjettthauken med ei klar innstilling: Me ville gi landet eit budsjett med ei tydeleg satsing på barn, familie, distrikt, miljø og klima. Det har me lukkast med, og eg vil gi ein takk til partia Høgre, Framstegspartiet og Venstre for at me har fått til det.

Så har det vore snakk om at me har møtst på hemmeleg stad. Me veit vel kvar dei raud-grøne møttest, det var på møterom 3, men eg er nesten glad for at eg ikkje visste heilt nøyaktig kva som skjedde der.

Det har likevel vore krevjande veker for nokon kvar. På overtid av overtida fekk me gjennomslag, både på viktige saker for oss, og på det som var kjernen i brotet, nemleg klimapolitikken.

La meg først understreke at me ikkje kunne ha vore med på denne budsjettavtalen utan at me hadde sett betydelege endringar i klimapolitikken og eit gronare budsjett. Klimaendringane er den største trusselen for kloden vår. Det er me nøydde til å ta konsekvensen av.

Me kan slå fast at statsbudsjettet har blitt langt meir offensivt på klima. Med dette opplegget vil påskjøninga av dei fossile bilane, som var eit hovudpoeng for Kristeleg Folkeparti, bli tatt betydeleg ned. Me kuttar meir i klimagassutsleppa, me satsar på kollektiv og jernbane – og det er ei rekkje andre tiltak.

Me har òg fått på plass ei skikkeleg klimalov. Dette bringar oss eit stort steg i riktig retning, sjølv om me alle må gjere meir for at me skal vere i rute til å nå klimaforpliktingane frå Paris.

Eit statsbudsjett er sjølvsagt mykje meir. Dei viktige prioriteringane Kristeleg Folkeparti har fått gjennomslag for gjennom denne avtalen, kjem til å bety mykje for enkeltmenneske, for familiar, for barn – ja for heile samfunnet vårt.

Eg har lyst til å trekkje fram ei sak som er spesielt viktig for meg. Dei siste åra har eg lese mange grufulle historier om barn som er utsette for vald, overgrep og drap, alt frå spedbarn til tenåringsar – historier som eg ikkje trudde var

moglege. I kvart klasserom sit det i gjennomsnitt eitt til to barn som er utsette for alvorleg vald eller overgrep. Det einaste håpet desse barna har, er at nokon av dei som er rundt dei, skal sjå kva som skjer. Nyare omfangsstudier viser at vald rammar ein stor del av befolkninga – 6 pst. har blitt utsette for alvorleg fysisk vald frå foreldra sine. Alvorleg fysisk vald inneber anten at dei har blitt banka opp, sparka, slått med knytnøve eller har blitt angripne fysisk på andre måtar. Bak tala er det enkeltpersonar og enkeltskjebnar. Barn og vaksne blir utsette for store belastningar, og nokre blir skada for livet. Samtidig klarer – heldigvis – òg mange seg godt, om enn med eit mykje meir krevjande utgangspunkt.

Trygg oppvekst har vore eit slagord Kristeleg Folkeparti har brukt lenge. Slagordet har blitt viktigare og viktigare for meg, men òg fått ei meir alvorleg tyding. Sjølv sagt er stabile og gode familiar framleis det sentrale for å sikre ein trygg oppvekst, men konsekvensen av det motsette er blitt så mykje meir tydeleg for meg. Derfor var det heilt avgjerande for Kristeleg Folkeparti å få eit løft for desse barna da me skulle forhandle om statsbudsjettet for 2017. Regjeringa hadde føreslått 176 mill. kr til ulike tiltak for å kjempe mot vald mot barn. No har me sikra tiltak for over 500 mill. kr. Dette er likevel berre eit første skritt, for no behandlar Stortinget ein eigen opptrappingsplan mot vald og overgrep, og da vil Kristeleg Folkeparti kjempe for at me skal få forpliktande satsing på forebygging, betre avdekking og etterforsking og betre oppfølging av dei barna som er utsette for vald og overgrep. La meg seie det tydeleg: Arbeidet med opptrappingsplanen denne vinteren er ein av dei viktigaste kampane mine så langt.

Eg kunne nemnt mange fleire saker. Sidan det har vore kort tid for Stortinget, vil eg anbefale budsjettavtalen som oppbyggjeleg lesestoff no i jula. Men la meg likevel knyte nokre kommentarar til prosessen som me har vore gjennom.

Da me gikk inn i denne budsjettthauken, blei me til vår store overrasking konfrontert med eit ultimatum. Me hadde ein avtale i fjor om eit grønt skifte. Me forhandla i nesten eitt år, men kom ikkje til einigheit. Da rekna me med at me kunne forsøkje å finne fram til ei løysing gjennom budsjettforhandlingane. Så valde regjeringa, nokre dagar før statsbudsjettet kom, å leggje fram sitt forslag som eit ultimatum. Eg vil seie at det ikkje er slik budsjettforhandlingar skal drivast, ved å starte med fastlåste standpunkt. Men enda viktigare: Det er ikkje slik ei mindretalsregjering skal opptre overfor sine samarbeidsparti. Ei mindretalsregjering som stiller ultimatum, styrer i realiteten mot ei mogleg regjeringskrise.

Eit statsbudsjett peikar framover. Den saka som blei stridens kerne i dette budsjettet, den saka som regjeringa valde å stille ultimatum på, kjem til å utfordre oss sterkare og sterkare i åra framover. Slik sett er striden om bilpaken berre eit signal om kva som kjem. Norske regjeringar på 2020-talet må vise ein heilt annan vilje til ambisiøs klimasatsing enn det ein har vist i denne salen i dag. Skal me kunne gjere vår del av den store jobben som må til på klimaområdet framover, treng me heilt andre ambisjonar til modig klimasatsing enn me har sett så langt. Det er ein av fleire grunnar til at landsstyret til Kristeleg Folkeparti var tydeleg på at me ønskjer ei ny regjering som består av sentrum og partiet Høgre.

I dag ser eg at nestleiarer i Framstegspartiet seier at han ikkje ville ha felt noka tåre om dette ikkje hadde gått. Det er, slik eg les det, reine ord for pengane – at det ikkje vil ha så stor betydning om Framstegspartiet går ut av regjering, at det ikkje er så viktig for Framstegspartiet å sitje i regjering. Det er eit signal me merkar oss.

For Kristeleg Folkeparti er det viktig å kome i regjering. Me vil ha større påverknad fordi Kristeleg Folkeparti har større draumar enn billeg bensin. Kristeleg Folkeparti vil kjempe mot fattigdom, både i vårt eige land og internasjonalt. Kristeleg Folkeparti meiner familiane må ha valfridom over eigen kvardag, og at ingen val er feil så lenge familiane har tatt dei sjølve. Kristeleg Folkeparti vil stå opp for dei som treng det mest, og stanse reisa mot eit soringssamfunn. Kristeleg Folkeparti vil stå opp for menneskeverdet i alle fasane av livet. Det er òg det me har vore med på å sikre gjennom den budsjetteinigheita me no ser.

Me har altså fått 450 mill. kr til fleire lærarar i 1., 2., 3. og 4. klasse. Me veit at det er det mest målretta tiltaket for å hjelpe dei mest sårbare elevane. Det å få ein god start tidleg er utruleg viktig. Me har prioritert 4 000 kr meir til einslege minstepensjonistar. Det fekk me òg til i budsjettet for 2016. Me får det no til i budsjettet for 2017. Det vil seie at dei einslege minstepensjonistane kan få ein auke på 8 000 kr totalt sett. Me prioriterer både kvaliteten i barnehagane og aukar kontantstøtta fordi me ønskjer at familiane skal få lov til å gjere vala sine sjølve, utan at me seier kva val som er riktig. Og me har prioritert distrikta. Me har sikra ein tydeleg distriktsprofil med satsingar på mange hundre millionar kroner. Dei regionale utviklingsmidlane er eit godt eksempel, med 200 mill. kr nettopp for å skape fleire arbeidsplassar. Familielandbruket er eit anna eksempel.

Eg vil likevel avslutte med å seie at som alltid prioriterer Kristeleg Folkeparti dei som treng det aller, aller mest, og i denne budsjetteinigheita aukar me altså internasjonal bistand med 700 mill. kr. Det går til å hjelpe flyktingar der dei er. Det er viktig at me i Noreg, der det òg er store utfordringar, har ei evne til å sjå utover oss sjølve. Vår nes-tekjærleik må aldri stoppe ved svenskegrensa.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karianne O. Tung (A) [13:39:12]: Jeg kan forsikre representanten Hareide om at jeg ikke vil stille noe ultimatum i denne replikken.

Kristelig Folkeparti har vært opptatt av å redusere forskjellene i samfunnet vårt, men i dag har vi en regjering som konsekvent øker dem, ikke bare mellom fattig og rik, men også mellom by og land. Vi ser det bl.a. i landbrukspolitikken, i fordelingen av midler til fylkeskommunene, skapingen av nye arbeidsplasser og ikke minst gjennom radbrekkingen av de regionale utviklingsmidlene.

Nå har Kristelig Folkeparti fått regjeringspartiene med på flere distriktstiltak, som Arbeiderpartiet allerede hadde lagt inn i sitt alternative budsjett, og det er bra. Men da har jeg lyst til å spørre representanten Hareide om hva han synes om at hans egne samarbeidspartier i regjeringen i år etter år, og nå sist ved forslaget til statsbudsjett for 2017, øker forskjellene mellom by og land, og at Kristelig Folkeparti igjen må dra regjeringspartiene bokstavelig talt i land gang etter gang.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:40:12]: Eg starta min tale i Stortinget med å rette ein takk til Høgre, Framstegspartiet og Venstre nettopp fordi dei har sett kor viktig det har vore for Kristeleg Folkeparti å ha ein distriktspolitikk der ein ser heile landet. Med den budsjetteinigheita me får her, får me inn 200 mill. kr til dei regionale utviklingsmidlane opp mot regjeringas forslag, me får eit familielandbruk der ein ser heilskapen, og eg trur me òg skal vere klar over at det me gjer på klima, på biodrivstoff, har stor betydning for dei norske distrikta, det vil skape arbeidsplassar og nettopp vere viktig for at det blir skapt arbeidsplassar utover dei store byane.

Det vil alltid vere enkeltsaker me kan vere ueinige i, men eg meiner at med den budsjetteinigheita me har fått no, har nettopp distriktsprofilen blitt løfta betydeleg, og det er ei forbetring som Kristeleg Folkeparti seier seg godt fornøgd med.

Geir Pollestad (Sp) [13:41:15]: Eg trur representanten Hareide ville vore tent med å vera meir edrueleg når ein omtalar dei distriktspolitiske sigrane. Det vart her i innlegget sagt at ein slår ring om familielandbruket. Ja, regjeringa foreslo skatt på investeringar for ungdom i distrikta. Kristeleg Folkeparti reverserte det. Regjeringa opna for aksjeselskap i landbruket. Kristeleg Folkeparti stoppa det. Representanten Hareide skrytatte av ei løyving til dei regionale utviklingsmidlane, men utan å nemna at det har vore kraftige kutt frå regjeringa si side som no vert reverserte.

Så mitt spørsmål er: Kva er dei positive, nye tiltaka for landbruket og for distriktspolitikken i Kristeleg Folkeparti sitt opplegg?

Knut Arild Hareide (KrF) [13:42:06]: Eg svarte litt på det i min førre replikk. Dersom me m.a. ser på den klimasatsinga me er heilt nøydde til å gjere no innan biodrivstoff, kjem ho til å ha stor betydning for mange distriktsnæringar. Det vil skape arbeidsplassar, det er ei positiv sak. Dersom me ser på samferdselsbudsjettet, der me i utgangspunktet var ganske positive på veg da regjeringa la det fram, har det vore tidenes satsing i Distrikts-Noreg som den blå-blå regjeringa har stått for, og kanskje har både representanten Pollestad og representanten Hareide vore for dårlege til å gi den blå-blå regjeringa honnør for nettopp det poenget at mange distrikt kjem godt ut med den satsinga som den blå-blå regjeringa har hatt. Me er nøydde til å sjå heilskapen her. Og så er det òg sånn at det finst nokre sentraliserande effektar av vårt samfunn, men det såg me òg under ei raud-grøn regjering, og me har sett det under ei blå-blå regjering, og det er ikkje berre politiske styringsmekanismar som påverkar det, det har noko med trendar i vårt samfunn å gjere som ikkje nødvendigvis er politisk styrte.

Geir Pollestad (Sp) [13:43:12]: Eg registrerer at eg ikkje fekk svar på spørsmålet mitt, men vil ta utgangspunkt i det som representanten Hareide seier om veg, for der ligg ein no fleire milliardar kroner bak investeringsplanen i Nasjonal transportplan. Budsjettavtalen gav ytterlegare kutt på veg, i stor grad er det vegprosjekt i distrikta som vert kutta ytterlegare. Ein reverserer forslaget til kutt frå regjeringa, men på dei områda som er positive, f.eks. veg, har budsjettavtalen bidratt til at det vert mindre pen-

gar til veg i distrikta enn det var før. Då er spørsmålet mitt: Korleis kan Kristeleg Folkeparti løfta fana så høgt og hevda at det er ei distriktssatsing i dette budsjettforliket?

Knut Arild Hareide (KrF) [13:44:09]: Eg hadde sjølv gleda av å leie transportkomiteen i førre periode. Da kom den raud-grøne regjeringa med ein svært ambisiøs transportplan. Me kan altså konstatere at me både på veg og på jernbane kjem til å oppfylle transportplanen som den raud-grøne regjeringa la fram. Sjølv var eg faktisk usikker på det da planen blei vedtatt i Stortinget, men me har ei overoppfylling når det gjeld jernbane, me vil òg oppfylle på veg. Det er bl.a. eit stort gode for distrikta. Men distriktspolitikk handlar sjølvsagt ikkje berre om samferdsel, det handlar òg om at me kan utvikle næringar. Det gjer me med den typen krav me stiller til biodrivstoff. Det kjem òg til å skape arbeidsplassar innanfor næringar – innanfor skogbruket. Det me gjer ved å gjere det føreseieleg når det gjeld landbruk, meiner eg er riktig. Det blir viktige slag når det kjem landbruksmelding til Stortinget til våren – for å gjere det føreseieleg for den næringa.

Kirsti Bergstø (SV) [13:45:18]: Det er ikke alltid at de største pengene går til det viktigste. Det er blå budsjetter eksempler på. Men det er heller ikke for alle at de største pengene er det viktigste. Det ser vi eksempler på.

Budsjettet betyr mye for familier, som representanten Hareide sa i sitt innlegg, og det betyr mye for barn. Men det var visst ikke alle barn som betydde like mye da budsjettet ble forhandlet om. Nå går Kristelig Folkeparti inn for et kutt, man går inn for å spare 5,9 mill. kr på barnefamilier som bor i asylmottak. Med forslaget som ligger på bordet nå, vil en familie på seks sitte igjen med 55 kr dagen per person. Det skal dekke mat, klær, helsehjelp, medisin, transport, telefon, hygieneartikler og andre ting man trenger. Flere unger kommer til å gå sultne til sengs. Representanten Hareide sier at budsjettavtalen er oppbyggelig lesestoff. Er det oppbyggelig at unger på asylmottak vil gå sultne til sengs?

Knut Arild Hareide (KrF) [13:46:21]: Ingen barn skal gå sultne til sengs. Men eg meiner at i den budsjettavtalen som Kristeleg Folkeparti har vore med på å sikre no, går det noko meir til dei som treng det aller, aller mest. Når me prioriterer dei mest sårbare elevane i norsk skule, vil det vere ei investering for framtida. Når me aukar til den planen som skal motverke vald mot barn og overgrep, aukar me med 176 mill. kr, til over 500 mill. kr. Eg kan ikkje tenkje meg at det treffer betre enn når det gjeld dei mest sårbare barna i vårt eige land – det å hjelpe nettopp dei.

Det er sjølvsagt slik at når ein forhandlar eit budsjettforlik, vil ein aldri vere fornøgd med alle saker, men eg er stolt over at Kristelig Folkeparti gjennom budsjettforliket har løfta nokon av dei mest sårbare i samfunnet vårt. Det trur eg at eit nokolunde objektivt og nøytralt auge vil vere einig i.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [13:47:42]: Det har i sannhet vært en nokså merkverdig budsjettthøst. Det blir kanskje en budsjettthøst som kommer til stå igjen for den politiske

historien. Først opplevde vi altså en pressekonferanse fra finansministeren og statsministeren før budsjettet var framlagt og oversendt Stortinget, der de presenterte nærmest et ultimatum på sin egen regjeringens vegne. Så fikk vi over en måned i Stortinget med stillstand – en hel oktober og en halv november der det virket som om partiene i regjering og samarbeidspartiene skjøv hele problemstillingen om forhandlinger for seg. Det virket som om de ikke hadde lyst til å ta tak i problemstillingen. Men så fikk vi endelig forhandlinger, og da var det forhandlinger der alle frister ble brutt, der det ikke bare var ett brudd, men der det var brudd på brudd, og der det etter hvert framsto som det rene kaos.

Det er betegnende når representanten Nesvik må tilbake til 1986 for å finne et eksempel på noe som i det hele tatt lar seg sammenligne med det som har skjedd denne høsten. Men det er slik at i 1986 hadde vi ikke dagens budsjettssystem. Dagens budsjettssystem ble innført i 1997, nettopp for å håndtere mindretallsregjeringens budsjettbehandling i Stortinget på en bedre måte enn tidligere. Og vi har ikke én gang siden 1997, da det systemet ble innført, opplevd at vi behandler budsjettet på grunnlag av løse forslag i Stortinget, på grunnlag av at det ikke er levert en ferdig innstilling eller tilleggsinnstilling. Det har ikke skjedd tidligere med dagens budsjettssystem.

Vi har i realiteten hatt en og en halv dag på å se på det samlede økonomiske opplegget til denne regjeringen og støttepartiene. Det er sikkert fornuftig at en kom fram til enighet, men det er også, tror jeg, klokt at en i dag har valgt en nokså – skal vi si – lav tone når det gjelder begeistringens slør, at en har valgt å dempe den tonen litt med tanke på det forliket som er inngått. Som Trygve Slagsvold Vedum sa tidligere i dag: En del av de innleggene som har vært fra enkelte av partiene, «hørtes mer ut som et rekviem enn en lovsang».

Kristelig Folkepartis leder i finanskomiteen ville tidligere i dag ikke svare på om dette var et sentraliserende budsjett eller ikke, og det forstår jeg. Da kan jeg godt gi det svaret for ham: Det er et sentraliserende budsjett. Det er slik at denne regjeringen på hvert enkelt fagbudsjett systematisk og gjennomgående har gått gjennom og kuttet eller fjernet distriktspolitiske tiltak, og det er bare en fortsettelse av den trenden som denne regjeringen startet da den inntok regjeringsskontorene. De regionale utviklingsmidlene har blitt kuttet med 1,3 mrd. kr i løpet av denne perioden. Så kan sjølvsagt Kristelig Folkeparti si at de har fått reversert noe av det kuttet i dag. De har fått reversert halvparten av kuttet, men det tas da ifra rammen til fylkeskommunene for øvrig, og det må jeg si er en nokså sær måte å dekke det inn på.

En har år for år kuttet de midlene som skulle gå til utjevning av nettariiffer for kunder i distriktene. En har år for år redusert midlene til bredbåndsutbygging. Vi har år for år sett at en har foretatt seg ting som angår bl.a. vegbygging eller kollektivtiltak i distriktene. De såkalte kollektivtiltakene i distriktene er i år foreslått avvirket fullstendig. Kraftverksbeskatningen, som rammer norske kommuner sterkt – og kraftverksbeskatning og kraftverk-sinntekt er en av grunnene til at vi ikke har havnet i den situasjonen som Sverige er i – er også foreslått endret på en måte som er problematisk for norske kommuner.

Det er slik at en i budsjettforliket har et par miljømessige, klimamessige tiltak som Senterpartiet synes er viktig,

så jeg skal bruke litt tid på slutten av mitt innlegg til å snakke om det. Senterpartiet foreslo i sitt alternative budsjett at det ble opprettet et CO₂-fond for næringstransport, og vi foreslo at en økte omsetningskravet for biodrivstoff til 20 pst. Det er nå inntatt i forliket. Det synes jeg er bra, men det er også viktig at en da kommer i gang med det CO₂-fondet for næringstransporten så raskt som mulig. Senterpartiet har lagt inn 1 mrd. kr til å komme raskt i gang med den typen fond, fordi det ifølge Transportøkonomisk institutt kan være et av de tiltakene som kan bidra til 600 000 tonn CO₂-utslippskutt innen 2020, og det er det viktig at vi får realisert. Det gjelder også biodrivstoff, der også Senterpartiet mener at det er grunnlag for et bredt forlik i Stortinget i årene framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [13:53:01]: Det er tid for julekalendere, og mange har nok lurt på hva som skjuler seg bak lukene til regjeringen. Men de som hadde håpet at nytt og moderne design også skulle medført nytt og moderne innhold, har nok blitt kraftig skuffet. Det ble ikke nye ideer eller bedre løsninger. Det er vel med høyrepolitikk som det er med juletradisjoner: Man ender gjerne opp med å gjøre ting på nøyaktig samme måte som man alltid har gjort.

Både Arnstad og jeg representerer et fylke som merker konsekvensene av det. Som Arnstad selv var inne på, ser vi tydelig at regjeringens prioriteringer ikke kommer et distriktsfylke som Nord-Trøndelag til gode, f.eks. i regjeringens kutt i regionale utviklingsmidler, kommuneøkonomi, vei og prestisjeprosjektet gaveforsterkningsordning, som – for å illustrere poenget – betyr 100 000 kr til Nord-Trøndelag og 12,6 mill. kr til Oslo. Hva synes representanten om denne utviklingen?

Marit Arnstad (Sp) [13:53:59]: Som jeg var inne på i mitt innlegg, er det en helt klar trend hos denne regjeringen at en gjennomfører forslag som sentraliserer, og en er systematisk i sin måte å innrette distriktskutt på.

Representanten Hareide var oppe her og mente at regjeringen har satsset på samferdsel. Det har den muligens, men ikke i Nord-Trøndelag. I Nord-Trøndelag, som jeg og Arild Grande kommer fra, har en i år kuttet E6 Selli–Asp, for dem som er lokalkjent. Alt som angår Namdalen og E6, er kuttet. Flyanbudene i Namdalen og på Rørvik er utrolig dårlige sammenlignet med det som var i den perioden de rød-grønne satt, og alt som heter kollektivtiltak i distriktene i Nord-Trøndelag, er bare kuttet ut.

Det er en gjennomgående trend hos denne regjeringen: En ser de store byene best, en ser ikke norske distrikter.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:55:04]: I et innlegg i Dagens Næringsliv spør tidligere arbeiderpartipolitiker Merethe Storødegård om vi ikke vil ha norske arbeidsplasser rundt om i landet. Hun har besøkt bedrifter som gir liv og arbeidsplasser i Nord-Trøndelag – Rørvik, Namsskogan, Grong, Steinkjer og Levanger. Det er nyetablerte bedrifter eller familiebedrifter som har gått i arv i generasjoner. De hører hjemme i og er en del av bygda og setter sin ære i å gi arbeid, sikre lønnsomhet og levere gode produkter og tjenester. Det er eiere som tar samfunnsansvar, men som i motsetning til utenlandske kon-

kurrenter må betale en særnorsk formuesskatt som gjør dem mindre konkurransedyktige, og som forfaller, uansett om bedriften går med overskudd eller ikke.

Jeg har de siste tre årene vært litt overrasket over at Senterpartiet følger Arbeiderpartiets skatteletteretorikk om at formuesskatten er å gi skattelette til dem som har mest fra før, når Senterpartiet – av alle – burde vite hvordan denne skader norske arbeidsplasser over hele landet. Så ser jeg i deres alternative budsjett at de vil øke formuesskatten med 2,1 mrd. kr. Hvorfor vil Senterpartiet føre en politikk som ødelegger for lokaleide arbeidsplasser over hele Norge?

Marit Arnstad (Sp) [13:56:10]: Merethe Storødegård representerer NHO i Trøndelag og må sjølsagt få lov til å formidle NHOs syn også på formuesskatt.

Men jeg tror ganske sikkert at Merethe Storødegård ville vært veldig enig med meg i at når denne regjeringen foreslår flyanbud i Namdalen og på Rørvik som kommer til å hindre namdalsk næringslivs mulighet til å komme seg til og fra regionen på en fornuftig måte, er det et svært uheldig næringslivstiltak. Jeg tror hun ville vært veldig enig med meg i at når en kutter i regionale utviklingsmidler som Nord-Trøndelag fylkeskommune på en veldig fornuftig måte har brukt til å få opp virksomhet og bedrifter over hele fylket, er det veldig ufornuftig næringslivspolitik.

Jeg tror også hun ville sett veldig negativt på at denne regjeringen konsekvent har nedprioritert alt som handler om veg i det fylket jeg kommer fra.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:57:06]: Kristelig Folkeparti er enig med Senterpartiet i at en skal være forsiktig med store økninger i drivstoffavgiftene fordi disse vil ramme distriktene og landbruks- og fiskerinæringene på en negativ måte. Men det må likevel være et tankekors for Senterpartiet at med deres alternative forslag til budsjett overkompenseres fossile biler. Ja, i den oversikten CICERO har utarbeidet, kommer Senterpartiets budsjettforslag for 2017 – uansett beregningsmetode – dårligst ut av alle partiene, inkludert regjeringens forslag, med hensyn til klimapolitiske tiltak som kan gi reduserte utslipp.

Er Senterpartiet tilfreds med å være det partiet som har lagt fram et budsjettalternativ som gir de laveste utslippskuttene?

Marit Arnstad (Sp) [13:57:54]: Senterpartiet synes vi skal være forsiktige med å gå inn i en debatt der vi tror at de såkalte grønne skattene på en måte er løsenet når det gjelder klimaproblematikken. Det er klart at en drivstoffavgift som er foreslått nå på noen titalls øre, kommer nesten ikke til å ha noen klimaeffekt i det hele tatt. De samme beregningene som representanten viser til overfor Senterpartiet, viser også at regjeringens opplegg på drivstoffavgiften nesten ikke har klimaeffekt. Man ødelegger legitimiteten til bruken av grønne skatter når man framstiller det som det store klimatiltaket.

Senterpartiet ser positivt på et par andre saker som dette forliket innebærer. Det ene nevnte jeg fra talerstolen. Det er CO₂-fond for næringstransport. Det andre er 20 pst. omsetningskrav til biodrivstoff. Det er det viktig at vi går videre på. Det er tiltak som har i seg ikke bare 50 000 eller 100 000 tonn CO₂-kutt, men antakelig godt over –

600 000 eller opp til 1 million tonn kutt i CO₂. Det er tiltak som monner. Det er tiltak som også kan skape verdiskaping i arbeidssektorer.

Terje Breivik (V) [13:59:13]: Alle økonomar og organisasjonar, offentlege utval, ja til og med representanten Arnstads tidlegare sjef, Jens Stoltenberg, er samde i at marknaden gjennom aktiv bruk av skattar og avgifter er det suverent beste verkemiddelet for å oppnå klimareduksjonar, eller reduksjon i klimagassutslepp. Ein marknad for alternative drivstoff, biodrivstoff, er òg definitivt god næringspolitikk for distrikta. Det kan bidra til at norske skogeigarar og norske bønder verkeleg kan få god økonomi igjen i skogen sin. Korleis i all verda kan Senterpartiet vera så populistisk at dei i ein slik samanheng som er så viktig, er meir opptekne av å kritisera Framstegspartiet enn å ta klimaproblemet på alvor?

Marit Arnstad (Sp) [14:00:10]: Senterpartiet tar klimaproblematikken på alvor, men vi synes Venstre har fått fullstendig «hang-up» når det gjelder grønne avgifter og grønne skatter. Det er klart at det finnes mange andre tiltak knyttet til klimapolitikken, som er vel så viktig som noen tiøringar på drivstoffet, som antakelig ikke kommer til å ha noen stor klimaeffekt.

Breivik nevnte sjøl et av tiltakene som er i Senterpartiets alternative budsjett, nemlig å øke omsetningskravet for biodrivstoff til 20 pst. Det er riktig. Det kan føre til økt verdiskaping, det kan føre til et godt marked, og det kan bidra til å redusere klimagassutsleppene. Det er tiltak som det er svært viktig å få i gang, og det er tiltak som Senterpartiet også har i sitt alternative budsjett. Det som er aller viktigst, er at aktørene får trygghet for at vi, partiene i Stortinget, vil inngå et forlik om det omsetningskravet og stå ved det forliket i årene framover, slik at de våger å investere. Det er Senterpartiet sjølsagt fullt ut forberedt til å være med på.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Trine Skei Grande (V) [14:01:32]: I denne salen tror jeg alle politikerne har noen grunnleggende idealer og drivkrefter som følger dem. Venstres drivkraft er å rigge samfunnet for utfordringene vi ser i framtida. Det kan godt hende det av og til virker som om vi ikke akkurat prøver å tekkes dagens velgere, men jeg er i hvert fall brennsikker på at de som kommer til å få stemmerett framover, skal være glad for den innsatsen vi gjør.

I dag ser vi at populismen som politisk drivkraft er i ferd med å vokse fram rundt omkring i mange vestlige demokratier. Er det noe historien har lært oss, er det at populismen aldri tør å møte de tøffe utfordringene, de store vanskelige valgene, de tingene som er med på å gi en pekepinn om hvordan vi skal takle framtida. Det er viktig alltid å ha politikere som tør å si noe upopulært, og jeg håper jo alltid at det å mene noe upopulært også kan være litt populært.

Jeg vil at vi skal ha en politikk der vi kan se ungene i øynene og si at vi prøvde akkurat så mye vi kunne for at klimaet, utdanningen, arbeidet og det samfunnet du skal vokse opp i, skal bli best mulig på alle mulige vis. Det har vært Venstres drivkraft i denne budsjettprosessen.

Med et regjeringssultimatium der man heiet på framtida med f.eks. å si at så mye skal vi ha til forskning – og ikke

et øre mindre – så mye skal vi satse på å ha flinke lærere i skolen, eller så mye skal vi satse på å få arbeidsplasser, hadde denne prosessen gått mye lettere. Jeg må nok replisere til representanten Gahr Støre, som mener vi ikke har brukt tid på de store utfordringene, at jo, det er nettopp de store utfordringene vi har brukt mye tid på. Vi er nok uenige om hva noen av de store utfordringene er, men vi har virkelig diskutert de store utfordringene samfunnet nå står overfor, innenfor både klima, kunnskap og omstilling av det norske næringslivet for å skape arbeidsplasser for generasjonene etter oss. Det budsjettet vi nå endelig ble enige om, kommer til å endre norsk transportsektor, det kommer til å sette i gang endringer som også vil endre det norske næringslivet. Vi i Venstre skulle gjerne strekt oss mye lenger, men det var definitivt så langt vi kom.

Vi kan bruke biostrategi som et av eksemplene. Det viser også hvor krevende det er. Det er faktisk viktig å øke avgiftene på de fossile tingene for at bioløsningene skal bli lønnsomme, for at en skal få lønnsomme investeringer, for at en skal få lønnsomme norske arbeidsplasser. Dette er en stor næringsmulighet for Norge hvis det gjøres klokt. Hvis ikke politikerne setter rammer for denne utviklingen, kan det gå i feil retning. Da kan vi ta bort naturmangfold, da kan vi bruke jorda vår på feil måte. Men i bunn og grunn er dette et godt eksempel på at hvis en skaper et marked for et produkt som er positivt, og som fører til bedre bruk av ressursene våre, samtidig som en som politiker er villig til å sette rammer for at naturen også setter en del rammer rundt produksjonene vi skal ha, så har en en mulighet til å skape mange arbeidsplasser i norske distrikter basert på norske grunnstoffer. Ja, dette kan virkelig være et eksempel på hva det grønne skiftet er.

Så ligger det mange store og små vedtak i dette forliket. Vi får nå endelig på plass en klimalov, vi får på plass en flat CO₂-avgift som prinsipp, vi får til et CO₂-fond, og så er det alle tiltakene som kan høres litt sære ut, men det betyr faktisk ganske mye ikke å dyrke opp myr når det gjelder å ta vare på karbonregnskapet landet vårt har.

Det ligger ca. 5 mrd. kr i det grønne skiftet her. 1,5 mrd. kr ligger på kollektiv og klima, og så ligger det 0,5 mrd. kr på klassisk naturvern. Hvorfor er det så viktig når vi har diskutert klima med så høy faktor som vi har gjort? Jo, fordi en også må ta vare på det klassiske naturvernet i klimakampen. Det er viktig når en satses på «bio», at en også satses på artsmangfold. Det er viktig at vi får til et løft i kampen mot forurensning, i kampen for å ta vare på de truede artene våre. Derfor er det klassiske naturvernet veldig viktig. Men jeg skal innrømme at det hender at det er lettere i disse forhandlingene å få penger til å forhindre forsøpling av havene våre eller for å ta vare på ulike dyrearter, sånn som villaksen vår, enn å få til de store klimatilstandene. Men det er likevel viktig å se det som en helhet – at vi klarer begge deler samtidig.

Den andre store tingen Venstre har vært opptatt av i vårt alternative budsjett, og som vi også har fått igjennom i forliket, handler om IKT-satsing, flere studieplasser innen IKT og mer satsing på studentvelferd, fra studentboliger til at vi nå faser inn elleve måneders studiestøtte.

Det er også viktig å satse på kampen mot fattigdom blant barn. Jeg begynte med det å kunne se de kommende generasjonene i øynene og si at vi virkelig prøvde. Jeg bor i Gamlebyen i Oslo, og jeg har sett konkret hvordan pengene vi har satt av til fattigdomstiltak knyttet til barndom,

har hatt direkte følger for barns liv på en veldig positiv måte. Her løfter vi videre helsesøster- og psykologtjenester for barn, men vi løfter også videre den fattigdomssatsingen som vi har hatt, med tiltak på området.

Det handler også om omstillingen av næringslivet. Det handler om såkornfond til IKT-bedrifter, det handler om å satse på forskning for å klare å skape framtidens nye arbeidsplasser.

Jeg har aldri vært igjennom en fødsel, men jeg har kanskje et begrep om hva det er. Jeg må innrømme at jeg på lørdag kveld tenkte at det viktige med en fødsel er jo ikke å vurdere prosessen, men resultatet. Men jeg skal innrømme at «fødselen» av dette budsjettforliket har nok også satt sine arr på dem som har vært igjennom den. Men roten til det hele er jo at vi faktisk er politisk uenige. Jeg merker meg at representanten Gahr Støre syns demokratiet vi har, fører til mye rot. Men uenigheten er ekte, brytningene er ekte, møtepunktene er faktisk ekte – demokrati er faktisk meninger som brytes «på ekte». Jeg tror ikke at folk blir mer engasjert av at politikere ikke diskuterer. Jeg tror ikke at folk får mindre engasjement for de politiske kampene når de ikke er synlige. Jeg er for mindretallsregjering fordi jeg mener det er bra for demokratiet å se hva partiene brynes på, og hva som er våre agendaer. Derfor tror jeg at den folkelige frustrasjonen over at vi ikke blir ferdige, også er en viktig påvirkning på oss for å klare å komme i mål. Og den følte vi i Venstre på også i denne prosessen.

Det er klart at noen kanskje ønsker strømlinjeformede prosesser. Noen ønsker kanskje at man skal bli enige med en gang, eller at hvis små partier samarbeider med store, så skal de små bare gi seg med en gang. Jeg skjønner at det er kulturen i noen partier. Jeg tror ikke det er en bra politisk kultur, jeg tror disse debattene også fører til at folk ser hva som er viktig.

Til slutt: Jeg har vært stortingsrepresentant i 15 år. Jeg har snakket om disse tingene i 15 år. Jeg meldte meg inn i Venstre da vi begynte å snakke om et grønt skatteskitte. Det å ha en hel budsjettprosess som faktisk handler om det, det å ha en hel budsjettprosess der klima og miljø står øverst på dagsordenen, er en ganske dramatisk endring i løpet av noen få år av hva som står øverst på dagsordenen. Vi i Venstre kommer i dag til å stemme primært for vårt alternativ, fordi vi mener det møter framtidens utfordringer best. Men vi har nå laget et alternativ som kommer til å kutte i klimagassutslippene, men som også møter framtidens som ungene trenger, med et nytt næringsliv, med nye arbeidsplasser og med en skole- og kunnskapssatsing som gjør at de får utviklet seg og får muligheter i det samfunnet vi møter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [14:11:22]: Vi skal ikke diskutere fødsler i denne salen, men jeg synes representanten Skei Grande tar feil når hun omtaler fødsler. Det er ikke slik at man ikke tenker så mye på prosessen, men evaluerer resultatet som kommer. Man bekymrer seg veldig mye i prosessen, og det gjør veldig vondt, men så er det nå engang slik at det som kommer som et resultat, ja, det blir enhver mor glad i. Det er vel også det som har skjedd her.

De siste ukene har vi hørt både flere av Høyres representanter og kunnskapsministeren si at lærertetthet ikke er

viktig for elevenes læring i skolen. Det forklarer på en god måte hvorfor Høyre overhodet ikke har prioritert flere lærere, og tvert imot kuttet i lærerstillinger. Det strider mot sunn fornuft. Det strider også mot Arbeiderpartiets, Venstres og Kristelig Folkepartis politiske prioriteringer; vi har alle prioritert flere lærere i skolen og flere barnehagelærere i barnehagen. Nok ansatte med rett kompetanse er den fremste kvalitetsfaktoren både i barnehagene og i skolen og det som skal til hvis vi skal lykkes med tidlig innsats (presidenten klubber). Hva mener representanten Skei Grande at økt lærertetthet fører med seg?

Trine Skei Grande (V) [14:12:33]: Nå trodde jeg at representanten Trettebergstuen skulle hylle meg for at vi nå har «gjennomført» penger til det siste Dokument 8-forslaget hun fremmet i Stortinget, men slik ble det ikke.

Jeg skjønner at man følger nettdebattene og nettoppslagene om budsjettet, men på fredag la SSB fram en rapport der man har evaluert den forrige regjeringens innsats for økt antall lærere i norsk skole, nemlig de 1,5 mrd. kr som de rød-grønne fremmet forslag om for å få flere lærere i ungdomsskolen. I den rapporten slår SSB soleklart fast at det ga intet læringsutbytte. En og en halv milliard til flere lærere i ungdomsskolen ga intet læringsutbytte, ifølge evalueringen.

Venstre har alltid prioritert etter- og videreutdanning til lærere, mer kompetente lærere og å gi femårig lærerutdanning. Derfor er vi nå kjempeglad for at vi her i budsjettet sørger for en tilbakebetaling av lån til dem som er villige til å ta femårig lærerutdanning, for det er det som virker. Og det viste den SSB-rapporten på fredag veldig godt.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:13:51]: Eg får òg stille spørsmål om dette såkalla barnet, som eg trur enkelte av mødrene er ein smule misnøgde med, men likevel vil kjenne seg ved. Så det er ikkje noko uekte barn.

Det vert enklare å leve miljøvenleg i heile landet, sa Sveinung Rotevatn frå Venstre då budsjettforliket vart kjent. Då eg køyrde forbi den lokale bensinstasjonen i Lærdal i dag, før ein hadde lagt på nokre avgifter, var bensinprisen allereie 15,20 kr. Mange pendlar ut frå Lærdal. Ikkje alle kan gjere som eg, som faktisk kan ta ein drosje om eg vel det; mange må bruke bilen sin. Ein har ikkje noko alternativ, som det vart sagt frå Framstegspartiet. Ingen buss, bane eller trikk går, og dei har kutta kollektivsatsinga i distrikta.

Kva alternativ vil Venstre gi arbeidstakarar i distrikta som pendlar lange vegar, når dei kuttar i godtgjersla for køyring og det ikkje finst alternativ (presidenten klubbar)? Korleis skal det verte så mykje enklare for dei som må pendle til jobb?

Trine Skei Grande (V) [14:15:00]: Det som forunder meg når jeg hører på Senterpartiet nå, er at det høres ut som en FrP-er fra 1990-tallet. Det fins mange alternativer til dagens biler, og det er ikke trikk. Det fins veldig mange muligheter for å få til framdrift, og det er ikke jernbane som er løsningen for alle. Nei, selvfølgelig kommer man aldri til å ha kollektivtransport som kjører alle i Sogn og Fjordane til jobben, selvfølgelig ikke. Alle skal kjøre bil. Men målet må jo være at vi skal klare utfordringene i avtalen vår i Paris. Da må vi ha biler som forurenser mindre. Derfor gjør vi det billigere, vi gjør det drama-

tisk mye billigere i dette budsjettet. Det er bare å velge en bil som forurenser mindre, så tjener man en masse penger på det, og alle kommer seg på jobb.

Presidenten: Presidenten vil minne om at taletiden ikke er veiledende.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [14:15:53]: Før valget gikk Venstre til valg på å si at hvis vi bare fikk klimafornekttere og krigs- og konfliktfornekttere inn i regjeringen, ville man få en reduksjon av klimagassutslipp, og man ville få en rausere asylpolitikk. Vel, klimagassutslippene øker, og vi har fått Donald Trumps åndelige søster som innvandringsminister. Da hadde det vært på tide at Trine Skei Grande kunne vært så ærlig og si at hun tok feil, og at det var galt og et historisk feilgrep å sette Fremskrittspartiet inn i regjering. Men det gjør hun altså ikke.

Derfor vil jeg heller spørre om noe helt konkret. TV 2 meldte at ett av tiltakene som vi nå er nødt til å gjøre ved asylmottak, er å sette inn tiltak mot selvsykning og selvmord, for etter at regjeringen endret praksisen sin og nå sender 75 pst. av asylsøkerne tilbake igjen til Afghanistan – der det er mer utrygt, men regjeringen sier det er trygt – er det flere selvmordsforsøk og mer selvsykning. Da er spørsmålet: Er Venstre fornøyd med denne utviklingen?

Trine Skei Grande (V) [14:16:59]: Etter forrige valg inngikk regjeringa og Venstre en asylavtale. Da var jeg veldig fornøyd med utviklingen. Da gikk vi i riktig retning. Da var det lettere for barn å få opphold enn da SV satt i regjering. Så kom det en flyktningkrise som gjorde at det asylforliket brøt sammen, og at de partiene gikk sammen med Arbeiderpartiet. Der gikk de sammen om forslag som f.eks. sier at det er greit å sende folk på internflukt. Det stemte jeg og Heikki Holmås imot.

Det betyr at vi har fått et skifte i asylpolitikken i det forliket, og nå ser vi følgene av det. Det er jeg uenig i. Jeg er imot det vi stemte imot da det forliket ble behandlet. Nå ser vi følgene av det. Ja, det er en stor forskjell på om representantens gamle regjeringspartnere går sammen med regjeringa, eller om det er jeg som sitter og lager de avtalene sammen med regjeringa.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Audun Lysbakken (SV) [14:18:05]: Forskjellene i rikdom og makt øker i landet vårt. Mens regjeringen gir milde gaver til den økonomiske eliten, får folk som har lite, mindre å leve for. Mens Norge blir et mer mangfoldig samfunn, holder regjeringen seg med statsråder som sår splid og bidrar til polarisering. Og mens dramatiske tegn på at klimaendringene er i full gang og svært farlige, kommer regjeringen med ultimatum mot god klimapolitikk. Denne regjeringen skulle ikke vært reddet i dag; denne regjeringen skulle vært felt.

Det er noen som må betale for regjeringens budsjettkaos, f.eks. landets sykehus, som nå må håndtere en kraftig økning i det såkalte effektiviseringskuttet, som har svært lite med effektivisering å gjøre, viser det seg i dag. Statsministeren innrømmet selv på radioen i dag morges at dette vil ramme pasientbehandlingen.

Kristelig Folkeparti og Venstre har gjort en forbausende dårlig jobb med å rette opp de usosiale kuttene fra re-

gjeringens opprinnelige forslag – de som fører til at folk som er syke, uføre eller har lite, får det vanskeligere med å få endene til å møtes. Noen av dem som har minst i vårt samfunn, får beskjed i dag om at de skal bidra til spleiselaget for at de på toppen skal få mer. Det gjelder kronikere, som nå får økte egenandeler på fysioterapi, det gjelder uføre, som opplever at de heller ikke denne gangen får gjort om på uretten som ligger i endringene i barnetillegget.

Tusenvis av kroner har noen av de fattigste familiene i Norge mistet. Det gjelder de skolene med ekstra store sosiale utfordringer som mister 600 lærere på grunn av dette budsjettet, eller folk som mister jobben og opplever at de blir skattlagt for sluttvederlaget, mens mennesker med store formuer får skatteutt. For uføre som ikke kan jobbe, men likevel straffes økonomisk, må det oppleves som litt av en provokasjon at kontantstøtten økes kraftig samtidig som barnetillegget for uføre reduseres. Uføre skal altså få mindre å leve av fordi de ikke jobber, mens helt arbeidsføre foreldre skal få mer for å la være. Men så er det jo ikke arbeidslinjen som preger denne regjeringen; det er arvelinjen – det skal lønne seg å være rik.

Vi har en regjering som har rigget skattesystemet for økt ulikhet og urettferdighet, som har ført en smålig politikk overfor mange fattige og uføre, som har ført en politikk som gir mer midlertidighet, mer makt til sjefene over arbeidslivet, og som gang på gang feiler i en annen stor oppgave i kampen mot den voksende ulikheten, nemlig å ta kontroll over boligmarkedet. Tidligere i høst ba jeg finansministeren om å komme til Stortinget og redegjøre for hva i all verden regjeringen har tenkt å gjøre med et boligmarked preget av eksplosiv prisvekst, der unge og lavtlønte er taperne, og der stadig flere ser at drømmen om en egen bolig forblir en drøm, der boligmarkedet har sluttet å virke for en stor del av befolkningen vår.

Finansministeren sa at hun trengte ikke å komme til Stortinget for å redegjøre, for det skulle hun gjøre i statsbudsjettet. Nå har vi fått et budsjett uten nye tiltak av betydning, og vi har en finansminister som knapt nevner problemet i Stortinget i dag. Dette er den økonomiske elitens regjering, og det er uforståelig at Kristelig Folkeparti og Venstre holder sin beskyttende hånd over en sånn regjering.

Det er fullt mulig med forandring. Det går an å rigge om skattesystemet til fordel for folk flest, det går an å ta kontroll over boligmarkedet, det går an å ta tilbake kontroll over arbeidslivet, det går an å heve inntektene for fattige familier gjennom å øke barnetrygden, gjennom å la uføre få tilbake barnetillegget, for dem som har mistet det, og det går an å gjøre noe med fattigdom også i den eldre generasjonen, f.eks. gjennom å øke lave folketrygdpensjoner.

SV går til valg på alt dette og har fremmet et budsjett som inneholder nettopp en sånn politikk for redusert ulikhet, sammen med et løft for velferd og skole – f.eks. flere lærere i stedet for færre lærere i ungdomsskolen, en ny og mer praktisk og variert skoledag og en milliard mer til sykehusene enn det regjeringen foreslår. Sånn tar vi kampen for et varmt samfunn.

Det gjør vi for øvrig med betydelig lavere oljepengebruk enn regjeringen. Mange har snakket i dag om hva Fremskrittspartiet har fått til og ikke fått til i regjering, og en kan i hvert fall notere seg én triumf: Det ble snakket om å gå andektig i ring rundt sparegrisen her tidligere i dag, og Fremskrittspartiet har i hvert fall fått Svein Flåtten til å hø-

res ut som Carl I. Hagen. Det er ingen liten prestasjon.

For to år siden lovet Venstre at de hadde forhandlet fram et statsbudsjett med Fremskrittspartiet som skulle gi utslippskutt. Jeg siterer:

«Dette er kanskje det første statsbudsjettet i historien der man med trygghet kan si at utslippene fra transportsektoren vil gå ned.»

Det er fra en pressemelding fra Venstres Ola Elvestuen om statsbudsjettet i 2015. Men utslippene gikk ikke ned det året, de gikk opp, og en vesentlig grunn var økning i utslipp fra veitrafikk. Hva skjer i 2016? Vi får de endelige tallene om kort tid, men statistikken for 1.–3.kvartal i år viser at drivstoffsalget økte med 3 pst. fra i fjor. Det er som VG skrev:

«Det selges fossilt drivstoff så spruten står – og utslippene øker år for år.»

Det skjer altså med et flertall som lovet forsterkning av klimaforliket og taktskifte i klimapolitikken. Vel, situasjonen nå er at utslippene går opp, mens utslippsmålene gis opp.

Så får vi nye lovnader denne helgen om utslippskutt på 600 000 tonn CO₂ fra konkrete tiltak i dette budsjettforliket. Vel, etter hvert som stadig flere ser på regnestykket, blir det jo tydeligere og tydeligere at det ikke holder vann, både fordi mange av utslippskuttene kommer fra påståtte tiltak som ikke er nye, og fordi regnestykket ikke inneholder alle de ulike tiltakene regjeringen og samarbeidspartiene vil gjennomføre som kan øke utslippene. Og når vi vet hva som har vært effekten av tilsvarende løfter tidligere denne perioden, finner jeg liten grunn til å feste sterk lit til dette, og jeg oppfatter at på dette avgjørende området har støttepartiene dessverre godtatt regjeringens ultimatum. I verste fall kan utslippene fortsette å øke. Dette budsjettet er fullt av triksing med tall og grå politikk dekket med grønnmaling.

Det er jo sånn at Venstre og Kristelig Folkeparti har kjempet for en god klimapolitikk i denne perioden, og jeg mistror dem ikke et øyeblikk. Jeg vet at de er opptatt av dette, og jeg vet at de kjemper hardt for det, men det er grenser for hva man får til når man har innsatt Fremskrittspartiet i regjering. Jeg er enig med Venstre-lederen, som lørdag kveld uttalte at vi må være ærlige nok til å si at det grønne skatteskiftet regjeringen lovet i fjorårets budsjettavtale, ikke er levert. Det grønne skatteskiftet som skulle komme i budsjettet, er altså redusert til en budsjettavtale der grønne avgifter kombineres med at fossile alternativer styrkes på andre måter: Økt CO₂-avgift på bensin byttes med å kutte i veibruksavgiften, økt CO₂-avgift på fyringsolje kompenseres med kutt i grunnavgiften på fyringsolje, og økte kjøpsavgifter på forurensende biler utlignes delvis ved å kutte i avgiftene til alle biler, uavhengig av utslipp.

Dette er som å pusse tenner og spise godteri samtidig. Selv om du pusser hver dag, er det ingenting å skryte av til tannlegen. Det er flertall for en grønnere klimapolitikk i Stortinget, men regjeringen blokkerer for nødvendig handling.

Som CICEROs beregninger de siste dagene har vist, har SV et alternativt opplegg som ville ha ført til de store utslippskuttene vi trenger, der vi kombinerer et grønt og et rødt skatteskipte sånn at dette kan gjennomføres på en sosialt forsvarlig måte, der avgifter som får i gang teknologisk omstilling, gjennomføres uten å gjøre hverdagen umulig for folk i distriktene, og der vi også gjør noe med

elefantene i rommet: vår store oljeavhengighet.

På lørdag fikk vi høre at de fire samarbeidspartiene «er på vei til Paris». Jeg vet at finansministeren snakker veldig godt fransk og er et trivelig reisefølge, men jeg tror at på akkurat denne turen til Paris, er hun er dårlig guide. Trine Skei Grande og Knut Arild Hareide har ingen grunn til å ringe reisebyrået og bestille billett til Paris helt ennå. Med det opplegget som vedtas i dag, er det ikke sikkert flertallspartiene kommer til Gardermoen engang.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [14:28:11]: Av og til når vi snakker om Norge, er det som om vi tar det for gitt at vi skal være det landet vi er, at det er naturgitt at Norge skal være et land med små forskjeller og store muligheter. Det er det selvsagt ikke, det er et resultat av lang politisk kamp, og det kommer til å kreves mer av framtidens politikere, fordi motkreftene er så mange med tanke på at vi fortsatt skal være det landet. Denne regjeringen fører ikke den kampen videre – tvert imot: De driver en politikk som forsterker forskjellene, og Lysbakken var jo på en utmerket måte selv inne på at på en rekke områder gjør regjeringen det.

Jeg vil spørre Lysbakken om et tema som jeg tror han ikke var innom, men som jeg vet han er veldig engasjert i – og han leder et parti som er veldig engasjert i det – og det er likestilling. Vi er vant til at når det er venstresiden som styrer, går likestillingen framover; når det er høyrepartiene, står det stille. Det nye med denne regjeringen er at det står ikke stille; det går feil vei. Det viste også dette budsjettet med all tydelighet, det kom en rekke smålige kutt.

Mitt spørsmål til Lysbakken er derfor hvilket initiativ han mener et nytt flertall og en ny regjering bør ta for å redusere forskjellene gjennom også å gjøre noe med likestillingen.

Audun Lysbakken (SV) [14:29:18]: Takk for et viktig spørsmål.

Jeg vil påpeke at nettopp det representanten Aukrust var innom først, den økende ulikheten, henger nøye sammen med vår mulighet til å føre en politikk som fremmer likestilling. Når ulikheten øker, blir det også vanskeligere å utjevne de store forskjellene mellom kjønn i vårt samfunn. Det ser man veldig godt med regjeringens skattelettepolitikk. Når en bryter det ned på kjønn, ser man at store skatteuttak til dem som har mye, i langt større grad går til menn enn til kvinner og bidrar dermed til å forsterke også de kjønnsmessige forskjellene i vårt samfunn.

Jeg er, som representanten vet, spesielt opptatt av at vi må føre en familierpolitikk som gjør at det blir mulig å få økt likestilling i norske familier og samtidig økt likestilling i arbeidslivet. Det betyr f.eks. at vi bør gå sammen om å gjeninnføre den gode tredelte foreldrepermisjonsordningen som den rød-grønne regjeringen gjennomførte. Det vil være et av de viktigste tiltakene.

Sigurd Hille (H) [14:30:38]: SV gikk som kjent i sin tid til valg på å fjerne fattigdommen i Norge. Til tross for at den rød-grønne regjeringen hadde det største økonomiske handlingsrommet noen norsk regjering noensinne har hatt, vet vi i dag fasiten. Ifølge SSB økte ulikhetene under den rød-grønne regjeringen, og det ble 15 000 flere fattige barn. Kan representanten Lysbakken, som selv satt

i denne regjeringen, forklare hvorfor det ble 15 000 flere fattige barn i den perioden? Og dernest: Hvorfor skal velgerne tro at mer av den politikken som den gang ikke virket, skal gi bedre resultater nå?

Olemic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Audun Lysbakken (SV) [14:31:21]: Det ville vært mer interessant om Høyre kunne svart på hvorfor de med åpne øyne fører en politikk for økt ulikhet og f.eks. reduserte inntekter til noen av de fattigste familiene gjennom de endringene i barnetillegget som representanten har vært med på å stemme igjennom. Vi vet veldig godt hva som må til for å få ned barnefattigdommen. Vi har 92 000 fattige barn i Norge i dag. Den typen tiltak som det også gjennomføres mange av under dette flertallet, som handler om å gjøre hverdagen lettere for fattige familier, er viktige, men vi får ikke ned fattigdommen uten at de fattigste familiene får mer å leve av. SVs løsning på det, som er et nytt forslag fra vår side, er en større satsing på barne-trygden, få den til å øke i verdi hvert år, og også særskilte økninger for aleneforsørgere og familier med mange barn, som er de to familiegruppene som er klart overrepresentert på fattigdomsstatistikken. Det vil redusere antallet fattige barn. Det er det ikke flertall for i denne sal, men det er ikke SVs feil.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [14:32:35]: Kristelig Folkeparti har nå bidratt til at klimasaken har fått en betydelig økt vekt og positiv oppmerksomhet. Vi var veldig nysgjerrige på responsen da avtalen kom ut, og på kommentarene som kom. Mange organisasjoner innen miljøbevegelsen roste budsjetteneheten da forhandlingsresultatet kom. Vi har fått anerkjennelse. De har jo sin samfunnsoppgave å minne om at det kun er et viktig steg i rett retning. Vi skal videre, og det skal Kristelig Folkeparti bidra til. Men de varause nok til å anerkjenne at de konkrete tiltakene var blitt bra, også Rasmus Hansson i Miljøpartiet De Grønne gjorde det. Så ventet vi på SVs syn, men da det kom, fokuserte partilederen heller på at vi hadde sørget for at Fremskrittspartiet kunne bli sittende i regjering, enn på miljøsaken, og da lurte vi på: Er det politiske spillet viktigst for SV, eller er det gode klima- og budsjettresultater?

Audun Lysbakken (SV) [14:33:40]: Jeg tror det var noe ulike meninger rundt hvorvidt klimasaken har fått positiv oppmerksomhet de siste ukene. Men oppmerksomhet har det vært, det er jeg enig i. Nei, det som teller for SV, er om utslippene går opp eller ned. Da den rød-grønne regjeringen overlot makten til det nye flertallet, var utslippene i Norge på vei ned. Nå går de opp, og regjeringen har signalisert at klimamålene for 2020, som altså var grunnlaget for det klimaforliket flertallet skulle forsterke, ikke lenger gjelder. Det er derfor vår anbefaling til Kristelig Folkeparti har vært veldig tydelig, og jeg vil si at jeg kjenner meg egentlig ikke igjen i det bildet, for jeg heiet veldig aktivt på Kristelig Folkeparti og Venstre i hele forrige uke, da partiene satte hardt mot hardt og var klar for å forlange en avtale som ville få utslippene betydelig ned. Men jeg kan ikke se at denne avtalen vil bidra til det. Miljøbevegelsen gir Kristelig Folkeparti og Venstre ros for å

ha kjempet for miljøet. Det gjør jeg også, men jeg tror det er ganske bred enighet om at resultatet ikke er godt nok.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Statsminister Erna Solberg [14:35:10]: Jeg er i dag glad for at vi har en avtale om et budsjett – et budsjett som gjør oss godt rustet til å møte utfordringene fremover. Nå har jeg hørt diskusjonen om hvorvidt dette var like tungt og vanskelig som det å føde. Jeg vil si at jeg har født to ganger, jeg har hatt lange fødsler, og det er verre å føde enn å lage budsjett! (Munterhet i salen)

Dette er et budsjett for flere jobber, bedre velferd og for en trygg hverdag. Det er et budsjett som legger grunnlaget for arbeid og aktivitet neste år, men som også legger grunnlaget for den langsiktige omstillingen Norge må igjennom. Det er et budsjett som holder fast ved arbeidet for å skape pasientens helsetjeneste, styrker rusomsorgen og fremmer det psykiske helsearbeidet. Det løfter barnehage og skole, det gir mer hjelp til mange av våre mest sårbare, og det forsterker arbeidet med det grønne skiftet, slik at vi kan nå de klimamålene vi i fellesskap har satt oss.

Jeg har lyst til å benytte denne anledningen til å takke samarbeidspartiene for innsatsen og jobben som er gjort. Arbeidet har vært krevende, men fordi vi alle har strukket oss, har vi også oppnådd et godt resultat.

I et flertall av fylkene har ledigheten gått ned det siste året. Innlandet, Nordland og Troms er områder som har høy aktivitet og lav ledighet. Men følgen av det mest alvorlige oljeprisfallet på flere tiår preger fortsatt hverdagen til mange norske familier og bedrifter. Situasjonen på Sør- og Vestlandet er fremdeles krevende. Oljeinvesteringene er forventet å fortsette å falle også inn i neste år. Usikkerhetsmomenter som brexit og internasjonale konjunkturer kan påvirke utviklingen også for norsk økonomi.

Det å miste jobben eller å stå uten arbeid er smertefullt for den det rammer. Det er heller ikke byggende for samfunnet som en helhet. Arbeid er grunnlaget for vårt felles velferdssamfunn. Det er folks innsats og kunnskap som er grunnlaget for den velferden vi har i dag. Arbeidsplassene er også et sted der den enkelte får utløp for evner og ideer, og det utgjør ofte et sosialt ankerfeste i hverdagen. Å miste dette er krevende. Derfor er det en hovedsak for regjeringen å bidra til at det skapes flere jobber og mer aktivitet i norsk næringsliv for å gi folk en jobb og også for å trygge velferden.

Statsbudsjettet for inneværende år er derfor et budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling. Vi setter inn målrettede tiltak for å skape aktivitet og legge til rette for nye jobber i de regionene og bransjene som er hardest rammet av oljeprisfallet. Skoler og sykehus pusses opp, vei og bane vedlikeholdes, og verftene får oppdrag fra det offentlige. Dette fortsetter vi med i 2017.

Den økonomiske politikken er summen av en kraftfull innsats for å sette ledige hender i arbeid og for å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser. I budsjettet for 2017 satser vi kraftig på investeringer i infrastruktur, forskning og kunnskap. Det vil redusere næringslivets transportkostnader, øke nyskapingen og heve kompetansen i befolkningen. Slik tar vi Norge trygt igjennom den langsiktige omstillingen og legger grunnlaget for at Norge blir smartere, grønnere og mer nyskapepende. Det må vi hvis vi skal sikre velferden på lang sikt.

Vi setter i tillegg av om lag 4 mrd. kr til en pakke med særskilte tiltak mot ledigheten i 2017-budsjettet. Tiltakene er målrettet til de regioner og bransjer som er mest berørt. Det betyr at enkelte tiltak også treffer andre deler av landet. Tiltakene bidrar til arbeid, aktivitet og omstilling der det trengs mest. Som en del av denne pakken foreslår regjeringen et tilskudd på 650 mill. kr til kommunene på Sørlandet og Vestlandet til vedlikehold og rehabilitering av veier og bygg og anlegg i 2017.

Arbeidsledighet kan ikke møtes med å ansette stadig flere i offentlig sektor. Vi trenger flere arbeidsplasser i privat sektor. Og det skapes nå mange nye jobber. Det etableres rekordmange nye bedrifter. Flere sektorer i arbeidsmarkedet etterspør arbeidskraft, og mange nye ledige kommer fort over i nytt arbeid. Men vi skaper ikke nok til at det demmer opp for det store antallet som kommer inn i arbeidsmarkedet.

Den offensive politikken vi fører, virker. De siste tallene fra nasjonalregnskapet viser at aktiviteten i norsk økonomi tiltar. Nye prognoser fra Statistisk sentralbyrå sier at veksten vil ta seg videre opp fremover. De siste tallene fra Nav og SSB viser at den registrerte ledigheten og AKU-ledigheten holder seg nokså stabil.

Også sysselsettingen har vært stabil den siste tiden. Det er bra, men bedringen vi ser i økonomien og på arbeidsmarkedet, er sårbar. Hvis vi øker skattebyrden for arbeidsgivere og arbeidstakere, risikerer vi at oppgangen snur til nedgang.

Stortinget vedtar i dag et godt budsjett for barn, for eldre og for familier – et budsjett for mindre ulikhet i Norge. Regjeringens politikk er å bevare et samfunn med små forskjeller og å redusere antallet barn og familier som lever i fattigdom. Det viktigste for å unngå at barn vokser opp i fattigdom, er at foreldre er i arbeid. Jeg har allerede sagt hvor viktig dette er for vårt budsjett, når vi legger til rette for flere jobber og bedre velferd.

Sammen med samarbeidspartiene satser vi videre på målrettede tiltak mot barnefattigdom. Vi har allerede sørget for rimeligere barnehageplasser for familier med lav inntekt og en nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehage for alle barn fra de er tre år – barn fra familier med lav inntekt. Vi kommer også med forsøksprosjekt med gratis barnehage og SFO.

Regjeringen vil skape en skole hvor barn lærer mer, hvor de kan få kjenne på den gode følelsen det er å mestre, hvor drømmer kan bli til virkelighet, og hvor alle skal ha noe å strekke seg etter. I en tid da Norge skal møte omstillingen, er det et viktig svar å satse enda sterkere på kunnskap. Sist uke kom resultatene fra den internasjonale skoleundersøkelsen TIMSS, som bekrefter at vi er på rett vei.

Med 2017-budsjettet blir det nå flere lærere til tidlig innsats. Vi fortsetter rekordsatsingen på etter- og videreutdanningen av lærere, og det blir flere voksne i barnehagene. I tillegg vet vi at det er viktig å satse på skolemiljøet. Trygge barn trives og lærer bedre. Derfor prioriterer vi også skolehelsetjenesten enda mer. Vi styrker barnevernet og setter av midler til å forsterke etterforskning av vold mot barn. Vi sikrer at mellom 8 000 og 9 000 familier skal kunne få pleiepengene mens de har omsorg for sine varig syke barn. Det er en dobling av antallet mottakere. Regjeringen har også foreslått forbedringer i bostøtteordningen i 2017 for å skape en tryggere økonomisk hverdag for

mange tusen av de mest sårbare familiene. – Alt dette er viktige tiltak som gir barn bedre oppvekstvilkår.

Budsjettet er også godt nytt for eldre. Vi setter av penger til å få flere nye heldøgns omsorgsplasser og dagaktivitetsplasser til demente. Pensjonen for enslige alderspensjonister med minstepensjon øker nå i forliket.

Å være trygg på at en får hjelp når en trenger det, er grunnstøtten i vårt velferdssamfunn. For regjeringen er det viktig at vi alltid har det, og derfor har vi også satt oss som mål å skape pasientens helsetjeneste. Og vi ser at det virker. Vi ser at ventetidene i sykehusene går ned. Pakkeforløpet for kreft fungerer godt. Det bidrar til trygghet og forutsigbarhet. Flere pakkeforløp rulles ut. Og det handler ikke bare om hvor mye penger vi bruker, men hvordan vi bruker de pengene vi har. Valgfriheten i helsetjenesten har økt, og pasientrettighetene er styrket. Denne viktige jobben kommer vi til å fortsette med sammen med tusenvis av dyktige ansatte i helsetjenesten.

Vi kommer også til å fortsette jobben med å sikre personer med psykiske helseplager og rusproblemer raskere og bedre hjelp. Det har vært viktig for oss fra dag én i regjering.

Regjeringen fører en offensiv klimapolitikk som forsterker klimaforliket. Sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti har vi løftet ambisjonene i klimapolitikken. Budsjettet for 2017 er et godt budsjett for miljøet, for klimaet og for alle som vil ta grønne valg. Vi la frem tidenes grønneste budsjettforslag. Det har nå blitt enda grønnere gjennom de samtalene og forhandlingene vi har hatt. Enigheten reduserer klimagassutslippene og gjør oss bedre i stand til å innfri våre forpliktelser i henhold til Parisavtalen. Det gjennomføres tiltak som innebærer betydelig utslippskutt i 2017 – ikke bare som et resultat av årets budsjettenighet, men også fordi vi nå ser resultatene av de foregående års budsjettenighet. Det begynner å ha effekt.

I den sammenhengen har jeg lenge hørt SV si at utslippene øker med denne regjeringen, og at man ikke tar ansvar for egne beslutninger i regjering. I dag har jeg også hørt Arbeiderpartiets leder forsøke å si det samme i sitt innlegg. Det er riktig at SSBs målinger for 2015 viste økning i utslippene. Det viste økning hovedsakelig i kvotepliktig sektor. Hoveddelen kom fra nye olje- og gassfelt, som ble vedtatt åpnet under den forrige regjeringen. Det må Arbeiderpartiet faktisk være med på å ta ansvaret for og ikke si at det er våre budsjetter som fører til disse utslippene.

Den andre grunnen til utslippsøkningen er at Yara har valgt å legge mer ammoniakkproduksjon til Norge, noe som har sikret jobber i Mosjøen, men det gir altså over 200 000 tonn mer utslipp i Norge. Er det slik at det er en konsekvens av vårt budsjettforslag? Ja, da er i så fall også sikringen av jobbene i Mosjøen en konsekvens av vårt budsjettforslag. Eller mener Arbeiderpartiets leder at vi ikke burde hatt disse jobbene, at ammoniakkproduksjonen ikke burde vært der? Det er dette Arbeiderpartiets leder egentlig sier, at det er vår skyld, når han skylder på det i sitt innlegg.

Det er viktig å huske at noen utslipp øker i kvotepliktig sektor fordi vi faktisk blir mer konkurransedyktige på noen områder. Det trygger jobbene i denne omstillingen, men det betyr mindre utslipp totalt sett fordi vi har en felles gjennomføring gjennom kvotepliktig sektor med andre land.

Så er det en mindre del av utslippsøkningen som skyldes at særlig innenfor nyttetransporten øker aktiviteten i Norge. Men det er å henfalle til retorikk om andres ansvar, og man skyver vekk sitt eget ansvar for det som skjer.

Det som skjer i 2017, er betydelige skritt for å få ned utslippene fremover. Omleggingen av engangsavgiften og utvidede fordeler for elbilene gir ytterligere incentiver til å velge biler med lave utslipp. Vi foreslår en stor satsing på sterk satsing på nye elbiler. Vi foreslår en stor satsing på teknologiutvikling, jernbane og kollektivtransport. Og noen av eksemplene er: sykkelsatsing, bymiljøavtaler, belønningsordninger for kollektivtransport som legger til rette for at det skal bli enklere å ta miljøvennlige transportvalg, særlig i byene, og det satses kraftig på jernbane. Enova styrkes. I budsjettenigheten legges det vekt på å redusere utslippene i ikke-kvotepiktig sektor. Transport både på land og til sjøs vil bli prioriterte områder. I tillegg satses det på teknologiutviklingen gjennom Innovasjon Norge, CO₂-håndtering og opprettelsen av Fornybar AS.

For Høyre er det viktig at det grønne skiftet er bærekraftig, altså at det lar seg kombinere med økonomisk vekst, flere jobber og dermed finansiering av fremtidig velferd. Det må også tas hensyn til at Norge er et land med store avstander, og det er ulike behov for bil til transport rundt om i landet. Derfor har det vært viktig for regjeringen også å vektlegge hensynet til distriktene når vi utformer de klimapolitiske tiltakene. Årets budsjett viser at det har vært mulig.

Vi følger også opp forsvarsforliket gjennom det vedtaket som fattes her i dag. Det er bra.

Forhandlingene om statsbudsjettet har vist hvor ambisiøse de fire samarbeidspartiene er på vegne av dem som har gitt oss tillit. Diskusjonene har vært energiske, de har vært krevende, men samtalene har også vært konstruktive – tuftet på de fire partienes grunnverdier og preget av respekt for at det også innad i borgerlig leir er ulike tilnærminger til de utfordringer vi ser i vårt samfunn. Men vi har lyktes med gode løsninger – løsninger som skaper flere jobber, sikrer velferd og bidrar til en trygg hverdag, og som styrker det grønne skiftet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [14:50:36]: Denne respektfulle og konstruktive prosessen har ikke sett helt slik ut fra utsiden. Den har vært ganske kaotisk, fristene har vært brutt, det har vært overtid av overtid. Nå vet jeg at statsministeren har mer erfaring med fødsler enn meg, jeg har bare vært vitne til tre. Men hvis vi overfører det på statsbudsjettet, er det vel slik at istedenfor å bli tatt med tang ble det keisersnitt på lørdag – og budsjettet er her for oss. Det er et budsjett som kommer til etter at det ble stilt ultimatum til Stortinget, noe lederen av finanskomiteen kaller for en svært lite klok framgangsmåte. Det sier sitt om det.

Det har også vært hastverksarbeid, og jeg vil rette søkelyset mot det som nå er situasjonen for sykehusene. Det er 0,5 mrd. kr mindre til sykehusene enn annonsert i budsjettet. Lederen for Legeforeningen kaller det et gedigent løftebrudd, en fare for pasientsikkerheten. Sykepleierne kaller det ubegripelig og feil prioritering.

Representanten Morten Wold har sagt hva dette kommer til å føre til, nemlig at de som jobber i sykehusene, leger og sykepleiere, nå må løpe fortere. Deler stats-

ministeren den oppfatningen, at det er konsekvensen for dem som jobber i sykehus?

Statsminister Erna Solberg [14:51:43]: Det er ikke slik at effektivitetskravene betyr at folk skal løpe fortere, men jeg mener vi har et potensial ved å organisere oss bedre. Er det noe denne regjeringen har vist, var det at nye ideer og bedre løsninger virker veldig godt når vi bare fikk skiftet ut den forrige helseministeren og sørget for at vi nå kunne senke helsekøene med 56 000 personer. Vi har fått til pakkeforløp som gjør at vi mye bedre klarer å behandle folk, og folk får lov til å følge prosessen, slik at usikkerheten i behandlingen er mye mindre.

Derfor leverer vi også på Arbeiderpartiets viktigste valglofte på helsesektoren: en million flere til behandling mye før enn det Arbeiderpartiet la opp til i sin valgkamp. Vi har nådd det målet fordi vi har klart å organisere oss bedre. Den endringen som nå ligger inne, betyr litt mer enn 400 mill. kr mindre enn det regjeringen foreslo. Men det er bare 0,1 pst. sterkere enn det effektivitetskravet vi hadde inne i fjor.

Jonas Gahr Støre (A) [14:52:49]: Det regjeringen foreslo, var langt under det Høyre hadde lovet helt konkret til sykehusene. Man ligger altså langt under et løfte, så kutter man det ytterligere med en halv milliard, og vurderingen er at nå må man løpe fortere. At det jobbes bedre i norske sykehus, skal vi takke dem som jobber i norske sykehus for. Her er det tiltak som er gjennomført over flere år gjennom organisering og tilrettelegging av arbeidet, noe som også den forrige helseministeren hadde sitt med å gjøre. Men spørsmålet jeg har lyst til å stille, er hvor denne ideen kommer fra, at man skal gjøre det på denne måten. Vi hadde plastposeavgift for to år siden, flyseteavgift i fjor, og nå hører jeg den samme representanten fra Fremskrittspartiet si at dette var nødvendig for å imøtekomme Kristelig Folkeparti og Venstre. Spørsmålet mitt er da: Er denne ideen om å ta 0,5 mrd. kr fra sykehusene – i siste liten, i en siste innspurt for budsjettet – Venstre og Kristelig Folkepartis idé, eller var det statsministerens parti som sto bak det forslaget?

Statsminister Erna Solberg [14:53:43]: ABE-reformen har vært innarbeidet i alle våre budsjetter siden høsten 2015. Det er en måte å gi et styringssignal om at vi skal drive offentlig sektor på en bedre måte ved at man lokalt må finne ut hvordan man kan finne frem til den omorganiseringen som bidrar til mer effektivitet. Istedenfor å gi enblockutt gir man en styringslinje som går over flere år. Derfor er det innarbeidet, og det gir resultater. Mange land stiller nettopp slike krav overfor offentlig sektor for å få en bedre bruk av pengene.

Jeg hadde håpet at Arbeiderpartiet var fornøyd og glad. Jeg håper vi når målene raskere. Arbeiderpartiet vil bruke mer penger på å behandle samme antall pasienter som har blitt behandlet, og det er bortkastet å bruke mer penger på å være mindre effektiv i helsevesenet enn det vi har klart å få til. Arbeiderpartiet når heller ikke sine egne mål når de bare legger inn en milliard mer i sitt alternative budsjett. De har en manko på 2 mrd. kr for å nå målene sine, de også.

Knut Arild Hareide (KrF) [14:54:59]: Eg har vore

vitne til to fødsler. Eg skal vere så ærleg å seie at det var meir behageleg enn desse budsjettforhandlingane. (Latter i salen)

Men no har eg lyst til å rette ein takk til både statsministeren og finansministeren, for me har fått til gode resultat. Me har fått fleire lærarar, me har fått ein handlingsplan om å kjempe mot vald mot barn, me har fått 4 000 kr meir til einlege minstepensjonistar, og ikkje minst har me fått meir til internasjonal bistand, som hjelper dei fattige i verda.

Problemet med dei forhandlingane me har hatt, har vore klima. Det er vanskeleg å få til reelle utslepp på kort sikt som gir ein reell effekt, og som ikkje får uheldige sideverknader. Så eg er fornøgd med det me har oppnådd. Men det eg har lyst til å utfordre statsministeren på, er: Kva tenkjer statsministeren om framtida? Dette må vere eit første steg. Me har forplikta oss til Parisavtalen. Det vil seie at statsbudsjettet for 2017 ikkje må vere eit stoppunkt – det må vere eit startpunkt.

Statsminister Erna Solberg [14:56:02]: Først vil jeg understreke at det er vel engang sånn fra naturens side at menn aldri helt kommer til å oppleve hvordan det å føde er. Jeg skjønner at det kan være mer behagelig å se på, men la meg bare si at min erfaring er at dette var mye enklere enn en fødsel. Så er det selvfølgelig også avhengig av hvor snill kone man har, hvis man er mann på fødestuen, hvor behagelig det er å være til stede.

Jeg er enig i at klimaspørsmålet skal det jobbes med hvert eneste år fremover. Veldig mye av det som ligger i forslaget til budsjettvedtak, men også i mange av de forslagene som vi er blitt enige om her, peker på mange områder mot 2030. Det vi gjør på bioenergi – altså biodiesel og andre energiformer – har en viktig betydning for opptrappingen, men det er veldig mye i teknologisporene som det inn i dette budsjettet ligger penger og føringer på, som har en betydning. Vi vil selvfølgelig følge opp alle disse punktene, og jeg mener vi er på god vei til å nå målene for 2030. 2020-målene er vanskelig; 2030-målene tror jeg vi kan nå.

Geir Pollestad (Sp) [14:57:21]: Me forstår at mykje i budsjettforhandlingane har handla om den såkalla bilpakken, altså auke i drivstoffavgiftene mot lettar på andre område. Den største av lettane er 10 pst. reduksjon i bompengar utanfor byane. Det vil seia at f.eks. i prosjektet Finnfast i Rogaland skal bomtakstane gå ned frå 150 kr til 135 kr. Det skal skje over heile landet.

Me veit at drivstoffavgiftene vert skrudde opp den 1. januar, og mitt spørsmål til statsministeren er: Kan statsministeren lova at bomtakstane òg vert reduserte frå 1. januar?

Statsminister Erna Solberg [14:58:08]: Det viktigste og største kompensasjonstiltaket som foreligger fra regjeringen, er en reduksjon i årsavgiften til alle. Det er der de største pengene utbetales. Men vi har også gjort en endring med 10 pst. kutt i bompengene innenfor et definert område. Vi jobber hardt med å få det til fra 1. januar. Per dags dato er vi ikke sikker på om vi får det til alle steder, for det vil kreve nye skilte og alt annet som settes opp. Men vår ambisjon er at vi skal ha det i gang fra 1. januar. Så kan ikke jeg utstede en erklæring på vegne av hvert enkelt bomselskap om hvor lang tid de kommer til å bruke.

Men pengene vil være disponible for dem til å kunne gjøre det.

Trine Skei Grande (V) [14:59:02]: Når man er et samarbeidsparti, er det noen ganger man er skikkelig stolt av statsministeren, og noen ganger det er litt mer slitsomt. To av de gangene i hvert fall jeg har vært stolt av statsministeren, var da vi vedtok 40 pst.-kuttet som mål, etter avtale med EU, som statsministeren har et personlig engasjement for å få til, og da statsministeren sto i FN og fortalte om Parisavtalens viktighet. Så har det buttet litt mer imot de siste ukene.

Jeg vil at statsministeren skal tenke litt over at da regjeringas forslag ble lagt fram, ble det møtt med ganske mye motbør på klima- og miljøområdet, mens den mottagelsen vi har fått på det vi ble enige om, har vært ganske god. Det er ingen dommere på den andre sida, men vi har ganske mange dommere som sier fra om vi gjør en bra eller en dårlig jobb.

Skal vi klare å nå disse målsettingene, trenger vi ledere som også kan lede internasjonalt. Statsministeren har vært veldig god i FN og EU. Jeg skjønner at det også blir lettere med det budsjettet som har vært. Men hadde hun ikke også ønsket at det forslaget som de hadde lagt på bordet, hadde møtt like stor «åtgaum»?

Statsminister Erna Solberg [15:00:10]: Hver gang vi legger noe på bordet, ønsker vi selvfølgelig alltid å bli møtt med applaus, men vi vet av erfaring at det ikke er slik det blir når man er statsminister eller sitter i regjering.

Jeg mener vi har funnet frem til mange gode tiltak i det samarbeidet og det arbeidet vi har hatt de siste fire årene. Noen av disse tiltakene er tiltak som vi mener er veldig ambisiøse og går lenger enn det vi ville gjort på så kort tid. Noen er i riktig retning, og noen er selvfølgelig områder hvor vi kanskje ville valgt andre metoder hvis det f.eks. bare var Høyre som hadde jobbet med det.

Det som har vært min bekymring i dette, er distriktprofilen og hvordan vi klarer å kompensere de områdene i dette landet som helt naturlig har større kostnader, og som ikke har det samme alternative tilbudet. Det mener jeg vi har klart å finne gode løsninger på i det budsjettet som foreligger nå, og derfor er jeg glad for at vi har fått det til. Men hvis vi går for fort frem, får vi noen utilsiktede situasjoner som jeg tror kan være negativt også for klimaet over tid.

Audun Lysbakken (SV) [15:01:30]: Dette er «et budsjett for mindre ulikhet i Norge», sa statsministeren. Det synes jeg var sprekt. Jeg vet om en del mennesker som vil være uenig i det, f.eks. de unge og lavtlønte som boligmarkedet ikke virker for, og som statsministeren ikke nevnte i sitt innlegg denne gangen heller, og de mange som nå er nødt til å begynne å betale for nødvendig fysioterapi. Jeg kan minne statsministeren om noen av de menneskene det gjelder: Det gjelder folk som har hatt hjerteinfarkt, folk som har amputert, folk som har leukemi, og som får stamcellebehandling, brannskadde, folk med syreskader.

Mitt enkle spørsmål er følgende: Hvordan er det mulig å sette en solid og dundrende rekord i oljepengebruk og samtidig si til disse menneskene at de må begynne å betale for nødvendig behandling selv?

Statsminister Erna Solberg [15:02:32]: Jeg kan også liste opp grupper som i dag ikke får gratis fysioterapi, og som betalte en høyere egenandel da SV satt i regjering. Når det gjelder f.eks. mange av de store kvinnesykdommene, opplever pasientene ofte at de ikke får den samme responsen og er like synlige, f.eks. de store gruppene av pasienter med fibromyalgi, som ikke kommer inn under disse ordningene.

Det var en tilfeldig liste over sykdomsdiagnoser, mye basert på hvem som hadde klart å komme inn på et tidspunkt, som vi mente det var naturlig å gjøre endringer i nå. Så gjorde vi endringene, slik at alle betaler en egenandel, men egenandelstaket senkes. Det betyr at det er mange grupper – også blant kronikerne – som nå får en mye bedre ordning med det vi har foreslått, enn med det SV tidligere har stått for og stemt for i regjering. Dette er et tak som faktisk ble innført av en borgerlig regjering, og det forbedres av en borgerlig regjering.

Så jeg mener at jeg kan stå oppeist og si: Dette er riktig for prioriteringen fremover. For øvrig er det mindre ulikhet på grunn av fattigdomssatsingen, som er målrettet, og som bidrar til at barn får en bedre barndom.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hadia Tajik (A) [15:04:05]: I dag vedtek me det siste statsbudsjettet i denne stortingsperioden, og då er det òg mogleg å gjera opp litt status for Høgre–Framstegsparti-regjeringa. Dei gjekk til val på at dei skulle ha nye idear og betre løysingar, men løysingane har vist seg å vera dei same gamle som høgrepertia alltid har stått for: kutt i skattane, aukande forskjellar, utsal og privatisering. Eg høyrde innlegget til statsministeren og merka meg at ho er harmdirrande – ikkje når ho snakkar om aukande forskjellar, som denne regjeringa har ansvar for, ikkje når ho snakkar om den manglande jobbveksten, som denne regjeringa har ansvar for, og ikkje når ho snakkar om sentralisering, som aukar under denne regjeringa, men statsministeren vert harmdirrande når ho får kritikk frå opposisjonsleiaren, altså når ho er ein del av ein alminneleg demokratisk debatt. Vel, det var vel ein del som trudde på Høgre då partiet gjekk til val på å styrkja sjukehusa med 12 mrd. kr – det har dei ikkje innfridd. Det var vel ein del som òg trudde på Framstegspartiet då dei garanterte for at bompengane skulle verta fjerna – det har dei ikkje innfridd. Det dei to partia har prioritert, har vore det som har vore viktigast for dei, nemleg å kutta skattane til dei som har mest frå før. Der har dei innfridd til gagns, og det er her me finn den mest formidable satsinga til denne regjeringa, at fellesskapets inntekter er foreslått kutta med om lag 25 mrd. kr.

Det som kanskje har vore litt overraskande, er at regjeringa samtidig vel å auka avgiftene med meir enn 3,5 mrd. kr. Det er kanskje òg litt overraskande at finansministeren aksepterer at Framstegsparti-veljarane skal vera dei som er med på å finansiera skattekutta til Høgre-veljarane, som har større inntekter og formuer. Regjeringa gjev til dei som har, tek frå dei som har lite, sånn som feriepengane til dei arbeidsledige, tek frå folk som treng hjelpemidlar, tek frå dei som tek imot grunnstønad og hjelpstønad. Under den førre regjeringa gjekk inntektsforskjellane i dette landet ned. No går forskjellane opp. Om-

fordelinga gjennom skattesystemet er redusert. Det er forskjell på kven det er som styrer.

Verst er likevel arbeidsløysa. For berre nokre få dagar sidan fekk me nye tal frå Nav. Arbeidsløysa går opp, selselsetjinga i 2016 ligg an til å verta den lågaste på over 20 år. Hordaland og Rogaland er dei fylka som har opplevd den største auken i arbeidsløysa det siste året, og i dag kom òg nyheita om at Stavanger aldri har hatt fleire arbeidsledige enn det dei har i dag, 3 848 personar. Det er meir enn tal og statistikk, det er enkeltpersonar som vert ramma. Det er ungdom som i sitt fyrste møte med vaksenlivet får beskjed om at deg har me ikkje bruk for. Det er vaksne arbeidsfolk som for fyrste gong i sitt liv ikkje veit kva dei skal fylla dagane sine med. Dei hadde trengt eit budsjett som gjorde meir for å møta denne situasjonen.

Arbeidarpartiets alternative budsjett har ein heilt annan profil. Me seier nei til usosiale skattekutt som ikkje skapar nye arbeidsplassar, me vil bruka dei store pengane på fleire lærerar, på meir eldreomsorg, på meir politi, på meir kollektivtransport, på å følgja opp dei løfta som me har gjeve på sjukehus for 2017, løfte som Høgre ikkje har klart å halda. Eg registrerte at statsministeren sa at Arbeidarpartiet her ligg under løfta sine. Nei, me ligg heilt på merket. Me gjer òg den jobben som regjeringa burde ha gjort, ved å presentera klimatiltak som gjer det mogleg å koma nærare måla frå Paris. Ikkje minst ønskjer me ein heilt annan og meir aktiv politikk for å skapa fleire nye jobbar, med bl.a. verdiskapingsprogram og ein tiltakspakke som er særskilt retta inn mot Sør- og Vestlandet, der jobbveksten trengst mest.

Dette statsbudsjettet handlar ikkje fyrst og fremst om spel og kaos og ultimatum og kven som har vore vener med kven, sånn som ein kan ha fått inntrykk av dei siste dagane, godt hjelpt av Høgre og Framstegspartiet sjølv. Det budsjettet handlar om, er folks kvardag, om elevane som ønskjer å behalda den ekstra læraren på skulen, om pårørande som håpar at kommunen skal få råd til å setja i stand sjukeheimen, og om permitterte som veldig gjerne vil koma i jobb igjen neste år. Etter fire budsjett med Høgre og Framstegspartiet er det lite som tyder på at dei har noko å sjå fram til.

Kenneth Svendsen (FrP) [15:09:19]: Bilpakken har vært mye debattert i det siste, både innenfor og utenfor denne salen. Når vi har blitt kalt for bilparti, er det rett – vi har forenklet og forandret forskrifter og regler som har hjulpet dem som har bil som hobby, og dermed gjort det enklere for dem å dyrke sin hobby. Det er vi stolte over.

Men vi er først og fremst et parti som ser behovet befolkningen har for transport – det være seg for å komme på jobb, til barnehagen, til konserter og til trening eller øving på noe de selv eller ungene bedriver.

Som de fleste vet, er Norge et langstrakt land, og det er forskjellige transportbehov med forskjellige måter å løse disse behovene på. Noen plasser løser man transportbehovet med tog, trikk og buss, mens man andre plasser er helt avhengig av privatbilen for å kunne delta i det sosiale liv. Derfor satser Fremskrittspartiet på en blanding av tiltak – tiltak som treffer de aller fleste som har et transportbehov. I byer og mellom byer og tettsteder satses det store summer på å bedre jernbanetilbudet. Det satses på kollektivløsninger gjennom bl.a. en belønningssystem for kollektivtransport. Denne store satsingen vil gi et godt tilbud til

alle som kan benytte seg av det, men det er store grupper og enkeltpersoner i Norge som ikke har mulighet til å benytte seg av et sånt kollektivtilbud. For Fremskrittspartiet er det like viktig at denne gruppen, som er avhengig av bilen, får løst sine transportutfordringer. Og det er her bilistene kommer inn. Vi kan ikke forlange at disse bilistene skal betale mer og mer i avgifter når de ikke har noen alternative transportløsninger, mens andre blir mer og mer subsidiert gjennom forskjellige ordninger.

Den bilpolitikken som denne regjeringen har lagt til grunn, er egentlig en solskinnshistorie. Kostnadene for bilistene er blitt kraftig redusert, og det har skjedd med gulrot og ikke med pisk, slik de rød-grønne har vært kjent for. Det som gjør dette til en solskinnshistorie, er at samtidig som avgiftene er redusert med gjennomsnittlig 20 000 kr per bil, har utslippene gått kraftig ned. Ja, vi er faktisk verdensmestre i utslippskutt. EUs målsetting for CO₂-utslipp per km er 95 g CO₂ per nybil i 2020. Det siste året har Norge hatt et utslipp på langt under dette, nærmere bestemt 88 g per km i september 2016. Norge er dermed langt under EUs målsetting. Det viser at Fremskrittspartiets og regjeringens avgiftspolitik for bilister virker, og det uten at pisk brukes. Det viser at regjeringen og Fremskrittspartiet har en transportpolitikk for folk flest.

For den delen av befolkningen som har mulighet til å bruke kollektivtransport, legges det opp til en sorsatsing. For dem som ikke har denne muligheten, har vi senket kostnadene, bl.a. gjennom lavere avgift ved bompengepassering og lavere årsavgift, for å nevne noe. Vi har en storstilt satsing på veiutbygging, som gjør det mer effektivt å transportere varer, samtidig som det gjør det sikrere å være på veien. Gjennom avgiftsomleggingen, bl.a. ved å fjerne effektavgiften og ved store reduksjoner for ladbare hybridbiler, får vi større valgfrihet for dem som trenger en større familiebil. Fremskrittspartiet gikk til valg på at bilavgiftene skulle reduseres. Det har de blitt, med en reduksjon på 3 mrd. kr – fra 20 mrd. til 17 mrd. kr. I dette budsjettet klarer vi også å levere lavere bompengavgift – for første gang i historien. Dette viser at Fremskrittspartiet og regjeringen leverer. Og ikke nok med det – det vi leverer, virker for å bygge landet videre.

Statsråd Vidar Helgesen [15:13:44]: Det har vært mye oppmerksomhet om at vi har en komplisert forhandlingsprosess bak oss. Men det at det underveis har vært mange spekulasjoner om spenninger og brudd i forhandlingene, bør ikke skygge for det faktum at det er mer kontinuitet enn brudd i det vi nå er blitt enige om.

Det er en kontinuitet i at klimasatsinger i budsjettforslagene blir styrket etter forhandlinger med samarbeidspartiene. Tidens grønneste budsjett er blitt enda grønnere. Vi bygger videre på den enigheten vi hadde om å forsterke klimaforliket. Det har vi gjort sammen gjennom å styrke grønn forskning og innovasjon betraktelig både gjennom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova, fordi det er nødvendig med store teknologisprang for å komme til lavutslippssamfunnet. Vi har forsterket klimaforliket gjennom å satse vesentlig mer på jernbane enn de rød-grønnes NTP la opp til. Vi har forlenget og forsterket fordelene ved å kjøpe lavutslippsbiler, for å nevne noe.

Vi har sammen lagt frem 2030-mål i klimapolitikken, som betyr et tidsskille. Ikke bare betyr det 40 pst. kutt frem til 2030, det betyr at vi ikke bare skal være et sted i 2030,

men at vi skal ha årlige utslippsbudsjett og et strengt rapporterings- og kontrollregime. Det betyr i sin tur at vi må gjøre betydelige utslippskutt i transport og landbruk. For det formål har vi sterke tiltak i dette budsjettet ved at vi forlenger og forsterker fordelene ved å gå fra fossilt til fornybart drivstoff for bil. Vi har en kjempesatsing på laeinfrastruktur, også for fyllestasjoner for hydrogen. Vi trapper opp innsatsen for klimateknologi ytterligere. Vi har en sterk prioritering av grønn skipsfart. Vi har en offensiv og forutsigbar satsing på biodrivstoff, og vi lanserer nye, offensive tiltak for å gjøre også vare- og tungtransporten grønnere.

Vi er også enige om en forsterket klimalov, der vi lovfester de karbonbudsjettene vi skal få for 2030-målene, hvor vi lovfester de femårige ambisjonsøkingene som Paris-avtalen krever, og lovfester at lavutslippssamfunnet i 2050 skal kvantifiseres.

Budsjettforliket innebærer også en viktig styrking av klassisk naturvern. Det er viktig, som Venstre-lederen sa tidligere i dag. Det er viktig i seg selv for å verne vår natur, men naturvern er også viktig, både for å forebygge og for å tilpasse oss klimaendringer.

I vår behandlet Stortinget regjeringens melding om naturmangfold. Hovedgrepene i den meldingen fikk bred tilslutning. Den politikken som ble vedtatt, vil bidra til å nå nasjonale og internasjonale mål for naturmangfold. Vi skal følge opp meldingen i tiden fremover, og budsjettforliket gir et godt grunnlag for dette.

Den blå naturen får et kraftig løft med 60 mill. kr mer til kalking, villaks og nye laksetrappet. Dette vil bidra til at vannkvaliteten i Norge blir bedre, og gi flere tiltak for å bevare villaksen.

Satsingen på frivillig skogvern økes med 50 mill. kr utover regjeringens opprinnelige forslag. Samarbeidspartiene har på fire år bevilget nesten 1,5 mrd. kr til skogvern. På fire år har vi satset 200 mill. kr mer enn forrige regjering gjorde på sine åtte år. Vi har dermed mer enn doblet tempoet i skogvernarbeidet. Det frivillige skogvernet viser seg å være en betydelig suksess. Og vi har fått ned køen av dem som tilbyr skog med frivillig vern, fordi mer penger er lagt på bordet.

Vi får sterkere bekjempelse av fremmede arter, spesielt mink og stillehavsøsters. Vi får økt innsats for restaurering av myr, som er veldig viktig for karbonlagring, og vi får en rekke andre ting.

Når vi snakker om torvmyr, har jeg lyst til å avslutte med at det i dag er grunn til å gratulere Indonesia og Indonesias president, Jokowi, med annonseringen av et forbud mot drenering og brenning av torvmyr. Indonesisk torvmyr lagrer – etter hva vitenskapsmennene forteller oss – klimagasser tilsvarende 2 000–3 500 år med norske utslipp. Det setter ting i perspektiv. Hvis man ødelegger torvmyr i Indonesia, ødelegges verdens klima.

Det bør minne oss om at selv om klimainnsatsen i Norge er meget viktig, og selv om klimadebattene i norske budsjettforhandlinger er veldig viktige, er det grunn til å fremheve at det vi gjør internasjonalt, er det aller viktigste vi gjør – det å gi solide norske bidrag til effektive globale tiltak mot det som er vår tids største globale utfordring.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [15:18:51]: Aller først bare en liten bemerkning: En skal ha ganske god selvtilit, vil jeg tro, hvis en skal kunne si at regjeringens budsjettforslag var svært grønt. Men jeg skal la det ligge.

Jeg har lyst til å gå til noe klima- og miljøministeren sa til Aftenposten den 25. november, for der advarte statsråden mot å bruke biodrivstoff som en lettvinnt løsning. «Det må gjøres grundige beregninger for å finne ut om økt krav til innblanding av biodrivstoff faktisk er klimavennlig», sa klima- og miljøministeren da.

Han fulgte opp med at det måtte gjøres grundige beregninger av dette. Med det innblandingskravet som nå ligger i budsjettavtalen for 2020, kan klima- og miljøministeren nå garantere for at det biodrivstoffet vil være bærekraftig?

Statsråd Vidar Helgesen [15:19:45]: Det er regjeringens ambisjon at mer og mer av biodrivstoffet som blandes inn, skal være bærekraftig. Vi er her en del av et europeisk marked, og vi er underlagt europeiske regler, noe som gjør at vi ikke kan garantere for at alt biodrivstoff fremover kommer til å være bærekraftig, tvert imot. Derfor er det desto viktigere at vi både jobber i Norge med de rette incentivene for produksjon av avansert biodrivstoff, og at vi arbeider på europeisk nivå for å forsterke bærekraftskriteriene for biodrivstoff.

De beregningene vi har gjort gjennom intense runder de siste ukene, tilsier at utslippseffekten av det som nå ligger i budsjettenigheten om biodrivstoff, er rundt 89 000 tonn lavere utslipp i 2017, kanskje rundt en million tonn lavere utslipp i 2020, sammenlignet med 2016-reglene. Men det er også viktig, som det står i anmodningsvedtaket, at vi følger utviklingen i markedet tett for å vurdere situasjonen løpende.

Marit Arnstad (Sp) [15:21:01]: Altfor mye av debatten om klima handler om noen tiører på drivstoff, og altfor lite handler om andre viktige klimatiltak.

I Senterpartiets alternative budsjett foreslår vi et CO₂-fond for næringstransport, og vi legger inn 1 mrd. kr til det tiltaket. Det er også omtalt i budsjettforliket, da som et verbalforslag. Men nå er det viktig at det kommer i gang meget raskt, for iverksetter vi et slikt tiltak fra 2017, kan det altså bidra til å kutte 600 000 tonn CO₂ i 2020, og kanskje til sammen 1,4 millioner tonn i 2030, som jo er et viktig mål.

Dette er et viktig og konkret tiltak, og mitt spørsmål er rett og slett: Når vil regjeringen sørge for at dette fondet blir etablert, og på hvilken måte vil den bidra til at det kan komme i gang allerede i 2017?

Statsråd Vidar Helgesen [15:21:56]: Det er for tidlig å si når vi kan ha et slikt fond på plass. Meningen er at dette skal forhandles frem, og det må i prosessen også gjøres viktige vurderinger knyttet til at vi må respektere forurenser-betaler-prinsippet, og at vi må holde oss innenfor EØS-rettslige rammer.

Det tilsier at det nå er for tidlig å fastslå når dette kan være oppe og stå, men dette er et forslag som har ligget på bordet i ulike sammenhenger en stund, og som vi allerede er i gang med å se på. Vi er nå i gang med forhandlinger om en ny NO_x-avtale, så vi har også erfaringer med denne typen avtalemekanismer. Vi kommer til å sette fullt trykk

på å få dette på plass så raskt som mulig, men å gi noen garantier om når det kan være på plass, er for tidlig.

Sveinung Rotevatn (V) [15:23:01]: Regjeringspartia sine representantar bruker gjerne etter at slike budsjettforlik er på plass, å seie at eit godt budsjett har vorte enda betre. Eg vil tru at få har større grunn til å seie det enn nettopp klima- og miljøministeren. Iallfall var vi frå Venstre si side kritiske til betydelege delar av miljøprofilen i budsjettforslaget – eller mangelen på ein slik.

Ein av tinga vi var veldig kritiske til, som no er retta opp, er dei store kutta som vart føreslått i Miljødirektoratet. Venstre er for å effektivisere forvaltninga, det er bl.a. difor vi støttar det effektiviseringskuttet som no ligg inne, men vi har vanskeleg for å sjå kvifor ein skal velje seg ut nettopp Miljødirektoratet for ekstraordinære, store kutt, samanlikna med alle andre direktorat. Så eg er framleis litt nysgjerrig på kva som var tanken bak det, og om klima- og miljøministeren i dag deler gleda til dei tilsette i direktoratet over at dei no kan halde eit høgt aktivitetsnivå også neste år.

Statsråd Vidar Helgesen [15:24:02]: Jeg er selvsagt glad for at ansatte i en etat som ligger under mitt departement, er glade. Det skulle bare mangle. Når det gjelder kutt utover ABE-reformen, effektiviseringsreformen, er det ikke bare Miljødirektoratet som har fått erfare det. Det har også skjedd i andre sammenhenger, og det må vi også være forberedt på fremover, med strammere offentlige budsjetter. Vi har lansert områdegjennomganger av flere sektorer, så det å se på effektiviserings- og rasjonaliseringspotensialet utover effektiviseringsreformen er viktig. Miljødirektoratet har vært gjennom en sterk vekstfase, og det er derfor grunn til å se på effektiviseringsmuligheter. Men jeg har også lyst til å si at med alle vedtak som nå ligger på bordet, vil det være behov for ytterligere innsats i Miljødirektoratet, og derfor beklager jeg ikke den enigheten vi nå har om å videreføre bevilgningen.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:25:18]: La meg begynne med å si at jeg er glad for uttalelsen fra Indonesia. Det er kjempebra hvis Indonesia slutter å brenne torvmyr. Det som er komplett uforståelig for meg, er hvorfor statsråd Vidar Helgesen kjemper med nebb og klør i internasjonale forhandlinger for at når det gjelder de utslippene man sparer ved å la være å selge torvmyr, skal man i stedet kunne la lufttransporten forurense internasjonalt gjennom kvotehandel, sånn som altså Vidar Helgesen og regjeringen har som mål. Jeg vil isteden stille statsråden følgende enkle spørsmål: Han sa at dette budsjettet er jo så supergrønt. Ok da, men betyr det at Vidar Helgesen endelig, med hånden på hjertet, kan si at nå er det slutt på at utslippene øker sånn som de gjorde i fjor – fra nå av og framover, med andre ord neste år, skal CO₂-utslippene i Norge nedover, for det har regjeringens budsjett – i all sin grønnet – sørget for?

Statsråd Vidar Helgesen [15:26:20]: Representanten Eidsvoll Holmås fortsetter her innlegget han holdt tidligere i dag hvor han anklaget oss for kreativ bokføring. Det er ingen tvil om at tiltakene som legges på bordet i denne budsjettavtalen, kommer til å bidra til utslippskutt. Men skal man drive med bokføring, må man også kunne lese

bøkene ærlig, og da kan man f.eks. lese seg ganske enkelt frem til at den største enkeltposten i utslippsøkningeboken i fjor var et oljefelt som ble vedtatt under den rød-grønne regjeringen. Ja, med våre stemmer også, men det er viktig her ikke bare å anklage andre for hvordan de driver med bokføring. Man må være ærlig om bokføringsprinsippene selv også.

Så kan jeg heller ikke unnlate å kommentere at når det gjelder behovet for et marked for lufttransporten, for at økningene av de utslippene man nå får i lufttransporten, kan motarbeides med en markeds mekanisme, holder vi oss der til samme linje som den rød-grønne regjeringen hadde i de internasjonale forhandlingene om dette. Det er ikke noe nytt her sammenlignet med det Holmås' regjeringsspartnere holdt på med.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Tore Hagebakken (A) [15:27:51]: La meg starte med et sitat fra Unio, fra høringen i finanskomiteen om 2017-budsjettet:

«Innretningen er feil; skattelettelsene svekker kampen mot den høye arbeidsledigheten og finansieringsgrunnlaget for framtidig velferd og fellesskapstjenester. Det er beklagelig at budsjettet prioriterer nye skattelettelser på formue hvor vi vet at sysselsettingseffekten er marginal.»

Det er en meget treffende beskrivelse av Solberg-regjeringas budsjett.

Etter evigvarende forhandlinger på borgerlig side kom forliket. En hel del har blitt bedre, og det kan synes som om Arbeiderpartiets alternative budsjett har vært til inspirasjon for regjeringas såkalte støttepartier, eksempelvis når det gjelder styrket jernbanesatsing. Men fortsatt er hovedinnretningen feil. Forsatt kan sitatet fra Unio gjelde fullt ut.

Forsatt er det stor avstand mellom det som vil bli vedtatt etter budsjettforliket, og Arbeiderpartiets nivå på kommuneøkonomien. I mitt fylke, Oppland, ville kommunene og fylkeskommunen fått 120 mill. kr mer å rutte med neste år, inkludert regionale utviklingsmidler, enn det Solberg-regjeringa la inn i budsjettet. På landsbasis utgjør forskjellen 3 mrd. kr, og forskjellen har vært om lag på dette nivået også de foregående år – mye penger, som kunne gitt flere og bedre tjenester.

De kommunale budsjettene for 2017 vedtas i disse dager. Mange kommuner må gjennomføre vonde kutt som åpenbart svekker velferden.

Samarbeidspartiene stiller seg bak regjeringas store skatteuttak, og da har de ikke penger til å løfte kommuneøkonomien opp dit den burde være. Men lærertettheten økes, slik vi også legger opp til, og det er bra. 200 mill. kr er forhandlet inn igjen etter regjeringas brutale kutt i regionale utviklingsmidler – samme beløp som vi har lagt inn. Men de fire borgerlige partiene finansierer freidig nok halvparten ved å kutte i rammene til fylkeskommunene med 100 mill. kr. De gir, og de tar.

Kristelig Folkeparti mener distriktene er kommet bedre ut etter forliket, og det er veldig nødvendig når utgangspunktet fra den sentraliseringsivrige regjeringa var som det var. Kanskje noen også her har hentet litt inspirasjon

fra vårt alternative budsjett og distriktspolitikken som ligger i det.

Distriktprofilen er blitt bedre, men å kalle Distrikts-Norge for budsjettvinner er å trekke det for langt. Budsjettvinnerne er som alltid, med de blå-blå ved roret, de rikeste, som kommer godt ut av det neste år også – ja, stadig bedre.

Det blir mer til bredbåndsutbygging enn regjeringa ville. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett har vi satt av over 60 mill. kr mer enn det Venstre og Kristelig Folkeparti har klart å forhandle fram. Jeg er litt skuffet over at de ikke klarte å komme lenger, når en vet hvor viktig dette er for folk og næringsliv mange plasser i landet vårt.

Det begynte bra. Som representant fra Oppland ble jeg glad for de 10 mill. kr som er kommet på plass, gjennom forliket, i prosjektmidler til ny luftambulansbase i Innlandet – viktig for tryggheten til alle som bor eller oppholder seg på våre kanter, ikke minst de mange hytteeierne som nyter vårt storslåtte landskap.

For en tid tilbake stilte jeg spørsmål til helse- og omsorgsministeren om muligheten for en slik base. Svaret jeg fikk, var ikke akkurat oppløftende. Jeg framhever gjerne benkekollega Ketil Kjenseth, som her har gjort en god jobb fra Venstres side i forhandlingsposisjon. Forslaget får sjølsagt Arbeiderpartiets støtte.

Men så oppdaget vi løftebruddet overfor sykehusene. Vi er totalt uenig i det virkelighetsfjerne effektiviseringskravet på over 600 mill. kr – tall man i hvert fall finner i Dagbladet – som ligger i forliket. Det gjør at Sykehuset Innlandet taper omtrent dobbelt så mye som de får i prosjekteringsmidler til luftambulansbasen. Venstre med Kjenseth og partene gir, og de tar, og de tar mer enn de gir – mye mer.

Helseforetakenes økonomi må styrkes, ikke svekkes, slik at både sykehusene og denne basen har nødvendige driftsmidler i framtiden. Driften av basen koster om lag fem ganger så mye årlig som sjølve prosjekteringen gjør.

Arbeiderpartiet med sin sykehusmilliard ville ha gitt Sykehuset Innlandet ca. 50 mill. kr ekstra neste år, pluss at vi stemmer for 10 mill. kr til luftambulansbasen. Det er med sykehusene som med kommunene: De må ha første-prioritet politisk for å sikre gode og trygge fellesskapstjenester i hele landet vårt. Det er åpenbart at Venstre og Kristelig Folkeparti hadde oppnådd mye mer sammen med oss. Det hadde vært bra for landet, og det ville ikke minst ha vært tidsbesparende her i huset.

Siri A. Meling (H) [15:33:17]: Regjeringen har lagt frem et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag og tilrettelagt for store utslippskutt i klimagasser fremover.

En av de viktigste oppgavene i politikken er å ta hånd om de svakeste i samfunnet, og vi vet at de største ulikhetene i Norge går mellom dem som er i jobb, og dem som står utenfor arbeidslivet. Dessverre har oljeprisfallet de siste årene medført at mange mennesker har mistet jobbene sine. Men situasjonen er sannsynligvis i ferd med å bedre seg, og mange mener at vi nå etter hvert skraper bunnen. Blant annet er oljeprisen styrket som følge av OPEC-møtet i Wien forrige uke. Hvis denne tendensen fortsetter, vil det selvfølgelig kunne ha stor innvirkning på investeringsnivå og arbeidsplasser fremover – så vel som for statens inntekter.

Uansett: De store ledighetsutfordringene er hovedsakelig geografisk konsentrert rundt Sør- og Vestlandet, og vi kan glede oss over at ledigheten er redusert i 15 av landets 19 fylker dette året, og at mye av vår eksportrettede industri opplever gode tider som følge av bl.a. lav kronekurs og moderate lønnsoppgjør. Dette har styrket konkurransekraften til mange bedrifter og sikret jobber i store deler av landet.

Norge er inne i en omstillingsfase fordi vi ikke lenger forventer at oljeindustrien skal være den sterke vekstmotoren i norsk industri og økonomi som tidligere. Det stiller krav til målsettinger og strategier for hvordan vi skal være konkurransedyktige fremover, hvordan vi skal trygge eksisterende arbeidsplasser, og hvordan vi skal skape nye jobber. Det er en langsiktig utfordring, men også en mer kortsiktig for å opprettholde aktivitetsnivået i regioner som i dag sliter med høy arbeidsledighet.

Regjeringens tiltakspakke for Sør- og Vestlandet var viktig i årets budsjett, og det er en av hovedsatsingene også for 2017-budsjettet. Disse særskilte tiltakene mot ledighet er i størrelsesorden 4 mrd. kr og er rettet mot både disse geografiske områdene med høye ledighetstall og mot de næringene som har opplevd sterk vekst i ledigheten i forbindelse med fallende oljepriser.

Det ligger i en slik tiltakspakkes natur at den skal være midlertidig, og at den skal kunne iverksettes raskt. Samtidig er dette tiltak som må kunne reverseres eller ikke videreføres dersom situasjonen tilsier det.

Regjeringen har tatt arbeidsledigheten på største alvor, og det er jeg glad for.

Av tiltak i denne pakken kan nevnes:

- 650 mill. kr som skal gå til vedlikehold i kommuner, og 100 mill. kr til vedlikehold av sykehusbygg på Sør- og Vestlandet
- dekkelegging av vei, gang- og sykkelstier, flom- og skredtiltak, oppgradering av forskningsfartøy, midler til forskningsprogrammet Demo 2000, tilskudd til vedlikehold av kirker og ulike tiltak ved museer
- 445 mill. kr til vedlikehold i Sjøforsvaret. Halvparten av dette vil erfaringsmessig tilfalle norske bedrifter.
- Vi fremskynder anskaffelsen av nye kystvaktfartøy med to år. Denne anskaffelsen forbeholdes norsk industri av nasjonale sikkerhetshensyn, og dette vil selvfølgelig bidra til økt aktivitet ved norske verft fra 2018.
- Vi har innført en ordning med utsatt betaling av formuesskatt for eiere av selskaper som går med underskudd. Dette vil kunne styrke mange arbeidsplasser – ikke minst innenfor den maritime sektoren, hvor mange skip i dag ligger i opplag.
- Vi viderefører rekrutteringsstillinger ved universiteter og høyskoler og nye studieplasser. Det bidrar også til økt aktivitet i 2017.
- Vi viderefører arbeidsmarkedstiltak på et høyt nivå. Vi viderefører utvidelsen av dagpenger under permittering og gir stimuleringstilskudd for permitterte og oppsagte lærlinger.

Dette er også et budsjett som bidrar til å redusere klimagassutslippene. En verden som beveger seg mot Paris-målene, er en verden som trenger mange nye, smarte teknologiske løsninger og strukturendringer i arbeidsprosesser og samhandling. Det betyr at nye muligheter for industri og produktutvikling økes.

Regjeringen har levert både målsettinger og rammebe-

tingelser som skal bidra til at vi lykkes i å ta ut dette potensialet. Da vil både miljøet, fremtiden, kompetanse, arbeidsplasser og verdiskaping bidra til å opprettholde og videreutvikle vårt velferdsnivå fremover i denne omstillingsfasen vi er inne i.

Regjeringen løser viktige oppgaver i dag og styrker Norge for fremtiden.

Roy Steffensen (FrP) [15:38:21]: Det virker som om mange tror at dagens debatt handler om de milliardene som ble flyttet i forliket, men det viktigste er at helheten i budsjettforslaget som finansministeren la fram i oktober, ligger fast. Det betyr at vi har hatt fire år med en tydelig satsing på det vi mener er de viktigste områdene, noe som har gitt – og vil gi – oss færre i helsekø, flere politifolk, økt oppklaringsprosent og reduserte soningskøer. Vedlikeholdsetterslepet på vei og jernbane har gått ned, noe som fører til at vi ferdes på tryggere og bedre veier, togene går hyppigere, og økt vedlikehold gjør at togene er mer presise. Dette skaper en tryggere og enklere hverdag for folk flest og legger til rette for verdiskaping i arbeidslivet.

I løpet av denne perioden har vi dessverre opplevd et oljeprisfall på over 70 pst., noe som har ført til at flere har mistet jobben – de har mistet arbeidsfellesskapet, kontakten med kollegaer og ikke minst inntektene som finansierer familiens utgifter. Det å ha en jobb å gå til er viktig, og flere folk i arbeid er vår viktigste jobb: trygge arbeidsplasser, utjevne forskjeller, gi valgfrihet og større muligheter for alle. Det er viktig både for verdiskaping og for velferd.

På kort sikt bruker vi en målrettet tiltakspakke for å skape aktivitet og jobber i de regionene som er hardest rammet av oljeprisfallet – for å sette ledige hender i arbeid. På lang sikt, for å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser, er det spesielt to ting som går igjen når norske bedriftseiere blir utfordret på hva de trenger for å skape vekst og utvikling i sin bransje, bedrift og region. Det er investeringer i infrastruktur – enten det gjelder flyplass, at en trenger bedre ferjeruter, at en trenger en ny bro, firefeltsvei eller jernbane – eller det er reduksjon i utgifter, altså skattenivå, for å være mer konkurransedyktige mot utenlandske bedrifter. Dette er to områder, infrastruktur og skattelette, som dette flertallet har levert på. Vi har økt samferdselsbevilgningene med over 50 pst., og vi har redusert både selskapskatt og formuesskatt. Vi vet at lavere skatt er den mest effektive medisinen for å skape flere jobber og mer verdiskaping på lang sikt, og redusert bedriftsbeskatning stimulerer til ny vekst og sysselsetting i privat næringsliv.

Det er mye som nå tyder på at pilene begynner å peke rett vei. Næringslivsmagasinet Rosenkilden i Stavanger presenterer i sin sommerutgave en undersøkelse blant 550 tilfeldige bedrifter i regionen. Resultatene fra undersøkelsen viser en gryende optimisme, og det er gledelig å se at et økende antall bedriftsledere nå ser lysere på framtiden. De tror på flere ansatte, økt omsetning og bedre lønnsomhet. Nå ser vi at det er vekst i privat sektor, det er økte investeringer i Fastlands-Norge, og ledigheten reduseres. Vi ser at det er rekord i antall nyetablerte foretak både i 2014 og i 2015, en langt høyere nyetablering enn det var i foregående periode. Det er altså nå en høyere takt når det gjelder nye bedrifter som etableres, enn det var under forrige regjering. Spesielt gledelig er det at veksten er størst i Vestlands-fylkene, som ble hardest rammet av oljeprisfallet.

Vi har mange dyktige entreprenører der ute som er villige til å satse, som er villige til å ta risiko, og som har kompetanse til å dra i gang ny virksomhet. Men det er ikke sånn at det skapes mange nye arbeidsplasser over natten. Det tar tid, det er en lang prosess, men veksten i nyetableringer er et klart bevis på at den politikken som føres, virker.

Det som er det aller viktigste for dem som tør å satse og starte opp på nytt, er troen på framtiden og troen på at rammebetingelsene som gjelder, også skal gjelde framover og være forutsigbare.

Kraftig vekst i vedlikeholdet av bygninger og infrastruktur virker på kort sikt, mens økt satsing på kunnskap, jernbane og vei, kombinert med redusert skattenivå, gjør næringslivet bedre rustet til en hverdag som ikke lenger er så oljeavhengig. Det viktigste grepet vårt i dag er å vedta et statsbudsjett som tar for seg helheten og kombinerer langsiktig omstilling med kortsiktige grep.

Lisbeth Berg-Hansen (A) [15:42:59]: I forrige uke var jeg i Båtsfjord, og Båtsfjord ligger langt fra Løvebakken. Ett er geografisk, men verre er det at Båtsfjord og andre kystsamfunn som er avhengige av sjømatnæringen, åpenbart ikke ligger nær regjeringen heller. I det hele tatt ligger Distrikts-Norge langt unna regjeringens prioriteringer.

For dem av oss som er spesielt opptatt av næringsutvikling, å skape for å dele, er det helt ubegripelig å se at en regjering, med en statsminister fra Høyre, til de grader overser distriktene, særlig når vi vet hvor mye distriktene bidrar med til verdiskaping, og – enda verre – de kunne ha bidratt med mer hvis vi hadde hatt en regjering som hadde drevet en aktiv næringspolitikk.

Tilbake til Båtsfjord. Ja, det går bra der, mye takket være en gunstig kronekurs, men også fordi den rød-grønne regjeringen innførte noe som heter «ferskfiskordning». Vi drev en aktiv næringspolitikk for å sikre at fisken som blir brakt i land i Båtsfjord, kan benyttes av industrien på land, og ikke bare passere i full fart over kaia for så å bli kjørt til et lavkostland for bearbeiding.

Noe annet som de er opptatt av i Båtsfjord og i næringslivet for øvrig, er forutsigbarhet. Markedsadgang er en nødvendighet. Derfor prioriterte den rød-grønne regjeringen å forbedre markedsadgangen for norsk sjømat verden over. Men hva gjør fiskeriministeren? Jo, i forrige uke gikk han ut og sa at om det hadde vært folkeavstemning for eller imot EØS i dag, ville han ha stemt nei. Tenk det, ansvarlig statsråd for sjømatnæringen er imot den – uten sidestykke – viktigste avtalen norsk sjømatnæring har, og ikke bare norsk sjømatnæring, men hele den norske eksportnæringen. Det kan sammenlignes med at en landbruksminister fra Senterpartiet hadde sagt at han mener Norge må bli medlem av EU. Det tror jeg faktisk ville blitt tema i Dagsnytt atten. Slike populistiske utspill som fiskeriministeren kom med, gir ikke akkurat grunn til forutsigbarhet.

Arbeiderpartiet er opptatt av næringsutvikling, flere arbeidsplasser og økt verdiskaping i privat sektor. Derfor vil vi føre en aktiv næringspolitikk som legger til rette for verdiskaping og vekst i hele landet. Vi er bekymret for at regjeringens mantra om næringsnøytralitet har satt oss tilbake.

Regjeringens kutt i virkemiddelapparatet har heller ikke bidratt positivt. Resultatet ser vi: Det skapes nesten

ikke arbeidsplasser i privat sektor. Regjeringen snakker om omstilling, men resultatene av politikken står ikke i forhold til retorikken. Under denne regjeringen er det så langt skapt 32 000 flere arbeidsplasser i det hele tatt, og to av tre i offentlig sektor.

Jeg kommer fra en landsdel med store muligheter, og mye går bra, men å lene seg tilbake og stole på at Norge er vaksinert mot endringer i kronekursen, er en skummel strategi. Derfor mener Arbeiderpartiet at for å realisere mulighetene må politikken målrettes. I vårt alternative statsbudsjett finner man derfor forslag til verdiskapingsprogram innenfor hav- og landbasert bioøkonomi, vi foreslår et regionalt akseleratorprogram for gründerbedrifter, vi styrker klyngesatsingen, og vi styrker arbeidet med kartlegging av mineraler, for å nevne noe.

Så må vi erkjenne at staten verken kan vedta eller fullfinansiere nye arbeidsplasser. Som jeg sa, kommer jeg fra en landsdel med store muligheter, men jeg må erkjenne at jeg kommer fra en kapitalfattig landsdel. For å si det slik så er det ikke til Nord-Norge de største skattelettelsene går. De havner nok mye nærmere det området vi nå befinner oss i. Derfor er det viktig at fylkene blir satt i stand til å gjøre jobben som regional utvikler. Mens regjeringen kutter i regionale utviklingsmidler, foreslår Arbeiderpartiet en betydelig økning.

Men alt dette blir for bagateller å regne hvis vi mister EØS-avtalen. Erna Solberg gjentok til det kjedsommelige før valget i 2013 at Høyre skulle være garantisten for en ansvarlig økonomisk politikk. Ingen regjering har vært dyper nede i vår felles sparebøsse. Kan Erna Solberg nå være garantisten for at norsk næringsliv skal få beholde EØS-avtalen?

Tina Bru (H) [15:48:22]: 2016 har vært et begivenhetsrikt år i klimapolitikken. Norge har i løpet av året ratifisert Paris-avtalen. Arbeidet i samarbeid med EU om rammene for våre felles forpliktelser til reduksjoner i klimagassutslippene fortsetter. Stortinget har også behandlet en melding om energipolitikken som legger føringer for klimapolitikken. I samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre har vi nå fått en avtale om statsbudsjettet for 2017 som igjen styrker tiltakene og løfter ambisjonene i klimapolitikken betydelig. For å nevne noe: Vi viderefører fordelene for lav- og nullutslippsbiler, vi styrker Enova, trapper opp satsingen på biodrivstoff og bruker ytterligere hundrevis av millioner på jernbane og kollektivtrafikk.

Klimapolitikk er komplisert og til tider kanskje vanskelig å forstå. Derfor overrasker det meg ikke at det blir diskusjon også om budsjettavtalen og hvor store reduksjoner i klimagasser våre tiltak vil føre til. Siden dette har blitt et tema i dag, vil jeg knytte noen korte kommentarer til hvordan vi har kommet frem til våre tall. Når vi anslår at reduksjonen i utslippene neste år blir på mer enn 660 000 tonn, er det basert på tall fra Finansdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Olje- og energidepartementet og Transportøkonomisk institutt. Vi har lagt frem det vi mener er forsiktede og realistiske anslag for reduksjoner i utslippene neste år. Vi har heller ikke inkludert alle tiltak, fordi de er vanskelig å beregne, som f.eks. forbud mot oljefyr, jernbane- og kollektivsatsing og klimainnsats i kommunene.

Jeg registrerer at andre beregner ulik effekt av våre tiltak, men samtidig ikke er åpne med hvilke metoder de leg-

ger til grunn, og hvordan ulike tiltak vektet. Jeg tror at alle partier er tjent med å forholde seg til de beregningene som gjøres av våre departementer.

Jeg har i løpet av denne debatten notert meg at selvtilitten i Arbeiderpartiet og SV er høy når det gjelder klimapolitikken. Det er det ingen grunn til. Et raskt søk i mediearkivene kan friske opp hukommelsen om hva som preget budsjettdebatten i den rød-grønne perioden. For eksempel erkjente daværende miljøvernminister Erik Solheim i oktober 2011 at han manglet verktøy for å gjøre innenlands kutt i klimagassutslippene. Den rød-grønne regjeringen lovet også i Soria Moria-erklæringen å lage klimagassbudsjetter – det skjedde aldri. Solheims partifelle og nå førstekandidat for SV til neste års stortingsvalg, Lars Haltbrekken, var dypt bekymret for at den rød-grønne regjeringen kuttet i støtten til Enova og åpnet nye oljefelt, som igjen økte utslippene. SVs Snorre Serigstad Valen uttalte til Klassekampen i 2011:

«Norges utslipp øker igjen, etter en nedgang under finanskrisa. Det viser behovet for en mer offensiv miljøpolitikk.»

Og så, ett år senere, ble det siste rød-grønne statsbudsjettet slaktet av en annen av SVs førstekandidater. Kari Elisabeth Kaski slo i Teknisk ukeblad fast at åtte år med rød-grønn regjering ikke hadde ført til utslippsreduksjoner.

Med den rød-grønne regjeringen ble det satt rekord i antall dieserbiler på norske veier. Med dagens regjering setter vi rekord i antall elbiler. Realiteten er at i likhet med manglende satsing på forskning, infrastruktur, omstilling i næringslivet og reform i skattepolitikken var den rød-grønne perioden åtte tapte år i klimapolitikken.

Men heldigvis er det tegn til bedring i Arbeiderpartiets klimapolitikk i deres alternative statsbudsjett. Siden de forlot regjeringskontorene, har Arbeiderpartiet snakket om klima med et større alvor. Hvorfor? Jo, fordi de har vært helt nødt til det for i det hele tatt å kunne holde følge med regjeringens og samarbeidspartiernes politikk. Akkurat slik vi presset Arbeiderpartiet i klimapolitikken i opposisjon, presser vi dem nå i posisjon. Arbeiderpartiet har kopiert våre hovedlinjer og prøver å være mer offensive ved å bruke litt mer penger. Det er ikke så rart at de har råd til det når de øker skattene for vanlige folk og næringsliv med 10 mrd. kr.

Først og fremst er dette et bevis på at alle partier på Stortinget har trappet opp innsatsen for å bekjempe klimaendringene. Og det skal jeg ikke kritisere, for det trengs om vi skal nå målene våre. Men Arbeiderpartiet skal være varsomme med å kritisere oss, med mindre de helt har glemt sitt eget regnskap for sine åtte år.

Det er denne regjeringen som har fått satsinger på karbonfangst og -lagring på sporet igjen etter havariet på Mongstad. Det er denne regjeringen som har løftet frem grønn skipsfart som en egen satsing der vi spiller på lag med norsk maritim næring. Det er denne regjeringen og samarbeidspartiene som sammen har stått for tidenes satsing på kollektivtrafikk i de store byene.

Budsjettet som nå vedtas, er tidenes klimabudsjett. Hvis vi lar den litt kunstige diskusjonen om størrelsen på reduksjonene ligge og ser på innholdet i avtalen, er den imponerende, med en rekke av tiltak som på sikt vil bidra til å redusere utslippene.

Jeg er glad for denne budsjettenigheten og for at vi nå kan fortsette å utforme den offensive klimapolitikken som

Norge trenger. Egentlig har vi vel strengt tatt gitt SV det de etterlyste da de satt i regjering: en mer offensiv klimamiljøpolitikk.

Morten Stordalen (FrP) [15:53:41]: Siden Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen tiltrådte, er bevilgningene til vei og bane økt med 50 pst., eller om lag 20 mrd. kr. Behovet er stort. Våre hovedtransportårer er svakt utbygget, og budsjettet for 2017 gir et viktig bidrag for videre utbygging av dobbeltsporet jernbane og et høyhastighetsveinett som binder landsdelene sammen. Vi bygger ut veinettet raskere nå som veiselskapet er etablert. Stykkevis og delt veiutbygging blir erstattet med helhetlig utbygging av transportkorridorer.

Vi mener det er like viktig å ta vare på den infrastrukturen vi har, som å bygge nytt. Derfor bygger vi ned vedlikeholdsetterslepet for både vei og bane. For en god trafiksikkerhet på veiene er et godt veidekke helt avgjørende, og en godt vedlikeholdt jernbane gir færre driftsavbrudd og forsinkelser for tog, nettopp for å gjøre hverdagsreisen til togpendlerne lettere ved å bidra til forutsigbarhet.

Fremskrittspartiet og regjeringen reduserer bruken av bompenger i nye veiprosjekter. I statsbudsjettet etableres det nå en kompensasjonsordning for bompengeprojekter som vil redusere takstene i etablerte bomprosjekter, til glede for landets bilister.

Vi reduserer bilavgiftene. Vi har tidligere redusert omregistreringsavgiften, nå reduserer vi årsavgiften. Endringene vi gjør med engangsavgiften, gjør familiebilene med lavt utslipp tilgjengelige for flere folk. Dette er bra for trafiksikkerheten og gir lavere utslipp.

Budsjettet for 2017 reduserer bilavgiftene og bompengene, samtidig som veiinvesteringene øker og vedlikeholdsetterslepet reduseres. Vi viser med dette at det er mulig å ta flere gode grep samtidig.

Denne debatten har så langt i dag vært interessant å følge. Senterparti-representant Slagsvold Vedum mener at denne regjeringen, og Fremskrittspartiet spesielt, har en dårlig distriktspolitikk ved at det kreves inn for mye bompenger. Da er det noe merkelig at Senterpartiet selv ikke har lagt inn en reduksjon i sine budsjetter. Det samme gjelder for det vi gjør med nybilprisen.

Jeg vil også minne Senterpartiet om at det bygges mer vei enn noen gang for å binde landet sammen, nettopp for å gjøre avstandene og veistrekningene kortere, raskere og tryggere mellom by og land.

I tillegg hørte jeg at SV-representanten Bergstø var bekymret for at enkelte miljøvennlige biler ble billigere med dette budsjettet. Da blir mitt spørsmål: Er det ikke så viktig med miljø og klima for SV, eller er janteloven viktigere enn klima og miljø?

Arbeiderpartiets representant Gahr Støre mente i sitt innlegg at landet nå trenger en ny regjering med en annen politikk. Nei, det er det siste vi trenger. Vi husker alle godt hva som skjedde de åtte årene under forrige regjering: Forfallet økte hvert eneste år på samferdsel, på både vei og bane. Vi reduserer vedlikeholdsetterslepet.

Eksempelvis var Arbeiderpartiets planleggingsmidler til jernbaneførmål i 2012 på om lag 50 mill. kr for hele landet. Det var deres visjon for hvordan man skulle bygge Norge. I 2017-budsjettet, etter avtalen med samarbeidspartiene, vil planleggingsmidlene være på svimlende

1,7 mrd. kr, eller 35 ganger så mye som det forrige regjering hadde. Jeg er glad for at de fire partiene ble enige om å styrke planleggingsmidlene til ytre intercity med 280 mill. kr.

Fremskrittspartiet er opptatt av å bruke penger på viktige samferdselstiltak som gjør hverdagsreisen lettere for folk flest, ved å bruke gulrot og ikke pisk. Derfor legger vi til rette for at flere i større grad kan velge sin transportform.

Når regjeringen blir kritisert for å bruke for mye penger, burde man kanskje gå i seg selv og stille seg følgende spørsmål: Etterlot vi infrastrukturen i tilfredsstillende stand? Etterlot vi infrastrukturen slik at det ga økt konkurransekraft? Svaret er nei. Derfor prioriterer denne regjeringen, sammen med sine samarbeidspartier, å bruke mye penger på samferdsel for å gi våre kommende generasjoner et bedre utgangspunkt.

Jeg hørte at Hadia Tajik fra Arbeiderpartiet var her oppe og sa at denne regjeringen ikke gjør noe annet enn det som er gjort før. Man bruker bare mer penger, man har ingen løsninger. Innenfor samferdsel har jeg da et gedigent spørsmål til opposisjonen: Hva slags løsninger ligger i deres budsjetter? Jeg har gang på gang sett at man stemmer ned veireformer og jernbanereform. Man har ingen løsning. Det eneste man kommer med, er at det blir mer byråkrati. I neste setning er det for galt – da skal man kutte i byråkrati selv, men har ingen løsninger.

Jeg oppfordrer opposisjonen til å komme med konstruktiv kritikk. Kom med politikk, ikke bare tom retorikk.

Jernbanereformen og veireformene viser at denne regjeringen tenker nytt og annerledes for å bygge helhetlig for framtiden, for å gjøre ting smartere. I stedet for bare å kritisere bygger vi landet sammen. Det burde andre tenke på også.

Torstein Tvedt Solberg (A) [15:58:48]: Det har vært en lang debatt allerede, og jeg må innrømme at jeg har likt best de innleggene som får fram behovet for en ny regjering. Og de beste innleggene for å bytte ut denne regjeringen har kommet fra Høyre og Fremskrittspartiet selv:

- som da finansministeren sa at vår største utfordring er å skape nye arbeidsplasser. Jeg er helt enig, og statistikken er krystallklar. Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet skapes det nesten ikke nye jobber.
- eller når Høyres parlamentariske leder gjentar dagens slagord om at færre må leve av statsbudsjettet. Det er jeg også helt enig i, og statistikken er krystallklar. Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet settes det årlig nye norgesrekorder i antall byråkrater, og sysselsettingen skjer mest av alt i staten.
- eller når Fremskrittspartiets Roy Steffensen sier at det viktigste er å ha en jobb å gå til. Det er jeg også helt enig i, og statistikken er krystallklar. Etter fire år med Høyre og Fremskrittspartiet har ledigheten fått bite seg fast på et rekordhøyt nivå.

Så jeg er helt enig med finansministeren, Helleland og Steffensen: Vi trenger en ny regjering som kan sette arbeid til alle som sin viktigste sak. For på punkt etter punkt leverer ikke regjeringen annet enn tomme ord, og lovnader om handlekraft er byttet ut med «kranglekraft» i forhandlinger.

Noen av dem som taper mest på Høyres og Fremskrittspartiets passivitet, er de arbeidsledige. Det er et alvorlig bakteppe for denne finansdebatten, og det virker som om

Høyre og Fremskrittspartiet helt har glemt dette:

- Siden regjeringen tiltrådte, har ledigheten økt med om lag 30 pst.
- Andelen i arbeid er nå den laveste på 20 år.
- Ledigheten har fått bite seg fast på et rekordhøyt nivå.
- Det skapes nesten ikke jobber i privat sektor.

I oktober sa finansministeren at ledighetstoppen er nådd. Ferske tall fra Nav viser derimot at ledigheten har økt de siste to månedene, fra det rekordhøye nivået vi så i sommer. I Stavanger er tallene fra november de høyeste som er målt noen gang. Og hva gjør regjeringen? En kutter i innsatsen mot ledigheten, både når det gjelder det kort-siktige og det langsiktige. Tiltakspakken, den som i 2016 er på 5 mrd. kr, er kuttet til 4 mrd. kr i 2017. Skatteuttak til de rikeste, som ikke skaper nye arbeidsplasser, er den største satsinga i budsjettet. Og på tross av rekordstor oljepengebruk har ikke regjeringen sett seg råd til flere tiltak for å bekjempe ledigheten.

Jeg tror Høyre og Fremskrittspartiet ser arbeidsledigheten – de ser statistikken – men de fortsetter som før. De fortsetter på det ideologiske blindsporet med skatteuttak til landets rikeste. Men hadde en hørt på folk hjemme på Vestlandet, hadde også politikken vært en annen. Hverdagen på Sør-Vestlandet er en annen. Der ser man nå en politikk som ikke virker.

Forsiden på Stavanger Aftenblad dagen etter at budsjettet ble lagt fram, sa sitt. En familie fra Sandnes ble intervjuet og sa klart ifra om at de ville heller hatt bedre skole enn de småpengene en fikk i skatteuttak. Og da statsministeren og finansministeren besøkte Rosenberg verft, var beskjeden fra de tillitsvalgte klar: Skatteuttak til de rike hjelper ikke oss. De ville ha mer kraftfulle tiltak.

TV 2 har gjort en enorm jobb med å intervju 550 arbeidsledige i hele landet og fikk tilbake som svar at kun 1 av 20 ledige synes regjeringen har gjort en god jobb.

Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet prioriterer annerledes – i vårt alternative budsjett viser en at det er mulig å prioritere annerledes. Vi har en mer kraftfull innsats mot ledigheten, med tiltak på kort sikt som kan øke aktiviteten nå, og tiltak på lang sikt som kan skape nye, trygge arbeidsplasser. Vi legger fram en ny, offensiv industripolitikk der en skal satse på havvind, elferjer, karbonfangst eller for den saks skyld romindustrien – nye områder som kan skape nye, trygge arbeidsplasser.

Men kanskje viktigst er den innsatsen som ligger i vårt budsjett for å snu ungdomsledigheten. Vi har ti konkrete forslag, der kanskje det viktigste er Nav Ung, et målrettet tiltak for å hjelpe flere unge inn i jobb eller utdanning. Vi kan ikke tillate at ungdomsledigheten får fortsette å stige.

Det er på tide at landet får en ny regjering som setter arbeid til alle som sin viktigste sak.

Heidi Nordby Lunde (H) [16:03:57]: Tidligere i dag sa representanten Marianne Marthinsen at dersom politikk er å prioritere, leverer ikke denne regjeringen. Det er friskt fra et parti som for det første bare bruker rundt 4 mrd. kr mindre enn regjeringen, men ikke minst fra et parti som i regjering hadde det største økonomiske handlingsrommet noen norsk regjering noensinne har hatt.

Økonomien var i vekst, og oljeprisen var historisk høy. Likevel økte antall pasienter i helsekø, det ble 15 000 flere fattige barn, samtidig som folk flest betalte mer i skatt. Det var resultatet av de rød-grønnes prioriteringer.

Denne regjeringen har i tillegg til arven fra Arbeiderpartiet håndtert fjorårets migrasjonsutfordring samt en oljepris i fritt fall. Nå ser vi lyspunkter. Nye tall fra SSB viser at statistikken er krystallklar: Det har trolig aldri vært skapt så mange nye bedrifter i Norge som i fjor, da mer enn 57 800 virksomheter ble etablert i privat sektor. Dersom denne trenden fortsetter, vil vi ende opp med drøye 60 000 nye bedrifter i 2016. Det er 110 000 nyetableringer på to år. Så mens Arbeiderpartiet påstår at det ikke skapes arbeidsplasser i Norge, er sannheten en annen. Og – noe jeg tror statsministeren vil sette særlig pris på – antall kvinnelige gründere er høyere enn noen gang. Det har noe å si hvem som styrer landet.

Framtidens arbeidsplass er allerede skapt, den – og ikke bare i nyetableringene som har kommet til i privat sektor, men også i eksisterende bedrifter i hele landet, hvor mange nå omstiller seg til en ny virkelighet. Det sier litt om forståelsen når Arbeiderpartiet mener skatteøkninger på 10 mrd. kr er det norsk næringsliv trenger nå. Og det er bare første regning. Skal Arbeiderpartiet holde sine valglofter, vil skatteregningen bli på mellom 25 mrd. kr og 33 mrd. kr ekstra. Arbeiderpartiets skattepolitikk øker kostnadene for norsk næringsliv og forlenger tiden det tar å få fart på økonomisk vekst og verdiskaping som trykker norske arbeidsplasser.

De alternative budsjettene viser at det er stor forskjell mellom Arbeiderpartiets retorikk og deres politikk. De kritiserer oss for 20 mrd. kr i skatteletter, men beholder halvparten selv. De klaget høylytt over flypassasjeravgiftens skadevirkninger, men innfører den uten endringer selv. De raste mot kutt av den merkelige ordningen med feriepenger for mottakere av dagpenger, nå kutter de den selv. De kalte fjerning av arveavgiften usosial i 2013, men har ikke gjeninnført den i noen av sine alternative budsjetter. De mener vi ikke har diskutert politikk i disse ukene da statsbudsjettet har vært forhandlet om. På vegne av vanvittig mange: Hæ? Hva mener Arbeiderpartiet et statsbudsjett er – om ikke politikk?

Så hører jeg kritikk fra representanten Hadia Tajik om ABE-reformen, krav til effektivisering i offentlig sektor. For Arbeiderpartiet handler åpenbart prioriteringer om å bruke mest mulig penger, ikke hvilke resultater som oppnås. Arbeiderpartiet bør egentlig slutte å snakke om investeringer i teknologi, innovasjon og omstilling. De tror jo ikke det er mulig å gjøre ting på en smartere, bedre og mer effektiv måte. Virkelighetsfjernt, kalte representanten Hagebakken det. Likevel klarte f.eks. Nordlandssykehuset å redusere andelen reinnleggelser hos tunge kolspasienter med 40 pst. uten ekstra ressurser utover en halv sykepleierstilling. Det handler om holdning og fokus på det vi gjør, sa avdelingsoverlege Terje Tollåli ved lungeavdelingen på sykehuset. Holdningen til Arbeiderpartiet er åpenbart at dårligere tjenester skal koste mer. Vi vet at gode tjenester kan koste mindre.

Da Arbeiderpartiet lovet mer penger til sykehusene under valgkampen i 2013, var det fordi de ville sørge for én million flere behandlinger og utredninger i 2017 enn i 2012. Det målet innfridde Høyre og Fremskrittspartiet allerede i 2015. Det som lyder virkelighetsfjernt for Arbeiderpartiet, er faktiske resultater med Høyre og Fremskrittspartiet. Det har noe å si hvem som styrer.

Representanten Jonas Gahr Støre minnet oss på at Arbeiderpartiet brukte hele valgkampen i 2013 på å advare

mot samarbeidet på borgerlig side. På tross av dette var velgerne så lei de rød-grønne og Arbeiderpartiets ledelse at de ga borgerlig side et solid flertall. Jeg tror at dette budsjettet – for arbeid, for aktivitet og for det grønne skiftet – legger et godt grunnlag for et like solid flertall til høsten.

Bente Thorsen (FrP) [16:08:38]: Denne regjeringen – og Høyre og Fremskrittspartiet på Stortinget – har satt inn store ressurser på utdannings- og forskningsområdet.

I det første budsjettet som vi la fram i 2013, var utgiften på rammeområdet til forskning og utdanning på over 64 mrd. kr. I årets budsjett brukes det rundt 80 mrd. kr. Dette går til forskningssatsinger, elleve måneders studiestøtte, rekordutbygging av studentboliger og kostbare kvalitets tiltak på bl.a. lærerutdanningsområdet som er iverksatt av denne regjeringen. Dette har vi fått til, enda oljeprisen i denne regjeringensperiode har falt fra 110 dollar fatet i 2013 til dagens nivå på rundt 50 dollar. Dette viser at vi har prioritert kunnskap og kompetansebygging.

I budsjettet for 2017 bevilges det mye til investeringer i infrastruktur, forskning og kunnskap. Det vil redusere næringslivets transportkostnader, øke innovasjon og nyskaping og heve kompetansen i befolkningen. Dette er bevilgninger som er investeringer i framtiden, investeringer for omstilling og fortsatt vekst og velstand.

Tiltakspakken som legges fram i 2017-budsjettet er på 4 mrd. kr, og inneholder særskilte tiltak mot ledighet. Tiltakene er målrettet mot de regionene og de bransjene som er mest berørt. Pakken inneholder bl.a. solide satsinger på verdiskapende forskning og innovasjon. Både petroleumsforskning, Brukerstyrt innovasjonsarena og Forny2020 får tilført store midler. Våre tiltak vil gi god effekt, og det viktige nå er at vi har blikket vendt framover.

Som politikere i oljenasjonen Norge er vi vant til å ha veldig mye penger, og pengene kan sitte noe løst i budsjett-tider. Budsjettet er stort, men det inneholder mange nødvendige investeringer for framtiden. Men nå er det på tide å se noe mer kritisk på hvordan skattebetalernes penger forvaltes. Det er viktigere enn å se på hvor mye av skattebetalernes penger vi politikere skal fordele. Framover må vi i langt større grad ha oppmerksomheten rettet mot resultater og hva vi får igjen for pengene.

Hele utdanningssektoren fra barneskolen til UH-sektoren har fått store midler, og mange kvalitetshevende tiltak er iverksatt, som lærerløft, realfagsløft, strukturreform og forskningssatsing. Nå må vi faktisk forvente at det leveres på både bedre kvalitet og mer verdiskaping. Vi må gi sektoren reell frihet, men vi må også være klare på at vi forventer resultater.

I Fremskrittspartiet har vi tro på at oljesektoren kommer til å fortsette og gi oss store inntekter i flere tiår framover. Men vi er også klar over at framtiden er usikker, og at det muligens kan bli mindre penger å fordele for oss politikere. For å få økt verdiskapingen i alle sektorer må vi fortsette med regjeringens offensive politikk. Vi må fortsette å bedre rammevilkårene for de reelle verdiskaperne. Det betyr å senke skatter og avgifter enda mer, skrote formuesskatten og gi incentiver for verdiskapende investeringer innen forskning og næringsliv. Vi kan ikke lenger forvente å kunne bruke hundretalls millioner kroner – for ikke å snakke om milliarder – på symbolsaker, offentlig forbruk og ineffektive strukturer.

Arbeidsledigheten kan ikke møtes med å ansette flere i

offentlig sektor. Hvis vi skal få reell vekst og verdiskaping, må det bli flere arbeidsplasser i privat sektor. Vi må være klare på at det er i det private næringslivet at verdiskapingen skjer. Der skapes det nå mange nye jobber, og den utviklingen må fortsette. Vi kan ikke fortsette med bare å øke offentlig sektor i Norge.

Som Adam Smith skrev i Nasjonenes velstand: Jeg har aldri sett noe særlig bra bli gjort av dem som påstår seg å handle til folkets beste. Dette slutter jeg meg helt til.

For framtiden må vi konsentrere oss om kjerneoppgavene og forberede oss på at det må skjæres ned på det offentlige forbruket. Vi må i større grad sikre oss at pengene som brukes, virker etter hensikten. Bare slik kan vi sikre en fungerende velferdsstat for våre etterkommere. Med det budsjettet som foreligger i dag, er vi på rett vei for å sikre oss en fungerende velferdsstat for våre etterkommere.

Irene Johansen (A) [16:13:49]: Nå trenger vi nye ideer og bedre løsninger, sa representanten Knut Arild Hareide da han i forrige uke sa fra at Kristelig Folkeparti ikke så noe grunnlag for å fortsette budsjettforhandlingene. Utagnet er til forveksling likt Høyres slagord i valgkampen i 2013, og det er fristende å harselere med dette utsagnet, som dommen over Høyres regjeringssprosjekt. Men jeg skal la det ligge.

De budsjettforhandlingene som har utspilt seg hvert år, og ikke minst i år, er for alvorlige til det, og resultatene av dem viser med all mulig tydelighet at mindretallsregjeringer som opptrer på denne måten, gir en uforutsigbarhet og usikkerhet for næringsliv og folk flest som landet ikke er tjent med. Det er spennende og morsomt å følge med på forhandlingene for oss politikere og for media, men for næringsliv og innbyggere er det resultatet som teller. Og det er svært uforutsigbart.

Jeg hører representanten Nesvik og andre si at vi nå har debatten i åpenhet på Stortinget, og framhever det som noe bra. Det er ikke det vi opplever. Vi opplever at forhandlingene er bak lukkede dører, mellom fire partier, i Stortinget og andre steder, som også i en flertallsregjering. Forskjellen er usikkerhet og uforutsigbarhet og uro om regjeringsskifte. Man kan spørre seg om tilliten til det politiske systemet vårt opprettholdes gjennom dette.

Det er et godt budsjett for landet, sier statsministeren. Det samme sa hun i fjor. Budsjettforlikene har imidlertid hvert år inneholdt overraskende prioriteringer og overraskende inndekninger. Det har vært inndekninger som ikke har vært utredet før de ble vedtatt, som følge av tidsnød og den måten mindretallsregjeringen gjennomfører budsjettforhandlingene på, og inndekninger som i ettertid har vist seg å ha negative konsekvenser for næringsliv og innbyggere. Jeg tenker da på inndekninger som f.eks. flyseteavgiften i årets budsjett, som ikke var konsekvensutredet, og som har medført lukning av Rygge flyplass og tap av flere hundre arbeidsplasser. Det var ikke et godt budsjett for landet.

I årets budsjettforlik er overraskelsene bl.a. kutt til sykehusene, og at det er få «reelle omprioriteringer», for å sitere Venstres representant Terje Breivik. I stedet har partene blitt enige om høyere utbytter, enkelte endringer i avgiftene, stor bruk av ymseposten og reduserte anslag på antall flyktninger som inndekning av en lang liste med små og store saker som partiene prioriterer.

Jeg forstår godt at det er viktig med alle disse små og

store sakene. Likevel må jeg spørre: Er det disse vi har ventet på? Jeg vet også at det er bilpakken og det grønne skiftet som sies å ha vært vanskeligst og viktigst, og det er gledelig å se at budsjettforliket et stykke på vei følger Arbeiderpartiet på bevilgninger til kollektiv og jernbane, og at det er et samlet storting som nå har en klar ambisjon om å få til et omfattende teknologiskifte i transportsektoren, bl.a. gjennom et CO₂-fond. En radikal omlegging av transportsektoren er nøkkelen til å lykkes med de omfattende klimaforpliktelsene Norge har påtatt seg gjennom Parisavtalen.

Men som jeg var inne på, i en krevende tid, som Siv Jensen understreket, skulle vi tro at regjeringen prioriterte strammere i budsjettet istedenfor å øke statens langsiktige utgifter med litt mer til små og store saker. Det er ikke et bærekraftig budsjett. Dette er ikke et budsjett for omstilling og bærekraft, men for økt oljepengebruk.

Arbeiderpartiets budsjett er et budsjett for arbeid, muligheter og trygghet. Det er et budsjett som tar tak i de store utfordringene Norge står overfor, gjennom fire bærebjelker: arbeid, kompetanse, helse og klima. Arbeiderpartiet vil legge til rette for verdiskaping og vekst i hele landet. For fortsatt å møte ledighetskrisen vil vi målrette en tiltakspakke på 1 mrd. kr.

Skal vi lykkes med arbeid til alle og muligheter for alle, må vi satse mer på kompetanse gjennom hele livet. Arbeiderpartiet foreslår derfor bl.a. over 250 mill. kr ekstra til lese-, skrive- og regneargari og flere lærere i grunnskolen. For å kunne gi trygghet og god velferd til alle må vi prioritere felles sykehus og velferd i kommunene framfor skatteuttak til dem som har mest fra før. Derfor holder vi vårt sykehuslofte og øker bevilgningene til kommunesektoren med 3 mrd. kr. Gjennom vår lavutslippsspakke vil vi omstille Norge til et lavutslippssamfunn. Forventet utslippskutt i CO₂-ekvivalenter i 2030 sammenlignet med 2015 er på totalt 10 782 975 tonn.

Disse ambisjonene for Norge preger vårt alternative budsjett – et budsjett for å bygge landet.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [16:18:34]: Noreg er eit godt land å bu i, eit land med moglegheiter for alle. I leveårsundersøkingar ligg me framleis i toppsjiktet av verdas beste land å bu i, og slik skal me framleis ha det.

Norsk økonomi har hatt medvind, takk vere oljen, men han har også gjort oss sårbare. Det fekk me erfare sommaren 2014 då oljeprisen blei halvert. Sentralbanksjefen bruka i si årstale i februar 2015 uttrykket «fra særstilling til omstilling» for å beskrive norsk økonomi.

Fallet i oljeprisen har ramma Sør- og Vestlandet hardt, og mange har opplevd å miste arbeidet. Regjeringa prioriterer også i 2017-budsjettet målretta tiltak til fylke på Sør- og Vestlandet.

Det har i heile denne stortingsperioden vore regjeringas viktigaste jobb at det blir skapt fleire arbeidsplassar, og å stimulere til vekst i privat konkurranseutsett næringsliv. Då er skattepolitikken regjeringa fører med skattelettar, eit viktig element for å gjere det attraktivt å investere i bedrifter i Noreg. Arbeidarpartiet si løysing med å auke skattane og avgiftene er definitivt ikkje det norske næringsliv etterspør i den sårbare økonomiske situasjonen ein er i. Det er i privat sektor det må skapast nye jobbar – då må politikken innrettast slik at det stimulerer til auka investering og vekst i næringslivet og arbeids-

plassar. Ein må skape meir, ikkje skatte meir. Gjennom å prioritere samferdsel, kunnskap, utdanning og forskning ser me at politikken verkar. Det blir skapt rekordmange gründerbedrifter, og konkurransekrafta er styrkt. Ein opplever ein forsiktig optimisme.

Omstilling er eit mykje bruka ord i denne stortingsperioden – omstilling frå ein økonomi der inntektene frå olje og gass har dominert den økonomiske veksten me har hatt. No må me belage oss på at olje og gass i framtida ikkje vil vere den same motoren bak den økonomiske veksten vår. Som bakteppe for omstillinga til eit grønt skifte har me forpliktingane frå Paris-avtala som blei inngått 12. desember i fjor og tredde i kraft 4. november i år.

Noreg har alle føresetnadene for å klare omstillinga – me har kapital, me prioriterer å investere i forskning, utdanning, kunnskap og teknologi, og dermed å skape fleire kompetansejobbar. Me er på rett veg. Me skal kutte i klimagassutslappa, men me må samtidig evne å ha fleire tanke i hovudet samtidig.

I budsjett for 2017 foreslår ein ein auke i drivstoffavgiftene på både bensin og diesel, ein foreslår auka CO₂-avgift på mineralolje, auka avgift på klimagassane HFK og PFK og oppretting av eit CO₂-fond som ledd i eit grønt skifte.

Noreg er eit langstrekt land, og me har ein uttalt politikk om at me ønskjer busetjing, næringsliv og aktivitet i heile landet. Me ønskjer store byar, tettstader, bygder og grender som ein naturleg del av det som er Noreg. Då må me ha ulike tilpassa tiltak og satsingar når det gjeld klimagassutslapp. Dei må opplevast av folk som fornuftige, forståelige og gjennomførbare.

I byar har kollektivtransport ei utruleg viktig rolle, og i budsjettforslaget ligg det inne ei storstilt satsing på grøn samferdsel gjennom å prioritere jernbane, kollektiv- og bymiljøavtaler og eit avgiftsopplegg som stimulerer til miljøvenlege utslappslåge køyretøy.

Kvar femte nordmann bur utanfor by eller tettstad og kan i liten grad gjere seg nytte av kollektivløyningar. Mange er heilt avhengige av bil for å kome seg frå heim til arbeidsplass, til barnehage og skule. Det er difor positivt at regjeringa ser behovet for å differensiere verkemidla, f.eks. gjennom å auke pendlarfrådraget, gjennom å foreslå bompengereduksjon utanom dei store byane, og gjennom å redusere årsavgifta kompenserer ein noko for dei som ikkje har noko alternativ til bil.

Ei av næringane som opplever stor vekst, er turisme og reiseliv. Innovasjon Noreg og NHO Reiseliv melder om ein rekordsommar – det er stor auke i overnatting og besøk til turistattraksjonar landet rundt. Både utanlandske og norske turistar vel å feriere i Noreg. Ein gunstig kronekurs er sjølv sagt viktig kva gjeld utlandet, og uroa i verda gjer kanskje også at fleire nordmenn føretrekkjer heimlandet. Då er det viktig at det er levande lokalsamfunn både i by og bygder – levande næringsliv som møter dei som søker oss.

Budsjettforslaget varetek behovet for utvikling og vekst i heile landet. Det er eit budsjett for fleire jobbar, betre velferd og ein trygg kvardag for alle.

Truls Wickholm (A) [16:23:45]: Jeg vet ikke hvor godt Heidi Nordby Lunde fulgte med på Høyres valgkamp i 2013, men jeg har et oppslag her fra Aftenposten, datert 2. september, som handler om at Høyre ved Erna

Solberg og Bent Høie legger 12 mrd. kr på bordet som en del av sin plan for satsing på sykehusene. Det er ikke ett ord der om at dersom man når målet uten pengene, så kommer ikke hele satsingen, eller at dersom man overoppfyller Arbeiderpartiets løfter, kommer ikke alle pengene. De var ganske tydelige på en sum rett i forkant av valget, og det kan jo hende at det kan ha vært avgjørende for mange når de skulle bestemme seg for hvilket parti de skulle velge ved stortingsvalget under to uker senere.

Jeg tror i hvert fall ikke de hadde tenkt seg at det var sykehusene som skulle bli dette budsjettets poseavgift, at det var sykehusene som skulle ta belastningen for at regjeringens partiene ikke klarte å bli enige, og at det var der man skulle hente inn den siste summen i den siste runden. Kanskje burde vi ikke vært så overrasket, for Siv Jensen ble spurt – for dem av oss som fulgte pressekonferansen da hun la fram statsbudsjettet – nettopp om disse 12 milliardene, om ikke de var på plass, om ikke det var et løfte fra regjeringen. Da svarte Siv Jensen noe sånt som at hvis du mener et løfte fra Høyres leder, så får du ta det opp med Høyres leder, jeg presenterer budsjettet på vegne av regjeringen. Så jeg tror representanten Nordby Lunde og Høyre skal gå litt stille i dørene i denne saken, for her kan man selv ha vært med på å gi ganske store forhåpninger til sykehusene om mer penger, og ha sendt tydelige signaler om at det trengtes mer penger for å gjøre flere oppgaver – ikke at sykehusene skulle få et kjempekutt i siste sving – og at det var nettopp det som skulle være med på å gi bedre sykehus i Norge.

Denne budsjettprosessen har vært preget av fram og tilbake med regjeringen. På en måte skulle man nesten trodd det var planlagt, for alt dette kaoset med lekkasjer, spekulasjoner, forhandlinger og analyser har gjort at vi ikke har fått tid til å diskutere de egentlige sakene her. Vi har f.eks. ikke fått snakket så mye om de 12 milliardene som aldri kom. Det ble aldri ordentlig tid til å snakke om hvorfor regjeringen ikke hadde 200 millioner til planleggingsmidler på intercity. Vi kunne diskutert klima mer inngående. I stedet ble det en debatt om avgiftsøre på diesel og bensin.

Og nå får vi altså flere forslag her – helt i siste liten – som verken Stortinget eller de som blir påvirket av beslutningene, får tid til å forholde seg til. Forslagene blir bare vedtatt nå i kveld. Jeg leser på internett hva mange av forslagene vil bety. Jeg ser at Legeföreningen og sykepleierne er regelrett forbannet og mener at dette er et av de største løftebruddene noensinne fra en regjering, og det er klart at det gjør inntrykk. Jeg tror at hele norsk offentlighet skulle likt å ha tid til å få vurdert, debattert og snakket om hvorvidt dette var riktig måte å gjøre ting på. I stedet blir det nå bare vedtatt, helt uten en skikkelig debatt om saken.

Igjen ender vi opp – hører vi i denne salen – i et slags svarteperspill mellom de ulike partiene. Det er ingen som vil ta ansvaret nå for disse sykehuskuttene. Statsministeren sa på Politisk kvarter i dag tidlig at det i hvert fall ikke var henne og regjeringen, og da må vi jo bare anta at det er Kristelig Folkeparti og Venstre som har presset igjennom at det skulle kuttet i sykehusene. Det er trist at det er en så viktig institusjon for så mange som har blitt dette årets poseavgift, og som har måttet ta det siste store kuttet i den siste lille innersvingen til regjeringen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:29:00]: En grunnleggende god helsetjeneste er noe vi kan være stolte av i

Norge. Selvfølgelig hører vi oftest om det som ikke fungerer – om pasienter som feilbehandles på sykehus, om eldre som ikke får nok mat og drikke i løpet av dagen på sykehjemmet, og om rusavhengige som ikke får god nok rehabilitering – og så er det da også manglene i helsetjenesten som driver fram nye ideer og bedre løsninger.

Da Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen overtok for snart fire år siden, var helsekøene for lange, og for mange pasienter ventet unødvendig lenge på behandling. Det var lite tilpasning til den enkelte pasient og lite valgfrihet. På grunn av de rød-grønnes skepsis til samarbeid med private aktører var vi i ferd med å få en todelt helsetjeneste hvor bare de med god økonomi kunne kjøpe seg rask helsehjelp. Behandlingstilbudet til de som sliter med rus og psykiske lidelser, ble regelrett nedprioritert av den rød-grønne regjeringen.

For å møte utfordringene tok regjeringen raskt i bruk nye løsninger. Vi styrker sykehusbudsjettene. Vår regjering har i alle våre fire forslag til statsbudsjett lagt til rette for høyere vekst i pasientbehandling enn det den rød-grønne regjeringen fikk vedtatt gjennom åtte år. Med budsjettenigheten mellom regjeringen og samarbeidspartiene er styrkingen av sykehusbudsjettet neste år på 1,5 mrd. kr. Så hvis Arbeiderpartiet mener at dette er et svært dårlig sykehusbudsjett for 2017, er det også en hard dom over deres egen vilje til å prioritere sykehus da de selv hadde muligheten til det og rent flertall i Stortinget.

Det er kanskje slik at på samme måte som ved fødsler – det har vært snakket om det tidligere, jeg har også bred erfaring med akkurat det – så er det også slik i politikken at det er mer behagelig å se på enn å gjøre det. Vår regjering har prioritert sykehusene betydelig høyere enn den rød-grønne regjeringen gjorde da de hadde muligheten. Den rød-grønne regjeringen hadde faktisk det største økonomiske handlingsrommet noen norsk regjering noensinne har hatt. Allikevel var det altså sånn at helsekøene økte og folk betalte mer i skatt med Arbeiderpartiet ved roret. I dag er det 80 000 færre i helsekø.

Representanten Truls Wickholm kan ikke si at sykehusbudsjettene kuttet. Sykehusbudsjettene styrkes. Og så er det faktisk sånn at det som er mest avgjørende, er resultatene. Det som er mest avgjørende for pasientene, er resultatene i norsk helsetjeneste. Regjeringen investerer mer i helse, men vi må samtidig fortsette med å få mer helse ut av ressursene vi har tilgjengelig. Vi har i dag en regjering som både styrker sykehusbudsjettene år for år og som igangsetter tiltak som gir mer helse for pengene som bevilges. Det har gitt resultater. 80 000 færre venter, og flere pasienter behandles. Veksten i private helseforsikringer har flatet ut, og tilliten til sykehusene er rekordhøy.

Vi synes ikke det er riktig å svartmale sykehusenes situasjon når fasiten er så god som den nå er. Vi har innført pakkeforløp for kreft, som sikrer en tryggere kreftbehandling. Vi har gjeninnført regelen de rød-grønne avskaffet, om at pasienter med rusproblemer og psykiske problemer skal prioriteres i helsetjenesten. Og vi har gitt pasientene større valgfrihet gjennom fritt behandlingsvalg. Vi har gjennomført svært viktige løft for helse i et godt samarbeid med partiene Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi har vist at nye ideer skaper bedre løsninger. Det er gjennomførings-evne.

I helgen ble det en gledelig enighet om budsjett mellom regjeringen og samarbeidspartiene. Våre budsjettforlik

med Kristelig Folkeparti og Venstre har hvert eneste år gjort gode budsjetter enda bedre. De fire partiene har mange sammenfallende ambisjoner på helsefeltet. En av dem er å øke innsatsen for barn og unge. Det gjør vi bl.a. ved å sikre en bedre helsestasjons- og skolehelsetjeneste ute i kommunene. Regjeringspartiene og samarbeidspartiene har satset der Arbeiderpartiet ikke satset da de satt i regjering. På våre fire budsjettår har kommunene fått 1 mrd. kr mer til dette området. Det betyr flere helsesøstre, flere fysioterapeuter, flere jordmødre, flere psykologer og flere leger ute i de forebyggende tjenestene. I en tid hvor flere barn og unge enn noen gang før sier at de sliter med psykiske helseplager, er den viktigste jobben vi gjør, å gi dem noen å snakke med, noen å få hjelp hos.

Kort om pakkeforløp for kreft: Hva betyr pakkeforløp for den enkelte? En god bekjent av meg fortalte at det betyr at jeg føler meg trygg, det betyr at det er det samme teamet som møter meg på telefon og til behandling, det er den samme legen som følger meg opp og svarer villig på spørsmål. Når Wenche, min gode bekjente, forteller hvor trygg hun har følt seg, og hvor viktig det har vært for henne og hennes familie at pakkeforløp for kreft er innført, kjenner jeg at det betyr noe å jobbe med politikk.

Marianne Aasen (A) [16:34:31]: Vi ser økende ulikhet, i verden og i Norge, og i enda større grad enn før er det avgjørende om man er innenfor eller utenfor arbeidslivet. Dessuten har verden blitt enig om å ta klimaet på alvor, og det forplikter oss alle, selv om enkelte synes å tro at det er mulig å gå utenom bøygen. Det grønne skiftet tipper jeg vil være blant de mest brukte ordene i dagens debatt. Omstilling, kompetanse, utdanning og forskning kommer hakk i hæl. De ordene beskriver utfordringene vi har, og løsningene vi må finne. Men å lykkes med et grønt skifte og å få flere i arbeid med ny kompetanse er krevende. Det ene kan synes like vanskelig som det andre.

Vi er allerede et utdanningssamfunn. Grovt regnet er det to millioner nordmenn som på en dag som denne enten går i barnehage, på skole, studerer eller forsker – eller de jobber på noen av disse stedene. Det er et svært godt utgangspunkt, men vi som politikere må gjøre mer. Det er helt nødvendig.

Flere barn bør gå i barnehage, ikke minst barn med minoritetsbakgrunn. Da blir en kraftig økning i kontantstøtten feil vei å gå. Arbeiderpartiet vil bygge flere barnehageplasser og ha flere faglærte ansatte: 200 mill. kr bruker vi til plasser, og 100 mill. kr til opptrapping av en bemanningsnorm.

Skolen skal være et godt sted å lære for alle, et sted for utvikling, mestring og nysgjerrighetsdrevet læring. Da er flere lærere bra. Vi merker oss at selv om Høyre argumenter mot flere lærere andre steder enn i denne salen, vil de altså stemme for flere lærere i dag etter at budsjettavtalen har endret budsjettet. Det er interessant. Arbeiderpartiet har lenge satset på flere lærere og tidlig innsats. Vi vil ha en lese-, skrive- og regneargati, og vi bruker over 100 mill. kr på det. Vi bruker også over 300 mill. kr på flere lærere, og vi er uenige i regjeringens kutt på 600 lærerstillinger i ungdomskolen.

Flere må oppleve skolen som et godt sted å være også, uten mobbing og mistrivsel. Hvis ikke vil de ikke lære. Det er bra at noe bevilges når det gjelder mobbing, men det gjøres ikke nok. Vi foreslår hele 100 mill. kr til å bekjempe

mobbing i vårt alternative budsjett.

Dårlig psykisk helse handler om mer enn mobbing. Derfor må vi tilby et lavterskeltilbud for barn og unge, og det må bygges opp. Skolehelsetjenesten, studenthelsetjenesten og gratis fastlege for ungdom er noe vi bruker penger på.

Vi må hindre frafall. Én av fire fullfører ikke videregående skole, enda vi vet at fagbrev eller en fullført grad fra høyskole eller universitet vil være helt nødvendig i arbeidsmarkedet. Flere bør ta yrkesfag; der ligger det en framtid for de mange som ikke har en fullført utdanning. Derfor satser vi på yrkesfag: Vi bevilger til mange ulike tiltak, bl.a. økt lærlingtilskudd og 100 mill. kr til mer utstyr.

Regjeringen klarte det mesterstykket ikke å bevilge penger til en eneste ny studieplass – det til tross for at det aldri er blitt avvist så mange kvalifiserte søkere i førsteopptaket som i år. Samtidig har vi en rekordhøy arbeidsledighet blant unge under 30 år. Mener regjeringen at utdanning til flere ikke er nødvendig? Vi har ennå ikke fått noe godt svar på dette, men derfor er det bra at avtalen gir noen hundre flere studieplasser. Arbeiderpartiet vil ha 3 000 nye studieplasser og 800 nye fagskoleplasser fordi vi tror at utdanning og kompetanse får folk i jobb.

I dette budsjettet endres måten universitetene og høyskolene finansieres på. Regjeringen har lagt et forslag på bordet som bl.a. gjør at de yngste universitetene og de fleste av høyskolene kommer dårlig ut. Nå blir dette rettet opp med kompensasjonsmidler, men i realiteten betyr det at det ikke er noe flertall i Stortinget for disse endringene. Arbeiderpartiet vil utsette dette. Vi vil vite hva konsekvensene blir, særlig for de store bachelorutdanningene for sykepleiere, ingeniører og, enn så lenge, lærere. En mindretallsregjering burde søkt et bredt og stabilt flertall over tid som kunne vært forent om en slik systemendring.

Til sist: En hyggelig kar som bor i min kommune – ikke så langt fra meg – får alene 93 mill. kr i skatteuttak takket være denne regjeringen, ifølge Klassekampen. Kjell Inge Røkke heter han. I Asker må kirka stenge natt-tilbudet for rusavhengige. Det blir ikke noen døgnbemanning i rusboligene som nylig ble bygget. Barn og unge i asylmottak i kommunen har fått kuttet tilbudet sitt. Uføre og andre som bor i kommunale boliger, har nylig fått markedsleie, og den er ganske høy i Asker. Dette er beskrivelsen av økt ulikhet – i virkeligheten. De som sliter, får det vanskeligere, og de som har mye, får mer. Dette kunne vært unngått med Arbeiderpartiets kommuneopplegg. Asker ville fått 25 mill. kr mer, og rusmisbrukere ville da trolig fått en bedre hverdag.

I andre kommuner er det skolen som lider. Kommuneøkonomien er svært viktig hvis vi skal klare å satse på en god skole og god helse.

Arve Kambe (H) [16:39:46]: Hvor hadde vi det fra?

«Men hvem sa at dagene våre skulle være gratis?»

At de skulle snurre rundt på lykkehjulet i hjertet vårt og hver kveld stoppe på gevinst?

Hvem sa det?

Hvor hadde vi det fra?

Hvem sa at livet vårt

skulle være lett å bygge ferdig?

At mursteinene var firkantede ballonger som føk på plass av seg selv?

Hvem sa det?

Hvor hadde vi det fra?

Der var piller for alt: nerver, vedvarende hoste og anemi.

Men hvem sa at snarveiene støtt var kjørbare? At fjellovergangene aldri snødde til? Og at nettopp vi

skulle slippe å stå fast i tunnelen?

Ja, hvem sa det?

Hvor i all verden hadde vi det fra?»

Dette er et dikt av dikteren Kolbein Falkeid fra Hauge-sund og Rogaland og inspirasjonen for meg i det arbeidet vi gjør nå for å bekjempe arbeidsledigheten. Norge satt på den grønne gren, og Rogaland satt på den grønneste av de grønne grenene.

Statsbudsjettet for 2017 fortsetter årets kamp mot arbeidsledigheten og vil bidra til redusert ledighet utover i 2017. Budsjettet er et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Vi må hindre at mennesker faller utenfor arbeidsmarkedet og viktige sosiale arenaer. Derfor opprettholdes det ekstraordinært høye nivået på arbeidsmarkedstiltak, og muligheten for å få dagpenger under permittering er utvidet. En ny ungdomsinnsetning skal gi arbeids-søkere under 30 år et arbeidsrettet tilbud etter åtte ukers ledighet, og dette skal starte i Rogaland på Sør-Vestlandet.

Det vil i statsbudsjettet for 2017 bli etablert et hurtigspor inn i arbeidsmarkedet for flyktninger som har en etterspurt kompetanse, ved hjelp av f.eks. lønnstilskudd i kombinasjon med norskopplæring. Det er viktig å hindre at unge går inn i en passiv tilværelse. Regjeringen har derfor en rekke ganger foreslått – og nå får vi endelig muligheten til å innføre det fra 1. januar – aktivitetsplikt for mottakere av sosialhjelp under 30 år.

Budsjettet for neste år viderefører og forsterker regjeringens satsing på arbeid, aktivitet og omstilling. Svakere krone bidrar til ny vekst i konkurranseutsatt næringsliv, mens lav rente og treffende finanspolitikk trekker opp veksten i innenlandsk etterspørsel. Både svekkelsen av kronen og de gjennomførte skattereduksjonene har også effekter i 2017, likeså samferdsel, kunnskap og forskning, hvor regjeringen satser betydelige beløp.

Norge trenger flere private arbeidsplasser som bidrar til statsbudsjettet, ikke flere som lever av statsbudsjettet. For Høyre er det derfor viktig å bidra til jobbskaping, og det er vår høyest prioriterte oppgave. Vi skal bygge mer vei og mer bane, og vi sikrer bedriftene konkurransedyktige vilkår.

Det er tegn til bedring i økonomien, men oppgangen vi ser nå, er sårbar. Hvis næringslivet utsettes for store skatteøkninger på titalls milliarder kroner, som Arbeiderpartiet foreslo, kan oppgang fort snus til nedgang. Regjeringen foreslår bl.a. 4 mrd. kr til særskilte tiltak mot ledigheten, selvsagt rettet mot Sør- og Vestlandet og de fylkene og bransjene som er mest rammet av tilbakeslaget i petroleumsnæringen. Jeg er derfor glad for at regjeringen også sier at man har høy beredskap for å forsterke innsatsen utover året dersom utviklingen skulle tilsi det, for det er viktig å unngå at ledigheten biter seg fast på et så høyt nivå

som den gjorde da Arbeiderpartiet styrte på 1990-tallet.

Regjeringen prioriterer bl.a. 650 mill. kr til vedlikehold i kommuner og 100 mill. kr til vedlikehold av sykehusbygg. I min kommune Haugesund gir det kjærkomne 35 mill. kr i tillegg til tilsvarende sum som kom i inneværende års budsjett.

Vi har hundrevis av millioner på andre områder, og vi viderefører arbeidsmarkedstiltakene. Jeg er spesielt interessert i at ungdom som dropper ut av videregående skole, i 2017 vil få muligheten til jobb og aktivitet ved at vi endrer dagens regelverk som holder dem utenfor. I dag har ungdom rett til videregående opplæring innen fem år etter at opplæringen startet. Fullfører de ikke innen tiden, må de vente til de har fylt 25 år, før de får ny rett til videregående opplæring. Det har vært et hurtigspor inn i Nav for svært mange ungdommer, som de rød-grønne iverksatte. Det endrer denne regjeringen.

Statsbudsjettet for 2017 fortsetter årets kamp mot arbeidsledigheten og vil etter mine vurderinger bidra til redusert arbeidsledighet i 2017.

Torgeir Micaelsen (A) [16:45:05]: Det hadde vært fristende å bruke hele innlegget på å kommentere siste taler, hvor et av kodeordene som går igjen mange steder, er Arbeiderpartiet, og det er ulike referanser til da vi styrte, ikke bare for ti år siden – det har vi hørt mange ganger – men nå sammenligner representanten dagens situasjon med situasjonen på 1990-tallet, da Arbeiderpartiet også styrte. Jeg vil gi et velmenende råd til regjeringen og dens støttespillere her i Stortinget om å konsentrere seg om det man faktisk har ansvaret for, og det er dagens situasjon. Vi har altså den høyeste arbeidsledigheten i moderne tid, i en tid hvor regjeringen har valgt å bruke rekordmye oljepenger på uvirksomme skattelettelser som ikke kan dokumenteres å gi noe særlig sysselsetting i det hele tatt. Så er det rådet avgitt.

Men det var ikke det jeg hadde tenkt å bruke innlegget mitt til, for på helse- og omsorgssiden står vi egentlig i realiteten overfor tre hovedutfordringer i årene som kommer, slik jeg ser det. Det ene er at vi er nødt til å få enda større trykk på arbeidet med forebyggende helse- og omsorgstjenester i landet vårt, rett og slett fordi det vil forebygge mye sykdom, mye plager for mange som strever med livene sine, hvis vi lykkes, men ikke minst fordi vi også har en offentlig helsetjeneste som vi må lykkes med å senke etterspørselen inn i. Sagt med andre ord: Vi må bidra til og støtte forslag som det vi bl.a. foreslår i vårt alternative budsjett, at ungdommer som synes at livet er vanskelig, stressende og utfordrende, skal møtes med voksne personer i skolehelsetjeneste og på fastlegekontorene, hvor vi f.eks. foreslår å ta vekk egenandelen for fastlegebesøk. Vi foreslår at barn og unge igjen skal få frukt og grønt i ungdomsskolen for å lære sunne matvaner tidlig i livet, vi foreslår å starte arbeidet med daglig fysisk aktivitet i skolen, og vi foreslår et prøveprosjekt hvor 50 skoler i Norge skal få teste ut det alle andre vestlige land har, nemlig et enkelt skolemåltid i folkehelsens navn.

Den andre dimensjonen vi er nødt til å lykkes med i Norge, er å forsvare det offentlige spleiselaget som helse-tjenesten vår er. Mens man i mange andre land har forsikringsordninger der privatpersoner forsikrer seg, bruker av sin egen private lommebok for å ha tilgang på kvalitetsmessig gode helsetjenester, har vi valgt å gjøre det i felles-

skap i Norge. Vi har valgt å gjøre det over skatteseddelen, gjennom folketrygden, hvor vi siden 1970-tallet har betalt for dette i fellesskap. Det har gitt svært gode resultater for hver enkelt i Norge ved at det ikke er store sosiale klasse-skiller mellom dem som har tilgang på helsetjenester i verdensklasse, og dem som ikke har penger fra før. I tillegg er dette en meget effektiv måte å gjøre det på med lite byråkrati sammenlignet med andre land, men det vi nå ser, er en utvikling mot en mer todelt helsetjeneste der personer og bedrifter som av ulike årsaker har mulighet til å forsikre seg gjennom såkalte private helseforsikringer, i økende grad kan tilbys andre typer behandlingsmetoder og raskere hjelp enn personer som må forholde seg til de offentlige sykehusene. Det er en utvikling jeg har tenkt å bruke all min tid igjen her på Stortinget til å bekjempe. Det utfordrer hele grunntanken i norsk helsetjeneste, og derfor mener jeg det er helt avgjørende at vi politikere her i Stortinget også er villige til å betale for det en offentlig, raus og effektiv sykehustjeneste vil innebære. Derfor er det helt oppsiktsvekkende at dagens regjeringspartier så langt ikke har vært i nærheten av å levere på sine egne sykehusløfter, men i tillegg en sen nattetime her i forhandlinger med mellompartiene har valgt å svekke sitt allerede svake sykehusbudsjett med nesten 0,5 mrd. kr til i denne konteksten. Vi leverer på våre sykehusløfter og foreslår over 1 mrd. kr sammenlignet med regjeringens opprinnelige forslag – nå vil jo det styrke seg ytterligere, med nesten 1,5 mrd. kr over det som kommer til å bli vedtatt senere i kveld.

Den siste dimensjonen handler om hvordan vi organiserer pleie- og omsorgstjenestene i kommunene. Vi skal få flere som lever lenger her i landet. Det er veldig bra, men det vil utfordre måten vi organiserer også pleie- og omsorgstjenestene, særlig eldreomsorgen, og derfor er det helt avgjørende at vi tenker nytt om organisering, om kvalitet, om ny teknologi. Men heller ikke her kommer vi unna at dette vil koste penger. Derfor er vårt forslag om 3 mrd. kr i økte inntekter til kommunene helt avgjørende i arbeidet med at de eldste skal møtes med verdighet og omsorg neste år.

Helga Pedersen (A) [16:50:25]: Det er ikke bare Stortinget som debatterer og vedtar budsjett på denne tiden. Det gjør også landets kommuner og fylkeskommuner. Lokalpolitikere skal lage budsjett for trygge og gode barnehager, en framtidrettet skole, en god og verdig eldreomsorg, og de skal sikre at ingen faller gjennom det sikkerhetsnettet som vårt velferdssamfunn skal være. Fylkespolitikere på sin side skal lage budsjetter for bedre gjennomføring i videregående opplæring, bedre kollektivtilbud, fylkesveier, rassikring og båtruter. Dessuten skal de alle legge til rette for nye arbeidsplasser, integrering og reduserte klimagassutslipp.

Hvis våre lokalpolitikere skal lykkes i å gjøre den jobben som vi på Stortinget og folk der ute forventer at de skal gjøre, må også vi legge til rette for at de kan gjøre den jobben på en skikkelig måte. Der svikter stortingsflertallet. Til tross for at regjeringen setter ny rekord i oljepengebruk, greier de likevel ikke å prioritere kommunale tjenester til barna og til de eldre. Mens regjeringen velger å plastre borgerlige sprekke-dannelser med penger fra oljefondet, har ikke lokalpolitikere den muligheten når de skal planlegge skole og eldreomsorg for framtiden. De må forholde seg til de rammene de får av stortingsflertallet, og

det er et opplegg som så vidt dekker de regningene som ligger der i form av befolkningsvekst, økte pensjonsutgifter og økte utbetalinger til sosialhjelp. For mange kommuner går det ikke engang i null. Derfor sitter mange lokalpolitikere akkurat nå og kutter på områder der det er behov for å gjøre mye mer. Regningen for skattekuttene til landets rikeste sendes videre til folk flest i form av kutt i velferdstilbud og økt eiendomsskatt. Den har økt med 36 pst. siden Høyre og Fremskrittspartiet overtok i regjering.

Vi ser at problemer skyves videre til neste regjering, og de vanskelige prioriteringene i 2017 overlates til lokale folkevalgte. Det er ikke noe særlig stil over det. Vi har en regjering som har tatt begrepet «ansvarsfraskrivelse» til et nytt nivå. Vi har f.eks. en samferdselsminister som i forrige uke slo fast at dårligere veistandard er fylkeskommunenes ansvar, mens regjeringen denne uken – eller nærmere bestemt i dag – kutter ytterligere i fylkeskommunenes budsjett som en del av budsjettforliket. Det er et av mange eksempler på at avstanden mellom det regjeringen sier, og det den gjør, er stor.

Men først og fremst er det avstand mellom regjeringens retorikk om omstilling og de resultatene den leverer på nettopp det. Det er et stort paradoks at vi for det første har rundt 130 000 ledige i Norge, og for det andre står oppgavene i kommunene i kø. Det behøves flere ansatte nærmest overalt i barnehagene og i grunnskolen, og i videregående opplæring er det et skrikende behov for flere og nye yrkesfaglærere. I eldreomsorgen er det behov både for folk, for bygg og for ny teknologi, og innen fylkeskommunal samferdsel er det behov for både investeringer, vedlikehold og nye klimaløsninger.

Den tredje delen av paradokset er at regjeringen øser ut oljemilliarder uten at det skapes nye arbeidsplasser. Regjeringen burde bruke mindre penger på skatteuttak til dem som har mest fra før, og flere penger på å få folk i arbeid og samtidig ruste kommunene for fremtiden. Jeg vil si det er særlig skuffende at kuttet på 330 mill. kr til særlig ressurskrevende tjenester, som skal dekke tilbudene til dem som trenger det aller mest, f.eks. fordi man har alvorlige funksjonsnedsettelse eller er alvorlig syk, ikke er rettet opp i et budsjettforlik der man faser inn 15 mrd. nye oljekroner.

Arbeiderpartiet foreslår å bruke 3 mrd. kr mer enn regjeringen på kommunene og fylkeskommunene. Det gjør vi for å kunne gi alle barn en god start i barnehage og skole, fordi kommunale velferdstjenester er helt avgjørende for å utjevne sosiale forskjeller, og fordi mange flere kunne fått arbeid og lønn i stedet for arbeidsledighetstrygd fra Nav.

Terje Aasland (A) [16:55:14]: Høstens budsjettforhandlinger har vist oss hvor sterke kontrastene er i norsk klimapolitikk. Spesielt har vi sett det når vi ytterpunkter skal søke å bli enige. Da budsjettavtalen ble presentert lørdag kveld, sa statsministeren at klimaforliket alltid har blitt sett på som et minimum. En meget beundringsverdig uttalelse – spesielt når statsministeren selv må bære hovedansvaret for to måneders klimafrustrasjon hos sine nærmeste støttespillere Kristelig Folkeparti og Venstre.

Jeg har stor forståelse for frustrasjonen, for det er ingen realitet i det statsministeren sa om at regjeringen har klimaforliket som en minimumsramme. Vi kan oppsummere det

på denne måten: fire budsjetter, fire muligheter, mislykket hver gang. Ikke en eneste gang på fire år og fire budsjettforslag har regjeringen fremmet forslag om klimatiltak som vekker klimabegeistring eller forsterker klimaforliket. Regjeringens faktiske inngang er verken en maksimums- eller minimumsforståelse av klimaforliket og klimautfordringen.

Klima er tilnærmet en ikke-sak for regjeringen. Det hjelper ikke med billig retorikk fra landets statsminister eller for den saks skyld fra energi- og miljøpolitisk talsperson i Høyre Tina Bru. Men Venstre og Kristelig Folkeparti skal ha for at de i alle disse fire budsjettforslagene har satt foten ned og gjennom sine budsjettavtaler hindret et klimakatastrofalt utgangspunkt for Norge.

Men denne gangen ser vi også at det dessverre ikke ble en budsjettavtale som kutter utslippene betydelig, eller som tydelig viser en vei fram til 2030. For det er en realitet at i motsetning til i mange andre land, hvor utslippene går ned, går utslippene i Norge opp. Det er også usikkert hva budsjettavtalen faktisk vil gi av utslippsvirkninger i 2017.

2030 er ikke langt framme. Om 13 år skal vi ha kuttet utslippene med 40 pst. Det haster med konkrete tiltak, og derfor fremmet Arbeiderpartiet godt over 40 klimaforslag i februar, og det følger vi nå opp i vårt alternative statsbudsjett.

Vi mener det er viktig å komme raskt i gang med å gjennomføre de mest effektive tiltakene. Blant annet basert på Miljødirektoratets rapport Klimatiltak og utslippbaner mot 2030 peker Arbeiderpartiet på fire viktige strategiske områder hvor potensialet for utslippskutt er store. Det er nullutslippsteknologi i veitransporten, biodrivstoff, grønn skipsfart og karbonfangst og -lagring. Alle disse er områder hvor vi har sterkere satsing enn det budsjettavtalen legger opp til.

Vi har i motsetning til regjeringen valgt å gjøre anslag på resultatet av de forslagene vi fremmer fram mot 2030. Våre forslag vil ut fra de tallene som Miljødirektoratet opererer med, kutte utslipp i ikke-kvotepliktig sektor med over ti millioner tonn i 2030. Jeg savner jo at regjeringen velger å gjøre det samme med det budsjettforslaget de har presentert.

For å ta noen områder: Når det gjelder nullutslipp i transportsektoren, foreslår vi å bruke 304 mill. kr mer til bygging av infrastruktur for nullutslippskjøretøy i transportsektoren – 100 mill. kr mer enn det budsjettavtalen legger opp til. Dette er grunnlaget for at vi skal lykkes for nullutslippsbiler fra 2025 i nybilsalget. Uten å bygge en infrastruktur over hele landet vil vi selvfølgelig ikke kunne forvente at vi skal nå et sånt mål.

Vi vil innføre et CO₂-fond etter modell fra NOx-fondet for næringstransporten, og vi mener at det må på plass så snart som mulig. Vi mener det er en fare å vente til 2020, og en må ha en klar ambisjon om at det kommer raskere på plass enn nettopp det som ligger i budsjettavtalen som foreligger. Vi bruker ytterligere 100 mill. kr på nullutslippsløsninger i fergetrafikken. Vi faser inn biodrivstoff og gjør det som kanskje er viktigst, som er å sette tydelige krav også i fremtiden, i både 2025 og 2030, som grunnlag for investeringer i norsk biodrivstoffproduksjon – noe vi tidligere i dag hørte var helt nødvendig for å få opp bærekraftig biodrivstoff i det markedet som skal etableres. Vi satser videre på karbonfangst og -lagring og legger opp til at vi også skal gå videre med å utrede mulighetene for at

norsk sokkel kan brukes som et framtidig europeisk lager for CO₂.

I sum er det ingen tvil om at det i de tre årene og ved inngangen til det fjerde er flertall i denne sal for mer kraftfulle klimatiltak enn det som framkommer i flertallet som nå er etablert knyttet til budsjettavtalen. Skal vi nå klimamålene som er satt om 40 pst. klimagassreduksjon i 2030, er vi helt avhengig av å ha en regjering som fullt og helt aksepterer klimautfordringene og evner å gjøre noe med dem. Det har vi dessverre ikke nå.

Else-May Botten (A) [17:00:40]: Når vi nå går inn i Solberg-regjeringens fjerde år, må vi vel kunne slå fast at vi går mot fire tapte år i næringspolitikken. Vi har en situasjon i landet hvor det knapt skapes nye arbeidsplasser i privat sektor, og de arbeidsplassene som skapes, kommer i offentlig sektor. Dette er et problem på sikt. Under Stoltenberg-regjeringen ble det skapt 360 000 nye arbeidsplasser i Norge, to av tre i privat sektor. Og selv om det er bred enighet om at vi må omstille store deler av norsk næringsliv, uteblir den aktive næringspolitikken som skal bygge opp under denne omstillingen. Stortingsmeldinger, strategier og satsinger uteblir. En gjenganger i det som kommer, f.eks. bioøkonomistrategien, som kom i forrige uke, er at de har gode problembeskrivelser, men er mangelfulle på tiltak.

I arbeids- og næringspolitikken har denne regjeringen et veldig dårlig resultat. Vår konkurransekraft påvirkes av hvor effektivt vi utnytter landets ressurser og vår evne til innovasjon og omstilling. I dag står en tredjedel av befolkningen utenfor arbeidslivet, og sysselsettingen blant unge ligger an til å bli den laveste på over 20 år. Dermed svekkes omstillingsevnen vår. Det har vi ikke råd til.

Vi ser at ulikhetene blant folk øker her i landet. Arbeiderpartiet mener regjeringen er på feil spor, og at utviklingen må snus. Små forskjeller blant folk er et av våre viktigste konkurransefortrinn og har bidratt til at vi har en arbeidsstyrke som er blant de mest produktive i verden. De som er ledige, trenger ikke en ny bunke med papirer om situasjonsbeskrivelsen de står oppe i, den kjenner de godt, de trenger tiltak som treffer. De vil ikke ha flere verdiløse dager, leve et liv med berg-og-dal-bane, oppleve avslag på avslag. De ønsker seg en jobb, så de kan forsørge familien sin.

TV 2 følger 550 arbeidsledige, og i den forbindelse har de også funnet ut at det bare er 5 pst. av innbyggerne som mener at Erna Solberg og regjeringen gjør en god nok jobb mot arbeidsledigheten. Vårt alternative budsjett vil gi landet en ny retning. Vi vil stimulere til trygghet for arbeid og trygghet i arbeid gjennom målrettet satsing på næringsbudsjettet for å få sysselsettingen opp og ledigheten ned. Arbeiderpartiet vil gjøre det mer attraktivt å drive næringsvirksomhet i Norge og mener en økonomisk ansvarlig politikk, et godt skatteregime for bedrifter, mindre byråkrati, økte investeringer i hele landet og satsing på kompetanse er generelle og grunnleggende virkemidler for å nå det målet. Vi har forslag til spesifikke satsinger innenfor næringer vi mener har naturgitte fortrinn, og vi ønsker et helhetlig virkemiddelapparat, fra idé til faktura. Spesielt viktig hadde det vært å komme med nye satsinger innenfor havrommet og den blå og den grønne bioøkonomien.

Vi mener at det offentlige må bidra til forskning og innovasjon som kan fremme omstilling og styrke konkurranse-

kraften til det norske næringslivet, og vi foreslår en tiltakspakke på 1 mrd. kr mer enn det regjeringen kom med, for å øke aktivitetsnivået og avhjelpe situasjonen for dem som har mistet jobben på Sør-Vestlandet. Vi har også en egen klimapakke som bygger opp under nye næringer og forbedrer teknologien og reduserer utslippene i eksisterende næringer. Regjeringens klimaregnskap ligger fortsatt bak vårt forslag.

Regjeringen har svekket Investinor. Med flertallet imot seg måtte de også motvillig gå med på å satse på ESAs frivillige program for romfart. De kuttet i regionale utviklingsmidler, de kuttet i trebasert innovasjonsprogram og hadde mindre satsing på miljøteknologiordningen enn opposisjonen. De har også vært opptatt av å øke antallet midlertidige ansatte, noe som gjør livssituasjonen for de ansatte mer krevende. Det er ikke det som rustet oss til omstilling.

Vi er bekymret for at den passive næringspolitikken også bidrar til at vi sakter akterut i den teknologiske utviklingen. En rapport som Nordisk råd har laget, viser at norsk industri henger etter både svenskene og danskene når det gjelder digitalisering.

For oss er oljenæringen og de enorme inntektene naturressursene gir, viktig med tanke på felles velferd og gir viktige arbeidsplasser langs kysten, men også i et globalt perspektiv. Vi er fremst i verden på teknologiutvikling og de beste klimaløsningene. Eksisterende kompetanse og teknologi kan brukes til omstilling til nye produkter i andre næringer. For å opprettholde dagens velferdsnivå må vi doble eksporten innen 2040, ifølge OECD. For å kunne innfri det trengs det mer enn fine ord i stortingsmeldinger. Det trengs innhold og riktige tiltak og handlekraft.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Heidi Greni (Sp) [17:05:37]: Senterpartiet ønsker et samfunn med tjenester nær folk og verdiskaping i hele landet. De som deler vår oppfatning om at statsbudsjettet skal bidra til en fordelingspolitikk som utjevner både geografiske og sosiale forskjeller, kan trygt støtte Senterpartiets alternative budsjettforslag.

Senterpartiet har lagt inn kraftige oppjusteringer i forhold til regjeringens budsjettforslag, både når det gjelder overføringene til kommunesektoren og i bevilgningene til distrikts- og regionalpolitikken. Dette er helt nødvendig om vi vil inkludere hele Norge i våre ambisjoner for samfunnsutviklingen i 2017. Det dreier seg om likeverdige muligheter for utvikling av arbeidsplasser og for tilgangen til offentlige tjenester som skole, helse og omsorg.

Senterpartiets budsjettforslag øker de samlede overføringene til kommunesektoren med over 4,7 mrd. kr. I dette ligger 2 mrd. kr mer i kommunerammen og 1 mrd. kr mer i rammen til fylkeskommunene. I tillegg kommer det som skal til for at kommunesektoren skal kunne løse oppgaver de er tillagt innenfor integrering av flyktninger og tilbud til folk med nedsatt funksjonsevne.

Når finansministeren og kommunalministeren skryter av sin satsing på kommunesektoren, nevner de f.eks. ikke kuttet som ligger inne i 2017-budsjettet på 330 mill. kr til ressurskrevende tjenester. Jeg hadde virkelig trodd at dette var blitt rettet opp i budsjettforliket vi fikk presentert på lørdag, men det var dessverre ikke tilfellet. Det vil bli grundig utfordrende for kommunene å opprettholde tilbudet til de svakest stilte når regjeringen får støtte til å kutte i disse

refusjonsordningene. Jeg hadde virkelig trodd at Kristelig Folkeparti og Venstre hadde prioritert dette høyere.

I 2015 vedtok flertallet på Stortinget regjeringens forslag til nytt inntektssystem for fylkeskommunene. I årets budsjett fremmes forslag til nytt inntektssystem for kommunene. Kostnadsnøklerne i inntektssystemet skal oppjusteres med jamne mellomrom. Det mener jeg også, men de endringene som regjeringen ser ut til å få støtte til å gjennomføre, er langt mer enn en oppdatering. Både for fylkene og for kommunene skjer det en omfordeling som ødelegger mulighetene til å tilby likeverdige tjenester i hele landet. Distriktsfylkene og distriktskommunene er de store taperne. Det gjøres riktignok noen unntak for det som regjeringen velger å kalle «ufrivillig små» kommuner, men faktum er at nytt inntektssystem for kommunene fører 92 nye kommuner inn under inntektsgarantisystemet, INGAR. Disse kommunene taper 500 mill. kr i inntekter når de om få år må bære hele effekten av omleggingen.

Regjeringen burde lært av alle problemene som omleggingen av kostnadsnøklerne for fylkeskommunene medførte i 2015. Det oppsto skjevvinninger som et samlet storting mente måtte rettes opp gjennom innføring av en tapskompensasjonsordning. Fra Senterpartiet, Venstre og SVs side sa vi i en fellesmerknad at inntektssystemet ble basert på en rekke nye kostnadsnøkler og faktorer som ikke var tilstrekkelig belyst. Spesielt kystfylkene, med ansvar for båt- og ferjedrift, ble underfinansiert. Nå gjør Stortinget, med støtte fra Venstre, samme feilen ved omleggingen av inntektssystemet for kommunene. Konsekvensene er ikke godt nok utredet. Dette er trist å se.

Senterpartiet styrker bevilgningene til distrikts- og regionalpolitikken med 600 mill. kr i forhold til regjeringens opplegg. Skulle vi ha kommet opp på nivået under den rød-grønne regjeringen, måtte vi ha lagt inn mye mer. Regjeringens forslag til bevilgninger på området er redusert med 1,3 mrd. kr, eller 47 pst., siden 2013. Bevilgningskuttene har særlig gått ut over regionale utviklingsmidler gjennom fylkeskommunene og står i sterk kontrast til regjeringens uttrykte mål i regionreformen om å styrke fylkeskommunen som samfunnsutvikler.

Jeg merker meg også at regjeringen og dens talspersoner her i Stortinget sier at de vrir satsingen i distriktspolitikken over fra næringsstøtte gjennom fylkeskommunene til satsing på infrastruktur. Det er rett at det innenfor fylkeskommunenes rammer øremerkes midler til fylkesveier, men dette er bare halvparten av det kuttet som kommer i regionale midler.

Nå har vi fått et budsjettforlik som øker rammene til regional utvikling med 200 mill. kr. Det er bra, men det er langt fra bra at 100 av dem dekkes innenfor kutt i rammen til fylkeskommunene.

Senterpartiet har lagt fram et budsjett for å ta hele Norge i bruk. Vårt budsjett har en vektlegging på å skape likeverdighet i utviklingsmuligheter og tjenestetilbud til folk i hele landet.

Dag Terje Andersen (A) [17:11:10]: Denne høstens budsjettkaos har synliggjort manglende ledelse fra statsministeren. Før valget ble vi lovet at med Høyre i regjering skulle vi få nye ideer og bedre løsninger.

På noen områder har det blitt en ny retning, ikke minst når det gjelder holdningen til arbeidsledighet. Allerede høsten 2013 varslet regjeringa i sin tilleggsproposisjon an-

slag på at ledigheten kunne komme til å gå opp. Samtidig reduserte regjeringa antall tiltaksplasser. Våren 2014 hadde jeg en interpellasjonsdebatt med statsministeren der hennes budskap var at regjeringa skulle følge situasjonen nøye. I debatten om revidert budsjett det samme året sa finansminister Siv Jensen til meg at det var viktig ikke å sette inn tiltak mot ledigheten for tidlig. Siden har vi hørt at det ikke er krise, at det bare er oljeprisen som er utfordringen – ja, oljeprisen, som ingen kan noe for at har gått ned, har etter hvert blitt en unnskyldning for regjeringas manglende innsats mot ledigheten.

Regjeringa har i løpet av disse årene blitt presset fra skanse til skanse. På noen områder har regjeringa måttet gi seg. De har måttet øke antall tiltaksplasser. De har til slutt, etter krav fra LO og NHO, vært nødt til å styrke permitteringsregelverket. Derfor var det en overraskelse da vi fikk årets budsjettforslag, der regjeringa reduserer innsatsen mot ledighet med 1 mrd. kr, og det gjør de samtidig som de velger en veldig kreativ bokføring. De bokfører at de har en ekstrasatsing på arbeidsmarkedstiltak på 750 mill. kr, til tross for at det i fagproposisjonen står at de ikke øker med én plass i forhold til i år. Det har heller ikke vært et sentralt tema i forhandlingene fra sentrumspartiene, støttepartiene til regjeringa. Og når Høyres finanspolitiske talsmann, Svein Flåtten, sier at «ledigheten synes ikke å øke særlig mer», er det altså på bakgrunn av at vi fikk Nav-tall på fredag som sa at ledigheten øker. I dag kan vi lese at Stavanger har tidenes høyeste ledighet, og i mitt – og finanspolitisk talsmanns – hjemfylke har altså ledigheten økt med 11 pst. det siste året.

Resultatene er tydelige: historisk høy ledighet, historisk høy ungdomsledighet. Sysselsettingstallene har gått ned, og det er kanskje det mest dramatiske. Langtidsledigheten øker, og på grunn av at regjeringa har åpnet for midlertidige ansettelser uten at det er midlertidig jobb, øker også andelen av dem i arbeidslivet som har midlertidig jobb, betydelig, til tross for rekordstore skattelettelser, som ifølge regjeringa skulle gi sysselsetting. Men det gjør jo ikke det. Det er erfaringen fra Reagan-perioden i USA, fra Thatcher-perioden i England, fra Reinfeldt-perioden i Sverige og i tråd med advarselen som Finansdepartementet har fått fra egne bestilte rapporter fra Menon og Scheel-utvalget.

Skattelettelse til de rikeste er ingen effektiv måte å få i gang sysselsetting på. Derfor er vi inne i en periode der det blir skapt veldig få nye arbeidsplasser, men den er effektiv for å øke forskjellene, og det ser vi nå klare resultater av. Statistikken viser at lønnsforskjellene øker, formuesforskjellene øker. Kutt i sluttvederlag, kutt i pendlerfradraget og kutt i feriepenger til de arbeidsledige bidrar til at forskjellene blir større.

Antallet sosialhjelpsmottakere i Norge går opp. Det gjør det også hos oss i Vestfold. Men i tillegg ser vi at det er en økt forskjell blant dem som *har* arbeid, ved at manglende tiltak mot sosial dumping fører de laveste lønningene nedover, samtidig som de høyeste lønningene stiger.

Forskjellen på dem som er på utsiden, og dem som ikke har jobb, er stor. Forskjellene i arbeidsmarkedet blir også større, og det er på grunn av at regjeringa selv sier at de ikke har særskilte nye tiltak mot sosial dumping i årets budsjett.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Eirik Sivertsen (A) [17:16:38]: Høy sysselsetting og et organisert arbeidsliv er forutsetninger for et samfunn med små forskjeller mellom folk. Det legger grunnlaget for vår felles velferd og for min og din frihet. En av styrkene ved det norske samfunnet er at det er relativt små forskjeller. Det sikrer oss et stabilt og omstillingsdyktig samfunn.

Erna Solberg gikk til valg på å gjøre Norge mindre oljeavhengig, men tar i stedet pengene fra framtidige generasjoner fordi oljepengebruken er økt med nesten 100 mrd. kr. Det øker forskjellene mellom generasjonene. Og forskjellene øker på mange områder: mellom dem som står innenfor og dem som står utenfor arbeidslivet, mellom dem som har hele og trygge jobber, og dem som ikke har det, mellom de rike og de fattige, mellom by og land, mellom kvinner og menn og mellom Sør-Norge og Nord-Norge. Det er et resultat av lite kloke valg – det er et resultat av regjeringens ønskede politikk.

Regjeringen har systematisk bygd ned de regionale utviklingsmidlene og foreslår nye kutt i 2017. Nå kommer det nesten 400 mill. kr mindre til fylkene hvert år enn det gjorde i 2013. Disse midlene skulle brukes til å fremme lokal samfunnsutvikling, sysselsetting og næringsutvikling. Regjeringen forsøker å ta fra fylkene og kommunene de mulighetene som de regionale utviklingsmidlene gir. I Arbeiderpartiet har vi foreslått 200 mill. kr mer til regional utvikling for 2017 for å redusere forskjellene.

Når en kombinerer regjeringens opplegg med et svakt opplegg for kommunesektoren, klarer en på en effektiv måte å begrense mulighetene for å videreutvikle mange av de flotte samfunnene som finnes rundt omkring i landet. Arbeiderpartiet har foreslått 376 mill. kr mer til kommunesektoren for Nord-Norge alene, 3 mrd. kr på nasjonalt nivå. Konsekvensen av regjeringens politikk er større forskjeller mellom det tilbudet kommunene kan gi i ulike deler av landet.

Nå kommer digitaliseringen for fullt, med mange muligheter. Altinn, som er lokalisert i Brønnøysund, er en av motorene i å få tatt ut enda større effektiviseringsgevinster for offentlig forvaltning og næringslivet. Men regjeringen prioriterer ikke å utvikle Altinn. Nå risikerer vi at tjenesten blir irrelevant for brukerne i offentlig forvaltning og for næringslivet, og på sikt blir sikkerheten svekket. Konsekvensene av regjeringens politikk er mer byråkrati og større kostnader for næringslivet.

I år sendte Helse Midt-Norge ut et kjempeanbud på et nytt system for en felles journal for sykehusene og kommunene. Anbudet er utformet slik at ingen norske tilbydere har muligheten til å nå opp i konkurransen. Selv ikke Norges største tilbyder av slike systemer, som er lokalisert i Bodø, klarte det. Konsekvensen av regjeringens politikk er arbeidsplasser ut av landet.

Helikopterambulansetilbudet bygges ned i Nord-Norge. Konsekvensen av regjeringens politikk er et dårligere helsetilbud for folk i Nord-Norge.

I 16 år har Nordland fylkeskommune tatt et nasjonalt ansvar for å gi unge svar om helse og seksualitet på nettet, gjennom Klara Klok. Nå vil regjeringen legge det ned. De vil bygge opp et nytt tilbud, et digitalt lavterskeltilbud, lokalisert i Oslo. Hvorfor Klara Klok må flytte til Oslo, er det ingen som har skjønnet, men konsekvensen av regjeringens politikk er sentralisering av arbeidsplasser.

Sveinung Stensland (H) [17:19:56]: Dagens debatt er en interessant opplevelse. Arbeiderpartiet ber oss prioritere mer i budsjettet, før de kritiserer prioriteringene vi faktisk gjør, mens Arbeiderpartiet selv prioriterer ingenting i sitt budsjett. Arbeiderpartiet øker skattene og overlater således til norske familier og bedrifter å prioritere i sine budsjetter for å få Arbeiderpartiets statsbudsjett til å gå opp. Småbedriftseiere i Rogaland skal altså betale skatt på sine hardt prøvede virksomheter for å finansiere Arbeiderpartiets prioriteringer. Jeg vokste selv opp i en av Hugesunds mange familiebedrifter og kunne ønsket meg flere deltakere med litt kremmerblod i årene i denne debatten. En må faktisk tjene pengene før en kan bruke dem, og formuesskatten tapper i dag bedrifter som skal skape nye arbeidsplasser.

Skal en ta Arbeiderpartiets løfter på alvor, må de finansieres, noe Arbeiderpartiet ikke har fått til. Vil Arbeiderpartiet øke skattene med mellom 26 og 33 mrd. kr, eller skal de avlyse noen av sine valglofter? I deres alternative budsjett er det lagt inn 790 mill. kr til disse løftene. Legger en til Arbeiderpartiets foreslåtte skatteøkninger på 10,5 mrd. kr, kan skatteregningen bli på opptil 33 mrd. kr. Det er det siste norske jobber og norske bedrifter trenger. Arbeiderpartiet vil vinne Vestlandet, blir det sagt. Slik det ser ut, har de større ambisjoner om å skatte Vestlandet i hjel.

Tiden for store, kostbare reformer er over. Veksten i økonomien må opp, fordi det gir større økonomisk handlingsrom. Det må skapes mer. Arbeiderpartiet vil skatte mer, men det vil svekke vekstevnen i norsk økonomi.

Videre er en fra Arbeiderpartiets side opptatt av å snakke om ulikhet og de svakeste i samfunnet. Den største ulikheten vi har, gjelder hvordan mennesker med en rusutfordring blir behandlet. I Arbeiderpartiets alternative budsjett viser Arbeiderpartiet at det bare er hul retorikk når de beskylder regjeringen for ikke å prioritere de svakeste. I sitt alternative budsjett viser Arbeiderpartiet sitt sanne ansikt ved ikke å prioritere de rusavhengige. De rusavhengige er helt utelatt, og ordet «rus» er nevnt bare to ganger. Det står i grell kontrast til regjeringens budsjett. Fra første dag i regjering sa vi at mennesker med rusavhengighet skal prioriteres. Det løftet har vi holdt. Pakkeforløp for psykiske lidelser og rus føyer seg inn i rekken av tiltak for å oppfylle dette løftet. Dette er noe Arbeiderpartiet vil avvike.

Det er denne regjeringen som sammen med våre samarbeidspartier har fått gjennom en historisk og forpliktende opptrappingsplan, opptrappingsplanen for rusfeltet. Planen gir 2,4 mrd. kr mer til rusbehandling. Det viktigste er planens veivalg for en bedre rusomsorg, der vi klarer å møte de store utfordringene på rusfeltet med en fornyet og forsterket innsats.

I avtalen med våre samarbeidspartier ligger det inne en rekke styrkinger for rusfeltet. Kristelig Folkeparti skal ha honnør for dette. Vi viser sammen vilje til å prioritere de svakeste og gi flere av dem som trenger det mest, en bedre hverdag.

Helge André Njåstad (FrP) [17:23:06]: Frå då me stod her for eit år sidan, hugsar me alle at den gongen måtte regjeringa fremja eit såkalla tilleggsnummer med auka løyvingar på asylfeltet, på grunn av at me hadde store asyltilkomstar i 2015. Det var ei stor utfordring for norske kommunar og for forvaltninga å handtera den situasjonen.

I Framstegspartiet har me alltid vore for ein streng og rettferdig innvandringspolitikk, og me var difor ikkje med på å senda ut signal gjennom å ta til orde for å ta imot 10 000 syriske kvoteflyktningar – eller 8 000, seinare i Stortinget – gjennom landsmøte og andre typar behandling.

Historia etterpå kjenner me godt. Den situasjonen me hadde i fjor, medførte at resten av stortingsfleirtalet kom Framstegspartiet i møte på fleire område. Det såg me både i dei ulike forlika og i behandlinga av innstrammingspakken, at ting som Framstegspartiet har stått aleine om før, no har vorte vedteke. Me ser òg at dette har spelt ei rolle med omsyn til at tilkomstane til Noreg har gått ned. I veke 45 kom det i år 48 asylsøkjjarar. I den same veka i fjor kom det 2 452. Med andre ord betyr det noko kva signal ein sender ut frå denne salen, og kva innvandringspolitikk ein fører.

Det er faktisk hovudgrunnen til at me har motsett problemstilling frå i fjor. I år justerer me anslaga og kan difor bruka fleire milliardar kroner ekstra frå budsjettframlegginga og til i dag, fordi asyltilkomstane har gått ned. Difor kan regjeringspartia og samarbeidspartia styrkja ei rekkje tiltak i den avtalen som no ligg på bordet.

Me styrkjer òg kommuneøkonomien. Når me høyrer Arbeidarpartiet snakka om eit svakt opplegg, må ein nesten lura på kva verd det er ein opererer i. Her snakkar me om vekst frå år til år. Me har lagt på Arbeidarpartiets eiga ramme til kommunane frå 2013 – kvart år i denne fireårsperioden har kommunane fått meir pengar. Når ein høyrer på opposisjonen, høyrer det nesten ut som om dei får mindre pengar, men det blir altså feil å seia. I desse fire åra har realveksten aldri vore sterkare, og han er betre enn det ein kan samanlikna med, dei åtte åra med raud-grøn styring.

Driftsresultatet for 2015 har f.eks. vore det beste sidan 2006. Det viser at kommuneøkonomien på ingen måte er sånn som Arbeidarpartiet forsøker å svartmåla han. Me legg òg inn ekstra pengar frå i år til neste år, med over 4 mrd. kr totalt sett, der kommunane har fått 3,6 mrd. kr og fylkeskommunane 450 mill. kr. Så det er absolutt ingen grunn til å seia at det er eit dårleg opplegg som kommune-politikarane no skal prioritera ut frå.

Anders Tyvand (KrF) [17:26:21]: Jeg er glad for at det endelig kom på plass en enighet om budsjettet etter lange og harde forhandlinger, og jeg er også glad for mye av det som ligger i budsjettavtalen, ikke minst på skole- og utdanningsfeltet.

Tidlig innsats i skolen har vært en av Kristelig Folkepartis viktigste satsinger i denne stortingsperioden. Vi vil ha en skole der alle elever får en god start på skolegangen. Vi vil ha en skole der alle elever får nok tid med læreren sin i de årene der de både skal knekke lesekode og prøve å få grepet om pluss og minus og mye annet. Vi vil ha en skole der lærerne har tid nok til å gi hver enkelt elev den oppfølgingen som trengs.

Da er det helt avgjørende at det er nok lærere i skolen. Da kan ikke hver enkelt lærer ha ansvar for altfor mange elever hver. Når tre av fire lærere sier at de har for liten tid til elevene sine, og det i tillegg er en av de viktigste grunnene til at mange lærere slutter i jobben, må vi ta lærerne på alvor. Derfor trengs det flere lærere. Det gir mer fleksibilitet i undervisningen, det gir mer tid til hver elev, og det gir bedre mulighet for oppfølging av den enkelte.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti har fått solid gjennomslag for denne satsingen. Med de 460 mill. kr som nå kommer på plass i budsjettet for 2017, har vi sikret kommunene permanente øremerkede midler til mer enn 1 700 flere lærerstiller i første, andre, tredje og fjerde klasse. Når vi vet at økt lærertetthet er spesielt viktig for de yngste elevene, og at det har særlig stor betydning for elever som er faglig svake, som har utenlandsk bakgrunn, og for dem som kanskje får litt mindre hjelp og støtte hjemmefra enn andre, vet vi at dette er et riktig og målrettet tiltak for å hjelpe dem som trenger det mest. For det er nemlig de samme elevene som vi finner igjen som overrepresentert, både i spesialundervisningen og i frafallsstatistikken. Problemet har vært at mange får hjelp for sent. Nå legger vi alt til rette for at flere kan få hjelp med én gang.

Men Kristelig Folkeparti ønsker også en nasjonal norm for lærertetthet. Vi vil ha maks 16 elever per lærer i 1.–4. klasse ved alle skoler i Norge og maks 24 elever per lærer i 5.–10. klasse. Med Kristelig Folkepartis alternative budsjett, som vi kommer til å stemme for primært i dag, hadde vi fullfinansiert en slik norm for hele grunnskolen. Men også med den budsjettavtalen som de fire samarbeidspartiene har inngått, har vi nå fullfinansiert en lærernorm for de fire første klassetrinnene. Det er der behovet er størst, og det er riktig sted å begynne. Derfor er dette et stort skritt i riktig retning.

Jeg håper at det vil bli flertall på Stortinget for å få på plass en slik norm når representantforslaget fra Kristelig Folkeparti skal behandles over nyttår. Nå er det meste av pengene allerede på plass.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [17:29:33]: Jeg har lyst til å gripe fatt i de rørende ordene fra Harald T. Nesvik tidligere i dag. Han hadde en het omfavnelser av distriktene, der trikken ikke går, som han sa.

Det går verken trikk eller tog i Valdres, og det går knapt nok et fly. En dårlig og usikker kommunikasjon mellom øst og vest var grunnen til at den rød-grønne regjeringa mente det var viktig å satse på en sikker veiforbindelse mellom øst og vest via E16 Filefjell. Denne veien er snart ferdig over fjellet, men det mangler en god del gjennom Valdres. Samferdselsminister Solvik-Olsen er byggherre. Men hva er det vi opplever nå? Jo, vi opplever at samarbeidspartene og regjeringa kutter 30 mill. kr i Filefjellsprosjektet – i et område der det verken er trikk eller tog eller gul stripe på europaveien.

I distriktene er en også på nett – der det er dekning, vel å merke. I år kom det søknader til Nkom for 465 mill. kr. Regjeringa la 126,5 mill. kr på bordet, og for neste år må vi regne med at det kommer søknader for omtrent like mange millioner. Likevel foreslår regjeringa bare å bruke 93,7 mill. kr. I forhandlingene har dette blitt vippet opp med 45 mill. kr. Samferdselsministeren har tidligere sagt at det er de kommersielle som skal fikse hoveddelen av utbyggingen. Vi som bor ute i de grisgrendte strøkene, vet at det ikke kommer til å skje noen utbygging uten statlige bidrag, så regjeringas IKT-satsing er for sentrale strøk, ikke for distriktene.

Fremskrittspartiets omsorg for distriktene gjelder altså ikke vei, ikke bredbånd, ei heller bompengebelastning eller pendlerfradrag. Den gjelder heller ikke de regionale forskningsfondene som foreslås kuttet med 35 mill. kr – dette til tross for at pengene fra disse fondene har vist seg

å bli benyttet veldig så treffsikkert, og er veldig vellykket. Men vi registrerer omsorgen for distriktene, også at sykehusene må ta enda flere kutt. I Sykehuset Innlandet skal det kuttes 128 mill. kr neste år, og på toppen av dette får vi nå et kutt på 20 mill. kr. Men vi skal trøste oss med at vi skal få laget et forprosjekt på luftambulans for 10 mill. kr, og det er jo bra, selv om regnestykket blir litt i minus.

Men jeg skal berømme Venstre og Kristelig Folkeparti for å løfte skole- og utdanningsfeltet på viktige områder. Likevel må jeg si at jeg er skuffet over at regjeringa og samarbeidspartiene heller ikke i dette budsjettet prioriterer yrkesfag. Selv om regjeringa selv påstår at de gjennomfører et yrkesfagløft, må en virkelig være synsk for å se at det er noe mer enn en bløff. Ja, lærlingtilskuddet er økt, det er bra, men hva med de andre vedtakene som Stortinget fattet i 2013? Det er tre og et halvt år siden, og fremdeles er ikke fylkeskommunene gjort i stand til å tilby vekslingsmodeller. Målet i samfunnskontrakten er ikke oppfylt. Det mangler flere læreplasser enn tidligere. Fellesfagene er ikke yrkesrettet, og gjennomgangen av programrådet er fortsatt bare en gjennomgang. Det kan verken Høyre, Framskrittspartiet, Kristelig Folkeparti eller Venstre være fornøyd med.

Ketil Kjenseth (V) [17:32:53]: Vi har tatt på oss internasjonale forpliktelser gjennom å signere Paris-avtalen. Det innebærer at vi må kutte utslipp år for år, legge om vaner og uvaner år for år, skifte ut fossil og utvikle ny og grønn industri år for år. Alt tyder på at vi er på riktig vei med det fjerde borgerlige budsjettet på rad, som tidenes klimabudsjett – år for år.

Jeg hører tydelig – og kort fortalt – at debatten her i salen handler om to sider og to saker. Det ene, som Venstre leder an, om å skifte, det andre, hvor Arbeiderpartiet leder an, om å kutte. Venstre skapte i 2015 årets nyord med «grønt skifte» – tittelen på vårt landsmøte. Vi vil bruke skatter og avgifter til å endre atferd. Økt vrakpant på varebiler, campingvogner og båter er et eksempel på en grønn vekslings. Vi ønsker at folk skal veksle inn en forurensende varebil til en utslippsfri, der hvor det er mulig, eller levere en utdatert campingvogn til resirkulering.

For innlandet, i Oppland og Hedmark, innebærer neste års budsjett en ny tidsalder. Det er året hvor det virkelig kan, og vil, skifte. Vi kan gå i gang med å bygge ny og grønn industri basert på trevirke og biomasse. I stedet for at landskapet gror igjen og tregrensa kryper oppover i fjellheimen, kan vi avvirke mer. Noen sier at vi kan putte skogen på tanken. Ja, det kan vi. Litt økte drivstoffavgifter og økt krav til innblanding av biodiesel vil føre til nye etableringer av drivstoffabrikker basert på grønn og landbasert biomasse istedenfor å pumpe opp sort karbon fra havbunnen og lage en badehette på jordkloden.

Apropos innlandet: Jeg er glad for at vi endelig har fått gjennomslag for at også innlandet skal ha en like god dekning for luftambulans for resten av landet, først og fremst for alle som bor der, men også for alle dem som ferdes der.

Det skiftes også på jernbanen. Nye 830 mill. kr til togsatsing er viktig. Intercitytriangelet trenger disse midlene for å holde takten oppe. Venstres mål er å bygge dobbeltspor helt ut, til bl.a. Lillehammer, innen 2030. Jeg er også glad for at regjeringa gikk med på å utarbeide en plan for

å få timesavganger på Gjøvikbanen.

Arbeiderpartiet og sosialistisk side snakker mye om kutt, særlig skatteutt. For Oppland, hvor det aller meste av næringslivet er små bedrifter med færre enn ti ansatte, er redusert formuesskatt slett ikke noe kutt. Det fører heller til grønne og fornuftige investeringer i bedriften og ikke til økt privat forbruk.

Nå prøver Arbeiderpartiet også å skape et bilde av sykehuskutt. Det blir ikke kutt i sykehusene, det blir litt mindre vekst enn det regjeringa foreslo. Venstre foreslo enda litt mindre vekst i budsjettet i sitt alternative budsjett til fordel for mer tidlig innsats, forebygging og folkehelse. I dette budsjettet ligger det 900 mill. kr mer til nettopp det. Det gjør at vi kan reparere litt mindre. Så til Arbeiderpartiet, som snakker om disse kuttene: For det første har vi en inntektsmodell i sykehusene, som representanten Tingelstad Wøien snakket om. Det er en inntektsmodell vi har arvet fra de rød-grønne. For øvrig snakker Arbeiderpartiet om 400 mill. kr i kutt til konsulentbruk som også går til sykehusene, og dermed er vi på like fot.

Karin Andersen (SV) [17:36:14]: Det er tydelig at det har tatt på å sitte og forhandle. Det er tydelig at mange partier ikke får med seg hva som skjer utenfor forhandlingene, f.eks. når det gjelder klima, der det er behov for mye større reelle kutt enn det Venstre foreslår – ja, faktisk antakeligvis mer enn det SV foreslår også. Det er realiteten ute. Det er det vi må forholde oss til, og det er der regjeringen og forliket feiler. Det handler ikke om klima mellom forhandlingspartnerne. Det handler om det klima som barnebarna og oldebarna våre skal måtte leve med. Jeg er redd, slik integreringsministeren sa, for dem som kommer etter meg, for dette er alvor. Det koster å ta vare på klima, men ikke å gjøre det kommer til å koste barnebarna våre dyrt. Det ansvaret tar ikke flertallet eller regjeringen nå.

En annen side av dette er det jeg hørte representanten Njåstad var oppe og snakket om. Han snakket som om flyktningkatastrofen i verden er over. Den er ikke det. Den er verre nå enn den var i fjor. Den er verre enn den var for to år siden, men det kommer få til Norge. Da sparer regjeringen mye penger, og hva bruker vi dem til? Bruker vi dem til å styrke arbeidet i nærområdet og hjelpe dem der, også på europeisk jord der hjelpeorganisasjonene nå melder at det er nød? Barn sulter. Barn møter vinteren i Nord-Hellas, der det er like kaldt som her, med et ullteppe og et telt. Her sitter vi med penger til overs som vi kunne ha brukt på det.

Det er ikke slik at det er færre flyktninger. Det er også slik at de er på europeisk jord og lider nød. Det er behov for akutt humanitær bistand både i nærrområdene til Syria og veldig mange andre steder. Det burde regjeringen og samarbeidspartnerne tatt inn over seg og løst, for det kunne vi ha gjort.

Det er også kutt innen klima og fornybarsatsingen på Utenriksdepartementets budsjett. Så heller ikke der holder forliket mål. Det å tro at flyktningkrisen i verden er over fordi det ikke kommer flyktninger til Norge, er feil. Den er større. Innsatsen burde vært større. Den burde vært satt inn der den er, og man burde se over sin egen flyktningpolitikk, slik at man ikke bryter Norges forpliktelser og ikke sørger for at de som har behov for beskyttelse, får det.

Anna Ljunggren (A) [17:39:34]: For ganske nøyaktig ett år siden fikk verden endelig en global og juridisk bindende klimaavtale – et rammeverk for å kutte klimagassutslippene. Vi har tatt på oss omfattende forpliktelser. Utslippene våre skal kuttes med 40 pst. innen 2030. Skal vi oppfylle våre egne forpliktelser under Paris-avtalen, haster det.

En videreføring av dagens klimapolitikk vil knapt gi utslippskutt i ikke-kvotepiktig sektor. Vi må sette i gang nå, og i Arbeiderpartiets alternative budsjett legger vi fram en plan for hvor utslippskuttene skal tas, og hvilke tiltak som må prioriteres for å få det til.

Vi mener det er fire områder hvor potensialet for utslippskutt er stort: nullutslippsteknologi i veitransporten, biodrivstoff, grønn skipsfart og karbonfangst og -lagring.

Ifølge FNs klimapanel er bioenergi og biodrivstoff en viktig del av løsningen hvis vi skal kunne nå målet om maksimalt 2 graders temperaturøkning sammenlignet med før-industriell tid.

I Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslår vi å øke omsetningskravet til 10 pst. i 2020, før dobbeltelling. Bakgrunnen for en relativt forsiktig opptrapping er at vi vil være sikker på at vi har tilgang på bærekraftig biodrivstoff. Næringen selv har bedt om langsiktighet og forutsigbarhet. Derfor håper vi at Stortinget kan bli enig om en opptrappingsplan som ikke bare går fram til 2020, men til 2030.

For Arbeiderpartiet er det viktig at vi er helt trygg på at biodrivstoffet er bærekraftig. Dessuten ønsker vi investeringer her i Norge. Det vil skaffe nye arbeidsplasser, men det vil ikke minst bidra til sikker tilgang på bærekraftig biodrivstoff.

I våre naboland Finland og Sverige produseres det i dag stadig mer bærekraftig biodrivstoff, og vi ønsker å få på plass produksjon av bærekraftig biodrivstoff også her i Norge. Vi vil stimulere til en bærekraftig industriell verdikjede for biodrivstoff basert på norsk skog, men også biodrivstoff basert på alger kan ha en stor framtid i Norge.

I Nord-Norge finnes det industribedrifter som ønsker, og som trenger, å få ned CO₂-utslippene sine, og alger trenger mye CO₂ for å vokse. Derfor vil det være en vinnvinn-situasjon hvis det legges til rette for produksjon av biodrivstoff basert på alger. Slik kan vi skape nye arbeidsplasser, samtidig som vi bidrar til å redusere klimagassutslippene.

I høst har vi sett hvor vanskelig det har vært for Venstre og Kristelig Folkeparti å komme til enighet med Høyre og Fremskrittspartiet i klimapolitikken. Etter lange og vanskelige budsjettforhandlinger har Venstre og Kristelig Folkeparti endelig klart å forhandle seg fram til et klimabudsjett som er nesten like bra som Arbeiderpartiets alternative budsjett. Det er altså til tross for at regjeringen nok en gang trekker kortet og bruker mer penger enn noen gang.

Margunn Ebbesen (H) [17:42:53]: Jeg må få uttrykke stor glede over at budsjettforhandlingene endte så godt som de gjorde en sen lørdagskveld. Dette var viktig for Norge, og det var viktig for Nord-Norge. Næringslivet i nord går så det suser, og da trenger ikke næringslivet en skatteregning på minimum 10 mrd. kr, som de ville fått med Arbeiderpartiets budsjettforslag. Det vil ikke jeg kalle en aktiv næringspolitikk.

For meg er det også tydelig at vi trenger et sterkt Høyre

som kan tale hele Norges sak. Statsministeren har vært tydelig på at vi måtte ha et budsjett og et klimabudsjett som ivaretar hele landet, og hun ser at utfordringene vi har i landet, er ulike, om en kommer fra det sentrale Østlandet eller fra Distrikts-Norge.

Jeg registrerer at Arbeiderparti-politikere prøver å mane frem et bilde av budsjettkaos. Nei, jeg mener at alle som er opptatt av legitimiteten til dette hus, skal være glad for at vi har slike åpne politiske prosesser i Norge – heller det enn at det foregår i lukkede rom, og at velgerne ikke ser hvor skillelinjene i politikken går. Med det spriket i budsjettforslag fra det som i dag er opposisjonen på Stortinget, tror jeg også de forhandlingene ville ha blitt krevende.

Nå får vi et statsbudsjett som kan bidra til flere jobber, til bedre velferd og en trygg hverdag, og ikke minst et budsjett som bidrar til et viktig grønt skifte, som legger til rette for utvikling av ny lavutslippsteknologi og flere grønne jobber.

Det Norge trenger i tiden framover, er en politikk som legger til rette for flere private arbeidsplasser som bidrar til statsbudsjettet, og ikke flere som lever av statsbudsjettet. Som distriktspolitiker er jeg glad for at vi har en regjering som fører en distriktspolitikk som bidrar til at det kan skapes trygge arbeidsplasser i hele landet gjennom vekstfremmende skattelettelser, gjennom styrking av forskning og innovasjonstiltak, og som ikke minst har en betydelig satsing på infrastruktur. Spør man næringslivet i Distrikts-Norge hva de mener er viktigst, er svaret samferdsel. Neste års budsjett viderefører regjeringens historiske satsing på samferdsel.

Videre er bevilgningene til politi og påtalemyndighet økt med over 3 mrd. kr siden regjeringsskiftet, og denne styrkingen videreføres også i neste års statsbudsjett, med 300 ekstra mill. kr ut til politidistriktene. Sluttforhandlingene ga også nødvendige økninger til FIRST Scandinavia i Bodø. Det er jeg selvsagt veldig godt fornøyd med.

Jeg lar meg stadig forundre over Arbeiderpartiets uredelighet. I fjor ropte de opp om hvor forferdelig flypassasjeravgiften var – nå innfører de den selv. De raste mot kutt i feriepengene for dem som mottar dagpenger – nå aksepterer de kuttet. De roper ut om kutt i tre årsverk i Klara Klok i Bodø, men stemte selv nei nå sist fredag til ti nye stillinger til kriminalomsorgen i nord. Nei, Arbeiderpartiet fortsetter sin vinglepolitikk.

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) [17:46:03]: Ledigheten har gått kraftig ned i deler av landet, spesielt nordpå og i innlandet. Men i min del av Norge, nemlig Sørlandet, er det fortsatt mange, mange flere enn normalt som står uten jobb. Derfor har regjeringen flere ganger levert gode og nødvendige tiltakspakker. Disse pakkene er spesielt rettet mot de sektorer og regioner som er rammet hardest.

Også i årets budsjett styrker vi innsatsen for å hindre at folk faller ut av arbeidslivet, og for at de som allerede er på utsiden, skal komme inn igjen. Vi bevilger f.eks. 30 mill. kr til en ny og forsterket ungdomssatsing. Det er spesielt viktig å sørge for at ungdom ikke blir rammet av dårlige tider, da det kan gi langvarige effekter. Vi viderefører også et langt høyere antall tiltaksplasser. De 1 000 plassene vi innførte midlertidig i saldert budsjett for 2016, videreføres i 2017.

Tidligere i høst tok jeg med meg flere av mine kollegaer

her på Stortinget for å se på de sakene som jeg brenner for i fylket mitt, saker jeg ønsket å få med inn i budsjettforhandlingene, og som jeg følte at de måtte se nærmere på. Jeg vil gjerne trekke fram to av dem. Vi var i Grimstad og så på Sørlandslaben, eller MIL, som det heter, og som er under oppføring. Viktigheten av å få kjøpt det utstyret som trengs i rett tid til studieoppstart, kom klart fram. Videre var vi på skisenteret i Vegårshei. De jobber iherdig for å utvide senteret og er allerede et viktig senter for hele Sørlandet. Her kan man og skal man drive vinteridrett både sommer og vinter. Jeg berømmer også innbyggerne i Vegårshei for at de er så flinke til å drive dugnad i tillegg til midlene de får til senteret, og det gjør jo at de får mye mer ut av pengene. Det kommer nå penger i budsjettet til både MIL i Grimstad og skisenteret i Vegårshei, så det nytter å spille inn gode saker.

Andre saker som også har hatt min prioritet, er Sammen om Nøden og Stine Sofies Stiftelse. Også de kom med. Så får jeg heller tåle at sykkelsti i Birkenes ikke nådde opp denne gangen, men jeg håper at det kommer inn ved neste korsvei.

Det har vært mye snakk om ultimatum i dag, og hvor forkastelig det er. Ordet «ultimatum» og ordene ufravikelige krav synes for meg å bety det samme, og jeg synes å huske at Kristelig Folkeparti ville bruke sin makt som støt-teparti til å ha et ufravikelig krav på 1 pst. bistand. Så – til representanten Hareide – vi er vel ikke akkurat ukjent med begrepet ultimatum i budsjettsammenheng.

Bente Stein Mathisen (H) [17:48:34]: Statsbudsjettet for 2017 er et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Det er et budsjett som bidrar til en fremtidsrettet politikk med trygg styring av landet, og det er et budsjett som er med på å tette hullene i sikkerhetsnettet for grupper som i dag faller igjennom.

I regjeringsplattformen står det at regjeringen vil styrke de pårørendes situasjon ved bl.a. å reformere ordningen med pleiepenger for foreldre med syke og funksjonshemmede barn. I budsjettet for 2017 følges dette opp. Budsjettet har en innretning som vil gjøre hverdagen lettere for foreldre til alvorlig syke barn.

Under det rød-grønne styret ble ordningen med pleiepenger strammet inn. Det ble bl.a. gjort endringer i regelverket som medførte at foreldre til barn med varig sykdom mistet retten til pleiepenger. Det skapte usikkerhet og en uforutsigbar og vanskelig hverdag for familier med alvorlig syke barn. Det er krevende å være foreldre til alvorlig syke barn. Mange av disse familiene lever liv som de nesten ikke får til å gå opp, og en ny og forbedret pleiepengeordning vil gi dem en bedre hverdag. En økning i budsjettet til pleiepengeordningen, kombinert med et fleksibelt uttak, gjør at foreldre med store pleieoppgaver også kan kombinere pleiepenger med delvis arbeidsdeltakelse.

Jeg er glad for at regjeringen med dette budsjettet legger til rette for mer mamma- og pappapleie, at flere alvorlig syke barn kan bo hjemme og følges opp av sine nærmeste. Det er dessverre slik at mange alvorlig syke barn ikke blir inkludert i dagens pleiepengeordning. Blant annet gjelder det MS-syke barn, en sykdom som innebærer at barna må følges opp tett. De kan i lengre perioder ligge isolert i mørket hjemme, de orker ikke stimuli, de greier ikke å stå opp, ikke spise selv og er selvfølgelig hjemme fra skolen. Barna er i lange perioder avhengig av kontinu-

erlig pleie og tilsyn. Slik regelverket er i dag, blir ofte en av foreldrene sykmeldt, og noen må gå fra 100 pst. stilling til en lavere stillingsprosent, med dertil vanskeligere økonomi. Ved å utvide ordningen vil disse foreldrene få en bedre hverdag fordi pleiepengeordningen også vil inkludere dem.

I budsjettet for 2017 foreslås det at pleiepengeordningen økes med 140 mill. kr, med en helårseffekt på 560 mill. kr fra 2018. Det er en stor økning. Utvidelsen av målgruppen innebærer en nesten dobling av antall foreldre som vil få kompensasjon for midlertidig bortfall av arbeidsinntekt for å pleie sitt syke barn. Regjeringen leverer og holder det den lovet. Med dette budsjettet vil livet bli litt lettere og mer forutsigbart for familier i en vanskelig livssituasjon.

Olaug V. Bollestad (KrF) [17:51:37]: Budsjettforhandlingene har for mange, både i dette huset og utenfor, stort sett handlet om en berømt bilpakke. For Kristelig Folkeparti har det handlet om noe mer. Det har handlet om ungene våre. Budsjettforliket viser at vi har vært opp-tatt av å få på plass tiltak som hjelper det som er det mest dyrebare vi har, nemlig våre unger. Psykisk helse for barn og unge skal munne ut i noe mer enn en teoretisk strategi. Det skal munne ut i en forpliktende handlingsplan, og det er lagt inn penger til å få den på bordet.

Psykisk helse som eget tema i skolen: For å forebygge tidlig nok er det kommet 20 mill. kr på plass igjen.

Vold mot barn: De ungene som blir utsatt for overgrep og vold, skal bli sett og møtt med god kompetanse og le-geundersøkelser, og ikke minst skal de oppleve at de blir tatt på alvor.

1.–4. klasse trenger flere lærere enn man kanskje trenger ellers i skoleløpet.

Mobbepbud: Mobbing kan ødelegge et helt liv.

Det settes av penger til barnas transportplan, hvor vi ser at ungene har en betydning for hvordan vi tenker trafikale forhold.

I dette arbeidet står sentrale stillinger i kommunene inne. Å øremerke 250 mill. kr til helsestasjonsarbeid og skolehelsetjeneste gjør vi ikke for moro skyld. Vi gjør det fordi vi faktisk tror at det er den store kontaktflaten som møter veldig mange unger som er utsatt for overgrep, vold, eller som sliter psykisk eller fysisk. Derfor har det vært viktig for Kristelig Folkeparti å være sikker på at disse stillingene kommer på plass – ikke for øremerkingens del, men for ungenes del. Unger som blir utsatt for vold, trenger en åpen dør. Unger som sliter psykisk, trenger en åpen dør til noen voksne. Da må vi ta innover oss at skal vi nå det målet, må vi sikre at pengene kommer og brukes til det som det skal.

Derfor er Kristelig Folkeparti veldig stolt over at vi har forhandlet fram at vi vil satse på dette, fordi det kan forebygge vold mot barn, det kan forebygge psykiske problemer hos barn og unge, og det gir god, forebyggende folkehelse til barn og unge, helt fra helsestasjon til skole.

Kjell-Idar Juvik (A) [17:54:48]: Så fikk landet endelig et budsjett til slutt, etter uker med kaos. Men fortsatt er det et budsjett som gir store skatteuttak til dem som har mest fra før. Mens de fleste i Norge har fått rundt en femmer i skatteuttak per dag, sparer de rikeste flere hundre tusen årlig på regjeringens politikk.

Kristelig Folkeparti og Venstre har bedret budsjettet på noen områder, og man kan vel si at det har blitt litt mindre dårlig. Det er fortsatt for svakt på tiltak for å møte den økende ledigheten, og det er fortsatt et stramt budsjett for kommunesektoren.

Flere av inndekningsforslagene slår uheldig ut. Ett av dem har vi hørt mye om i dag: kuttet i sykehusene. Nesten 500 mill. kr – det er i hvert fall langt unna det som noen gikk til valg på, ikke minst hva Høyre sa i valgkampen. Dette vil selvfølgelig gå ut over dem som jobber der, og det vil selvfølgelig også gå ut over tilbudet til oss innbyggere.

Arbeiderpartiet har hvert år siden den blå-blå regjeringen tiltrådte, prioritert mer penger til kommunene. Ja, i budsjettet for 2017 har vi faktisk hele 3 mrd. kr. mer. Det ville satt kommunene bedre i stand til å tilby flere barnehageplasser, satse mer på tidlig innsats i skolen og styrke kvaliteten i eldreomsorgen. Vårt budsjett ville ha gitt kommunene i Nordland ca. 100 mill. kr mer til disse tilbudene, og det ville også gitt fylkeskommunen ca. 100 mill. kr. I tillegg ville fylkeskommunen fått ca. 80 mill. kr mer i DAMidler og regionale utviklingsmidler.

Det kuttet også i tilskuddspostene som går til ressurskrevende brukere i kommunen, og alle som har drevet med kommunepolitikk, vet hvor viktig den potten er. Dette vil ramme mange kommuner hardt. Man finner heller ikke midler til å reversere kuttene når det gjelder ungdomsskolelærere.

Sysselsettingsveksten i kommunene er nå rekordlav. I perioden 2006–2013 økte sysselsettingen i kommunesektoren med i snitt 8 500 årlig. Etter at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen tok over, har dette sunket til 3 000 årlig. Med denne regjeringen har det blitt ansatt færre lærere, sykepleiere og barnehagelærere. Hadde det bare vært slik at vi så en vekst i privat sektor – men den ser vi ikke.

Jeg minner også om at de nye kostnadsnøkklene fortsatt er sånn at Nordland fylkeskommune vil tape 285 mill. kr i 2020 hvis ikke noe blir gjort. Neste år er summen 100 mill. kr.

Jeg minner også om at eiendomsskatten i kraftkommunene vil ramme med 400 mill. kr i kutt neste år hvis man ikke går inn og endrer på beregningen der. Det ligger et verbalforslag inne, men jeg er veldig spent på hvordan det slår ut.

Helt til slutt: Det er bra man fokuserer på klima, men distriktsprofilen er ikke bra. Man svekker pendlerfradraget, man svekker kilometergodtgjørelsen, og man svekker fordelene med hybridbilene.

Geir Pollestad (Sp) [17:57:59]: Eg vil gjerne knyta nokre kommentarar til enkelte punkt på næringsfeltet. For å starta med landbruk: Det er all grunn til å vera fornøgd med at planen frå regjeringa om å opna for fleire aksjeselskap har vorte stoppa. Det er òg bra å registrera at finansministeren sin plan om å skattleggja unge bønder i distrikta som investerer, hardare, har vorte stoppa. Det er bra.

Så ligg det i avtala nokre forslag som det etter mitt syn er vanskeleg heilt å sjå meininga med. Det første er forbod mot nydyrking av myr. Det er eit ganske dramatisk forslag som berre kjem på bordet utan noka utgreiing.

Det som derimot skal greiast ut, og som eg ser grunn til å átvara mot, er forslaget om CO₂-avgift i ikkje-kvotepliktig sektor. For landbruket vil det i realiteten vera å starta

ein prosess med å innføra avgift på biff. Det trur eg vil ha store konsekvensar for landbruket, og det vil leggja til rette for at det vert meir gunstig å importera mat til Noreg enn å dyrka han sjølv. Utgangspunktet må vera at auka norsk matproduksjon er eit gode for miljøet.

På fiskerifeltet registrerer eg at det ligg føre ein plan frå fiskeriministeren om å innføra ei ganske kraftig byråkratisering for sjømatbedriftene. Dette er ei oppgåve som Fiskeridirektoratet følgjer opp, og som gjer at ein skal ha ei mengde journalføringar som bidreg til at det vert vanskelegare å driva sjømatbedrift i Noreg, og auka byråkrati – unødvendig byråkrati.

På skogfeltet er det òg nokre positive ting som ligg inne, bl.a. når det gjeld krav om biodrivstoff. Det er bra. Men det som manglar i dette budsjettet, er det som trengst for å laga ei heilskapleg næringskjede for skog, nemleg tilgang på kapital. Ein ting er at me skal ha meir biodrivstoff på tanken. Senterpartiet ønskjer at me skal ha norsk biodrivstoff, frå den norske skogen, på tanken – ikkje importert biodrivstoff. Då trengst det kraftigare lut enn det som ligg i avtala.

Til slutt er det eit uavklart punkt kva som ligg i budsjettavtala når det gjeld Investinor. Er det eit tema som framleis er ope, eller er det lukka i budsjettforhandlingane? Eg meiner det er viktig at ein ikkje trekkjer tilbake dei 1,25 mrd. kr som regjeringa har føreslått, og håpar at det kan finnast ei løysing i den vidare budsjettbehandlinga.

Ove Bernt Trellevik (H) [18:01:18]: Mens Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre er einige om eit godt statsbudsjett for 2017, held Arbeidarpartiet fram med sin kritikk av både budsjettet og budsjettprosessen.

Uansett kritikk: Budsjettet som regjeringa og samarbeidspartia no er einige om, vil sikra fleire jobbar, betra velferda vår og sikra betydelege kutt i klimagassutsleppa. Det vil gjera oss mykje betre i stand til å innfri klimamåla i 2030 og styrkja norsk konkurransekraft.

Arbeidarpartiet kritiserer også oljepengebruken, men forskjellen er eigentleg minimal – ca. 2 pst. Og tek eg ikkje heilt feil, er det 1,77 pst. lågare oljepengebruk i Arbeidarpartiets budsjett kontra regjeringa sitt budsjett. Men det merkast godt i Arbeidarpartiets budsjett. Her er det langt mellom det dei lova på landsmøtet, i valkampen og i ulike medieutspel, og det dei faktisk leverer i sitt alternative budsjett. Her demonstrerer Arbeidarpartiet at det ikkje er samanheng mellom retorikk og politikk.

Dei kritiserer oss for 20 mrd. kr i skattelette, men beheldt ti av dei milliardane i eige budsjett. Dei rasa over flypassasjeravgifta, men innfører flypassasjeravgifta sjølv. Dei kritiserte kutt i feriepengar for dei som mottek dagpenge, men budsjetterer likevel med det sjølv. Mens regjeringa heile tida har satsa på omstilling gjennom investeringar i samferdsel og infrastruktur, kuttar Arbeidarpartiet i Nye Vegar og Bane NOR SF. Rentekompensasjonsordninga for fylka reduserer dei også.

Arbeidarpartiet har med sitt alternative budsjett vist at dei har meir retorikk enn faktisk politikk når dei i sum manglar inndekning på mellom 25 mrd. kr og 33 mrd. kr for å innfri løfta sine.

Det siste norsk næringsliv no treng, er å verta bremsa opp av Arbeidarpartiet sine skatte- og avgiftsaukingar, som ikkje bidreg til å redusera klimagassutsleppa eller til

å styrkja norsk konkurransekraft, men som heller fører til at kostnadene aukar i ei tid då mange framleis må kutta utgifter.

På Vestlandet vil Arbeidarpartiets politikk forlengja ei vanskeleg omstilling framfor å koma i gang med ny vekst og verdiskaping som kan sikra og skapa nye lønsame og gode arbeidsplassar.

Høgre starta omstillinga av Noreg då dei kom i regjering. Dei store pengane har gått til investering i kunnskap, samferdsel, innovasjon og vekstfremjande skattelette. Arbeidsløysa er på veg ned i mange fylke, mens produktiviteten er på veg opp. Det vert skapt rekordmange gründerbedrifter, og konkurransekrafta er styrkt.

Det er likevel slik at framleis slit mange grunna oppseingar og permitteringar. Då er det viktig at me held ein stø kurs for å sikra nødvendig omstilling, vekst og verdiskaping. Difor er årets budsjett særdeles viktig og eit godt budsjett for framtida. Det handlar om arbeid, aktivitet og omstilling. Vi treng i det heile ein ny giv – ikkje ei forlengd omstilling.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:04:52]: Det er på hengende håret at vi i dag har et budsjett å debattere. Det kom på den aller ytterste overtid. Det mest i øyenfallende med dette budsjettet er at det ikke tar inn over seg at vi fremdeles har stor arbeidsledighet i mange deler av landet – noe som medfører enda mer usikkerhet for veldig mange mennesker.

Helse og uhelse er uløselig knyttet opp mot sosiale og økonomiske forhold. Arbeid til alle er faktisk den mest grunnleggende faktoren for god folkehelse. Dessverre har dette budsjettet svært få tiltak rettet inn mot arbeidsledighet. Selv om de to samarbeidspartiene har klart å bevege budsjettet i riktig retning på noen viktige områder, er det ikke mye å finne her. Mitt hjemfylke, Troms, er ikke av de fylkene som er mest rammet, men også hos oss sliter vi med ungdomsledighet. Derfor vil Arbeiderpartiets forslag om i større grad å ta i bruk lønnstilskudd og etablere flere tiltaksplasser utgjøre en viktig satsing for de ungdommene som står utenfor arbeidsmarkedet i Troms.

Noe av det første vi så da helsebudsjettet ble lagt fram, var at regjeringa virkelig gir opp sine løfter overfor sykehussektoren. Jeg forstår godt at helsepolitisk talsperson for Høyre, Tone Wilhelmsen Trøen, har et presserende behov for å fortelle eventyr om regjeringas sykehussatsing. Det er store, uløste oppgaver for sykehusene over hele landet, og regjeringas opprinnelige budsjett for 2017 ville ha ført til at sykehusene ville kommet nesten 3 mrd. kr dårligere ut i denne stortingsperioden sammenliknet med det regjeringspartiene lovt før valget. I forliket har regjeringa faktisk ytterligere svekket sykehusbudsjettene med nesten 0,5 mrd. kr gjennom effektiviseringskrav som ikke kompenseres.

Arbeiderpartiet har satt av 12 mrd. kr ekstra til styrking av sykehusene i denne stortingsperioden. Det lovt vi før valget, og det har vi holdt. For min region, Helse Nord, ville vårt budsjett gitt rundt 185 mill. kr mer enn det budsjettforliket legger opp til. Det ville gitt sykehusene i nord ekstra ressurser til satsing på IKT, bedre utstyr og raskere behandling, f.eks. gjennom kvelds åpne poliklinikker. Nå blir det sannsynligvis kutt, også i pasientbehandlingen.

Det er i kommunene den viktigste velferden skapes for befolkningen. Arbeiderpartiet bevilger vel 3 mrd. kr mer

til kommunesektoren enn det regjeringa gjør for 2017. Det betyr at kommunene i Troms vil bli styrket med nesten 70 mill. kr mer enn med regjeringas opplegg. Troms fylkeskommune ville alene med vårt budsjett fått ca. 48 mill. kr mer til å skape vekst og velferd for enn det forliket har gitt folk i mitt hjemfylke. Disse tallene viser med all tydelighet at landet trenger en ny kurs, og at valget til neste år blir avgjørende for at det skal kunne skje.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [18:08:10]: Kristelig Folkeparti, som et sentrumparti, er tilfreds med å ha bidratt til budsjett for neste år. Vårt bidrag har vært å dra budsjettet til fordel for distrikter, mot sentralisering, for landbruk og primærnæringer, for barn og familier og for et bedre klima.

Distriktspolitikk er mer enn enkeltposter i budsjettet. Kristelig Folkeparti ønsker å bidra til at handlingsrom, økonomiske rammer og økonomi i større grad disponeres og prioriteres regionalt av dem som står nær, eller har skoen på. Vi imøteser derfor regionreformen med forventning. Nye og slagkraftige regioner kan gi spennende samfunnsutvikling basert på regionale fortrinn. Regionreformen kan være det viktigste distriktpolitiske tiltaket som er gjort på mange tiår. Flere distriktpolitiske virkemidler må legges inn under regionalt folkevalgt politisk styring for framtiden. Kristelig Folkeparti er i dag glad for at 200 mill. kr legges tilbake til regionale utviklingsmidler.

Kommunene leverer velferdstjenester i folks hverdag. En forutsigbar og god kommuneøkonomi er noe av det viktigste Stortinget gjør for enkeltpersoner, familier og bedrifter. Overføringene til kommunene i dette budsjettet er nøkternt positive. Kristelig Folkeparti mener at kommuneøkonomien for 2017 er nøkternt optimistisk, men vi kan ikke fra denne salen gi uttrykk for at den er romslig. Da lar vi kommunepolitikerne i stikken. Sannheten er at budsjettet er nøkternt. Kristelig Folkeparti vil være med og lage et ansvarlig budsjett, vi kan stå for dette i dagens situasjon.

For Kristelig Folkeparti er en av hovedprioriteringene i høstens budsjettarbeid distrikter og primærnæringer – i bygder og på tettsteder, ved kyst og i innland. Der foregår det stor verdiskaping og nyskaping. Nå foreligger gjennomslag for viktige saker innen landbruk, skogsveier og tømmerkaier, tapskompensasjon, regionale utviklingsmidler, bredbånd og skredsikring. Kristelig Folkeparti har også vært aktiv i å snu forslagene om å skattelege bygdeutviklingsmidler og å åpne for jordbruksfradrag for aksjeselskap. I tillegg har vi fått gjennomslag for en egen bioøkonomiordning i lag med de andre partiene.

To poster har vært særlig gledelig for egen del, og jeg tillater meg å nevne det. Vi har fått på plass 20 mill. kr for å styrke barnefaglig kompetanse når det gjelder bosetting i asylkjeden. Fokus på barn og barns beste må aldri slippe taket blant oss. Det er en målestokk på vårt menneskesyn.

Det andre som jeg gleder meg stort over, er bevilgningen til Kongsgårdprosjektet ved Rogalands tusenårssted på kongsetet Avaldsnes i Karmøy. Der kan nå oppsiktsvekkende historiske funn avdekkes og dokumenteres, med betydning for forskning, historie og reiseliv.

Magne Rommetveit (A) [18:11:24]: Arbeidsløysa i Hordaland aukar mest i heile landet. Ferske tal frå Nav viser oss at i november var arbeidsløysa i Hordaland på 3,4 pst. Det betyr at auken dei siste 12 månadene er på

13,4 pst., eller 1 111 personar.

Talet på unge ledige er det høgaste på ti år, men det som kanskje er mest urovekkjande for sysselsetjinga i mitt heimfylke, er at auken i arbeidsløysa no breier seg til stadig fleire bransjar, og ikkje minst det faktum at talet på langtidsledige har auka med heile 34 pst. desse siste 12 månadene. I november 2016 er det registrert 4 328 langtids arbeidssøkjjarar i Hordaland.

Under denne regjeringa vert det knapt skapt nye arbeidsplassar i privat sektor, og berre i min vesle heimeregion, Sunnhordland, melder Nav at dei oljeretta bedriftene no har nedbemanna med ca. 400 stillingar.

Me har ein statsminister som kjem frå Hordaland, og me har ein næringsminister som kjem frå Hordaland. Det skal visst vera bra å ha regjeringsmedlemmer som kjem frå heimfylket, men for dei som er utan arbeid, og for dei som står i fare for å verta arbeidslause, er det ikkje mykje som tyder på at denne regjeringa er god for Hordaland.

Arbeidarpartiet har i sitt alternative budsjett teke på alvor den situasjonen som Sør- og Vestlandet no opplever, ved at me har sett av 1 mrd. kr ekstra til målretta tiltak for at fleire skal vera i arbeid.

Med vårt opplegg vil kommunane i Hordaland få 195 mill. kr meir enn med opplegget til regjeringa, og Hordaland fylkeskommune får 91 mill. kr meir. I tillegg foreslår me ei ekstraløyving på 240 mill. kr til fylkesvegar på Sør- og Vestlandet, 150 mill. kr ekstra til fangst og lagring av karbon, 100 mill. kr til eit ferjeutskiftingsprogram som vil kunna gje aktivitet hos norske leverandørar, og ved å dekkja meirkostnader ved utfasing av fossilferjer til fordel for nye batteriferjer vil dette også vera eit viktig bidrag til å minska utslippet av klimagassar.

Vårt forslag om 150 ekstra studieplassar til den nye høgskulen i vest og 100 studieplassar til Universitet i Bergen vil også hjelpa på når det gjeld å gje unge ein aktiv kvardag. Vårt forslag vil gje 271 mill. kr meir til Helse Vest enn det budsjettforliket gjev. Og med vårt budsjettopplegg vil Bybanen i Bergen få dei nødvendige 50 mill. kr ekstra, som inneber at ein ikkje treng å belasta bilistane unødig for å få dette viktige kollektivtilbodet realisert.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [18:14:29]: Kristelig Folkeparti satsar på de innovative, kreative bøndene som vil satse. Da er ikke resepten å fjerne skattefradraget på bygdeutviklingsmidlene, fordi det vil føre til færre investeringer og færre nybygg, særlig hos yngre bønder. Da er ikke resepten å åpne opp for at AS-er kan få jordbruksfradrag – i en finansinnstilling uten noen prinsipiell tilnærming til dette.

OECD vurderer verdiskapingspotensialet knyttet til bioøkonomien som stort. Her har Norge enorme muligheter. Vi har ressursene. Vi har kunnskapen. Vi har mulighet til kunnskapsutvikling, slik at vi kan bruke ressursene vi har, enda bedre.

Kristelig Folkeparti har fått på plass en bioøkonomistrategi. Vi har fått på plass en bioøkonomisatsing også i dette budsjettet, som også inneholder trebasert innovasjonsprogram for skog.

Våre sorte karboner, som norsk økonomi og norsk velferd har vært bygget på de siste 50 årene, vil i løpet av de neste årene fases ut. Bønder rundt omkring i vårt langstrakte land står klare til å ta del i klimadugnaden. Derfor

er klimarådgivning på gårdene i regi av Bondelaget viktig. Også forskning på og utvikling av føret til drøvtyggerne våre er viktig, slik at de også kan bli med på den store klimadugnaden.

Det er enighet mellom de fire partiene om at det skal innføres en flat CO₂-avgift fra 2018, med foreløpig unntak for fiskerisektoren og landbrukssektoren. En flat CO₂-avgift skal ikke ramme fiskeri, bærekraftig oppdrett, landbruk eller skogdrift på en u hensiktsmessig måte. Derfor skal det settes ned et partssammensatt utvalg, som skal se på mulighetene til gradvis å innføre en CO₂-avgift, men der de overordnede målsettingene ligger fast, at vi skal være en verdensledende sjømatnasjon, at vi skal øke norsk matproduksjon, og at skogen vår skal være både en CO₂-venn og viktig for verdiskapingen.

Å vite hvilke verdier vi har i landet vårt, er viktig, men også hvilke vi har under havflaten. Derfor er økning i budsjettammen til bestandsforskning viktig, likeså økningen til bekjempelse av lakselus.

Jeg er veldig glad for at vi i dag skal vedta at det skal etableres et CO₂-fond med miljøavtaler med næringslivet – et viktig tiltak, et målrettet tiltak, et tiltak med frister både for regjeringen og for næringslivet.

Norges underskrift i Paris forplikter oss alle. Den forplikter denne sal, den forplikter næringslivet, den forplikter oss som enkeltpersoner.

Gunvor Eldegard (A) [18:17:45]: Arbeid, kunnskap, helse og ein klimapolitikk som faktisk reduserer klimagassutsleppa – sjølv etter forliket som vert vedteke her i dag, ville klimagasskutta ha vorte større med Arbeidarpartiets alternative budsjett.

Me veit at arbeid er det viktigaste for å leva sjølvstendige liv, det viktigaste for å minska forskjellane og det viktigaste for ei god integrering. Difor må me satsa på fleire arbeidsplassar. Under regjeringstida vår vart det skapt 360 000 nye arbeidsplassar, der to av tre kom i privat sektor. Under denne regjeringa er det så langt skapt 32 000 arbeidsplassar, og to av tre er i offentlig sektor. Arbeidsløysa er rekordhøg, og eg forventar faktisk at det hadde kome fleire tiltak for nye arbeidsplassar i budsjettet.

I Arbeidarpartiets alternativ ser me arbeid og klima under eitt. Me vil leggja til rette for at det kan skapast nye arbeidsplassar i bedrifter som både lagar klimavenlege løysingar, og som skapar konkurransedyktige bedrifter og arbeidsplassar. Eg berre nemner 100 mill. kr meir til elferje, 1 mrd. kr meir til miljøteknologiordningar over fire år og satsing på karbonfangst og -lagring. Tre prosjekt prioriterer me, Norcem, Yara og Klemetsrud. For viss me skal nå klimamåla, må me òg finna løysingar som handterer CO₂-problematikken, når det framleis rundt omkring, m.a. i Kina, vert sett i gang nye kolkraftverk nesten kvar einaste veke. Difor må me satsa på forskning, utvikling og ny teknologi. Me ønskjer å tilføra midlar til desse prosjekta framover. Då kan me løysa klimautfordringane, då lagar me nye arbeidsplassar.

Så må me ha ein grøn skipsfart. Me har som mål at alle større hamneanløp skal ha landstraum innan 2030. Her er teknologien på plass, det er rett og slett berre å ta han i bruk. Me skal også etablere eit CO₂-fond for næringstransporten, slik at han også har moglegheita til å verta meir miljøvenleg. Der er me einige, men me ønskjer å starta det allereie frå 2017 og å koma i gang med meir. Me vil ha

meir gods over på tog og skip. Då må me byggja tog. Me må fortsetja med intercityutbygginga, og me må òg sørgja for grenseoverskridande jernbaneprojekt.

På eitt område er me einige – og det er eg òg veldig glad for – at me legg inn nok pengar til å fortsetja arbeidet på Follo-bana. Då vil det ta 11 minutt frå Ski til Oslo. Då vert toget det beste alternativet – både for folk og for klimaet.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [18:20:59]: Utfordringen i landet nå er først og fremst å skape nye arbeidsplasser og vekst. Oljeprisfallet har skapt store utfordringer på Sør- og Vestlandet. Dette budsjettet legger til rette for vekstevne, omstilling og trygging av velferden.

Trygg og rask behandling på sykehus er en viktig del av vår velferd. I budsjettet for 2017 er det lagt opp til en ytterligere vekst i pasientbehandlingen, og sykehusenes økonomi er styrket med nær 1,5 mrd. kr. Regjeringen har selv etter fratrukket av det nye effektiviseringskravet finansiert en høyere vekst enn hva den demografiske utviklingen i 2017 tilsier – altså en vekst.

Lysset gikk først opp for Arbeiderpartiet når det gjaldt finansiering av sykehusene, etter at de gikk ut av regjeringskontorene. Jeg minner om at det var på deres vakt at private forsikringer skjøt i været, det var på deres vakt at sykehusene fikk en bevilgning som denne regjeringen måtte øke år etter år for å få sykehuskøene ned. Denne regjeringen har i alle sine fire forslag til statsbudsjett lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandling enn det den rød-grønne regjeringen fikk vedtatt etter sine åtte. Så er det slik at effektivisering og bedre logistikk i sykehus ikke er noe som står i motsetning til et bedre pasienttilbud. Nei, det er en forutsetning for det – ikke minst framover.

Dette handler ikke om at de ansatte skal løpe raskere, eller at man organiserer arbeidet dårligere. Tvert om: Man skal finne smarte og nye løsninger, og det er det mange eksempler på, på både avdelings- og foretaksnivå.

Et strålende eksempel er at regjeringen har innført pakkeforløp for kreftpasienter. Det reduserer ventetid og skaper mer forutsigbarhet, med en smartere måte å jobbe på. Det viser noe av det potensialet som ligger i å organisere seg annerledes.

Med Høyre i regjering har sykehuskøene blitt redusert med 80 000 personer, ventetiden er redusert med tolv dager, og hele 34 000 pasienter er nå i et pakkeforløp for kreftbehandling.

Denne regjeringen har også funnet rom for å modernisere bygg og ikke minst sette av midler til nye sykehus. Det gjelder Stavanger, det gjelder Helse Førde, det gjelder Sørlandet, og det gjelder Bergen. Det er valgt ny tomt for nytt sykehus i Drammen. Der skal man planlegge i samme tempo som man har sagt. Det er også satt av en tiltakspakke på 100 mill. kr rettet inn mot Sørlandet og Vestlandet, til rehabilitering av sykehus.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [18:24:17]: Mens resten av de øvrige land i Europa opplever politiske omveltninger vi ikke har sett i moderne tider, sitter vi her i salen og debatterer et budsjett som gir mer til alle. Kutt og uansvarlighet, hevder opposisjonen. Nøyaktig tilpasset situasjonen vi står overfor, hevder posisjonen. For tre år siden ble nøyaktig de samme argumentene fremført, da med motsatt fortegn.

Jeg tror jeg bør minne Stortinget om at også Norge er

berørt, og i enda større grad vil bli berørt av utviklingen i Europa. Nasjonalstatene står overfor eksistensielle spørsmål, men vårt fokus er hvordan vi skal redde verden fra klimatisk undergang – i 2100. Da er vi alle døde, og våre tipoldebarn vil være i sine ungdomsår. For å redde jordkloden gjør vi det vi kan for å redusere fremtidige inntekter og øke fremtidige utgifter. Jeg har vanskelig for å tro at de som bruker de sterkeste ord mot sine politiske konkurrenter i klimaspørsmål, samtidig kan være de mest barmhjertige overfor jordens klima. En slik schizofren holdning finner jeg lite troverdig.

Men debatten i dag startet bra. De første innleggene var preget av det politikkens skal dreie seg om, nemlig hvordan vi kan legge til rette for arbeidsplasser, infrastruktur og trygg velferd.

Dagens Næringsliv bruker i dag tre sider, inkludert førstesiden, på å la Venstre kritisere seg selv. Representantene Rotevatn og Breivik mener at de selv bruker for mye penger. De mener det ikke er bærekraftig, og Rotevatn er bekymret for sin egen pensjon. Nå er det ikke stortingsrepresentantenes pensjoner som bekymrer mine velgere mest, men jeg skal la det ligge. Representantene Rotevatn og Breivik sier at pengebruken er for høy og ikke spesielt klok. Venstre har i to–tre uker hatt muligheten til å kreve store ansvarlige kutt i budsjettforhandlingene, men prioriterte alt annet. Da er det underlig å bruke flere sider i DN på å gå i strupen på seg selv.

Arbeiderpartiets leder ga tidligere i dag en god beskrivelse av utfordringene i Europa, men han har ingen svar, bortsett fra å skyld på alle andre. Og for sikkerhets skyld: Fremskrittspartiet ligger ikke til høyre for Høyre. Fremskrittspartiet er et folkeparti som adresserer utfordringer som berører folk flest. Vi er villig til å finne nye politiske løsninger dersom det er nødvendig – det som eliten definerer som populisme.

Det er imidlertid svært uklart hvor Arbeiderpartiet befinner seg. Gahr Støre kritiserer sine sosialdemokratiske kolleger i Europa som ikke leverer det de lover. Derfor øker misnøyen. Gahr Støre har rett i dette. Utfordringen er imidlertid at Gahr Støre ønsker å bruke nøyaktig den samme oppskriften som har ledet til utfordringene i Europa. Støre ønsker mer overnasjonalt samarbeid i Europa. Han ønsket 10 000 ekstra flyktninger fra Syria velkommen til Norge, og han er fullt ut overbevist om at menneskeskapte klimaendringer er vår tids største utfordring.

Med dette som bakteppe er det ingen grunn til å tro at sosialdemokratene i Norge vil levere noe bedre enn kollegene sine i Europa. Deres tid er ute, også i Norge.

Sylvi Graham (H) [18:27:33]: Nå har vi nettopp sittet her og hørt at flere av Arbeiderpartiets representanter har holdt sine innlegg, og på rekke og rad hilst hjem til sine kommuner om hva de nå ville få med Arbeiderpartiets budsjett. Men én ting virker de å ha glemt, og det er at Arbeiderpartiets alternative budsjett ville gitt bedriftene i de samme kommunene en dugelig skatteøkning. Det synes jeg det var pussig at de glemte.

Men landets statsbudsjett er også de midlene nasjonen vil bruke utenfor landets grenser. Denne regjeringen har bevilget 1 pst. av BNI, eller mer, til bistand i hele regjeringssperioden. Høyre ønsker fortsatt et høyt bistandsnivå. Vi satser særlig på fem områder: utdanning, helse, humanitær bistand, næringsutvikling og jobbskaping – og klima,

miljø og ren energi.

Etter forliket på lørdag har et godt bistandsbudsjett blitt bedre. Norges bistand er i verdenstoppen, både i prosentandel av BNI og per capita. Vi har nå innfridd ambisjonene fra Sundvolden om en dobling av bistanden til utdanning.

Norge tar en global lederrolle for å fremme utdanning for utvikling. 263 millioner barn og ungdom går ikke på skole, og over 25 pst. av ungdommene i verden er arbeidsløse. Utdanning er nøkkelen til vekst og velferd. Vi satser særlig på jenter og barn i krise og konflikt.

Det er et paradoks at globale bidrag til utdanning har sunket. Under den forrige regjeringen ble satsingen nær halvert, fra 13,3 pst. av bistandsbudsjettet i 2005 til 7,2 pst. i 2013. Regjeringen vår dobler utdanningsbistanden i denne stortingsperioden, og samtidig øker vi satsingen på global helse.

Regionbevilgningen til f.eks. Afrika økes etter forliket med 225 mill. kr, til Nepal og Haiti med til sammen 40 mill. kr, og sivilsamfunnsinnsatsen i bistanden er økt med 120 mill. kr – denne bevilgningen går til flere hundre organisasjoner i utviklingsland, og disse organisasjonene jobber med menneskerettigheter, likestilling, matsikkerhet, utdanning og klimatilpasning. De er med på å bygge opp demokratiske strukturer og kjemper mot fattigdommen.

Marianne Marthinsen ga i begynnelsen av dagens møte honnør til Kristelig Folkeparti for å ha fått gjennomslag i saker som er viktige også for Arbeiderpartiet. Ja, mulig det, men Arbeiderpartiet har kuttet i kontantstøtten med 735 mill. kr, og Arbeiderpartiet har kuttet i bistanden til Afrika med 150 mill. kr. Begge disse postene har Kristelig Folkeparti fått betydelig styrket i sine forhandlinger med regjeringen. Et godt budsjett ble bedre, også for Kristelig Folkeparti og Venstre, men viktigst: for verdens fattige.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Torhild Aarbergstøten (H) [18:30:37]: Stortinget skal i kveld vedta et budsjett som forsterker klimaforliket, gjennomfører et grønt skattesifte, legger til rette for utvikling av ny lavutslippsteknologi og flere grønne jobber. Budsjettet tar det grønne skiftet på høyeste alvor – det legges til rette for betydelige utslippskutt samtidig med at det skapes flere trygge arbeidsplasser som betaler skatt for å sikre framtidens velferd.

Når en har lyttet til debatten her i salen og det politiske ordskiftet ellers, kan en få inntrykk av at reduserte klimagassutslipp er proporsjonalt med hvor mye penger som blir brukt, og hvor vondt det må gjøre for den enkelte. Budsjettforslaget som regjeringen sammen med samarbeidspartiene nå står bak, viser derimot at de beste løsningene finner vi ved å legge til rette for at folk og næringsliv finner det både bedre og mer lønnsomt å velge miljøvennlig. Undersøkelser viser at bedrifter som er mest opptatt av miljøet, er også de mest lønnsomme. Selv om vi politikere liker å tro at all makt ligger i denne sal, må vi nok erkjenne at forbrukermakten ikke må undervurderes.

Skal vi lykkes med å redusere klimagassutslippene, må vi arbeide langsiktig. Utvikling av ny teknologi danner grunnmuren, og Norge, med sine kunnskapsmiljøer ved NTNU og SINTEF, er blant de fremste miljøer hva gjelder klimateknologi. Denne regjeringen har satset stort på

forskning og utvikling, og det blir videreført i budsjettet for 2017. Jeg nevner spesielt satsingen på CO₂-fangst og -lagring, som vil være en av de viktigste nøklene for å komme i mål med forpliktelser i Paris-avtalen. I budsjettavtalen har Enova og miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge fått en betydelig styrking. Disse virkemidlene er svært viktige for å bidra til at bedriftene tar ny teknologi i bruk og gjør denne konkurransedyktig. Det er på den måten vi tar Norge videre i en grønnere retning.

Budsjettavtalen viderefører også den borgerlige satsingen på samferdsel: bedre og tryggere veier og jernbane, storstilt satsing på kollektivtrafikk, grønnere skipsfart og en avgiftsomlegging som stimulerer til en bilpark bestående av null- og lavutslippskjøretøy. Disse tiltakene reduserer ikke bare utslipp, men øker også konkurransekraften til det norske næringslivet. En styrking av bymiljøavtalen med 41 mill. kr vil gi et stort løft for å få flere over fra bil til kollektiv i Trondheims-regionen, bl.a.

Budsjettet som Stortinget med et flertall fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti vil vedta i kveld, er et budsjett for flere jobber i hele landet, bedre velferd og betydelige utslippskutt – som vil føre Norge enda et steg videre i en grønnere og mer bærekraftig retning, ledet an med gulrøtter for folk og næringsliv.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [18:33:40]: I slike debatter går det ofte en rød tråd gjennom innleggene, enten det er skattelette til de rikeste, at vi gjør mer for å bekjempe ledighet, eller at vi kutter mer i klimagassutslipp. Det går én rød tråd gjennom mange av Kristelig Folkepartis innlegg: bedre tiltak for å bekjempe vold og overgrep mot barn. Det er jeg stolt av. Trygg oppvekst har vært et kjerneord for Kristelig Folkeparti i mange år. Men skal en sikre trygg oppvekst, er noe av det viktigste en kan gjøre, å forebygge og bekjempe vold og overgrep mot barn.

Vi vet at mørketallene er store. Omfangsundersøkelser viser at ca. 6 pst. har blitt utsatt for grov fysisk vold av foreldrene sine. I et enkelt klasserom vil det si i snitt en–to elever. Barn som lever i terror, opplever at stedet som skulle være det tryggeste, er blitt det farligste. Deres eneste håp er at læreren eller noen rundt dem klarer å se og oppdage det og sier ifra.

Det å styrke rettssikkerheten for de mest sårbare ungene har vært en gjennomgangsmelodi for Kristelig Folkeparti denne stortingsperioden, og vi har prøvd å bruke den vippeposisjonen vi har, til å få større gjennomslag. Vi har fått viktige gjennomslag i budsjettene. Vi har også fått et enstemmig storting med på at vi trenger en forpliktende opptrappingsplan for å bekjempe vold og overgrep mot barn. Den var nok vi skuffet over da den kom fra regjeringen. Men vi var også skuffet over budsjettet, der regjeringa skrøt av en satsing på 176 mill. kr.

Penger er langt ifra alt, men flere hender er til stor hjelp – flere hender til å kunne forebygge, flere hender til å kunne etterforske, og flere hender til å følge opp de ungene som er utsatt for vold eller overgrep. Derfor er vi veldig glade for at budsjettforliket som skal vedtas i dag, innebærer 50 mill. kr ekstra til etterforskning, til påtalejurister, til avhørere i politiet, 35 mill. kr ekstra til barnehusene, som skal gjennomføre avhør og forhåpentligvis sikre bevis som gjør at en kan få dømt overgriperne, 30 mill. kr ekstra til Kripes, en kraftig styrking på internettrelaterte overgrep, og ikke minst, på det forebyggende feltet, 150 mill.

kr ekstra i øremerkede midler til helsesøstre, som vi vet kan komme tidlig inn og forhåpentligvis forstå hvis noe ser ut til å være galt. Det er også ekstra midler til familievernet, til Alternativ til Vold, til barnevernet, og ikke minst midler til Stine Sofie Senteret, som skal være til oppfølging av barn som er utsatt for vold og overgrep.

Dette er vår første kamp, som vi er godt fornøyd med. Den neste kampen nå står om å sikre en opptrappingsplan, slik at en får forpliktende tiltak også i årene framover.

Nils Aage Jørgstad (H) [18:36:54]: Med dette budsjettet bidrar de fire samarbeidende partiene til å akselerere det grønne skiftet i transportsektoren på flere måter. En viderefører den sterke satsingen på jernbane og annen kollektivtransport. En bidrar til at miljøvennlige biler og mer miljøvennlig drivstoff får et konkurransefortrinn framfor konvensjonelle biler og fossilt drivstoff.

Jeg tror alle er innforstått med at å nå klimamålene fram til 2030 er og vil bli krevende, også for transportsektoren. Jeg deler imidlertid ikke den pessimismen som enkelte legger for dagen. Hvis vi spiller på lag med den teknologiske utviklingen og den med oss, vil vi kunne nå målene. Norge ligger langt framme når det gjelder å ta i bruk elbiler. De fordelene vi ga elbilene i startfasen, som tilgang til kollektivfelt, gratis parkering og bompasseringer, har bidratt til dette. 3 pst. av bilparken er i dag elbiler. Hovedutfordringen har imidlertid vært at elbilene så langt har hatt for kort rekkevidde. Unntaket for dette har vært Tesla, som til gjengjeld har hatt en pris som ikke passer alle. Dette har gjort at elbiler i stor utstrekning har vært en bil nr. 2 og beregnet på de daglige pendlingene inn og ut av byene.

Nå er dette i ferd med å endre seg. Mange bilmerker kommer nå med elbiler med lang rekkevidde og til rimelig pris. Dette har markedet fanget opp, og den utflatingen av salg av elbiler vi har opplevd i 2016, tror jeg er et uttrykk for en vente-og-se-holdning. Det vi venter på, er den elbilen som kommer til å erstatte nr. 1-bilen i husholdningen.

Hydrogen vil være et viktig drivstoff i det grønne skiftet, ikke minst for næringstransporten, det være seg til lands eller til vanns – og i luften med, som det heter i eventyret.

Hvordan kan vi bidra til det grønne skiftet i transportsektoren? Jeg tror det er flere faktorer, hvorav avgiftspolitikken er én. Jeg vil i denne sammenheng hevde at økte avgifter ikke bidrar til det grønne skiftet hvis ikke det finnes realistiske alternativer å skifte til. Da blir det bare en økt avgift som rammer næringslivet og andre som ikke har et attraktivt kollektivtilbud eller et godstog de kan sende varene med. Det er imidlertid viktige grep som gjøres i dette budsjettet på avgiftssiden, som vil bidra både gjennom å premiere biler med lave utslipp og ved vrakpantordningen, som vil bidra til å fase ut verstingene.

Vi står foran en akselerering av overgang til klimanøytrale transportmidler. Her er det ikke snakk om en lineær framskrivning, men en sterk eksponentiell vekst. Gjennom teknologisk utvikling, offentlig innkjøpsmakt og en tilpasset og rettferdig avgiftspolitikke vil vi kunne nå målene.

S igurd Hille (H) [18:39:51]: Til tross for skiftende tider og noe usikkerhet omkring viktige oppgaver i samfunnet vårt er Norge fremdeles det gode landet med muligheter for alle. Den økonomiske politikken er helt avgjørende for å kunne lykkes i å skape nye arbeidsplasser og tryg-

ge velferden i fremtiden. Et statsbudsjett som balanserer med en fornuftig oljepengebruk, vil stimulere økonomien, en svak norsk krone hjelper eksportbedriftene, et lavt rentnivå gjør det billigere å skaffe kapital til nye bedrifter og prosjekter, og ikke minst en skattepolitikk som gjør det lønnsomt å arbeide, investere og spare, som forstår næringslivets behov, og som ivaretar det brede lag av små og mellomstore privateide bedrifter i landet vårt.

Regjeringen Solberg lovet da den tiltrådte, å ta noen politiske grep. Det ble satt i gang et omfattende reformarbeid innenfor helse, politi, samferdsel, kommunene og skatt, for å nevne noen områder. Men i løpet av andre halvdel av 2014 ble oljeprisen mer enn halvert – det mest alvorlige oljeprisfallet på 30 år. Dette førte til et betydelig fall i sysselsettingen i de fylkene som har hatt størst aktivitet knyttet nettopp til oljesektoren.

Oljeprisen bestemmes som kjent ikke av politikere, men når slikt skjer, må det politiske beslutninger til. Statsbudsjettet for 2017 inneholder en rekke målrettede tiltak for å skape aktivitet og jobber i disse fylkene, bl.a. en tiltakspakke på 4 mrd. kr. Dette vil gi positiv effekt på kort sikt, men viktigere er tiltak og politiske grep som vil gi resultater på lang sikt, bevisst satsing på forskning, utdanning og ikke minst infrastruktur.

Budsjettforhandlingene har tatt tid i år. Enigheten kom først etter det vi kan kalle litt dramatiske dager. Vi er kanskje ikke helt vant til dette, men jeg vet ikke om dette er så veldig dramatisk. I min barndom var det Einar Gerhardsen som styrte, og alle stortingsvalg var gjenvalg. Hvorvidt dette var så bra for mangfoldet, kan det nok settes spørsmåltegn ved. I dag har vi jo forlatt store deler av den politikken som var gjeldende da. Eittpartistaten er formentlig over i Norge. Det betyr at vi må ta mer hensyn til hverandre. Det betyr at mindre partier, som i vårt tilfelle samarbeidspartiene Venstre og Kristelig Folkeparti, må tas hensyn til i stor grad. Det kan nok noen synes er problematisk, men det er like fullt en realitet. Men det er med på å gjøre politikken bredere og kanskje langt på vei bedre.

De borgerlige partiene er der og har flertall i denne sal. Det borgerlige samarbeidet er kanskje til tider utfordrende, men det er der. Fremtiden vil vise at det overlever og utvikles, og det bør gjøres i en god og tillitsfull tone. Høyre vil alltid være der med et åpent og tillitsfullt syn, for tillitspolitikk og samarbeid har alltid vært og vil være Høyres merkevare.

Stein Erik Lauvås (A) [18:43:06]: Utrettelig hører vi fra regjeringspartiene hvor bra alt har blitt, og hvor godt landet blir styrt – ikke minst hører vi hvor god kommuneøkonomien har blitt. For dem som sitter ute i kommune-styrene og skal lage budsjetter, ser virkeligheten annerledes ut. I Østfold har f.eks. Halden med Høyre i førersetet tatt sterkt til orde for å øke eiendomsskatten, i Råde med Høyre i førersetet vil de øke eiendomsskatten, og i Eidsberg med Høyre i førersetet vil de nå innføre eiendomsskatt. Da må vi stille oss spørsmålet: Vil alle disse Høyre-styrte kommunene øke eller innføre eiendomsskatt fordi regjeringen har prioritert kommuneøkonomien, eller er det slik at disse Høyre-styrte kommunene har dårlig politisk ledelse som ikke kan økonomistyring? Hva tror finansministeren, og hva tror kommunalministeren om det?

10 av 18 Østfold-kommuner får mindre eller det samme som anslått lønns- og prisvekst, og tar vi med kuttet i res-

surskrevende tjenester, har ikke regjeringen særlig troverdighet igjen hva angår kommuneøkonomien. Det er et kuttbudsjett. Regjeringen har andre og viktigere ting å bruke pengene på. Skattelette på flere milliarder i året til Norges rikeste var viktigere enn kommuneøkonomien.

Arbeiderpartiet har andre prioriteringer for kommunene og fylkeskommunene. 3 mrd. kr mer samt reversering av økningen i egenandelen for ressurskrevende brukere ønskes varmt velkommen der ute. Halden ville fått 11 mill. kr mer, Eidsberg ville fått nesten 4,5 mill. kr mer, og Råde ville ha fått over 2,5 mill. kr mer til omsorg, skole og helse bare i 2017 med Arbeiderpartiets forslag. Østfold fylkeskommune ville ha fått over 43 mill. kr mer til kollektivtrafikk, tannhelsetjeneste og videregående skoler i 2017 med Arbeiderpartiets forslag.

Finansministeren og regjeringen kunne styrket kommuneøkonomien til nytte for folk flest. Finansministeren hadde muligheten, hun brukte den ikke. Det gir negative konsekvenser i kommunene. Det merkes der ute at kommunene tapte kampen da Siv Jensen, Erna Solberg og Jan Tore Sanner fordelte pengene. Kommunale velferdstjenester nådde ikke opp, skattekuttene var viktigere. Det er det som står igjen på kommuneøkonomien.

Til slutt konstaterer jeg bare at med Arbeiderpartiets alternativ ville vårt eget helseforetak, der jeg kommer fra, Helse Sør-Øst, hatt 767 mill. kr mer til pasienter i 2017. Det står også igjen.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [18:45:57]: Fra og med 1. januar 2017 er Den norske kirke et selvstendig rettssubjekt utenfor staten. Et nytt kapittel skal skrives. Den nasjonale kirke får om mindre enn én måned selvstendig juridisk handleevne utenfor staten, og på denne måten avsluttes nesten 500 år med statskirke i Norge.

Det er bred enighet mellom oss politikere og Den norske kirke om at den prosessen som fullføres ved nyttår, er et skille mellom stat og kirke, men ikke mellom folk og kirke. For som Grunnloven § 16 slår fast: «Den norske kirke (...) forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten.»

Båndet mellom folk og kirke viser seg ikke først og fremst i lovparagrafer, men ved at 70 pst. av det norske folk er medlemmer av Den norske kirke og bruker denne kirken til gudstjenester, når de markerer livets festdager, eller når de opplever sorg og ulykke i familien eller som samfunn. Båndet mellom folk og kirke viser seg også i den sentrale plasseringen kirkebyggene har i lokalsamfunnene våre over hele landet. Kirkebyggene er et uttrykk for kultur og historie. De er et sted for levende tro, undring og deltakelse.

Det er viktig for Kristelig Folkeparti å sikre Den norske kirke en tilstrekkelig rammebevilgning, slik at Kirken kan ivareta sin rolle som Norges folkekirke. Med kirkelig selvstendighet og frihet følger også ansvaret for Den norske kirke for selv å prioritere innenfor egne rammer, men det er fortsatt statens ansvar å gi Den norske kirke realistiske rammer til å oppfylle sitt ansvar som folkekirke. Det er et ansvar som ligger på alle politiske partier som deler Grunnlovens visjon om Den norske kirke som fortsatt folkekirke i et mangfoldig Norge.

Står man ved et kirkespir, skal man i teorien kunne se til neste kirkespir. Sogninndelingen i tidligere tider er retningssivende i dobbel forstand – og la meg gjøre et lite

hopp her. I mitt fylke er vi veldig glade for at vi gjennom det budsjettet vi skal vedta i dag, får planleggingsmidler til intercitytog gjennom hele fylket. Det vil gi oss en jernbane med hyppigere avganger og kortere reisetid. Vi er også glade for de planleggingsmidlene vi får til E18 fra Østfold grense til Vinterbro. Det blir en sammenhengende utbygging og planlegging. Det er viktig for samfunnet i Østfold, men også for landet for øvrig.

Odd Omland (A) [18:49:11]: Arbeid er nøkkelen til et trygt samfunn med muligheter for alle. Under denne regjeringen skapes det knapt nye arbeidsplasser i privat sektor. Regjeringen har forlatt den aktive næringspolitikken – det er ikke noen tiltak i verktøykassa, all vekt legges på nærings- og geografinøytraliteten, som igjen medfører prioriteringer til byråkratiet, som øker mer enn noen gang. Dette er urovekkende i en tid med stort behov for omstilling, da spesielt situasjonen på Sør- og Vestlandet virkelig krever handling.

På Sørlandet, der jeg kommer fra, merkes det. Tiltak som er viktige i omstilling av landsdelen, prioriteres ikke av regjeringen. Det er flere eksempler på dette i regjeringens budsjett, og jeg skal nevne et par. Mechatronics Innovation Lab er viktig for omstillingen Sørlandet står overfor, som et nasjonalt senter for innovasjon, pilotering og teknologikvalifisering for industrien. Det er derfor skuffende at regjeringen verken før eller nå har prioritert bevilgninger til dette senteret. Jeg registrerer også denne gangen at det er budsjettforliket som redder bevilgningen til MIL.

Regjeringen har også hvert år kuttet betydelig i de regionale utviklingsmidlene – midler som brukes av fylkeskommunene rundt om i landet, som kjenner behovet for næringsutvikling i sine fylker. Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett styrket disse midlene med 200 mill. kr. Gjennom budsjettforliket er det lagt inn et tilsvarende beløp, men her er det bare omfordelt midler fra kommuner og fylkeskommuner.

Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett gitt 2 mrd. kr mer til kommunene og 1 mrd. kr mer til fylkeskommunene. Det vil igjen gi 69,4 mill. kr mer til kommunene i Vest-Agder og 32,4 mill. kr mer til fylkeskommunen. Det betyr mange flere sykepleiere, helsesøstre og lærere både i kommunene og i fylkeskommunen.

Sørlandet sykehus sliter økonomisk og må foreta store kutt. 1 mrd. kr mer til sykehuset er lagt inn i Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2017. Budsjettforliket forverrer dessverre situasjonen for sykehusene enda mer. Nærmere en halv milliard kuttes i nye effektiviseringskrav til sykehusene, og det er alvorlige kutt som Arbeiderpartiet ikke støtter – en regning som nå sendes pasientene og dem som jobber på sykehusene. På Sørlandet sykehus utgjør dette trolig ca. 75 mill. kr, penger som sykehuset kunne brukt til satsing på utstyr, nye behandlingsmetoder og raske behandling.

Karianne O. Tung (A) [18:52:32]: Jeg er helt enig med Nils Arne Eggen, Marit Breivik og Åge Aleksandersen, kloke trøndere, når de så godt sier at livet har vist oss at de store oppgavene løser vi best i fellesskap. For i Norge har vi en lang tradisjon for å løse de store oppgavene sammen. Vår styrke ligger i sterke fellesskap og troen på at små forskjeller mellom folk er et gode for velferdssam-

funnet. Det har også gjort oss til verdens beste land å bo i. Derfor har fellesskap og små forskjeller vært bærebjelken for Arbeiderpartiet i generasjoner.

De siste tre årene har fortellingen om Norge sakte, men sikkert blitt endret. I tre år har vi hatt en regjering som i budsjett etter budsjett øker forskjellene mellom fattig og rik, mellom kvinner og menn, mellom by og land. I år etter år har regjeringen prioritert skatteuttak til dem som har mest fra før, i stedet for å satse på utdanning, arbeid, helse og klima. Det er feil politikk. Det er feil handlekraft. Det er feil prioritering. Det tar Norge i feil retning.

Finansminister Siv Jensen sa tidligere i år i et innlegg på Facebook at det betyr noe hvem som styrer. Det har hun helt rett i. For Sør-Trøndelag betyr det mye hvem som styrer dette landet. Med Arbeiderpartiet i regjering ville kommunene i Sør-Trøndelag fått 113 mill. kr mer. Det kunne vært 162 flere sårt tiltrengte sykepleiere, lærere, helsesøtere eller helsefagarbeidere. Regjeringen sier nei.

Med Arbeiderpartiet ved roret hadde 35 lærere ved 11 ungdomsskoler i Sør-Trøndelag fått fortsette med å undervise og hjelpe ungdom som trenger det. Regjeringen sier nei.

Med Arbeiderpartiet ved roret hadde sykehusene i Midt-Norge fått en styrking på 204 mill. kr til raskere og mer behandling. Regjeringen sier nei.

Med Arbeiderpartiet ved roret hadde Investinor fortsatt vært det største statlige ventureselskapet med betydelige muligheter for å investere i hundremillionersklassen til potensielt nye arbeidsplasser. Regjeringen sier nei.

Ja, det betyr noe hvem som styrer dette landet. Sør-Trøndelag trenger ikke store skatteuttak til dem med mest fra før. De trenger en regjering som ser hele landet, som prioriterer flere lærere og mer pasientbehandling, og som vil beholde et viktig ventureselskap i Investinor.

Jeg synes det er nok nå. Norge trenger et nytt flertall, og Sør-Trøndelag trenger en ny regjering. Politikk handler om å ville, sa Olof Palme. Arbeiderpartiet vil, og Arbeiderpartiet vil prioritere annerledes. For oss er skole, helse, eldre og klima viktigere enn skatteuttak.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:55:40]: Vi behandler i dag et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Når vi i Høyre snakker om god velferd og pasientens helsetjeneste, handler det om å sikre et godt møte med helse- og omsorgstjenestene enten man er pasient, bruker eller pårørende. Vi flytter makt fra systemet til pasienten, og vi har innført fritt behandlingsvalg. Ventetidene har gått betraktelig ned, flere får hjelp, og alle alvorlig syke pasienter har nå rett på sin egen kontaktlege i sykehus.

I sitt arbeid med å skape pasientens helsetjeneste har regjeringen igangsatt flere store reformer, som pakkeforløp for kreft, rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistent, rett til kontaktlege for alvorlig syke og ikke minst innføring av fritt behandlingsvalg for pasienter med rusavhengighet og for dem som sliter med psykiske lidelser.

Den største sosiale ulikheten opplever alvorlig rusavhengige. De har en forventet levetid som er 20 år kortere enn for resten av befolkningen. Dette er en ulikhet vi ikke kan leve med. Det er også årsaken til at vi fra dag én i regjering igangsatte et arbeid for å få styrket tilbudet til rusavhengige. Ventetiden til rusbehandling er nå redusert med 40 pst. – nesten en hel måned.

Når Arbeiderpartiet sier de vil reversere reformen fritt behandlingsvalg om de får regjeringsmakt, skremmer det meg – dette fordi vi vet at en reversering av reformen betyr store konsekvenser for dem som sliter mest. De med rusproblemer vil bli hardest rammet, da det er denne pasientgruppen som per i dag er den med størst nytte av fritt behandlingsvalg. I åtte år i regjering prioriterte ikke Arbeiderpartiet dette feltet. Det gjør de heller ikke nå, i opposisjon.

Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har dagens regjering stått for et taktskifte i ruspolitikken, og vi la i fjor fram rammene for en forpliktende opptrappingsplan for rusfeltet – med en styrking på hele 2,4 mrd. kr fram mot 2020.

Vi har også igangsatt et løft for personer med psykiske helseproblemer. I folkehelsemeldingen Mestring og muligheter likestilte man for første gang den fysiske og psykiske helsen. Dette følges opp med et stort folkehelseprogram i kommunene, der psykisk helse for barn og unge skal være hovedtema. Det er igangsatt et arbeid med en ny nasjonal strategi om psykisk helse, og det er etablert medikamentfrie behandlingstilbud i alle helseregionene. For å forebygge bedre når det gjelder barn og unges helse, har vi, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, sørget for en kraftig styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten – en styrking på over 1 mrd. kr.

Pakkeforløpet for kreft fungerer godt. Regjeringen utreder derfor også pakkeforløp for rus og psykisk helse.

Arild Grande (A) [18:59:00]: Dette er forhåpentligvis siste gang Stortinget har finansdebatt med Høyre og Fremskrittspartiet ved roret og med borgerlig flertall på Stortinget. Det kan, selv om det er lenge igjen av perioden, være interessant å se litt tilbake på hva fasiten er etter tre år med borgerlig flertall og med Høyre–Fremskrittsparti-regjering. Jo, det kan kort oppsummeres i høyere arbeidsledighet, økte forskjeller og svekkede muligheter for velferd.

Det er ingen tvil om at fallende oljepris har gitt en betydelig utfordring og press på norsk økonomi, og regjeringen har like lite skyld for de fallende oljeprisene som den rød-grønne regjeringen hadde for finanskrisen. Men fasiten etter åtte rød-grønne år – med finanskrisen – var Europas laveste arbeidsledighet, mindre forskjeller i samfunnet og at Norges konkurransekraft var styrket. Dette handler om høyresidens evne til å løse et land trygt gjennom utrygt farvann, og her har regjeringen sviktet.

Vi ser det særlig på to områder. For det første: Deres løsninger fungerer ikke i den virkelige verden. Det er i og for seg ikke unikt for Norge. Mange andre land som møtte finanskrisen med lignende tiltak som dagens regjering møter oljeprisen med, opplevde det samme som Norge i dag står overfor, raskt økende arbeidsledighet, økte forskjeller og økt sosial uro. Høyere arbeidsledighet har i disse landene hatt en tendens til å bite seg fast på et høyt nivå. Det ser vi dessverre også signaler på her i Norge. Å kutte i sosiale ytelser har i en rekke europeiske land ført til økt uro, økt fortvilelse og økt konflikt, noe som gir grobunn for populisme.

Det andre er at vi har sett at selv om vi nå har behov for sterke løsninger for å bekjempe ledighet, for å løse viktige velferdsspørsmål og klimakrisen, har regjeringens budsjettprosess vært preget av kaos, overtid og at man ikke har

evnet å ta tak i de store oppgavene. Vi har med en regjering å gjøre som for så vidt er god på problembeskrivelse, men som ikke evner å løse oppgavene. Det har store konsekvenser for våre framtidsmuligheter, og derfor trenger vi et nytt flertall ved neste valg.

Norunn Tveiten Benestad (H) [19:02:19]: Regjeringa og samarbeidspartiene leverer nå et budsjett for aktivitet, arbeid og omstilling, for flere jobber, bedre velferd og betydelige utslippskutt. Budsjettforslaget vil redusere de negative effektene av lav oljepris og stimulere næringslivet til omstilling.

Statsbudsjettet inneholder mye god medisin for landet og også for min landsdel, Sørlandet, der oljeprisnedgangen har ført til tomme ordrebøker i mange bedrifter og økt arbeidsledighet, med alt det det fører med seg. Mange har slitt tungt. Selv om vi ser at norsk økonomi er i bedring, er det fortsatt behov for omstilling. Derfor er det viktig at regjeringa fortsatt følger opp med omstillingspakken på 4 mrd. kr til Sør- og Vestlandet, med midler til infrastruktur og samferdsel, med satsingen på fengsler på Agder, bygging av nytt psykiatribygg på Sørlandet sykehus. Jeg hørte representanten Omland var skuffet over at regjeringa ikke bevilget midler til MIL. Jeg er glad for at regjeringa sammen med samarbeidspartiene nå legger de siste millionene til Mechatronics Innovation Lab på bordet. Det er et viktig verktøy for omstillingen og utviklingen i industrien på Sørlandet og også i resten av landet.

For Høyre er det å bidra til jobbskaping og lønnsomme arbeidsplasser en av våre høyest prioriterte oppgaver. I Arbeiderpartiets alternative budsjett ser vi at de har foreslått en skatteøkning på 10,5 mrd. kr, og i tillegg en mulig skatteregning på mellom 15 mrd. kr og 22 mrd. kr for å kunne finansiere budsjettløftene de kommer med. Det er faktisk det siste bedriftene i vår landsdel trenger nå.

Jeg er glad for at regjeringa og samarbeidspartiene leverer et budsjett der det også i år satses kraftig på kunnskap, innovasjon og forskning. Innenfor yrkesopplæringen, som har vært særlig utsatt for frafall i videregående skole, er lærlingtilskuddene igjen kraftig økt, og det er viktig i kampen for flere læreplasser.

Et av de mest gledelige tiltakene i dette årets utdanningsbudsjett er, slik jeg ser det, fagskolesatsingen. Regjeringa har nylig lagt fram fagskolemeldinga, og budsjettsignalene tilsier at denne sektoren nå skal prioriteres sterkere. Det tjener regjeringa til ære at det endelig tas et initiativ til en skikkelig satsing for å utvikle en høyere yrkesfagutdanning. Selv LO var fornøyd med det. Arbeidslivet etterspør fagfolk med god utdanning og kompetanse. En sterkere fagskolesektor vil være et viktig bidrag for å skaffe til veie den fagkompetansen som trengs for å klare omstillingen i næringslivet. I tillegg vil det bedre balansen innenfor det høyere utdanningstilbudet, og det er en utvikling som jeg ønsker svært velkommen.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [19:05:25]: Overskriften på årets budsjettprosess har vært klima. For Kristelig Folkeparti har det vært viktig å få et klimabudsjett som kutter utslippene, som setter opp takten på omleggingen til et lavutslippssamfunn – et budsjett som viser retning. Tiltakene skal være gjennomførbare og av en art som gjør at innbyggerne i Norge kan slutte opp om tiltakene.

Jeg leste i Aftenposten i forrige uke at en fylkesleder i

et av regjeringspartiene uttalte at vi ikke kan ha tidenes klimabudsjett hvert år. Dette synliggjør kanskje noen av utfordringene vi har stått overfor. Svaret på dette er at vi faktisk trenger tidenes klimabudsjett hvert eneste år i mange år framover, hvis vi skal nå klimamålene.

Klimaet er høyt på den miljøpolitiske dagsordenen, naturlig nok. Alltid når vi diskuterer natur og forvaltning og sammenhengen i naturen, må vi tenke helhetlig. En rekke av de tiltakene som har god klimaeffekt, har også positiv effekt på andre naturrelaterte saker. For eksempel er bedre myrforvaltning både et klimatiltak og et viktig tiltak for artsmangfold.

Klimaendringene er ekstra tydelige i arktiske områder. Derfor har vi kjøpt 5 mill. kr til forskning på isavhengige pattedyr. Klimaendringene truer på en spesiell måte de islagte områdene i Arktis. Samtidig åpnes isfrie områder for næringsmessige muligheter. I disse områdene er det særlig viktig å legge til grunn føre-var-prinsippet. Konsekvensene ved inngrep enten fra petroleumsvirksomhet, fiskeri eller annet kan være enormt store. Vi trenger å innhente mer kunnskap. Også på dette området gjelder det at forvaltning og bruk av naturområdene må være kunnskapsbasert og skje med ydmyk respekt for sammenhengen i naturen.

Skog er umåtelig viktig både for klimaet og for artsmangfoldet. Vi er glad for at skogvernet er økt – en moderat økning, slik at det frivillige vernet fremdeles kan være fremgangsmåten.

Jeg vil avslutte med det jeg synes er det aller viktigste. Det er jo at vi har fått på plass 15 mill. kr til oppstart av Åknesremna-prosjektet i Møre og Romsdal. Dette betyr at NVE nå kan starte utredningen av om drenering vil ha ønsket effekt i Åkneset, på lik linje med det de erfarer i Italia og i Canada. Klarer man å stabilisere fjellsiden, betyr det mye for de 10 000 innbyggerne langs fjorden på Sunnmøre. Vi har kanskje alle sett filmen «Bølgen» og det scenarioet som kan skje dersom dette fjellet ramler ned.

Ingvild Kjerkol (A) [19:08:40]: Lørdag tikket nyheten inn: Samarbeidspartiene hadde funnet en løsning for å drive landet i 2017 – timer før finansdebatten. Etter så mye rot og motstridende styringssignaler er det lett å se at målsettingen om å bli enige også ble overstyrende for andre målsettinger. Resultatet er bl.a. at sykehusene må bære et kutt på 0,5 mrd. kr av de ca. 7 mrd. kr som Venstre og Kristelig Folkeparti nå er stolt og glad over å ha fått flyttet på i budsjettforliket.

Arbeiderpartiet ønsker en sterk offentlig helsetjeneste som skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av lommebok og hvor en bor. Gjennom forebygging, tidlig innsats og god behandling når en blir syk, skal en i vår felles helsetjeneste få den beste hjelpen gjennom hele livet.

Arbeiderpartiet prioriterer kommunene, der helsetjenesten nærmest folk leveres, og der hvor den forebyggen- de innsatsen kan gjøre størst forskjell. Arbeiderpartiets budsjett har derfor 2 mrd. kr mer til kommunene til disse viktige oppgavene. Sykehus og resten av spesialisthelsetjenesten i Norge holder høy kvalitet, men mange pasienter opplever likevel feil, for lite informasjon og dårlig samarbeid i møte med helsetjenesten. Skal vi stoppe utviklingen mot en todelt helsetjeneste i Norge, må vi si nei til enda mer privatisering som hindrer god styring av ressursene dit de trengs mest. Ro rundt organisering av sykehusene, bed-

re økonomi, utvikling av nye behandlingsmetoder, nye medikamenter, ny teknologi og god faglig ledelse er svaret – ikke flere transaksjoner og mer oppsplitting av tjenesten, sånn som regjeringen legger opp til. Arbeiderpartiet har levert 12 mrd. kr mer til sykehusene i denne stortingsperioden – i motsetning til Høyre, som har løpt fra sine løfter til pasientene.

Arbeiderpartiets budsjett ville gitt 204 mill. kr mer til Helse Midt-Norge, til den regionen jeg kommer fra. Og for sykehusene i Nord-Trøndelag, som er mitt hjemfylket, ville det gitt 41 mill. kr mer, som ville gjort det mulig å gå i balanse uten å kutte i aktiviteten fra i år til neste år.

Vår felles helsetjeneste ble dessverre nedprioritert i siste time av de borgerlige partiene, og Høyre løp fra løftet sitt til pasientene om å styrke sykehusene.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [19:11:53]: I mitt første innlegg snakket jeg om velferd og regjeringens arbeid med å skape pasientens helsetjeneste. For Høyre er det å bidra til jobbskaping vår høyest prioriterte oppgave. Uten inntekter fra privat næringsliv blir det dårlig med velferdstjenester i fremtiden.

Regjeringen overtok høsten 2013 et land der sysselsetting og utvikling i økonomien var blitt svært avhengig av oljeprisen. Ledigheten var på vei opp. Alle budsjetter regjeringen har fremmet for Stortinget, har stimulert til flere arbeidsplasser, økt aktivitet og nødvendig omstilling – slik Høyre har vært opptatt av lenge, og spesielt etter at oljeprisen falt så dramatisk.

Store deler av norsk næringsliv har de siste årene vært igjennom en tøff periode. Mange har blitt tvunget til å tilpasse seg en hverdag med økt arbeidsledighet og nedbemanning. Dette har spesielt rammet Sør- og Vestlandet, inklusiv mitt eget fylke, Møre og Romsdal.

Jeg er imponert og stolt over den omstillings- og innovasjonsevnen som finnes i bedriftene i Møre og Romsdal, en omstillingsevne som for noen har smertet mer enn for andre, og som har vært avgjørende for at bedrifter og arbeidsplasser skal bestå, og for at bedrifter fortsatt skal kunne være konkurransedyktige i et globalt marked.

Regjeringen og Stortinget har ansvaret for å tilrettelegge for at bedriftene skal kunne fortsette denne viktige omstillingen. Regjeringen har lyttet til næringer og bruker nå 4 mrd. kr på målrettede tiltak i statsbudsjettet også for 2017, dette for å skape aktivitet og jobber i regioner og bransjer som er hardest rammet. Vi fortsetter satsingen på kunnskap, infrastruktur og vekstfremmende skatteletter. For næringslivet er redusert bedriftsbeskatning, formuesskatt, utvidelse av SkatteFUNN-ordningen og forenklinger i merverdiavgiftsordningen viktige tiltak som bidrar til at næringslivet kan skape flere arbeidsplasser.

I Sunnmørsposten kunne vi lese at «dette er bestått», og «totalt sett leverer de bra» – konkrete tilbakemeldinger fra bedriftsledere på Sunnmøre til regjeringen da statsbudsjettet ble presentert i oktober.

«Budsjettet inneholdt mykje bra, men skulle gjerne hatt litt meir på skatt.» Beskjeden kom fra NHO, som siktet til den vanskelige formuesskatten som norskeide hjørnesteinsbedrifter må betale, mens konkurrerende bedrifter eid av utenlandske selskaper og eiere slipper. Det er urettferdig.

At Arbeiderpartiet i sitt budsjett øker skattene med 10,5 mrd. kr for bedrifter og arbeidsplasser, viser også hva

man kan ha i vente med en ny rød-grønn regjering.

Til slutt vil jeg gi honnør til regjeringen og samarbeidspartiene, som i forhandlingene fant rom for 15 mill. kr til et forprosjekt.

Hilde Hoff Håkonsen (A) [19:15:18]: Vestfold har gjort en formidabel jobb for å imøtekomme kommunereformen, og vi går fra å være 14 kommuner i dag til 6 kommuner i 2020. Lokalpolitikere fra alle partier har gjort en kjempeinnsats, og kommuneadministrasjonene har jobbet hardt. Lokalpolitikere jobber i disse dager med å få sine kommunebudsjetter i havn, og jeg må derfor si at jeg er skuffet på vegne av Vestfold.

Et av hovedmålene med kommunereformen er å kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. Et av de viktigste politiske virkemidlene i inntektssystemet er omfordeling av skatteinntekter fra kommuner med høye skatteinntekter til kommuner med lave skatteinntekter.

Med dagens utjevning er det store forskjeller kommunene imellom når det gjelder inntektsnivå, der Vestfoldkommunene er blant taperne. Regjeringens politikk øker forskjellene mellom fattig og rik. Det er ikke bra for Vestfold-samfunnet. I Vestfold står vi overfor store utfordringer når det gjelder barnefattigdom, og vi har dessverre altfor mange unge uføre og unge med nedsatt arbeidsevne – tall og menneskeskjebner vi som samfunn ikke kan leve med. Dessverre er kommunene i Vestfold betegnet som lavinntektskommuner. Er det rettferdig at hvilken kommune du bor i, skal avgjøre hvilken hjelp du skal få?

I vedvarende lavinntektskommuner har vi også lavere investeringsevne, der vi har mindre økonomisk handlingsrom til å bygge nye skoler, barnehager og sykehjem. Nye Sandefjord kommune er den første kommunen i landet som slår seg sammen, og vi holder i disse dager på med å sy sammen et budsjett for den nye kommunen. Dette kommunebudsjettet er et godt eksempel på at man har et stort investeringsbehov, men kutter i tjenestetilbudet for å få dette til. Slik bør det ikke være.

Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett ville gitt over 90 mill. kr mer til Vestfoldkommunene. 22,4 mill. kr av disse ville gått til nye Sandefjord, noe som kunne gått til tiltak for å motvirke barnefattigdom eller styrket investeringsevnen. Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre et inntektssystem som gir en rettferdig fordeling og et likeverdig tjenestetilbud.

Vi i Vestfold Arbeiderparti ønsker en bedre skatteutjevning mellom skattesterke kommuner og skattesvake kommuner, noe som ville kommet Vestfold til gode.

Bård Hoksrud (FrP) [19:18:16]: Enda en gang legger regjeringen fram et budsjett som følger opp målet om at alle skal ha tilgang til likeverdige helsetjenester av god kvalitet. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har gjennom alle de siste tre årene fortalt oss at vi har mangler innenfor alle helseområder, både i sykehus og i kommune. Det er vi fullstendig klar over, men det er etter åtte år med rød-grønn nedprioritering av sykehus, eldreomsorg, rus, psykisk helse og rehabilitering. Vi har faktisk gjort en formidabel innsats for å løfte alle disse områdene opp igjen.

Fremskrittspartiet har jobbet for å redusere unødvendig, ikke medisinsk begrunnet venting for pasientene. Dette har gitt oss kortere ventetid og 80 000 færre pasienter i kø. Budsjettforslaget gir rom for en fortsatt høy vekst i pasient-

behandlingen på sykehusene.

Fremskrittspartiet har særlig vært opptatt av å prioritere tilbud til pasienter innen psykisk helse og rus. Derfor har vi presentert tidenes opptrappingsplan, som følges opp i dette budsjettet. I et budsjett for bedre velferd og en trygg hverdag foreslår regjeringen derfor å bidra med flere hundre millioner friske kroner, slik at området kan løftes ytterligere. Dette vil bidra til økt kapasitet og bedre kvalitet i tilbudet til personer som sliter med avhengighet eller psykiske plager.

Som om ikke dette er nok, jobber vi med 22 pakkeforløp på områdene psykisk helse og rus. Dette gjør vi for å gi bedre forutsigbarhet og bedre kvalitet på tilbudet, etter modell av de vellykkede pakkeforløpene for kreft.

Tilskuddet til kommunepsykologer, tung satsing på helsestasjoner og på skolehelsetjeneste som oppsøkende, tverrfaglige team er også tiltak som denne regjeringen har satset på, og som må styrkes ytterligere.

Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering legges fram samtidig med dette budsjettforslaget, og det foreslås 200 mill. kr til opptrappingsplanen. Mye rehabilitering må skje i kommunene, samtidig som rehabilitering innen spesialisthelsetjenesten skal bestå. Det er verdt å merke seg at en opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering ble nedstemt av de rød-grønne gjennom åtte år.

Det legges til rette for utbygging av flere heldøgns omsorgsplasser, og den utvidede tilskuddsordningen opprettholdes.

Det legges også til rette for flere plasser til dagtilbud for hjemmeboende med demens. Vi har vedtatt en plikt for kommunene til å ha dette tilbudet innen 2020, og i mellomtiden gir vi gode tilskudd for at kommunene skal komme i gang med et arbeid de vet de må gjennomføre enten de vil eller ikke.

Det betyr faktisk mye hvem som styrer landet vårt, og alle som har en eller annen form for helseutfordring, har vært vinner i alle våre budsjetter, sett opp mot de åtte rød-grønne årene uten helse i fokus.

Torill Eidsheim (H) [19:21:05]: Regjeringa har samla sett redusert skattar og avgifter med ca. 21 mrd. kr sidan 2013, og Arbeidarpartiet har prøvd å få dette til å lyde som om det er pengar som går direkte inn på sparekonto til nokre få, heldige utvalde. Når Arbeidarpartiet snakkar negativt om skattelettane til regjeringa, kan det vere verdt å minne om kva representanten Lisbeth Berg-Hansen uttalte nokre månader før ho blei statsråd i 2009:

«Dersom landets politiske ledelse får et mer bedriftsnært innsyn i hvordan skatten faktisk tapper små- og mellomstore bedrifter for kapital som er nødvendig i utviklingen av bedriftene, så har vi kommet et godt stykke på vei. Dette er faktisk en bedriftsskatt og ikke en personskatt. I dag er det fortsatt mange politikere som har det feilaktig inntrykk at formuesskatten er bare «nok en utgift som de rike har råd til å betale.»»

Dei politikarane Berg-Hansen snakka om, er først og fremst eigne kollegaer i Arbeidarpartiet, som openbert ønskjer å tappe små og mellomstore bedrifter for kapital.

Eg har no lagt bak meg tre år som fulltidspolitkar. Det er ei ny erfaring og svært annleis enn å vere næringsdrivande. Eg har tru på at norsk næringsliv kan snu utfordringar til moglegheiter – om vi politisk legg til rette for at det kan skje. Arbeidarpartiet snakkar om arbeid til alle i dag, som

om dei kan vedta nye arbeidsplassar. Det er ingen politikar i seg sjølv som kan skape produktive arbeidsplassar.

I 2013 overtok vi eit land der sysselsetjing og utvikling i økonomien var blitt svært avhengig av oljeprisen. Arbeidsløysa var på veg opp, og delen av nordmenn i jobb var på veg ned. No, i 2016, er det teikn til betring i økonomien, men oppgangen er faktisk sårbar. Dersom næringslivet skulle bli utsett for dei store skatteaukane til Arbeidarpartiet, kan oppgangen bli snudd til nedgang igjen.

Heime på Vestlandet har vi framleis store utfordringar. Regjeringa har teke arbeidsløysa på største alvor, og dette budsjettet legg grunnlaget for auka investeringar, for omsitting og for vekst. Realiteten er at det aldri har vore skapt fleire arbeidsplassar enn det siste året, og talet på kvinnelege gründerar er òg høgare enn nokon gong tidlegare.

Hege Haukeland Liadal (A) [19:24:16]: 11 705 mennesker er uten arbeid i Rogaland. 7 824 er menn, fortrinnsvis unge menn. I dagens Haugesunds Avis står det tydelig: Ledigheten øker fremdeles.

Fleire går lenge uten arbeid. Dette påpekes av Nav-direktør Truls Nordahl i en pressemelding til samme avis. Videre konstateres det at ledigheten er 11 pst. høyere i dag enn i samme periode i fjor. Alvorets time er ikke over i Rogaland. Alarmen går fremdeles, og en skulle forventet at det var blitt gjort kraftigere tiltak for å få ned ledigheten. Jeg er redd situasjonen har bitt seg fast.

Vi i Arbeiderpartiet vil fortsette å hevde at de store skatteuttene ikke har gitt de forventede nye arbeidsplassene regjeringen har lovet folk. Arbeiderpartiet vil også fortsette å hevde at kampen om arbeidsledigheten er vår jobb nr. én. Ja, jeg tør si det rett ut: Det er stor forskjell på en regjering som har skatteutt til de rikeste som jobb nr. én, og en regjering som har arbeid til alle som jobb nr. én.

Regjeringen Stoltenberg la på bordet en tiltakspakke på 20 mrd. kr. Regjeringen Solberg legger milliarder i skatteutt på bordet på sin vakt.

Jeg skal innrømme én ting: Jeg var faktisk, på vegne av Rogaland, klar til å svelge noen kameler om det kom store tiltakspakker som ville bedret situasjonen. Jeg var klar til å rose regjeringen. Den anledningen går meg forbi. I stedet taler jeg i dag på vegne av de 7 824 menn og 3 881 kvinner i Rogaland som hver dag våkner opp uten arbeid å gå til, der ledigheten fremdeles stiger, mens vi snakker.

Julehilsenen fra regjeringen i år, som i fjor, er størst til dem med de største formuene. De arbeidsledige ser ut til å ha blitt glemt også i år.

Stefan Heggelund (H) [19:27:32]: Jeg er en borger. Derfor er jeg borgerlig. Jeg er for å fordele makten på flest mulige hender. Jeg tror ikke at politikere har spesielle nådegaver i kraft av å være politikere. Mennesker er feilbarlige uansett hvor mye makt de har, eller hvilken posisjon de har. Noen menneskers feilvurderinger skal ikke gå ut over alle, og mange menneskers feilvurderinger skal ikke ut over få. Jeg har respekt for mindretall. Derfor er jeg borgerlig.

Jeg mener at familien er grunnsteinen i vårt samfunn, og jeg vil ha politikere så langt borte fra familiene som mulig. Det har med respekt å gjøre – respekt for annerledeshet, respekt for at folk velger forskjellig og respekt for familieband. Derfor er jeg borgerlig.

Jeg tror på ansvar, at vi har et felles ansvar for samfunnet, og at vi må forhindre utenforskap, hjelpe folk som har mistet fotfestet. Samtidig har hver enkelt et ansvar. Det norske samfunnet drukner i en flom av paternalisme vedtatt i denne salen. Dessverre innser jeg at mye av den paternalismen er irreversibel. Men jeg mener ansvarsbegrepet må gjenreises, og derfor er jeg borgerlig.

Jeg mener det viktigste regnskapet vi har, er generasjonsregnskapet. Det betyr en omtanke for velferdsstatens bærekraft, at den er bærekraftig for framtidens generasjoner. Derfor er jeg borgerlig.

Dette er en borgerlig regjering, og de endringene vi gjør, enten det er nærpolitireform, skattelettelser, kommunereform, justeringer i arbeidsmiljøloven, mer valgfrihet til familien eller opprydningen av Nav, hvor vi tetter hull i sikkerhetsnettet, som de rød-grønne lot stå igjen som store avgrunner inn i ufrivillig passivitet, så handler det om akkurat disse tingene – det borgerlige prosjektet. Og dette er en borgerlig budsjettenighet. Vi fortsetter å ta Norge gjennom den langsiktige omstillingen, gjennom både viktige klimatiltak, kortsiktige tiltak for å møte konsekvensene av det største oljeprisfallet på 30 år og langsiktige tiltak for å ruste Norge for fremtiden, bl.a. ved å skatte arbeid mindre, gjøre det mer attraktivt for privat sektor å investere i nye prosjekter og ansatte.

Dette siste som jeg snakket om, er det venstresiden kaller skattelettelser til de rike. Det er så enkelt å si, en påstand som ikke krever noen intellektuell virksomhet – ingenting, bare tomhet. Og så er det alternativet, det den andre siden har å tilby. Når de skal prøve å fylle det vakuumet med innhold, så er det en skatteregning på norske arbeidsplasser på 10 mrd. kr, eller å påstå at forskjellen på ansvarlig og uansvarlig økonomisk styring er 4 mrd. kr. Det er helt tomt. I mellomtiden fortsetter vi det borgerlige prosjektet.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Bjørn Lødemel (H) [19:30:46]: Det har vore ei spennande tid fram mot denne dagen. Når fire ulike parti skal setje sitt preg på det siste budsjettet fram mot stortingsvalet, er det ikkje rart at det har vore ekstra krevjande. Eg er glad for at landet har ein statsminister som har klart å lose dette statsbudsjettet trygt i hamn, eit statsbudsjett som er godt tilpassa dei utfordringane som landet vårt står overfor, og som ikkje minst legg til rette for sterk satsing på infrastruktur, forskning og innovasjon.

I debatten i dag har opposisjonen forsøkt å skape eit bilde av usemje på borgarleg side. Dei har tydelegvis gløymt det kaoset som rådde i dei lukka romma i den raud-grønne regjeringa. For oss som var vitne til dette i førre periode, er dei skuldingane som raud-grønne politikarar kjem med, både historielause og falske.

Det er nok å nemne to døme på slike saker frå mitt heimfylke: mineralutbygginga i Engebøfjellet i Naustdal og traséval for E39 i Nordfjord. Dei blei blokkerte av småpartia i regjeringa, og det måtte ei Høgre-Framstegsparti-regjering til for å skjere gjennom og få på plass gode, kloke og framtidretta vedtak i desse sakene.

Høgre-Framstegsparti-regjeringa har fått til mykje dei siste tre åra. Dei to sakene eg nemnde – Engebø og traséval – fekk regjeringa orden på etter raud-grønt rot. I tillegg fekk Høgre-Framstegsparti-regjeringa retta opp att grove

løftebrot frå raud-grønne politikarar overfor meir enn 240 småkraftverk som var lova grønne sertifikat. I denne perioden har ein også fått på plass ei ferjeavløysingsordning for fylkesvegnettet, som i motsetning til den mislukka modellen til den raud-grønne regjeringa vil leggje grunnlaget for massiv utbygging av faste samband på kysten.

Eg er glad for at vi i dag får vedteke eit statsbudsjett som byggjer på Høgre-Framstegsparti-regjeringa sine forslag, som har mange viktige tiltak for mitt heimfylke, Sogn og Fjordane. Eg vil nemne nokre av dei: løyve til lån for modernisering og oppgradering av sentralsjukehuset i Førde, med 18 mill. kr i 2017 og ei investeringsramme på 1,125 mrd. kr, og 144 mill. kr til E39 Bjørset-Skei i Jølster. I tillegg blir det pengar til fleire prosjekt på E16, E39 og rv. 5. I 2017 kjem det 60 mill. kr til skredsikringsprosjekt på rv. 13 Vik-Vangnes. Ordninga med rentekompensasjon for transporttiltak i fylka blir også ført vidare. Investeringsramma for Sogn og Fjordane i 2017 blir med dette 116,7 mill. kr og rentekompensasjonen på om lag 9,6 mill. kr.

Budsjettsemja har også gjeve viktige påplussingar for Sogn og Fjordane. Eg vil takke regjeringspartia sine forhandlarar for avgjerande støtte til auka tapkompensasjon, meir pengar til breibandutbygging, rassikring, nynorsk avissenter, midlar til UWC og ikkje minst til landslinje for skiskyting i Stryn. Landslinje for skiskyting i Stryn har vore ei sak som Høgre-ordførar Sven Flo i Stryn, saman med Stryn vidaregåande skule, har jobba med på ein svært konstruktiv og kreativ måte gjennom mange år. Eg er glad for å kunne støtte opp om dette arbeidet og for at dette tiltaket blir realisert i statsbudsjettet for 2017.

Martin Henriksen (A) [19:34:03]: Det er ingen andre saker som får like mye budsjettkjærlighet fra Høyres og Fremskrittspartiets folk som skattekuttene. Det er kanskje en forelskelse som regjeringspartiene vil holde litt hemmelig, men selv om de ikke snakker høyt om den, er den åpenbar for alle. 21 mrd. kr i skatteuttar seg ikke gjemme unna så lett, særlig ikke når regjeringa setter rekord i oljepengetil bruk for å finansiere herligheten. Som avisa Nordlys skrev i går:

«Regjeringen og støttepartiene har hatt julebord.

Statsministeren drar kortet, og betaler med penger som tilhører neste generasjon nordmenn.»

Denne politikken kan forsvares dersom den gir resultater, men vi har flere arbeidsledige enn på 20 år, og det skapes nesten ikke nye jobber. Regjeringas økonomiske politikk virker ikke – ikke på ledigheten, ikke på sysselsetting, ikke for Vestlandet, ikke for Nord-Norge. Tvert imot omfordeler de fra distrikt til sentrale strøk, lar distriktpolitikken og nordområdepolitikken gå på tomgang, og fra fylkene i nord og ellers i landet tar de midler og verktøy til å styre selv. Et godt eksempel på det er kuttene i regionale utviklingsmidler. Det gir folkevalgte i nord og ellers i landet muligheten til å sette i gang egne prosjekter basert på lokal kunnskap, men den potten er kuttet år etter år. Det eneste regjeringa ser ut til å ha fullt trøkk på, er skatteuttar og sentralisering.

Når man kommer fram til et budsjettforlik så sent som det nå er tilfellet, har norske fylker fått beskjed om at de må ta ned budsjettene sine med 100 mill. kr. Nå sitter fylkespolitikere i alle landets fylker, også i mitt hjemfylke, og skal behandle budsjett, uten å vite hvor mye de må kut-

te. Det er på grensen til uansvarlig.

Vi trenger også en større satsing på kompetanse. Regjeringa vil avslutte ordningen med økt lærertetthet på ungdomstrinnet. Arbeiderpartiet vil beholde den. Jeg har selv besøkt noen av de skolene som har fått flere ungdomsskolelærere – Tromsdalen og Kroken i Tromsø – som nå mister fire lærere hver. Bare i Tromsø skal tolv lærere bort. Arbeiderpartiet vil beholde de lærerne i skolen. Vi vil la de unge som ønsker det, få seg et yrke. Derfor vil vi gi flere sjansen til å studere. Vi øker antallet studieplasser med 3 000. Vi vil gi yrkesfagene et større løft. Vi bruker 325 mill. kr mer enn regjeringa på yrkesfag, til lærlingtilskudd, til mer praksis for elevene, til utstyr på skolene og til rådgivning på ungdomsskolen.

I Høyre og Fremskrittspartiets budsjett ser vi oljesmurte skattekkutt. Det er penger vi burde brukt på fellesskapsløsninger.

Åsmund Aukrust (A) [19:37:42]: Denne regjeringen forsterker klimaforliket, hørte vi statsministeren si lørdag kveld – ganske freidig av en statsminister som leder en regjering som på ingen måte er i nærheten av å nå klimaforliket. Det er rett og slett ikke mulig å forsterke en politikk man ikke har til hensikt å nå. Klimapolitikk måles ikke i hvilke virkemidler man bruker, det måles i om vi faktisk klarer å redusere klimagassutslippene. På tross av løfter om at hvert eneste budsjett denne perioden har vært det grønneste budsjettet noensinne, har utslippene gått opp med denne regjeringen. Regjeringen fører en politikk som er oppskriften på at Paris-avtalen ikke skal nås. Paris-avtalen var et stort internasjonalt gjennombrudd, men den er ingenting verdt om ikke alle landene gjør jobben hjemme. Vidar Helgesens første store utspill som ny klimaminister i fjor var at han ikke kunne love at utslippene kom til å gå ned med han som minister. Erna Solberg møtte da i spørretimen og sa at det var bra at han var ærlig. Og det er fint å være ærlig, men det er like fint å gjøre jobben sin. Vidar Helgesen har valgt feil jobb om han ikke klarer å få utslippene ned. Det må være vondt å være klimaminister i en regjering uten klimapolitikk, eller – for å bruke statsministerens egne ord: Det er tøffere å stå opp for klima i en regjering hvor ikke alle er så opptatt av det.

Jeg vil berømme Venstre og Kristelig Folkeparti for å ha gjort klimabudsjettet bedre. Det er sant som de sier: Klima har preget debatten den siste måneden. Det er bra, men det hadde vært enda bedre om det hadde preget politikken vi i dag skal vedta, for det er flertall i denne salen for en langt mer offensiv klimapolitikk enn den som kommer til å bli vedtatt, bl.a. med Arbeiderpartiets klimapakke, som kutter utslippene mye mer enn det budsjettforslaget gjorde, og også betraktelig mer enn det som kommer til å bli vedtatt.

Det er ytterpunktet i norsk klimapolitikk som i denne fireårsperioden har fått bestemme tempoet, som foreslår kutt på viktige områder både hjemme i Norge og i vår internasjonale satsing. Hvert år har det vært foreslått å bryte klimaforlikets lovnader til regnskogen. Også for norsk natur har det vært et dårlig budsjett. Vi hørte ministeren tidligere i dag prøve å hovre over skogvernssatsingen til de rød-grønne. Det faller rett og slett på sin egen urimelighet. Hvert eneste år har hans egen regjering foreslått kutt. For to år siden foreslo de til og med å kutte to tredjedeler av bevilgningene. Heldigvis har Stortinget overkjørt Høyre-

Fremskrittsparti-regjeringen. Gjennomgående er det sånn at denne regjeringen, når de skal peke på initiativ, peker på noe som Venstre eller Kristelig Folkeparti har fått til, eller noe hvor Stortinget har overkjørt dem. Det er sant som Trine Skei Grande sa før valget for tre år siden: I klimapolitikken er ikke Fremskrittspartiet bare på en annen planet, de er i et annet univers. Dessverre føres politikken fra dette universet, med Fremskrittspartiets leder og finansministeren som har det siste, avgjørende ordet. Det er en av mange grunner til at vi trenger et nytt flertall, et flertall som kutter utslippene hjemme, som tar vare på norsk natur, og som slutter å kutte i vår internasjonale klimasatsing.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [19:40:55]: Det har vært krevende forhandlinger som til slutt førte fram til enighet. Fra Kristelig Folkepartis side er vi tilfreds med at vi har fått til en så tydelig satsing på barn – nye viktige tiltak mot voldsutsatte barn og tidlig innsats i skolen. Men vi er også glad for at vi har klart å få til en prioritering av kollektivsatsingen og økte midler til distriktene i forhold til regjeringens forslag. Det har vært bred enighet omkring bærekraftige klimavennlige transportløsninger. Vi har viktige klimamål som skal nås. Utslipp innenfor transportbransjen skal reduseres med 50 pst. innen 2030. Det er fullt ut oppnåelig. Men da er det viktig å ta de rette grepene, som kan styrke den klimavennlige kollektivsatsingen som toget representerer. Derfor er den økte satsingen på jernbane i den framforhandlede løsningen et viktig klimapolitisk tiltak. Ikke bare økes vedlikeholds- og investeringsmidlene betydelig, men også midlene for å kunne fortsette planleggingen av hele intercitisatsingen er kommet på plass for 2017. Den nyetablerte ordningen, inntektfordelingen, for å få mer gods over fra vei til sjø har fått en betydelig økning i forhold til regjeringens budsjett. Da Kristelig Folkeparti fremmet forslag i Stortinget i vår, var det en forutsetning at ordningen skulle etableres fra og med 2017. En økning av tilskuddsmidlene fra regjeringens 30 mill. kr til 82 mill. kr var helt nødvendig for å kunne gjøre ordningen tilstrekkelig attraktiv. Dette betyr at nye ruter på sjøen kan etableres og gods flyttes fra vei til sjø.

For Kristelig Folkeparti har det også vært viktig at rasutsatte fylkesveier blir tilført nye, friske midler. For at folk skal kunne bo og ferdes trygt i hele landet, er det nødvendig å øke innsatsen på rasutsatte strekninger. Det handler om liv og helse, og det er behov for ytterligere å øke midlene til skredsikring i årene framover. Det gjelder både riks- og fylkesveier.

Utbygging av bredbånd er også et viktig tiltak som øker mulighetene for å kunne bo og arbeide over hele landet. Når vi vet hvor stort engasjement i kroner og øre de offentlige bredbåndsmidlene skaper, i form av nye satsinger fra bredbåndsselskapene selv, er den foreslåtte økningen på 45 mill. kr meget vel anvendte penger for å sikre flere mennesker gode kommunikasjonsmuligheter.

På Sørlandet er det stor glede over at MIL, populært kalt Sørlandslabben, nå med de midlene Kristelig Folkeparti sammen med Venstre fikk på plass i samarbeidsløsningen, 30 mill. kr, er fullfinansiert. Det skapes et spennende miljø for ny teknologiutvikling i en landsdel som er hardt rammet av situasjonen innenfor olje- og gasssektoren, og som kan ha stor betydning for den effektiviseringen innenfor denne sektoren som den må gjennom de neste

årene, men også for å kunne ta i bruk kjent teknologi på nye miljøvennlige områder, som f.eks. havvindsatsingen.

Ingrid Heggø (A) [19:44:07]: Betyr det noko kven som styrer? Ja, det gjer det. Kommuneøkonomi er eit godt døme. Kommunane i Sogn og Fjordane hadde hatt 46,6 mill. kr meir å laga 2017-budsjett for viss Arbeidarpartiets alternative budsjett hadde lege til grunn. Det er mange lærarar, sjukepleiarar og mykje omsorg.

Fylkeskommunen hadde hatt 60,6 mill. kr meir, bl.a. til gagn for dei vidaregåande skulane våre. Budsjettet viser eigentleg om lovnader og festtalar, ord og handling stemmer overeins. Og i handling, ja, der står regjeringspartia til stryk.

Sogn og Fjordane er fornybarfylke nr. 1 i Noreg. Vi kan vera Noregs fornybare batteri. Til Framstegspartiet, som er så oppteke av gulrøter i klimapolitikken: Kvar er gulrota for klimatiltak i mitt fylke? Sentralisering av viktige arbeidsplassar bort frå fylket er det mest framtrudende – ikkje gulrøter og positive incitament. Ikkje ein gong nedsetjing av kalkulasjonsrenta ynskjer Finansdepartementet. Her hadde det kome 52 mill. kr meir til fjordfylket med ein sats på 3 pst. i staden for dagens 4,5 pst.

Sogn og Fjordane er også eit viktig fiskeri- og eksportfylke. No opplever vi at fiskeriministeren går ut og er imot EØS-avtala, denne avtala som gjev oss marknadstilgang til EU, vår aller viktigaste marknad innan sjømat. Han gjev oss tollfrie kvotar på fisk og nedsett toll på enkelte fiske-slag. Kan Erna Solberg leva med ein fiskeriminister som dreg teppet bort under beina på sjømatnæringa, den viktigaste vekstnæringa for Noreg i framtida? Her hadde det vore på sin plass med eit utlegum. Vil du sitja i regjering, hr. Sandberg, må du jobba for EØS-avtala og marknadstilgangen for norsk sjømat – punktum.

Svært mykje som ville ha kome distrikta og Sogn og Fjordane til gode, kunne vore nemnt frå Arbeidarpartiets ansvarlege, alternative budsjett. Arbeidarpartiet aukar poteten til investering i idrettsanlegg, til fylkesveggar, rassikring, regionale utviklingsmidlar, sjukehussektoren, reiselivssatsing og breiband, for å nemna noko, og presenterer ei kraftfull vekstpakke for aktivitet og arbeid på Sør- og Vestlandet. Vi i Arbeidarpartiet har 3 000 nye studieplassar i vårt alternative budsjett. Då kunne Climate Change-lina i Sogndal fått 15 nye studentar og dermed full klasse, ingeniør- og bygg i Førde 25 nye studieplassar og sjukepleiarutdanninga 10.

Ja, det gjer ein skilnad kven som styrer. Dei raude trur på ei arbeids- og næringslivssatsing som faktisk fungerer, styrking av helse og skule, truverdig klimapolitikk og sosial og geografisk utjamning.

Tone Merete Sønsterud (A) [19:47:19]: Det er merkelig å følge denne debatten og spesielt høre Høyre, først representanten Flåtten, og så følger de andre etter, fortelle oss at dette budsjettet er helt utmerket. Dette bør arbeidslivet, næringslivet og aktører i norsk samfunnsliv merke seg. At Fremskrittspartiet ikke fører en ansvarlig økonomisk politikk, er ikke noen stor overraskelse, og heller ikke retorikken de bruker. Men at Høyre, som framstilte seg som garantisten for en ansvarlig økonomisk styring under forrige valgkamp, er med på reisen, og at statsminister og Høyre-leder Erna Solberg er med på en så stor og omfattende offentlig pengegalopp og en rekordhøy ol-

jepengebruk, som vil skape store problemer for dem som kommer etter oss, er ikke til å tro. At de gir høye skatte-kutt til de rikeste og dermed øker forskjellene mellom folk i dette landet, er ingen overraskelse. Men at de ikke er mer opptatt av å skape arbeidsplasser, er skuffende.

Gjennom fire år har regjeringas politikk bidradd til å svekke standarden og øke usikkerheten i arbeidslivet. Angrep på ansattes rettigheter som midlertidige ansettelser, muligheter for mer pålagt kvelds- og helgearbeid, fjerning av viktige virkemidler mot sosial dumping og kutt i midler for å stoppe ufrivillig deltid er bare noen eksempler. Dette er også effektive bidrag som øker forskjellene mellom folk, og som er med på å undergrave hele den norske modellen. Og la meg understreke: Alt dette har Arbeiderpartiet stemt imot, og dette skal reverseres når vi kommer til makta.

Vi har en regjering som påberoper seg å være opptatt av kunnskap, men her kuttet 600 lærere på ungdomstrinnet. 21 av dem er i mitt hjemfylke, Hedmark. Jeg har snakket med flere av de skolene som nå får kuttet. Ingen av dem synes dette er en god idé, og de er bekymret for hvordan de nå skal klare å følge opp elever i tenårene som sliter.

I vårt alternative budsjett foreslås det 3 000 nye studie-plasser, en særdeles viktig sak. Vi må nå utdanne flere som skal betjene og utvikle morgendagens arbeidsliv og skape arbeidsplasser innenfor nye områder som bioøkonomi, teknologi og IKT. Derfor har Arbeiderpartiet bl.a. foreslått å øremerke 40 nye studieplasser til Høgskolen i Hedmark i Kongsvinger innen disse områdene. Dette er selvfølgelig viktig i en nasjonal sammenheng, men like viktig er det for å styrke utdanningstilbudet i et fylke som ligger langt etter i denne sammenhengen. Derfor er jeg skuffet over Hedmarks representanter i posisjon, som ikke er med på dette.

I tillegg vil det nok i mitt fylke bli reaksjoner på at det nå skal kuttet nærmere en halv milliard til sjukehusene. Det er utrolig at noen tror at dette ikke skal gå utover behandlingstilbudet. Jeg bare nevner den store saken som nå er ved sjukehuset i Elverum. Der skal det spares penger, og man vil flytte nyfødt-intensiven og barneavdelingen ut av fylket.

Når skattelette til de rikeste er regjeringas viktigste prosjekt, må det vel bli slik, men at Venstre og Kristelig Folkeparti er med på dette, hadde jeg virkelig ikke trodd.

Lise Wiik (A) [19:50:36]: Regjeringspartiene uttrykker i dag stor tilfredshet over sitt framlagte budsjett. Jeg har også merket meg at det gjelder budsjetttrammene for sykehusene i landet, dette til tross for at regjeringen svekker sitt sykehusbudsjett med en halv milliard kroner.

En reduksjon, om den fordeles matematisk, vil bety ca. 10 mill. kr mindre til Sykehuset Telemark. I Telemark er vi bekymret. Sykehuset Telemark sliter med økonomien i dag. Det er allerede et stort underskudd som må hentes inn for å komme i balanse, og for å få kontroll over driften. Det foreligger en utviklingsplan for Sykehuset Telemark. Den er interessant og er i tråd med behovene for å sørge for trygghet i helsetilbudet for hele befolkningen i Telemark. Den er ikke realisert.

Underveis, for å nå målene i utviklingsplanen og for å få kontroll på økonomien, valgte Helse Sør-Øst å legge ned lokalsykehusene i Rjukan og Kragerø. Det har ikke løst de økonomiske problemene, men ført til mer utrygghet for folk. Regjeringen gjør ingenting for å løse opp i situa-

sjonen. Tvert imot, det som nå legges fram, med reduserte økonomiske rammer for Sykehuset Telemark, gjør en vanskelig situasjon mye verre.

Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett lagt inn økte rammer for å styrke sykehusøkonomien. Slik vil vi sørge for trygghet for liv og helse for våre innbyggere. Sykehusene må etter vår mening ha forutsigbarhet og gode nok økonomiske rammer for å kunne videreutvikle sine tilbud til befolkningen – en videreutvikling i tråd med befolkningens behov og i tråd med de stadig nye mulighetene som forskning og teknologiutviklingen gjør mulig. Dette er det ikke lagt til rette for i sykehusdelen av det framlagte statsbudsjett fra regjering og støttepartier.

Kåre Simensen (A) [19:52:57]: Jeg skal starte med å takke velgerne i Østerrike for at de støtter en «proeuropisk» politikk, som Van der Bellen står for. Jeg roper også hurra for at det samme flertallet sa nei til en antieuropeisk, tilbakeskuende populistisk politikk – representert av Norbert Hofer. Mitt ønske er at de franske velgerne gir Le Pen den samme tilbakemeldingen.

Det som skjer i Europa, påvirker oss – på godt og vondt – og bør derfor ha sin selvsagte plass i denne debatten. Jeg må innrømme at den økende debatten om vår tilknytning til EØS her hjemme uroer meg. Er det noe vi ikke trenger, er det å skape usikkerhet om vår tilknytning til Europa og dermed bidra til å sette norske arbeidsplasser i spill. Til det er arbeidsledigheten i vårt land for stor.

Representantene fra høyrepartiene kritiserer Arbeiderpartiets budsjettforslag. Det må de gjerne gjøre, men min påstand er at det sosialdemokratiske verdisyn trumfer verdiliberalismen som ligger i bunn hos de blå-blå partiene. Som distriktsrepresentant vet jeg at denne påstanden holder, fordi jeg ser at fellesskapstanken som vi alle er avhengige av, settes i spill på bekostning av å dyrke de få.

Høyre gikk til valg i 2013 med slagord om at de skulle forandre Norge. Det har de klart. «Det har noe å si hvem som styrer», slik representanten Nordby Lunde uttrykte det. Hun har rett, vi ser det på område etter område, men da med et negativt fortegn.

Flere partikolleger har vært inne på kommuneøkonomien i denne debatten. Jeg skal ikke gjenta det som er sagt. Men vi registrerer dessverre at det i Alta og i Finnmark nå diskuteres en reduksjon på mange viktige velferdsområder på grunn av reduserte overføringer. Alta ville fått vel 8,8 mill. kr mer, og Finnmark fylkeskommune ville fått mer enn 22 mill. kr mer hvis vårt budsjettforslag hadde gått gjennom.

Offentlige arbeidsplasser er viktig – det vet Oslo og sentrale strøk alt om. Men i Finnmark ser vi at statlige arbeidsplasser demonteres – alt skal jo bli så mye bedre bare det flyttes ut av fylket. Men det blir ikke bedre, det blir bare verre og verre. Også folket i Finnmark har behov for å møte mennesker ansikt til ansikt der de bor, i sine møter med offentlig forvaltning.

Vi registrerer videre at en så viktig næring som fiskerierne mer og mer blir forsøkt privatisert. I iveren etter å forandre Norge ser vi at leveringsforpliktelser settes i spill, og at fiskeriressursene flyttes over til færre og færre hender. Budskapet fra Finnmark i denne sammenheng er helt soleklart: Fiskeriressursene tilhører fellesskapet.

Å bruke økonomien til helseforetakene som en salderingspost i årets budsjettforlik er – for å si det pent –

oppsiktsvekkende. Tenk hva 427 mill. kr kunne ha bidratt til av økt pasientbehandling! Alle som sitter i denne salen, vet at norsk helsevesen skal møte en morgendag, hvor hver krone kan utgjøre en viktig forskjell.

Som ombudsmann for befolkningen i Finnmark har jeg et tydelig budskap: Bruk noen av de 427 millioner helsekroner til å tilby et anstendig reisetilbud til pasienter som er avhengig av fly for å komme seg hjem etter endt spesialistbehandling! Å vente i 14 timer på det billigste flytilbudet er uverdigg.

Frank Bakke-Jensen (H) [19:56:20]: Det er ikke vanlig at man leverer reisebrev og hilsener hjem i finansdebatten, men etter å ha hørt nå Simensen og tidligere i dag representanten Berg-Hansen, tror jeg jeg må gjøre det når det gjelder enkelte punkt her.

Representanten Berg-Hansen hadde en visitt til Båtsfjord, der hun for det første kunne legge fram et lite eksempel på framifrå politikk fra da hun selv var statsråd, men hun dro også opp noen problemstillinger som jeg kanskje ikke kjenner meg helt igjen i. Hvis representanten Berg-Hansen neste gang vil at vi skal møtes i Båtsfjord, og hvis vi tar oss litt bedre tid, så skal vi ta en runde rundt Valen, og så skal vi besøke noen av de sjømatprodusentene som er der. Da møter vi noen som er norskeid, og så møter vi noen som har russiske eiere. Det er veldig dyktige produsenter, det er eiere som har lyst til å investere, men det er en litt sånn «odd» forskjell. Det er sånn at de norske eierne får taksert verdien på industrien sin, og så må de betale formuesskatt av det de eier. Mens de russiske eierne, som er på kaia ved siden av, slipper å betale denne formuesskatten, penger som man kunne ha brukt til å investere i industrien. Derfor er formuesskatt viktig for oss.

Hvis vi hadde hatt litt bedre tid – jeg vet at representanten Berg-Hansen er opptatt av at sjømat skal ut til markedene – skulle vi kjørt oss en tur over Båtsfjordfjellet i lag med en gammel drosjesjåfør som kunne fortelle hvordan fylkesveiene var før vi kom i regjering. Det er noe helt annet å levere sjømat til markedene nå når man også kan kjøpe på gode fylkesveier der vi har levert pengene.

Siden vi også har diskutert utdanning i denne debatten: Representanten Berg-Hansen og jeg skulle ha tatt oss en tur ned på den videregående skolen i Båtsfjord. Det var en videregående skole der Båtsfjord kommune en gang klarte å tenke det 13-årige skoleløp, slik at vi i kommunal regi fikk lov til å drive videregående skole. På seks år løftet vi andelen Båtsfjord-ungdom som fullførte videreførte skole, fra rundt 50 pst. til over 70 pst. Det er en skole som ble tatt fra oss da de rød-grønne kom til makta, for det var ikke god kutyme at man verken uttalte «privat» eller hadde en kommunal videregående skole. Nå har vi fått lov til å starte den på nytt igjen, og selv politikerne er veldig giret på at det skal være en god skole. Derfor var det også sånn at da jeg var ordfører, spurte jeg lærerne: Hvis vi skal bruke noen ekstra kroner for å gi ungene bedre utdanning, hvordan skal vi gjøre det? Og lærerne sa at vi vil gjerne ha færre elever i klassen per lærer. Vi sa ok, maks 15 elever i basissfagene.

I dag har arbeiderpartiordføreren tatt bort store deler av den ordningen, for det viste seg at det virket ikke. Man synes heller at det er bedre å legge pengene i etter- og videreutdanning for lærerne. Dette er mennesker som har et langt liv i yrket, og de har veldig godt av å få nye impulser un-

derveis. Etter- og videreutdanningsreformen går hjem også i Båtsfjord.

Bengt Morten Wenstøb (H) [19:59:35]: En av de mest grunnleggende verdier i et samfunn er retten til arbeid – dette fordi det gir en mulighet til å delta i samfunnet, men også fordi det gir den enkelte mulighet til å tjene penger og ikke minst til å leve et selvstendig liv.

Nav-meldingen som ble vedtatt i sin helhet i november – Nav som skal bli arbeidsrettet, ha tidligere innsats og være tettere på brukerne, og Nav som skal gis økt myndighet og handlefrihet lokalt – er grunnlaget for at flere skal komme i arbeid. Det snakkes ofte om en dør inn til Nav for enkeltmennesket, men det må også finnes en dør ut. Derfor er aktivitetsplikt så viktig, for det gir unge mennesker mulighet til å komme i gang.

Nav må arbeide tettere opp mot næringslivet, knytte gode kontakter for å øke sin arbeidsmarkedskompetanse og samtidig få flere ut i arbeid. Næringslivet må ha en dør inn til Nav. Møte mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er avgjørende for å få mennesker i arbeid.

Når regjeringen så tydelig prioriterer å få flere i arbeid, betyr det også at de som i dag står utenfor arbeidsmarkedet, skal få mulighet til å delta. Dette gjelder både ungdom som faller ut av skolen, og også dem som ikke kan arbeide heltid, men behøver en tilrettelagt arbeidssituasjon.

Mange eldre arbeidstakere faller ut av arbeidsmarkedet selv om de ønsker å arbeide. Det er tragisk for den enkelte, men også for vårt samfunn. Vi har bruk for den kompetanse og ikke minst lange erfaring eldre arbeidstakere innehar.

Regjeringen er spesielt opptatt av å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Derfor ønsker regjeringen å sette inn målrettede tiltak for fjerne useriøse arbeidsgivere.

Trepartssamarbeidet har vært viktig for å tilrettelegge for gode og trygge arbeidsplasser i Norge. Men det vil kreves mer.

Kyniske og useriøse arbeidsgivere utfordrer vårt velferdssamfunn både med hensyn til mindre skatteinntekter og med hensyn til yrkesskader. HMS-arbeid på den enkelte arbeidsplass kan forebygge yrkesskader. Det gjør ikke useriøse arbeidsgivere.

Integrering av flyktninger krever kunnskap om norsk språk og norske lover, men også mulighet for å få seg fast arbeid eller utdanning – gjerne begge deler. Noen ser utfordringer i møte med flyktninger, men det er også muligheter. Flere har med seg verdifull kompetanse som vi som samfunn ikke i tilstrekkelig grad klarer å nyttiggjøre oss.

Norge er et godt land å leve i for de aller fleste. Regjeringens mål er å skape flere jobber og bedre velferd, men det vil kreve vilje til omstilling og mer satsing på omsorgsteknologi.

Dagens næringslivsforskning er framtidens velferdsløsninger.

Ola Elvestuen (V) [20:02:30]: For ett år siden i dag holdt man på med den intense innspurten med Paris-avtalen, og om en uke er det ett år siden den ble inngått, nemlig den 12. desember.

Fra Paris-avtalen ble inngått, endret lederrollen i verden seg. Fram til Paris-avtalen handlet dette om å være dyktig i forhandlingene, det handlet om å komme med nye bidrag, som Norge var god til, enten det var skogsatsing

internasjonalt eller fornybarsatsing internasjonalt. Når Paris-avtalen er vedtatt, handler det å lede internasjonalt om å gjennomføre sine forpliktelser så raskt som mulig.

Med det budsjettet som vi nå skal vedta, tar Norge en lederrolle på klima- og miljøområdet. Vi gjør det særlig innenfor transportsektoren, hvor vi setter oss ambisjoner som få andre land gjør likt med oss.

Men det er også et budsjett som er bra for folk flest. Det letter hverdagen, og det gjør at man enklere kan ta grønne valg. Det gjelder enten det er kollektivsatsingen, som er forsterket betydelig i de store byene, eller det er norsk jernbane, hvor man nå kan planlegge intercityutbyggingen hele veien ut – eller det forslaget som nå legger til rette for at vi skal ha to timers grunnrute på hele fjerntoget i Norge, som jo har vært en stor suksess på Sørlandsbanen.

Og vi forlenger og forsterker fordelene for elbiler og nullutslippskjøretøy. Med biodrivstoff og ambisjonsnivå om innblanding av opp mot 20 pst. gjør vi ikke bare et godt klimapolitisk vedtak, men det handler også om å legge til rette for norsk næringsliv. Vi styrker Enova, vi styrker miljøteknologiordningen og Klimakur, med innsats inn mot norske kommuner.

Men først og fremst legger vi også med dette vedtaket et godt grunnlag for å tenke lenger enn bare til 2017. Det handler om å få på plass et CO₂-fond for å få omstilling i norsk tungtransport, det handler om en gradvis innføring av CO₂-avgift og ikke minst om å få etablert en mye sterkere klimalov enn det regjeringen har lagt opp til.

Med dette legger vi til rette for noe som norsk klimapolitikk virkelig har manglet, nemlig et mye mer systematisk arbeid enn det har vært tidligere. Nå legger vi føringer som skal vare i mange år framover.

Til slutt vil jeg også nevne de andre miljøområdene – det handler ikke bare om klima. Her er en betydelig økning enten det er marin forsøpling, eller det er støtte for å ta hånd om atomavfallet på Kjeller. Det ligger 300 mill. kr ekstra til norsk klassisk naturvern.

Miljødirektoratet bør ha en veldig god dag i dag. Akkurat som hos Riksantikvaren bør de være fornøyd også med den økte støtten til kulturminnevern.

Martin Kolberg (A) [20:05:45]: Jeg mener at det er viktig å få sagt veldig tydelig når vi fører denne debatten om statsbudsjettet for neste år, at den parlamentariske situasjonen er at regjeringen ikke lenger har reelt politisk flertall i Stortinget. Det blir vedtatt et statsbudsjett, men det blir vedtatt med subsidiær stemmegivning. Subsidiær stemmegivning er nettopp akkurat det det er, nemlig med påholden penn. Det er selvfølgelig fordi Kristelig Folkeparti og Venstre nå mener at det er nødvendig å gjøre en markering overfor regjeringen. Vi har alle sammen registrert veldig tydelig at argumentasjonen rundt dette har vært det som kalles for det politiske begrepet «det grønne skiftet», og den såkalte bilpakken.

Jeg hører – uten at det blir sagt fra denne talerstolen – at det selvfølgelig handler om flere ting enn det. Det er, sett fra mitt politiske ståsted, vanskelig å skjønne hvordan Kristelig Folkeparti og Venstre orker politisk å holde denne regjeringen gående. Det henger sammen med de tingene vi diskuterer her når det gjelder statsbudsjettet, og det handler om de lange linjene i den norske utviklingen. Det blir diskutert, og delvis harselert litt med, dette med skattelettelsen til de rikeste. Ja, får de det som de vil, og det

gjør de jo i dag, vil de i løpet av denne stortingsperioden ha flyttet om lag 100 mrd. kr vekk fra offentlig sektor – 100 mrd. kr. Og når de gjør det, går de samtidig løs på disse smålige kuttene til dem som har de største utfordringene. Det går jo an å begripe at Høyre-folk og FrP-ere går inn for slikt, men at mellompartiene gjør det, er veldig slitsomt å skjønne.

Jeg mener at Det norske storting ikke skulle være så smålig. Vi behøver det ikke økonomisk, og det er heller ikke nødvendig å gjøre det. Det står ikke engang i veien for den filosofien som høyrepartiene har når det gjelder arbeidslinjen, tvert imot: Det ville styrket den. Men allikevel gjør de det. Det er en politisk moral som det er all mulig grunn til å knytte all mulig oppmerksomhet til. Og jeg sier det igjen: Jeg forstår ikke at Venstre og Kristelig Folkeparti orker.

Christian Tynning Bjørnø (A) [20:09:02]: Da vi fikk regjeringens forslag til budsjett i oktober, må jeg si jeg var spent. Kanskje er det nå de kommer, de nye store satsingene på skole og utdanning. I år, som i fjor, var det ikke mye nytt, men heldigvis har vi en regjering som ikke har flertall.

Også denne gangen velger jeg å sende en takk til de høyere makter for at vi har Kristelig Folkeparti, som har klart å vri en liten del av budsjettet i en litt mer riktig retning. Jeg tenker da spesielt på midlene som er satt av til flere lærere på 1.–4. trinn, men det må være frustrerende å samarbeide med partier der en satsing på flere lærere hvert år må tvinges igjennom i tolvtte time. Sannheten er at regjeringspartiene ikke en eneste gang på egen kjøll har prioritert dette. De argumenterer til og med i denne sal i dag imot en satsing på flere lærere. Tilskuddet til 600 lærere i ungdomsskolen fjernes med et pennestrøk. Regjeringspartiene sier det ikke har hatt noen effekt.

I mitt hjemfylke, Telemark, mister vi 35 lærere i ungdomsskolen. 21 av dem er i Skien. Rektoren på Mæla ungdomsskole sa dette til Telemarksavisa i slutten av november:

«Mange elever har fått mye ekstra hjelp takket være disse ekstra stillingene. Og det har gitt bedre resultater. Dessuten har elever som ikke trives på skolen, fått det bedre.»

Men det hjelper dessverre lite hva en skoleleder i Skien måtte mene, når Høyre mener noe annet.

Arbeiderpartiet vil det annerledes. Vi vil beholde de 600 lærerstillingene i ungdomsskolen, vi vil øke overføringene til kommunene, og vi vil ha en mer offensiv satsing på tidlig innsats, med flere lærere og bedre tid til oppfølging av elevene, for dersom vi skal lykkes med å hjelpe flere elever til å nå sine mål, må vi satse offensivt og bredt.

I frontaledebatten fortalte jeg litt om stoda i hjemfylket mitt, Telemark. Jeg tok opp regjeringens manglende vilje til å gi lånegarantier til viktige investeringer i fastlandsindustrien, jeg uttrykte bekymring for at regjeringen ville selge våre fellesskapsverdier, og så snakket jeg om behovet for økt satsing på Sykehuset Telemark. I Telemark er det de siste tre årene lagt ned to lokalsykehus, og sykehuset er i ferd med å gjennomføre det som skulle være en utviklingsplan, men som nå minner mer om en omstillings- og kuttplan. Og jeg blir ikke mindre bekymret etter at budsjettkameratene i helgen sendte en kuttordre på flere hundre millioner kroner til sykehusene. Legeforeningen og Sykepleierforbundet sier det tydelig: Kuttet utgjør en

fare for pasientsikkerheten, og regningen går til pasientene. Igjen: Arbeiderpartiet vil det annerledes, med vårt opplegg ville Helse Sør-Øst fått nesten 770 mill. kr mer til god pasientbehandling.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [20:12:20]: Først vil eg berre seie at det er eit litt rart teater vi driv her. Det er veldig mange likelydande innlegg vi framfører her, innlegg som ber preg av disiplin i budskapsutviklinga, og det er litt slitsamt, rett og slett, å lytte til så mange like innlegg – berre eit ord til ettertanke.

Så til budsjettet vi står framfor i dag. Tar ein dei store linjene, er det akkurat det same løpet regjeringa har lagt seg på i dette budsjettet, som dei har lagt seg på i tidlegare budsjett. Forskjellane aukar, gjeldsgraden aukar, fleire slit med å få seg ein stad å bu, fleire blir fattige. Det er faktum. Det er faktum ingen postfaktuell politikar klarer å kome rundt. Det er det som skjer. Eit anna faktum: Utsleppa til Noreg aukar, og dei har auka under dei blå-blå. Det er eit faktum. Vi har altså blitt ei miljøsinke, og vi er blitt eit kaldare samfunn i løpet av desse tre åra.

Spolar ein tida tilbake når vi kanskje er ferdige med desse fire åra, vil det vere fireårsnatt for det grøne skiftet. Det vil vere dei åra da ein bygde ned velferdsstaten, og da ein skapte store, nye forskjellar i det norske samfunnet. Og det er jo veldig, veldig vanskeleg å begripe kvifor konservative element i Høgre er med på dette, kvifor dei delane av Framstegspartiet som står for folk flest, er med på dette. Men la gå, vi veit kva dei eigentleg meiner, desse partia. Men at Kristeleg Folkeparti og Venstre er med på dette, er veldig vanskeleg å forstå.

Eg kjem frå ein landsdel, Nord-Noreg, som verkeleg har potensial til å bli den nye satsingsregionen for Noreg, noko også kunnskapsinnhentinga frå 2014 verkeleg demonstrerte. Likevel ser vi i dag korleis modellen for kommunal og fylkeskommunal økonomi går hardt ut over dei nordlegaste fylka. Vi ser korleis næringsmidlane blir strupte, viktige kollektivruter blir kutta, fiskeripolitikken legg opp til eit ran av sterke kystsamfunn, og Forsvaret blir kutta. Samtidig kunne Nord-Noreg vore regionen som kunne stått for det grøne skiftet, men likevel vel ein da ikkje å gjere dette, ein legg heller opp til eit fråvær av grønt skifte og eit kaldare samfunn.

Gunnar Gundersen (H) [20:15:42]: For Hedmarks del er det et hyggelig bakteppe for dagens debatt. Alle piler peker i riktig retning. Det skapes nye arbeidsplasser og nye bedrifter, og optimismen er stor. Men oljeprisfallet er åpenbart utfordrende for landet. Vi mister arbeidsplasser, med en fantastisk verdiskapningsevne bak hver av dem. Vårt velferdsnivå krever at vi finner fram til nye arbeidsplasser som kan forsvare vårt velferdsnivå.

Det er åpenbart lettere på kort sikt å skape nye arbeidsplasser i offentlig sektor gjennom skatteøkninger og økt offentlig pengebruk enn i privat sektor. Men det løser ikke utfordringen, snarere tvert imot, vi dras vel heller lenger inn i den.

Regjeringen synes jeg balanserer fint og godt. Satsing på vekstfremmende skattelettelser, kunnskap og samferdsel er gode byggestener for et vekstkraftig Norge framover. Det er grunn til å gi ros til regjeringen. Ingenting her i debatten tyder på at noen ville ha taklet utfordringene bedre.

Men det er sider ved dagens debatt som overrasker meg. «Klassisk naturvern» synes å få en renessanse, men vi trenger jo og gjør til dels det motsatte. «Klassisk naturvern» betyr jo den gammeldagse totalfredning der naturen forsøkes hermetisert. Internasjonalt endret man fokus på begynnelsen av 1990-tallet og gikk over til å bruke begrepet «bærekraft». Naturen skal forvaltes bærekraftig, men ikke hermetiseres. Og nå har man beveget seg videre mot naturkretsløp og den sirkulære økonomi. Norge skal da vel ikke 30 år tilbake i tenking?

Biobrenslsstrategien er jo uttrykk for nettopp sirkulærlæntenkingen. Naturens eget karbon sirkuleres gjennom et kretsløp. Fotosyntesen er naturens egen carbon capture-prosess. Den er gitt oss gratis, og skoggjødsling illustrerer hvor effektiv den er. 1 tonn bundet CO₂ koster altså 36 kr, mens innfasing av elbiler koster anslagsvis 600–1 100 kr per tonn.

Myr binder også enorme mengder CO₂. Vi har store synder fra tidligere tider. Det ble grøftet enorme arealer som aldri ble produktive. Det er strålende og god forvaltning at de restaureres. Men myr er også en del av Distrikts-Norges ressursgrunnlag. Vi må også forvalte den og inkludere den i kretsløpet.

Klimapolitikken er på villspor om det blir nok et middel for å hermetisere Distrikts-Norge.

Karin Andersen (SV) [20:18:55]: Aldri har vel en regjering brukt så mye penger som den vi har nå. Aldri har en regjering brukt så mye oljepenger som den vi har nå. Likevel klarer man altså ikke å unngå usosiale, smålige kutt til folk som har det vanskelig.

SV har brukt 7 mrd. kr mindre enn flertallet i sitt budsjett. Enda har vi råd til skattelettelser som monner for folk med vanlige inntekter under 800 000 kr. Det er mange tusenlapper. Vi har råd til sykehus, og vi har råd til kommuneøkonomi. I mitt hjemfylke ville f.eks. Hamar fått 34 mill. kr mer og Kongsvinger 21 mill. kr mer med SVs budsjett. Det gjør vi fordi vi mener at det er mye viktigere – og det er et verdivalg for oss – å ha flere lærere, flere helsefagarbeidere og flere sykepleiere. Vi vil ha flere i skolehelsetjenesten, vi vil ha et lavterskeltilbud til psykisk syke, og vi vil bidra til at flere vanskeligstilte får en bedre hverdag og kan komme seg ut av sin vanskelige situasjon. Dette er et verdivalg vi gjør fordi vi mener dette er viktigere enn skattelette til milliardærer som ingen hittil har kunnet vise bidrar til nye arbeidsplasser. Tvert imot ser det ut til at problemene på arbeidsmarkedet øker.

Det har vært en diskusjon om bærekraft framover, og det er viktig. Det handler om at man må ha en klimapolitikk som gjør at klimaødeleggelsene ikke skyter fart, og da må vi endre retning i forhold til det regjeringen har gjort. Man er langt unna målet.

En annen ting er at det er ikke velferdsstaten og ytelser til syke og vanskeligstilte som truer velferdsstaten. Det er svart økonomi, sosial dumping og skatteunndragelser i milliardklassen – milliarder som plasseres i skatteparadis, der de ikke er med på å bidra til fellesskapet. Jeg registrerer at regjeringen har en ganske liten satsing mot dette. Det er jo dette som er de store tyvene som virkelig truer oss. Tvert imot mener regjeringen at konkurranseutsetting og anbud på velferdstjenestene er en god strategi, og det er jo nettopp noen av disse selskapene som skal sette sugerøret ned i fellesskapets kasse, ta ut milliarder og ikke bidra til

fellesskapet sjøl. Det er SV helt imot, og derfor styrker vi også kampen mot økonomisk kriminalitet, mot sosial dumping og mot skatteparadis.

Frank J. Jenssen (H) [20:22:17]: Er det lov å minne opposisjonen i denne salen om at kommunenes frie inntekter øker mer nå enn da de selv styrte landet? Enten det er talere fra Senterpartiet eller fra Arbeiderpartiet som står på denne talerstolen, er det en svartmaling uten like av utviklingen både for Kommune-Norge og for Distrikts-Norge. Man skulle også tro at man ikke var klar over at store deler av Distrikts-Norge går så det suser, og at det er mange som mangler arbeidskraft. For å ta et eksempel: Når Nord-Europas største biogassfabrikk nå bygges i Nord-Trøndelag, er det fordi man har en politikk som gir grønne arbeidsplasser basert på norske råstoff i Distrikts-Norge. Det er ikke som før, da man måtte avvikle biodrivstoff-fabrikker i dette landet.

De siste fire årene Senterpartiet hadde kommunalministeren, var veksten i de frie inntektene bare i trønderske kommuner reelt på minus 152 mill. kr, altså veksten var minus på Senterpartiets vakt. De samme trønderske kommunene hadde i årene 2013–2015 en vekst, og da i pluss, på 228 mill. kr, så bare i trønderske kommuner gikk man fra en rød-grønn minusvekst på 152 mill. kr til en borgerlig plussvekst på 228 mill. kr. For andre landsdeler og for landet som helhet er bildet omtrent likedan. I tillegg kommer altså veksten som har vært i 2016, og som kommer i 2017, og at norske kommuner bare i 2015 hadde sitt beste resultat på ti år. Derfor står denne elendighetsbeskrivelsen for norske kommuner ikke til troende.

Men vi fortsetter styrkingen av kommuneøkonomien. Vi fortsetter styrkingen av kunnskap og tidlig innsats i skolen. Vi styrker velferd og eldreomsorg. Men Høyre i regjering gjør samtidig mer av det vi trenger for å kunne finansiere en kommunesektor med god velferd også i framtiden. Vi investerer i kunnskap, i bredden i grunnopplæringen og i spissen i forskning og høyere utdanning. Vi investerer i samferdsel og infrastruktur, og det er bra for næringsliv, og det er bra for trafikksikkerhet og klima. Vi investerer i vilkår for å skape flere jobber, mer ja-holdning, enklere regler, mer næringsrettet forskning og vekstfremmende skatteletter. Alternativet vet vi lite om. Det er mye man kan kalle den rød-grønne opposisjonen i denne salen, men noen allianse for verdiskaping er det knapt. Vi vet at vi risikerer titalls milliarder, kanskje opp i 30 mrd. kr, ekstra i skatt, og en skal være ganske sterk i troen for å tro at det norske bedrifter som sliter i en tøff konkurranse, og det de som strever for å skape flere norske jobber, trenger, er en milliardskatteregning på norske jobber.

Veivalget handler om at vi vil ha en politikk som gir flere jobber som bidrar til statsbudsjettet, enn en som lever av statsbudsjettet. Da står valget mellom en Høyre-ledet regjering som vil skape mer, og en arbeiderpartiregjering som vil skatte mer.

Odd Omland (A) [20:25:29]: Denne regjeringen har kuttet skatter med rundt 21 mrd. kr, mest til de aller rikeste, skattelett som ikke fører til sysselsettingsvekst, som regjeringen hevder, men medfører at forskjellene øker, og vi får mindre til velferd og fellesskapsløsninger.

Men det jeg spesielt ikke forstår i regjeringens iver etter å kutte skattene, og som jeg mener er uheldig, er at det er

en spesiell gruppe som regjeringen stadig gir skatteskjerpelser, nemlig jordbrukerne, de som skal produsere trygg og sikker mat for oss i fremtiden. Tidligere har denne regjeringen kuttet i jordbruksfradraget, og de foreslår økt skatt ved salg av gårdsbruk innen familien, noe som ville ha gjort generasjonsskifter betydelig dyrere. I år kom forslaget om skatt på investeringsmidler innen BU-ordningen, en ordning som ville ha svekket lønnsomheten spesielt i distriktslandbruket. Det er bra at budsjettforliket reverserer dette, ved at Kristelig Folkeparti og Venstre prioriterer annerledes.

Regjeringspartiene har i sitt framlagte budsjett understreket den gode distriktsprofilen. Det er vanskelig å tro regjeringen på dette når mer enn 200 ordførere og varaordførere fra samtlige partier på Stortinget har undertegnet et protestopprop mot regjeringens kutt i eiendomsskatt på kraftanlegg med 400 mill. kr i 2017. Det gir 400 mill. kr mindre til helse- og omsorgstjenester i de nesten 200 berørte kommunene. Regjeringen har nemlig funnet ut at markedsverdien på kraftanleggene i Norge har sunket med 54 mrd. kr – 54 000 mill. kr fra 2016 til 2017. Alle må forstå at det er feil. Kortsiktige endringer i kraftprisene endrer selvfølgelig ikke markedsverdien av selve anleggene, og det er grunnen til de omfattende protestene som nå er kommet.

Jeg registrerer med tilfredshet at det i budsjettforliket er et verbalforslag hvor en ber regjeringen vurdere kapitaliseringsrenten på kraftanlegg. Arbeiderpartiet har også bedt regjeringen om å vurdere dette på nytt, og 4,5 pst. er høyt sammenlignet med renteutviklingen for øvrig. Dette skulle regjeringen ha gjort, slik det var forutsatt i statsbudsjettet for 2013. Det er ikke bare god distriktpolitikk, men det er også det eiendomsskatteloven krever at staten gjør, og da håper jeg at regjeringen nå rydder opp fra 2017, etter Stortingets henstilling i dag om en ny vurdering.

Hårek Elvenes (H) [20:28:34]: Opposisjonen har i dagens debatt forsøkt å gjøre et nummer av at regjeringen og samarbeidspartiene har samarbeidet hardt, godt og lenge for å få til dagens budsjett. At resultatet slik det foreligger, blir forbigått på en summarisk måte, må skyldes at opposisjonen antakelig er rimelig fornøyd med budsjettet. Det virker som at Arbeiderpartiet er ute etter en krise. De skal liksom snuse etter den krisen som faktisk ikke er der. Definisjonen på en politisk situasjon ble gitt av Olav Oksvik fra Arbeiderpartiet en gang da Arbeiderpartiet hadde rent flertall. Da journalisten spurte hva som var den politiske situasjonen, svarte parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet: Det foreligger ingen politisk situasjon, det er rent flertall. Det er ingen gunstig situasjon å styre i.

Det opinionen nå har fått innsikt i, er reelle politiske utfordringer som man jobbet med i Stortinget, og har således vært med på ferden fram mot et godt budsjett. Dette statsbudsjettet har klare prioriteringer. Den viktigste forskjellen mellom opposisjonen, dvs. Arbeiderpartiet, og regjeringspartiene er at Arbeiderpartiet vil skatte mer, mens regjeringen vil skape mer.

Så gjør man et nummer av oljepengetrukket. Oljepengetrukket er ikke mer oppsiktsvekkende enn det som Arbeiderpartiet sluttet seg til da handlingsregelen ble besluttet av Stortinget. Avkastningen fra oljefondet skulle brukes til vekstfremmende skattelettelser, til investering i infrastruktur, til forskning og til undervisning. Så forsøker man å

framstille det som at det er skapt nærmest en ny underklasse i samfunnet, ved at formuesskatten er redusert fra 1,1 pst. til 0,85 pst. Det er ikke slik, det er faktisk 170 000 færre som nå betaler formuesskatt, enn det var under den rød-grønne regjeringen. Det går utmerket godt, men effekten, primært, av lettelsen i formuesskatten er at det faktisk er flere bedrifter som nå slipper å leve med ulempen med denne særnorske skatten.

Dette budsjettet er et budsjett for å bygge landet, det er et budsjett for å trygge landet. Denne regjeringen tar fatt i forsvar og beredskap på en helt annen måte enn den rød-grønne regjeringen. Derfor legges det nå 165 mrd. kr på bordet til investeringer i Forsvaret over en 20-årsperiode, og regjeringen har tatt fatt i organiseringen av politiet, som beviselig har vært et hinder for utviklingen av gode polititjenester. Dette er sider ved budsjettet som regjeringen absolutt kan være stolt av. Faktisk skal også Arbeiderpartiet få kreditt for at de var med på forsvarsdelen i statsbudsjettet, slik at man allerede i 2017 starter styrkingen av Forsvaret.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Oskar J. Grimstad (FrP) [20:31:52]: Så har vi fått eit budsjett som leverer på utfordringar landet står framfor. Budsjettet legg grunnlaget for auka investeringar, omstilling og vekst, og det er heilt nødvendig. Dei siste tala frå nasjonalrekneskapan viser at aktiviteten i norsk økonomi er på veg opp. Dei nye prognosane frå Statistisk sentralbyrå seier at veksten vil ta seg vidare opp framover.

Den økonomiske veksten har så langt vore moderat. Det er store geografiske forskjellar, og på Sør- og Vestlandet er situasjonen framleis krevjande. Difor forsterkar vi i 2017-budsjettet innsatsen for å støtte opp under sysselsetting og aktivitet i dei mest utsette områda og dei mest utsette bransjane. Budsjettet inneheld ei målretta tiltakspakke på 4 mrd. kr mot arbeidsløyse på Sør- og Vestlandet og i dei bransjane som er hardest ramma.

Denne regjeringa har også ei historisk satsing på samferdsel, noko som av næringslivet blir framheva som eit av dei viktigaste tiltaka for å kunne klare effektivitetskravet dei møter gjennom kvardagen. Spør ein næringslivet om kva som er viktigast, realverdiar gjennom ein velutbygd infrastruktur eller eit velfylt pensjonsfond utland, er svaret heilt klart: Realverdien i god samferdsel gir større avkastning enn det ein klarer å få gjennom investeringar i aksjeselskap og handlegater i utlandet.

I forslaget til statsbudsjett er dei samla skatte- og avgiftslettane til og med 2017 på om lag 21 mrd. kr. Lågare skattesats på alminneleg inntekt er særleg viktig for å skape nødvendig vekst, medan det viktigaste verktøyet til opposisjonen er meir skatt.

Representanten Kirsti Bergstø klagar over at ein Porsche blir over 100 000 kr billigare – ein bil som visstnok høyrer rikfolk til – medan ho må klare seg med den gamle Saab-en ho har. Det viser berre at ho ikkje har forstått den dreininga som no er gjord over fleire budsjett, nemleg at folk flest no kan kjøpe seg ein lågutsleppsbil svært mykje rimelegare enn ein tradisjonelt har kunna gjere i Noreg. Heilt sidan krigens dagar har bil blitt avgiftsbelasta meir enn i dei aller fleste land i verda. Vi har også hatt ein av dei eldste bilparkane i verda, med høge utslepp i mange år. No

skjer det ei endring i dette, og mi oppfordring til representanten Bergstø er at ho leverer inn den gamle Saab-en og kjøper ein ny låg- eller nullutsleppsbil. Ho vil få godt betalt gjennom vrakpantordninga til denne regjeringa og kan bidra med det som ho og partiet hennar er spesielt opptatt av – lågare klimagassutslepp.

Vi satsar på samferdsel, innovasjon, forskning og utdanning. Det vil redusere transportkostnadene til næringslivet, styrkje nyskapinga og heve kompetansen i befolkninga. På den måten kan vi betre grunnlaget for framtidige arbeidsplassar.

No er det viktigare enn nokon gong å prioritere desse vekstfremjande områda. Skal vi lykkast med å skape nye jobbar og auke veksten, må vi styrkje det private næringslivet.

Freddy de Ruiten (A) [20:35:05]: Hvem må betale regningen? Dette er et ubehagelig, men viktig spørsmål på en dag som denne, hvor regjeringa og dens støttepartier prøver å tegne et glansbilde av budsjettforliket. Svaret er nedslående. De som må betale regningen, er de arbeidsledige og de syke. Rekordhøy arbeidsledighet ser ikke ut til å bekymre denne regjeringa nevneverdig, og politikken de leverer, gjør arbeidslivet mer utrygt, gjennom liberaliseringen av lovverket. Store skatteuttak til de mest formuende i dette landet gir heller ingen sysselsettingseffekt. Dette er politikk som er velp prøvd av høyrekreftene i mange land, og som ikke bidrar til flere arbeidsplasser, men resulterer i større forskjeller. Alternativet vårt i Arbeiderpartiet er en aktiv og målrettet næringspolitikk, et trygt arbeidsliv og en skattepolitikk som stimulerer til vekst og mindre forskjeller.

Ikke bare de arbeidsledige har grunn til å fortvile over budsjettforliket. Et kraftig kutt i sykehusene kommer på toppen av manglende satsing fra denne regjeringa i hele denne stortingsperioden. Hvem går dette ut over? Jo, hardtarbeidende helsearbeidere på sykehusene, men ikke minst pasientene. Legeforeningen og Sykepleierforbundet er i dag ute og regelrett slakter det de kaller «et gedigent løftebrudd».

Jeg er overbevist om at dette kuttet kommer til å ramme mange av de pasientene som bruker sykehusene mest: kronisk syke, pasienter med komplekse og sammensatte sykdomsbilder, eldre, pasienter med ulike funksjonsnedsettelser, utviklingshemmede og syke barn. Det er på noen av disse områdene sykehusene kommer til å kutte mest, og da blir det ikke ostehøvelen som blir tatt i bruk, men øksa.

Arbeiderpartiets alternative budsjetter fra 2013 til 2017 ville betydd mer enn 3 mrd. kr mer til sykehusene. Dette ville bidratt til en helt annen hverdag for pasienter, pårørende og ansatte. Dette budsjettet innebærer også et øsekutt i økonomien til mange lavtlønnede kronisk syke personer med høye sykdomsutgifter. Fjerning av den såkalte diagnoselista innebærer at tusenvis av pasienter får en ekkel julegave av regjeringa og dens støttepartier – en julegave som betyr at de får en ekstraregning på 1 990 kr rett over nyttår for bruk av nødvendig fysioterapi.

Jeg registrerer at finanskomiteens leder i replikkordvekslingen tidligere i dag mente at dette skulle la seg løse i helse- og omsorgskomiteen på Stortinget. Det skal ikke stå på oss i Arbeiderpartiet, men vi har i likhet med alle andre partier, unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, foreslått å beholde diagnoselista i våre alternative budsjetter, ikke

fordi dagens diagnoseliste ikke har svakheter, men fordi vi må sørge for gode skjermingsordninger for dem med dårlig økonomi, og en må se dette i en større sammenheng. Er det sånn å forstå at regjeringspartiene og dens to støttepartier har tenkt å gjøre noe med dette, eller er det bare tom retorikk for å slippe unna en vanskelig sak? Eller er det sånn at mange av de sykeste med lave inntekter bør stramme inn livreima ekstra hardt denne jula for å kunne ha råd til å betale fysioterapiregninger over nyttår?

Rigmor Aasrud (A) [20:38:23]: Det er noe unorsk med en politikk som har som mål å øke forskjellene mellom folk, som bidrar til at de arbeidsledige får mindre og de rikeste får mer, og som kutter i mange ytelser til dem som har minst, ved at prisjusteringer fjernes. Regjeringen viser gjennomføringskraft ved å omfordele, ved at de arbeidsledige får kutt i sine ytelser, og ved systematisk å la være å prisjustere stønader til dem som har minst. Og i år økes egenandelene for dem som trenger fysioterapi for å fungere i hverdagen.

Gjennomføringskraften er spesielt synlig i skattepolitikken. Vi husker trontalen og omtalen av de 50 som har fått over 100 mill. kr i skattelette – det ble omtalt som fantastisk. Men å forvalte den største arbeidsledigheten på mange tiår vitner om mangel på gjennomføringskraft, hvis da ikke høy ledighet er en kalkulert virkning.

Det er noe unorsk over sånne prioriteringer. I dag behandler vi et budsjett der forhandlinger har gjort et svakt helsebudsjett enda svakere. Nye tiltak finansieres med effektiviseringskrav som gjør at det skal spares nesten en halv milliard kroner. Gleden over at Venstre har forhandlet inn 10 mill. kr til en luftambulansbase i Innlandet, forsvant da inndekningen ble kjent: Et nytt innsparingskrav betyr om lag det dobbelte av det en luftambulansbase er blitt tilgodesett med bare i Sykehuset Innlandet.

Det er over 130 000 arbeidsledige i Norge. 72 000 av dem er under 30 år. I tillegg er det mange ungdommer som går på sosialhjelp uten å få aktivitetstiltak. Skal vi klare å løfte dem inn i mer aktivitet, trengs det aktiviteter. Med en kommuneøkonomi som er så presset at Kommune-Norge har sett seg nødt til å øke eiendomsskatten med 36 pst. under den blå-blå regjeringen, er det ikke bare å sende ungdom over i aktivitet. Jeg hørte representanten Stefan Heggelund i sitt innlegg prate om at det var bare tomt, det som skjedde fra Arbeiderpartiets side. Det som er ganske tomt, er at vi har en regjering som i salderingsproposisjonen nå har klart å spare 250 mill. kr på at man ikke har klart å ta i bruk de tiltaksplassene det er bevilget penger til.

130 000 arbeidsledige trenger mer handlekraft. Vi trenger en ny regjering.

Iselin Nybø (V) [20:41:40]: Landet er i omstilling, og kunnskap og kompetanse er noen av de mest sentrale begrepene i denne omstillingsprosessen. På noen områder går utviklingen så fort at noen hver kan ha problemer med å følge med. Et av områdene hvor utviklingen går fort, og hvor vi må henge med, er innen IKT. I andre land har de innført koding i skolen allerede, mens vi ikke har kommet lenger enn forsøksordninger med valgfag for noen utvalgte skoler. Det er behov for en betydelig satsing på dette området. Mens regjeringens opprinnelige budsjettforslag ikke hadde noen nye studieplasser, melder IKT-Norge at det er et behov for 1 000 nye studieplasser bare innen

IKT. I Venstres alternative statsbudsjett har vi bl.a. lagt inn 100 mill. kr til IKT-satsing i grunnopplæringen, vi har lagt inn penger for å styrke IKT-utdanningen, og vi har øremerket 1 000 studieplasser til IKT.

Jeg er glad for at Venstre og Kristelig Folkeparti har fått regjeringen med på en IKT-satsing. I budsjettforliket ligger det nå 500 nye studieplasser innen IKT, 10 mill. kr til IKT-tiltak i grunnopplæringen og et eget såkornfond for IKT-næringer på 250 mill. kr. Det er en god start på en satsing, men dette er et område hvor vi må satse også i årene som kommer.

Jeg vil også trekke fram den offensive satsingen Venstre har i vårt alternative budsjett på høyere utdanning og forskning. Vi har lagt inn 2 000 nye studieplasser, 300 rekrutteringsstillinger, styrking av sentre for fremragende forskning, og kompensasjon til de universitetene og høyskolene som kommer negativt ut i ny finansieringsmodell. I tillegg har vi satset på studentene gjennom flere studentboliger og ettergivelse av studielån for lærerstudenter som begynner på en femårig lærerutdanning. Også på dette området har vi fått med regjeringen på en del. Men det er også en del som gjenstår, ikke minst i komitéarbeidet når vi denne uken skal skrive merknader og legge nærmere foringer på dette området.

Til slutt vil jeg trekke fram en litt lokal sak, men som har nasjonal betydning. I Norge i dag utdannes nesten halvparten av norske leger i utlandet. Nå er det i seg selv positivt at studenter reiser til utlandet for å studere, men det er en del betenkeligheter med at et land er så avhengig av å sende egne medisinstudenter og importere leger i stor stil fra utlandet for å dekke eget behov. Det gir også noen utfordringer med hensyn til å utdanne disse legene innenfor de systemene og til de jobbene de senere skal ha.

Vi vet at Stavanger universitetssykehus har mulighet for å ta inn flere medisinstudenter for å ta den kliniske delen av utdanningen der. Så vet vi at SUS skal bygge nytt sykehus på Ullandhaug, like ved Universitetet i Stavanger. Nå vil jeg understreke at det i alle fall ikke på dette tidspunkt er snakk om noe nytt og eget medisinsk fakultet på UiS, men Venstre ser for seg at det må kunne gå an å utvide medisinstudenter på UiB på en måte som gjør at den kliniske utdanningen kan tas ved SUS. Vi håper at dette er noe også andre partier kan se nærmere på etter hvert, selv om de ikke har lagt inn 3 mill. kr til å utrede det i sine alternative statsbudsjetter.

Veronica Pedersen Åsheim (FrP) [20:45:02]: Regjeringen forstår ikke Nord-Norge. Det har nå blitt Arbeiderpartiets nye mantra. De ser ut til å ha glemt helt at det var den rød-grønne regjeringen som ikke forsto Nord-Norge da de styrte landet. Statsbudsjettet for 2017 beviser at denne regjeringen forstår Nord-Norge i aller høyeste grad. For mens noen er opptatt av veien til Paris, er jeg mer opptatt av vei i Nord-Norge. Bevilgningene til riksveier i Nord-Norge er over doblet under denne regjeringen, og for første gang på lenge kuttes forfallet på riksveiene i nord. Dette har nok nordlendingene fått kjenne på kroppen de siste årene. Flere steder man kjører, er det veiarbeid, og det lukter asfalt. Det følges også nå opp av enda et rekordhøyt samferdselsbudsjett for vårt langstrakte land.

Det settes av 100 mill. kr til opprustning av Nordlandsbanen i budsjettet for 2017. Det måtte altså en statsråd fra

Fremskrittspartiet til for at jernbane i Nord-Norge skulle prioriteres. Med alt dette og mer til blir det derfor uforståelig for en nordlending som meg selv at noen kan hevde at regjeringen ikke forstår Nord-Norge. Derimot forstår vi at man ikke bygger en landsdel med prat, man bygger den med vedtak, penger og handlekraft.

I statsbudsjettet har man det store bildet, men også mange mindre saker som betyr mye for lokalsamfunnene der ute i distriktene. Det er derfor svært gledelig at man etter forliket med Kristelig Folkeparti og Venstre satte av midler i 2017 til å fullføre arbeidet med å reetablere villakken i Vefsna etter at det har vært brukt store summer på bekjempelse av gyro. Laksetrappene skal restaureres, og man legger med dette til rette for næringsaktivitet rundt Vefsna.

Kristin Vinje (H) [20:47:17]: Det kan være vanskelig for den som følger med på den politiske debatten i media, å forstå hva som er det viktigste med dette budsjettet. Da regjeringen presenterte sitt budsjettforslag i oktober, var hovedprofilen et budsjett for å stimulere til flere arbeidsplasser, styrke det sosiale sikkerhetsnettet og bidra til en trygg hverdag for innbyggerne. I forliket med Kristelig Folkeparti og Venstre er det foretatt noen endringer, men det er fremdeles et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Med Høyre i regjering blir det lavere skatter og mer til utdanning og forskning. Det er bra fordi det bidrar til verdiskaping.

Høyre har alltid vært opptatt av gode rammebetingelser for næringslivet fordi vi vet at det skaper nye, lønnsomme arbeidsplasser som finansierer velferden. Samtidig ønsker vi at skattebetalernes penger brukes til å investere i fremtiden, ved å prioritere samferdsel, utdanning og forskning. For Høyre er det å investere i en god skole noe av det aller viktigste vi kan gjøre, og derfor har også regjeringens politikk dreiet seg mye om å styrke den norske skolen.

Venstresiden snakker så mye om økte forskjeller, eller det de kaller Forskjells-Norge, men i praksis evner de ikke selv å bidra med en politikk som reduserer de bakenforliggende årsakene til at ulikhetene oppstår. Det blir ikke mindre ulikheter av å sende en skatteregning på titalls milliarder kroner til næringslivet i en tid hvor bedriftene sliter med å opprettholde sin konkurranseevne.

Da vi gikk inn i regjering i 2013, overtok vi ansvaret for å løfte de svakeste ut av fattigdom fra en regjering som hadde ambisjoner om å fjerne fattigdom med et pennestrøk. Den medisinen sosialistene foreskriver, løser ikke utfordringene vi står overfor.

Det er betegnende at Oslo-skolen, som er et resultat av Høyres skolepolitikk, er den skolen i Norge som bidrar mest til sosial mobilitet. I Oslo satset vi målrettet på grunnleggende ferdigheter, kompetanse og kvalitet i alle ledd, og Oslo-elevene er også de elevene som trives aller best på skolen.

Høyre vil skape et samfunn med muligheter for alle. Landet har fått en ny kurs. Vi sørger for at elevene lærer mer i skolen. Det utjevner sosiale forskjeller, og vi gir våre barn like muligheter til å lykkes. Aldri før har så mange lærere fått etter- og videreutdanning, og i 2017 får vi en helt ny femårig lærerutdanning. Vi gir flere barn tilgang på barnehage, og vi sørger for lavere foreldrebetaling til familier med lav inntekt. For at ingen elever skal bli hengende etter tidlig i skoleløpet, styrker vi tidlig innsats, og det gjør vi for å forhindre frafall. Vi gjør også flere ting for å øke elevenes

tilstedeværelse og læring på skolen, bl.a. har vi innført en fraværsgrense i videregående skole.

Kunnskap er vårt viktigste verktøy for å skape verdier og sikre velferd, og derfor lar vi kunnskap styre rike og land.

Liv Signe Navarsete (Sp) [20:50:20]: Prosessen kring statsbudsjettet har fått stor merksemd dei siste vekene. Den langsamlege forhandlingsprosessen mellom regjering og støtteparti har ført til ekstrem hastehandsaming i komiteen og lause forslag i salen i dag, noko som er historisk. Men det er ikkje fyrste gong – det har vorte vanleg i store saker. I vår handsama Stortinget EU sitt finanstilsyn. Det vart òg hastehandsama ved at ein kalla inn til komitehøyring ein og ein halv dag etter komitémøtet. Det var ei svær sak, med suverenitetsavståing, men vart køyrd gjennom med full gass. Langtidsplanen for Forsvaret vart handsama på same måten. Det var full fart og hastehand-saming av ei svær sak som handla om tryggleiken til Noreg i dei neste tjue åra. Og no statsbudsjettet – der ein ikkje har handsama saka i finanskomiteen. Dette er ikkje tillitvekkjande, og at det skjer i det tredje året regjeringa sit, kan bety at ein er vorten trøyt og lei av å styre og ikkje maktar å handsame sakene, leggje dei fram og få dei gjennom Stortinget på eit skikkeleg vis.

Tidlegare i debatten i dag var Sveinung Rotevatn frå Venstre stolt over at ein hadde fått på plass 30 mill. kr til Miljødirektoratet. Men han bekymra seg ikkje over at ein kutta 500 mill. kr på sjukehussektoren. Eg som kjem frå Sogn og Fjordane, same fylket som Rotevatn, må undre meg om ein ser konsekvensane eit så dramatisk kutt vil ha for sjukehussektoren. Veit Sveinung Rotevatn frå Nordfjordeid at dette ikkje vil råke hans eige sjukehus i Nordfjordeid og andre lokalsjukehus? Når me veit kor sentraliseringskåte denne regjeringa er, ville eg ikkje vedda mange kronene på at lokalsjukehuset vert prioritert og redda unna sparekniven.

I Sogn og Fjordane går sentraliseringa for full musikk, med utflagging av politimeistrar, nedlegging av lensmannskontor, sentralisering av leiinga i tingretten og jordskifteretten, store kutt i kommunebudsjetta, som tvingar fram oppseiingar og press på dei gode tenestene vi har i dag. Ikkje vart det fengsel i Vik, der skal ein heller sende dei som skal sitje inne, til Nederland.

Kor ille denne regjeringa er for Sogn og Fjordane, forstår ein kanskje fyrst når ein høyrer representanten Bjørn Lødemel gå på Stortinget sin talarstol og takke Kristeleg Folkeparti og Venstre for at dei har reparert litt på det håplause budsjettet hans eiga regjering la fram. Kompensasjonsmidlar til fylkeskommunen, breiband, regionale utviklingsmidlar er ikkje nok – berre litt, men likevel litt betre enn regjeringa og hans eige parti, Høgre.

Anders B. Werp (H) [20:53:36]: Stortinget kommer i dag til å fatte et viktig vedtak om et statsbudsjett for neste år – et statsbudsjett i og for en krevende tid. Budsjettet skaper flere jobber. Det skaper bedre velferd, og det gir en tryggere hverdag. Regjeringen og samarbeidspartiene satser med dette på å legge til rette for økt kunnskap for framtiden, bedre infrastruktur for framtiden og skattelettelser som er spesielt innrettet mot næringslivet og det å skape og trygge arbeidsplasser.

I løpet av mine år som politiker har jeg besøkt veldig

mange bedrifter og næringsdrivende. Jeg har ikke møtt en eneste en som etterlyser økt skatt eller påpeker at økt skatt skaper nye arbeidsplasser eller trygger de eksisterende arbeidsplassene – og spesielt ikke i en så krevende tid som nå. Arbeiderpartiet, derimot, prøver etter beste evne å kamuflere at et av deres alternativer og svar er å øke skattene, noe som ikke skaper arbeidsplasser. 10,5 mrd. kr ligger inne allerede i deres budsjett, i tillegg til at det er store summer og manglende inndekning på løfter i deres politikk og budsjett.

Trygghet dreier seg jo også om trygghet i hverdagen fra kriminalitet. Denne regjeringen og dette budsjettet legger til rette for å øke tryggheten. Vi ser at oppklaringsprosenten under denne regjeringen øker. Vi har med neste års budsjett, som vi behandler i dag, fått 1 600 flere politistillinger. Vi er på god vei til å oppnå målet om to politistillinger per 1 000 innbyggere. Vi ser at kriminaliteten går ned. Men terrortrusselen er reell og stor, og den organiserte kriminaliteten øker. Derfor er det gledelig at et stort flertall i dette stortinget har vedtatt en nærpoltireform, som gjør at vi skal møte den kriminalitetsutfordringen og flytte politikraft nærmere innbyggerne. Og jeg registrerer med undring at også i denne debatten får vi fra Senterpartiet et forsøk på å snakke seg bort fra Senterpartiets egne alternativer til en justispolitikk som styrker politiet i en tid da kriminaliteten endrer seg. Ordet «sentralisering» brukes for å kamuflere et totalt fravær av egne alternativer for å sikre folks trygghet.

Audun Otterstad (A) [20:56:45]: Høsten 2013 flyttet Kristelig Folkeparti, Venstre, Siv og Erna Askeladd inn i statsministerboligen. Like ved lå Kongsgården. De la på vei ut mot Kongsgården i 2014, og langs veien hørte de det knitret. Opp av bakken, opp av ingenting, kom plastposeavgiften.

Videre gikk de, og i løpet av 2014 hørte de: Arbeid, arbeid, hele folket i arbeid. Halvveis møtte de på 1,5 millioner streikende arbeidere som krevde retten til faste stillinger, til hele stillinger og til en lønn å leve av. De la det i sekken og gikk videre.

I 2015 kom Kristelig Folkeparti, Venstre, Siv og Erna Askeladd, og det surret fælt i bakgrunnen, det bråkte, og de fant flyseteavgiften. De la den i sekken og gikk videre.

Så kom de til 2016, hvor det lå fullt av løsark hvor det sto: Kutt i Investinor, kutt i sykehus, 1,8 mrd. kr som ikke var helt på plass. De stokket løsarkene og la dem i sekken og gikk videre.

Så kom de til 2017 med kuttene i sykehusene, kuttene i Investinor, skattekuttene som hadde blitt til på veien, den litt bråketete flyseteavgiften, den knitrende plastposeavgiften.

Og etter sommeren 2017 plukket de opp 83 stortingsmandater. Det ble sånn at Jonas Gahr Støre fikk flytte inn i statsministerboligen, tok Stortinget og hele kongeriket.

Heidi Greni (Sp) [20:59:20]: Senterpartiet vil føre en ansvarlig og anstendig innvandringspolitikk. Det innebærer en rask og forsvarlig saksbehandling, der de som ikke har grunnlag for opphold, skal returneres, og de som har rett til opphold, skal bosettes så raskt som mulig, slik at de kan komme fort i gang med integreringsprosessen.

Dessverre viser det seg at regjeringen bare er opptatt av retur, koste hva det koste vil. Jeg er bekymret for at stats-

rådens iver etter å nå måltallene for å returnere kan svekke asylsøkernes rettssikkerhet. Og jeg er veldig skuffet over forlikets manglende fokus på integrering. Tvert imot blir enda mer av risikoen skjøvet over på kommunene.

Kristelig Folkeparti skal ha ros for å ha gjort et dårlig budsjett litt mindre dårlig. De har bl.a. sikret 20 mill. kr til mer barnefaglig kompetanse i asylmottak for enslige mindreårige. Det er et stort behov for den type kompetanse i disse mottakene, og Senterpartiet er glad for denne styrkingen.

Selv om jeg ser noen gode satsinger i budsjettet, registrerer jeg at viktige integreringstiltak er nedprioritert. Blant annet er kutt i språkopplæring for beboere i mottak ikke reversert. Det er svært beklagelig at regjeringen ikke prioriterer dette når vi vet at språk er nøkkelen til arbeid og til innpass i det norske samfunnet.

Jeg tror ingen er uenig i at det skal være raskere behandling av asylsøkere. Likevel er regjeringens budsjett tamt når det kommer til dette. Det er om lag 9 000 i mottak, og om lag halvparten er bosettingsklare. Senterpartiet mener det er uholdbart at så mange bosettingsklare sitter og venter på mottak. Det er på grunn av at ventetiden for bosettingsintervju har blitt altfor lang. Her burde regjeringen vært sterkere på banen, spesielt når vi har en statsråd som gir uttrykk for at hun er opptatt av at de som har fått opphold, skal integreres raskt for å kunne bidra i samfunnet. Da må virkemidlene styrkes, ikke svekkes.

Det er vanskelig å forstå at Kristelig Folkeparti og Venstre støtter regjeringens forslag om stykkprisfinansiering av barnevernstiltak for enslige mindreårige. Det er ikke i tråd med KS' anbefalinger, og i høringen ble vi sterkt advart om at en slik ordning vil føre til en svekkelse av de aller svakeste. Senterpartiet er skeptisk til stykkprisfinansiering, da vi mener det ikke vil dekke de reelle utgiftene knyttet til dette.

Senterpartiet ønsker å ta hele landet i bruk i integreringsarbeidet. Derfor mener vi at asylmottak i distriktene bør prioriteres. Spredt bosetting av flykninger er også et godt integreringstiltak. Det er ingen god idé å bosette flykninger i innvandringsstette områder.

Avslutningsvis vil jeg si at regjeringen må ta inn over seg at det er et stort antall mennesker som skal integreres i årene framover.

Ketil Kjenseth (V) [21:02:40]: Jeg skjønner at Arbeiderpartiet er litt snurt i dag, særlig i Innlandet, i Hedmark og Oppland. I løpet av åtte rød-grønne år hadde Arbeiderpartiet finansministeren, helseministeren, arbeids- og administrasjonsministeren og et par andre statsråder i mange år. De har også hatt betydelig makt i en god del år før det, bl.a. en statsminister fra Hedmark, men de har aldri greid å få til en luftambulans i Innlandet. Nå er den for første gang inne i et statsbudsjett. Makten i Innlandet sitter altså ikke bare i Arbeiderpartiet.

Mange fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet snakker usant om sykehus. Det snakkes som om det er kutt – men det er en vekst i sykehusene på 1,4 mrd. kr. Det betyr at det er litt mindre vekst, men det er ikke kutt. Den mindre veksten er overført til folkehelse, forebygging og tidlig innsats, som er på nesten 1 mrd. kr mer. Det er for Venstre og Kristelig Folkeparti svært viktig at vi unnlater å påføre oss så mye reparering i helsesektoren. Det er utrolig mye vi kan gjøre for å gi folk et bedre liv, ikke minst gi dem en

god barndom. Den varer livet ut – det gjør dessverre også en dårlig barndom. Derfor er det utrolig viktig.

For under en uke siden hadde vi en prioriteringsdebatt her i stortingssalen nettopp om helsesektoren og sykehusvesenet. Venstre foreslo da at vi skulle bruke 2017 til å gjennomgå egenandelstakene, refusjonsordningene og fradragordningene. Mange av disse har overlevd lenge. Hvorfor i all verden har vi to egenandelstak for sykdom? Den debatten ville ikke Arbeiderpartiet være med på, og de unnlot å stemme for forslaget fra Venstre. Vi kunne altså brukt 2017 til å diskutere dette og finne en bedre ordning for den såkalte diagnoselisten. Nå må vi være ærlige om at den er borte.

Men på veien dit kan vi skape et egenandelstak i 2018. Vi kan skjerme kronikere og de som er mest syke, ved å gi dem et lavere tak enn de 4 200 kronene som de som er avhengige av egenandelstak 1 og egenandelstak 2, neste år vil måtte betale. Da kan vi komme ned på 3 000 kr. Dette ligger inne som et forslag fra Venstre til regjeringen om å utrede når vi kommer over på den ordningen i 2018.

Så til Arbeiderpartiet, og Senterpartiet, for den del: Vi har 191 legevakter i Norge. Vi har 426 kommuner. Hvilket tall er feil? Vi er nødt til å rette innsatsen mot de prehospitaltjenestene: akuttberedskapen og legevakten i Norge. Dette er for dårlig organisert. Ressursen er for dårlig. Vi er nødt til å sette inn en innsats her. Dette henger ikke på greip når Arbeiderpartiet kjører på. Det er kutt i sykehussektoren. Vi er nødt til å sette inn innsatsen tidlig og organisere Norge bedre.

Karianne O. Tung (A) [21:06:05]: Også denne gangen ble regjeringspartiene og samarbeidspartiene enige om lite gjennomtenkte kuttforslag i innspurten til budsjettforliket. For to år siden fikk vi forslaget om poseavgift. Den ble aldri innført. I fjor kom flypassasjeravgiften, og flere hundre arbeidsplasser på Rygge gikk tapt. I år er det altså sykehusenes tur. Vær så god! 427 mill. kr mindre er julegaven til landets sykehus, med de beste ønsker for julen og det neste året! Hilsen Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Disse kuttene er så store at det med stor sannsynlighet vil gi kutt i pasientbehandlingen. Jeg skjønner derfor at forrige taler, Ketil Kjenseth fra Venstre, har et visst behov for å bortforklare kuttet. Vi vet at sykehusene står foran store økonomiske utfordringer: Befolkningen blir eldre, og sykdomsbildet endrer seg. Dette er kostbart. I tillegg skal sykehusene tilby og betale for nye og dyre medisiner.

Arbeiderpartiet mener at det framlagte budsjettforslaget stiller sykehusene i en svært vanskelig situasjon. Fremskrittspartiets stortingsrepresentant Morten Wold, som sitter i helsekomiteen, sier rett ut at dette betyr at de ansatte må løpe raskere og jobbe fortere. Legeforeningen og Sykepleierforbundet er rasende.

Til tross for en rekordhøy oljepenget og kraftig økt utbytte fra statlige selskaper klarer altså ikke Høyre og regjeringen å holde sitt klare løfte til landets sykehus og pasienter.

Når Helse Midt-Norge skal lage et budsjett for neste år, har St. Olavs Hospital i Trondheim og de andre i foretaket 61 mill. kr mindre å rutte med. Psykiatribygget har aldri vært lenger unna. Hvordan Høyres representanter fra Sør-Trøndelag kan forsvare dette, skjønner ikke jeg. Jeg trodde

at vi tverrpolitisk var enige om å bygge St. Olavs Hospital opp, ikke ned.

Jeg gjentar: Det betyr noe hvem som styrer dette landet. Sør-Trøndelag trenger ikke store skattekutt til dem med mest fra før. De trenger en regjering som prioriterer St. Olavs Hospital og midtnorske pasienter. Med Arbeiderpartiet ved roret ville Helse Midt-Norge ha fått 204 mill. kr mer. I stedet har regjeringen latt oljepengene renne ut som sedler i lomma til dem med mest fra før. Landet får i dag et budsjett som ingen egentlig vil ha. Nå gjelder det mer enn før – Norge trenger et nytt flertall, og Sør-Trøndelag trenger en ny regjering.

Erik Skutle (H) [21:08:50]: Etter å ha fulgt denne debatten i løpet av dagen i dag er det mange ting det kan være fristende å ta tak i, bl.a. påstanden fra forrige taler om kutt i sykehusene. Hvis man leser budsjettet, vil man se at det fortsatt er 1,5 mrd. kr ekstra til sykehusene. Hvordan Arbeiderpartiet kan få det til å bli kutt, skjønner jeg bare ikke.

Arbeiderpartiet snakker også om at oljepengene renner ut, men hvis man leser Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, har dette forslaget om lag 1,5 pst. høyere oljebengebruk enn Arbeiderpartiets alternative budsjett. Så da renner vel pengene ut der også.

Det som jeg hadde tenkt å si noe om, var den påstanden som har kommet fra en rekke Arbeiderparti-representanter i løpet av denne debatten, om at de fire samarbeidspartiene ikke har klart å prioritere noe i budsjettet, verken satsinger eller inndekninger. Det er en påstand som selvfølgelig er helt gal. Vi prioriterer akkurat de områdene vi før valget sa vi skulle prioritere, og vi har selvfølgelig inndekning for alt.

Vi satser kraftig på skole og utdanning. Tre ganger så mange lærere får nå etter- og videreutdanning som før valget, det kommer en ny lærerutdanning, vi styrker realfagene, og vi satser på tidlig innsats.

Vi satser kraftig på helsefeltet, spesielt innenfor rus og psykiatri, noe som gir mer valgfrihet, høyere kvalitet og kortere ventetid for pasientene.

Vi har prioritert å senke skattetrykket, både for næringslivet og lønsmottakerne. En kan jo spørre seg hvordan situasjonen for næringslivet hadde vært hvis de hadde måttet forholde seg til både en oljesmell og en skattesmell fra Arbeiderpartiet.

Vi satser kraftig på vei og jernbane, med en økning på godt over 50 pst. siden valget. Vi bygger smartere, raskere og billigere med nye metoder.

Inndekningene for de siste satsingene i budsjettenigheten, bl.a. for klima og barns trygghet, har man funnet uten å bruke en eneste oljekrone ekstra – fordi man prioriterer. Vi satser på de tingene som rustet oss for fremtiden, som gir oss konkurransekraft, og som også vil gi oss et godt velferdssamfunn den dagen oljeeventyret går inn i sine siste kapitler. Det er ikke å smøre tynt utover – det er å spisse ressursene mot det vi skal leve av i fremtiden.

Jeg synes det er litt festlig at denne kritikken kommer så sterkt fra Arbeiderpartiet, som satt og styrte i åtte år uten at det er veldig mange mennesker som husker hva som var den regjeringens hovedsatsinger. Kanskje var det derfor representanten Solhjell skrev i boken sin «Solidaritet på ny», da han var statsråd i den rød-grønne regjeringen i 2012, at det største problemet for den regjeringen var at de

ikke hadde noen ordentlige satsinger utover barnehage, fordi de ikke var villige til å prioritere.

Når jeg ser Arbeiderpartiets alternative budsjett nå, kan det virke som prioriteringsvegringen ikke har forsvunnet. De sender en skatteregning på over 30 mrd. kr til norske familier og bedrifter og tvinger dem til å prioritere hardt i sine budsjetter, fordi Arbeiderpartiet ikke klarer å prioritere i sine.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [21:12:06]: Kultur- og åndsliv er helt grunnleggende i menneskets tilværelse, og det er en viktig offentlig oppgave å benytte kulturpolitiske virkemidler for å sikre vekst og utvikling i norsk kulturliv. Staten har et stort og viktig ansvar for å bidra til både kvantitativ og kvalitativ vekst i kulturlivet.

Kristelig Folkeparti legger kunstens og kulturens egenverdi til grunn for politikken. Vi vil ha et kulturliv som gir nye impulser og stimulerer til kreativitet og nyskaping, og mener den offentlige kulturinnsatsen skal bidra til et mangfold av tilbud.

Kristelig Folkeparti vil føre en kulturpolitikk som styrker våre kulturelle røtter, samtidig som vi stimulerer til nye kulturelle impulser. Og kulturpolitikken må bidra til å styrke både det profesjonelle og det frivillige kulturlivet.

For ikke lenge siden forelå det en rapport som sa noe om kunstnerens levekår, og som viste veldig tydelig at det å leve av kunsten i Norge er veldig vanskelig for mange innenfor ulike kulturområder. Dette gjorde at vi fikk en styrking av kunstnerstipendene. Kristelig Folkeparti klarte sammen med regjeringspartiene og Venstre å styrke kunstnerstipendene med 8 mill. kr for 2016. Dette skulle være en opptrappingsplan over tre år, slik at man kom opp på et nivå som gjorde at kunstnerstipendene utgjorde en del av kunstnerens inntekt, så det var mulig å leve av kunsten.

Det var derfor skuffende at regjeringen ikke la inn noe for å videreføre den opptrappingsplanen. Men jeg er glad for at Kristelig Folkeparti har fått gjennomslag i forliket med Venstre og regjeringspartiene for å styrke kunstnerstipendene med ytterligere 8 mill. kr. Det er helt nødvendig, og jeg forventer at vi fullfører den opptrappingsplanen også for budsjettet 2018. For da er vi der vi bør være når det gjelder kunstnerstipendene.

Et annet viktig tiltak er Skuespiller- og danseralliansen – et treårig prosjekt som startet opp i 2012. I 2016 har det gått over til ordinær drift og har i dag ansatt 32 dansere og skuespillere. I Kristelig Folkepartis alternative budsjett foreslo vi å styrke Skuespiller- og danseralliansen med 8 mill. kr. I budsjettforliket har vi klart å styrke den med 6 mill. kr. Jeg vet at dette er kjærkomne midler som gjør at enda flere får mulighet til å bli ansatt. Dette er en allianse som gjør at man skaper forutsigbarhet for skuespillere og dansere hva gjelder inntekt, også i den tiden hvor man ikke har produksjon eller er i aktivitet.

Irene Johansen (A) [21:15:25]: Det var ingen spesielle satsinger for Østfold da regjeringen la fram sitt forslag til statsbudsjett. Det er heldigvis blitt noe bedre etter forliket, takket være Kristelig Folkeparti.

Jeg vil spesielt trekke fram oppfølgingen av Nasjonal transportplan for jernbanen. Regjeringen hadde i sitt forslag satt av midler til oppfølging av vårt felles vedtak om utbygging av Østfoldbanen gjennom Moss. Det er bra. Men at regjeringen samtidig understreker at Mossetunne-

len nå antas å åpne i 2024, det er ikke bra. Tidligere har åpningstidspunktet vært både 2022 og 2023. Det er svært bekymringsfullt at åpningen av denne delen av Østfoldbanen gjennom Moss stadig utsettes. Det har betydning både for pendlere, for Moss by og for den samtidige planleggingen og utbyggingen av rv. 19 gjennom byen, som statsråden har lovet. Framdriften må holdes. Vi tåler ikke flere utsettelse nå.

Det gjør vi heller ikke når det gjelder framdriften på resten av intercity-triangelet mellom Oslo og Halden. For det viste seg at regjeringen ikke hadde satt av tilstrekkelige planmidler til å videreføre planleggingen fra Moss og videre mot Fredrikstad og Sarpsborg innen den vedtatte fristen. Framdriften på utbyggingen av intercity-triangelet til Halden innen 2030 var dermed i fare. Det er utrolig av en regjering som i debatten om Nasjonal transportplan i 2013 syntes Stoltenberg-regjeringen var altfor pinglete, og selv mente de kunne ha dobbeltsporet til Halden ferdig i 2023 eller 2026.

Arbeiderpartiet har lagt inn tilstrekkelige midler til å videreføre planleggingen av intercity-triangelet som vedtatt i vårt alternative statsbudsjett. Jeg er glad for at vi gjennom det har inspirert budsjettforhandlingene, slik at det i forliket er gjort det samme og framdriften kan holdes.

Vi er mange som er utålmodige etter nå endelig å få ferdigstilt utbyggingen av dobbeltspor på hele Østfoldbanen. Hadde man lagt regjeringens budsjett til grunn, kunne imidlertid utbyggingen av intercity stoppet opp etter denne perioden.

Vi er også mange på begge sider av grensen som er utålmodige etter en videre utbygging av dobbeltsporet jernbane på hele strekningen og over grensen til Sverige mot Göteborg. Det krever en sterkere innsats fra regjeringen enn vi har sett hittil. Tross lovnader fra samferdselsministeren i starten av regjeringensperiode om en felles plan for en slik utbygging sammen med Sverige har ingenting skjedd. Det er fortsatt i det blå.

Tore Hagebakken (A) [21:17:59]: Representanten Ketil Kjenseth får seg til å si at vi i Arbeiderpartiet i Innlandet er snurte fordi det nå kommer prosjekteringsmidler til helikopterbase ved Mjøsbrua. Nei, vi er glade, og jeg har gitt Kjenseth honnør tidligere i dag. Men vi er samtidig bekymret, for en luftambulansbase skal jo ikke bare prosjekteres, den skal også driftes, og da er det veldig dumt at en samtidig som en bevilger prosjektmidler, kutter driftsbevilgningen med dobbelt så mye, altså med om lag 20 mill. kr. Det synes vi er bekymringsfullt. Så hvis en ikke har planer om å avslutte sitt arbeid her på Stortinget til høsten, må en huske på at det kommer en regning den dagen dette skal driftes, og da hadde det vært kjekt ikke å starte med kutt herfra i dag.

Samtidig bagatelliseres det hele: Det blir ikke mindre penger, bare mindre vekst, når 427 mill. kr til sykehusene på landsbasis forsvinner etter budsjettforliket i helgen. Jeg vil si det slik at Venstre virkelig behersker politikerspråket: Det blir bare mindre vekst. Det hører med til historien at fra før av var dette et svakt sykehusbudsjett. Etter innhogget som nå gjøres, ligger en et godt stykke under bare det å dekke demografien – det det faktisk koster å gi flere som vil måtte ha et sykehusstilbud, en sykehusbehandling, god hjelp.

Så det er ganske alvorlig, og det er ikke rart at det rea-

geres på golvet ute i våre sykehus. Det er jo bare et effektiviseringstiltak, så marsjordren er tydeligvis klar: Det gjelder å løpe fortere og kanskje gjerne også operere fortere. Dette tror jeg snart er på grensen til det uforsvarlige. Jeg trodde Kjenseth hadde god kjennskap til hvor tøft det er, og til alle kuttene som Sykehuset Innlandet står overfor. Sykehuset Innlandet er ikke i noen særstilling i så måte.

Det er ingen som i dag vil komme ut av skapet og ta – jeg holdt på å si – æren for ideen om dette kuttet. Det må være en grunn til det. Det er sikkert fordi ingen er særlig stolte over det, men fortsatt er det muligheter i denne debatten til å profilere seg i så måte.

Vi fra Arbeiderpartiet – i motsetning til helseministeren – leverer det vi har lovet. Vi leverer 12 mrd. kr på fire år – helseministeren er omtrent 3,5 mrd. kr unna. Så vi er egentlig også litt bekymret for helseministeren, som sikkert også har det vanskelig – med sine problemer med å innfri når en har vært så til de grader høy og mørk.

Roy Steffensen (FrP) [21:21:10]: Det har vært interessant å følge dagens debatt – og spesielt det største opposisjonspartiet. Det er ikke alltid like lett å vite hvor kritikken kommer, men én ting er sikkert: Den kommer.

I løpet av debatten og denne høstsesjonen har vi opplevd at Arbeiderpartiet kritiserer oss for ikke å bygge nok studentboliger, selv om vi bygger to og en halv gang flere enn de rød-grønne. Arbeiderpartiet kritiserer oss for ikke å levere nok bompengekutt, men de stemmer selv imot når det blir foreslått i denne salen. Arbeiderpartiet har kritisert nedslag, men glemmer at de selv selger ut og ned når de har makt. Arbeiderpartiet kritiserer fallende sysselsettingsandel mens det er lav oljepris, selv om sysselsettingsandelen falt mer i perioden 2008–2013, da oljeprisen var høy. Arbeiderpartiet kritiserer at vanlige folk ikke får nok skattelette, selv om vanlige folk opplevde økt skatt i perioden 2005–2013, mens de hvert år nå har fått redusert skatt. Arbeiderpartiet kritiserte i 2014 byråkratiet i helsevesenet, men kritiserer oss når vi nå foreslår avbyråkratisering. Arbeiderpartiet kritiserer oljepengebruken, men når det dukker opp 1,8 mrd. kr ekstra, bruker de dem ikke på å redusere oljepengebruken, de bruker dem på flere offentlige tiltak.

Faktum er at de alternative budsjettforslagene viser svært små forskjeller i oljepengebruken. Den store forskjellen mellom oss og Arbeiderpartiet er at de foreslår store skatteøkninger for norske bedriftseiere for at de krone for krone skal sette det i oljefondet og spekulere i utenlandske aksjer. Det er en feilslått politikk. Det bidrar ikke til omstilling, og det styrker ikke evnen vår til å skape nye arbeidsplasser i privat sektor.

Går vi noen år tilbake i tid, er det et faktum at oljepengebruken bortimot doblet seg, fra 69,8 mrd. kr i 2005 til 136 mrd. kr i 2013. Men hva fikk vi for økt oljepengebruk i denne perioden? Jo, vi fikk økte soningskøer, vi fikk økte helsekøer, vi fikk økt vedlikeholdsetterslep på vei, jernbane og kommunale bygg. Da handlingsregelen ble innført i 2001, var det en samlet finanskomité som var enig om at den økte oljepengebruken burde gå til områder som øker vekstevnen i norsk økonomi, skattelettelser, samferdsel og kunnskap. Denne regjeringen tar dette på alvor. Vi ser nå reduserte helsekøer, reduserte soningskøer og reduksjon i vedlikeholdsforfall på både vei, jernbane og kommunale bygg som resultat av Fremskrittspartiet i regjering.

Men vi kan vel trygt konkludere med at alt er ikke blitt bedre med denne regjeringen – i forrige periode var opposisjonen mye bedre.

Lise Christoffersen (A) [21:24:14]: I denne debatten har Høyre og Fremskrittspartiet gjentatt og gjentatt at budsjettet for 2017 er et budsjett for en kraftfull politikk for arbeidsplasser og klima. Behovet for omstilling ble akutt etter at de overtok, sier de. Vel, finanskrisen var heller ikke planlagt under oss. Så vil de ha oss til å tro at regjeringa har handlet resolutt, at ledigheten derfor har nådd toppen, og at vi nå ser en liten økning i sysselsettingen.

Det er ganske utrolig å høre på når vi nettopp har fått nye tall som viser det motsatte – at ledigheten biter seg fast på det høyeste nivået på flere tiår. Regjeringa tviholder på at usosiale skatteuttak er det som skaper omstilling og nye arbeidsplasser, mens sannheten er at det omtrent ikke skapes jobber i det hele tatt, og at to av tre er i det offentlige. Vi skapte ti ganger så mange, og to av tre var i det private.

Regjeringa tviholder på såkalt næringsnøytralitet i stedet for målrettede satsinger for den enkelte bransje, selv om næringslivet selv sier det motsatte.

«Regulering, krav og insentiver må til, vi når ikke målene med næringsnøytralitet.»

Dette sa Idar Kreutzer, medlem av regjeringas eget ekspertutvalg, på Zerokonferansen nylig. Hittil er det brukt 25 mrd. kr på skatteuttak uten virkning. Tenk hvilken enorm omstillings- og utviklingspakke 25 mrd. kr i året kunne vært for norsk næringsliv! Tenk hvor mange arbeidsplasser vi kunne fått for det enorme beløpet!

«Næringslivet i Buskerud ligger allerede langt fremme for å finne løsninger for en grønn fremtid.»

Det er ikke mine ord, men tilhører regiondirektør i NHO, Per Steinar Jensen. Her er noen eksempler: Viken Skog satser på biobrensel i Treklyngen på Ringerike. Det er arbeid, det er klima. Splitkon i Modum driver med videreforedling av konstruksjonslimtre. De trenger kapital. Arbeiderpartiets skogsatsing på tre kvart milliard overlevde ikke regjeringsskiftet, tross næringens innstendige bønn. Nå, over tre år etter, kom en melding som skognæringen selv sier mangler retning. Statskog er en viktig aktør i utviklingen av grønne næringer i Buskerud, men regjeringa vil selge. Selge vil de også i Kongsberg Gruppen. Regjeringa sa nei til Kongsberg-miljøet som Global Centre of Expertise fordi klyngen er bransjeoverskridende. Det må vel være tidenes skivebom. Arbeiderpartiet vil ha på plass et toppindustrienter, slik bl.a. Kongsberg-miljøet har tatt initiativ til. Regjeringa vil vente.

I Buskerud bruker Arbeiderpartiet regionale utviklingsmidler til næringsutvikling i distriktene, f.eks. reiseliv i Hallingdal. Regjeringa kutter i disse pengene. De vil fjerne skattekontoret i Hallingdal, tross økning i antall besøk, nettopp fra reiselivet. Høyre og Fremskrittspartiet skjønner seg ikke på næringsutvikling og jobbskaping. Derfor er det så dårlige resultater å vise til, også i Buskerud.

Marianne Aasen (A) [21:27:25]: Jeg har tenkt å ta opp noe som gjelder nytt finansieringssystem i universitets- og høyskolesektoren, for det kom et prinsippvedtak i fjor, hvor det var flertall i Stortinget for å gjøre en del endringer i incentivsystemet. Konkretiseringen av det kom nå, med dette budsjettet, og da slo det ut på noe man vel kan kalle en overraskende måte. I hvert fall har det

blitt en ganske stor diskusjon mellom de tidligere, gamle universitetene, de nye universitetene og høyskolene, hvor de såkalt nye universitetene og høyskolene føler de kommer dårligere ut. Den diskusjon har pågått en stund, også før dette ble et tema.

Vi ønsker å utsette behandlingen av dette og kommer ikke til å legge inn noen penger til det. Vi vil se konsekvensene av dette på lengre sikt, for det kommer til å legge føringer for fordelingen av pengene i mange år framover. Venstre har lagt 89 mill. kr inn i sitt alternative budsjett for å kompensere dem som går i tap. Kristelig Folkeparti har funnet et beløp på 69 mill. kr, men det er 89 mill. kr som dekker alle tapene, hvis man regner etter hva som står i statsbudsjettet.

Men hva er det som kommer i denne budsjettavtalen? Jo, det kommer 35 mill. kr til de offentlige universitetene og høyskolene og 9 mill. kr til de private. Til sammen er det 44 mill. kr, og vi mangler 45 mill. kr. Hvem skal få disse 44 mill. kr, og på hvilken måte skal de få dem? Hvilke premisser er det man har tenkt på? Jeg hadde satt stor pris på om noen kunne forklare bakgrunnen for dette, slik at man kunne fått innsikt i hvordan man har tenkt i forhandlingene. Da passer det fint at statsråden sitter i salen.

For øvrig er det flere andre poster som det blir påplussing og endringer på, og da har jeg lyst til å fokusere på en sak som handler om å bevilge 139 mill. kr til lærerstudenter som tar mastergrad, og som nå skal belønnes, slik at de slipper å betale det siste året. Jeg har vært 17 år på Stortinget i ulike roller, og jeg tror det er første gang jeg opplever at noen sier nei takk til det. Studentene vil ikke ha dem. Jeg synes det er et ganske stort beløp å bestemme seg for å stemme igjennom når NTB kan melde at NSO, Norsk studentorganisasjon, ikke vil ha pengene og mener det er feil bruk av ressurser. I tillegg er, så vidt jeg har skjønnet, pedagogikkstudentene også kritiske til det. Det hadde vært veldig fint hvis noen kunne forklare de to forholdene i budsjettavtalen.

Truls Wickholm (A) [21:30:19]: Først må jeg bare si at når jeg hører representanten Roy Steffensen oppsummere budsjettkritikken, så skjønner jeg at han ikke har skjønnet kritikken.

Så til selve budsjettet. Jeg vet ikke hvor mange her som hadde tid til å se Dagsrevyen, men vi har jo på en måte hørt det her inne i salen, alle sammen – dette er et budsjett som ingen egentlig er fornøyd med. Kristelig Folkeparti har gjort det helt klart at de helst vil stemme for sitt eget forslag. Venstre har gjort det helt klart at de helst vil stemme for sitt eget forslag. Erna Solberg sa i Politisk kvarter i dag tidlig at hadde hun ment at dette kompromisset var det beste, hadde hun jo lagt fram det i utgangspunktet. Altså er ikke hun heller fornøyd med dette forslaget. Vi hører ikke lenger disse ordene om at et godt budsjett er blitt enda bedre. Det er ikke fire partier som står sammen om en felles politikk.

Vi skulle vel alle sammen egentlig ønske at det var noe annet vi vedtok her i dag. Og kanskje er ikke det så rart, for her er det ingen kraftfull satsing for å få ned ledigheten. Hans Andreas Limi prøvde på en ikke riktig måte å arrestere Torstein Tvedt Solberg tidligere i kveld da han sa at regjeringa kutter i tiltakspakken som forlikspartnere fikk inn i revidert, altså er det 1 mrd. kr mindre nå enn det var tidligere. Man kan ikke si at satsingen i det opprinneli-

ge budsjettet er videreført når det i realiteten er et kutt. Det er kanskje også derfor, når man prøver seg på sånne raske vendinger som det, over halvparten av de spurte i Vestlandsfylkene sier at de mener regjeringen gjør en dårlig eller veldig dårlig jobb med å bekjempe ledigheten.

Dette er et budsjett som fortsetter i den usolidariske retningen som denne regjeringen begynte å ta oss i, i 2014. Det er en regjering som prioriterer å bruke de store pengene på skatteuttak. Det er en regjering som ved hver eneste korsvei har prøvd å få i hop budsjettene med triksing, miksing, poseavgifter og flyavgifter.

Når jeg sier at dette er et budsjett som kanskje ingen egentlig er fornøyd med, så er vel de som er absolutt minst fornøyd med dette budsjettet i kveld, sykehusene, som må ta store kutt. Vi ser nå Legeforeningen og Sykepleierforbundet si tydelig fra om at dette vil gå ut over pasientbehandlingen. Dette skulle vi ha debattert mer, dette skulle vært ordentlig utredet. I stedet kommer det rett over bordet nå for å løse en budsjettflokke mellom fire partier som har vist i hele høst at de ikke klarer å samarbeide.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Henrik Asheim (H) [21:33:31]: I kveld vedtar de fire borgerlige samarbeidspartiene det fjerde felles budsjettet i denne perioden. Det har kommet som et direkte resultat av at velgerne i 2013 bastant avviste fire nye år med rød-grønt flertall og i stedet satte sammen et storting med et historisk sterkt borgerlig flertall.

I løpet av den fireårsperioden som nå nærmer seg slutten, har disse fire partiene bl.a. tredoblet antall lærere som hvert år får tilbud om etter- og videreutdanning. De har redusert helsekøene med 80 000 og redusert ventetidene. De har innført fritt behandlingsvalg for pasientene, og de første som fikk ta del i dette godet, var de som sliter med rus og psykiske lidelser. Det har vært et historisk løft for vei og bane. Det er altså en lang liste vi kan være fornøyd med. Det er mye å være stolt av.

Valget neste år handler ikke bare om resultatene for det borgerlige flertallet. Det er et valg mellom alternativer. I løpet av denne stortingsperioden har det kommet to store utfordringer som man ikke kunne forutse i 2013. Det ene var at oljeprisen falt dramatisk, noe som førte til økt ledighet på Sør- og Vestlandet. Det andre var en flyktningkrise som dukket opp i 2015. Med den typen krevende utfordringer er det å ha styring og ta ansvar svært viktig. De rød-grønne opposisjonspartiene har spriket til alle kanter i disse utfordringene. SV brøt skatteforliket – uten det hadde næringslivet hatt store, uforutsigbare utfordringer – og både SV og Miljøpartiet De Grønne brøt flyktningforliket, et svært viktig forlik for å ha en forutsigbar politikk i en krevende tid.

Det eneste det ser ut til at den rød-grønne opposisjonen er enig om, er å øke skattetrykket for dem som skaper arbeidsplasser hver eneste dag. Det er verdt å minne opposisjonen om at penger gitt i skattelette ikke er penger som blir borte. De blir igjen i de bedriftene som akkurat nå står i en tøff omstilling. Spørsmålet er: Bruker vi dem best fra denne salen, eller bør noe mer bli igjen i bedriften – til å ansette flere eller trygge arbeidsplassene de allerede har? Eller for den saks skyld – at familier får sitte igjen med litt mer? Representanten Hadia Tajik, som også er nestleder i

Arbeiderpartiet, stilte finansministeren spørsmål om hva hun syntes om at en barnefamilie «bare» har fått 15 200 kr mindre i skatt i året. Hvilken verden lever man i i Arbeiderpartiet hvis man mener at 15 200 kr er «bare»? Det betyr en tryggere hverdag. Det betyr mer albuerom hver eneste måned. Det betyr muligheten til å kunne spare eller ha en liten buffer i hverdagen.

Vi, de borgerlige partiene, kan av og til diskutere nivå og hastighet i den samme retningen. De rød-grønne partiene er helt uenige om hvilken vei de vil gå.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [21:36:39]: Regjeringen har satset på det vi sa vi skulle satse på. Vi har satset på kunnskap, ikke bare ett år, men konsekvent og systematisk. Vi har satset på vekstkraft i økonomien. Alle har vel vært ute og besøkt bedrifter rundt om i landet, og jeg har ikke hørt en eneste bedrift som sier at det som må til nå for å få oss gjennom denne tøffe perioden, er skatteøkninger. Vi har satset på samferdsel, både fordi det gir tryggere veier og fordi det gir bedre muligheter for eksportbedrifter. Vi har satset på reform av offentlig sektor.

Man skulle jo ikke tro at regjeringen – og samarbeidspartiene – hadde gjort det, når man hører på debatten her. Det slo meg at jeg har hørt representanten Kolbergs innlegg før, og det tror jeg at jeg har, for jeg tror at representanten Kolberg har sagt akkurat det samme hvert eneste år med samarbeidspartiene ved makten. Han har ropt «ulv» så mange ganger at han etter hvert må begynne å bli hes. Det er jo ikke noe nytt at sosialdemokratiet vet best, men at Martin Kolberg også vet bedre enn samarbeidspartiene hvordan samarbeidet er, det var kanskje nytt.

Det er også litt vanskelig å forstå noen av resonnementene. Jeg forstår selvfølgelig at norske sykehus gjerne skulle hatt mer penger, men at 1,5 mrd. kr i økning er et kutt, er vanskelig å forstå. Og hvis man snur på det, kan man jo stille Arbeiderpartiet spørsmålet om hvordan *de* vil svare for det som er kutt i deres budsjetter, sammenlignet med det som samarbeidspartiene nå vedtar. Hvordan vil de gå rundt i norske kommuner og fortelle om at sammenlignet med det flertallet nå vedtar, blir det kutt i lærerstillinger for 1.–4.klasse med Arbeiderpartiets budsjett? Hvordan vil de gå rundt i landet og forklare at sammenlignet med det som samarbeidspartiene nå vedtar, blir det kutt i barnehagelærere med Arbeiderpartiets budsjett? Hvordan skal de gå rundt og snakke om det grønne skiftet når man vet at med Arbeiderpartiets budsjett, sammenlignet med det samarbeidspartiene vedtar, blir det kutt i viktige klimatiltak og sannsynligvis høyere utslipp?

Det er jo ingen som vil påstå at høsten har vært et politisk eventyr for samarbeidspartiene, selv ikke basert på den relativt beskjedne standarden for eventyr som kom tidligere her i dag. Det er det så absolutt ikke. Men jeg tror likevel det er verdt å holde fast på én ting, og det er at selv om åpenhet ikke alltid er vakkert, er det ikke slik at makt-kamper eller diskusjoner i politikken er noe nytt. Spør en hvilken som helst SV-er, spør en hvilken som helst senterpartist, om hvordan det var å sitte i regjering med Arbeiderpartiet i første periode. Jeg tror de har historier å fortelle om diskusjoner som har vært kanskje minst like heftige som dem borgerlig side har hatt nå.

Helt til slutt: Det er muligens, som en representant sa, noe «unorsk» over politikken med å gi norske eiere skattelettelse, men det er iallfall noe veldig norsk over disse ei-

erne, sammenlignet med de utenlandske som ikke betaler et rødt øre i skatt.

Martin Kolberg (A) [21:40:00]: Gjennom presidenten sier jeg at nå skal statsråd Røe Isaksen få høre noe nytt, dessverre. Og grunnen til at jeg sier «dessverre», er at jeg tror at på dette punktet vil han og jeg være ganske samstemte – og det er med henvisning til representanten Tybring-Gjeddes etter mitt skjønne bemerkelsesverdige og svært urovekkende innlegg.

Statsråden var ikke her da, men jeg kan repetere hva representanten sa: I veldig tydelig, harselerende form karakteriserte han debatten om det grønne skiftet som noe som bare angikk våre tippoldebarn – det var helt unødvendig å drive med det nå, selvfølgelig. Så understreket han nasjonalstatens betydning, og han harselerte sterkt med koalisjonspartnerne. Det gjorde Tybring-Gjedde her for en times tid siden.

De standpunktene og den formen er veldig gjenkjennelig. Sånn opptrer høyrepopulistene i Norge og i Europa. De snakker slik. Per Sandberg vaker i vannskorpa. Så nå gjelder det, faktisk, og her tror jeg Røe Isaksen og jeg er enige. For alle vi andre kan være uenige om mye, men vi har respekt for klimautfordringene, og vi har respekt for våre internasjonale avtaler og våre forpliktelser. Vi har uenigheter, men vi har bekymringer for pengebruken i samfunnet. Det gjelder både Arbeiderpartiet og Høyre, men ikke Fremskrittspartiets representanter når de får lov til å opptre i fri dressur. Dèt er ikke mitt problem, men det er Høyres problem, som har tatt dem inn i regjering.

Det er veldig rart med disse Frp-ernes politiske logikk, for kapitalismen er jo deres våpen og politiske alterring; den forutsetter konkurranse, markedet og internasjonalisering. Men så er det jo det at de også vil snakke om nasjonalismen, som Tybring-Gjedde gjorde. Det er ikke de internasjonale avtalene som skaper problemene; det er den nasjonale politikken som skaper problemene. Hadde ikke sosialdemokratiet vært den dominerende kraft i norsk etterkrigshistorie, og Fremskrittspartiets politikk hadde fått lov til å dominere, da hadde vi virkelig hatt de problemene som Tybring-Gjedde prøver å skyve over på de internasjonale avtalene. Dette må vi stoppe, og her tror jeg Røe Isaksen og jeg er helt enige.

Dag Terje Andersen (A) [21:43:16]: Når vi nå nærmer oss slutten på den siste debatten om det siste budsjettet i denne stortingsperioden, mener jeg det er politisk interessant fordi de politiske forskjellene i Norge er tydeligere enn på lenge.

Jeg er klar over at Høyre har som strategi å prøve å gi inntrykk av at forskjellene ikke er så store, men jeg tror faktisk velgerne nå ser at det ikke er det samme hvem vi setter til å styre.

Høyres retorikk fikk vi et eksempel på nå ved statsråd Røe Isaksen, da han behendig omtalte kompromisset med sentrumpartiene og ikke forsvarte regjeringas budsjett-opplegg. Det er som etter oppskriften fra Reinfeldt i Sverige, godt beskrevet at Aron Etzler i boka Reinfeldteffekten – akkurat etter oppskriften.

Retorikken kjenner vi igjen fra mange høyrepartier i Europa. Resultatene kjenner vi også igjen fra dem som prøver seg på en mer liberalistisk økonomisk politikk. Resultatene går igjen i alle land som har prøvd det: økt ledig-

het, flere utenfor arbeidslivet og flere utrygge i arbeidslivet. Denne gangen sier også Finansdepartementet at den stadig økninga av oljepengebruk som nå har skjedd hvert år under denne regjeringa, både ved budsjett og revidert budsjett, kan ikke fortsette. Egentlig sier vel Finansdepartementet at finansministeren ikke kan fortsette.

Dette er interessant politisk fordi det får fram noe av det skillet som hele tida har gått dypt gjennom Høyre, ved jeg vil si gode Høyre-folk, konservative sådanne, industrialistene og de tradisjonelle, og de er nå i kamp med liberalistene. Nå har liberalistene fått et liberalistisk parti inn i regjering. Jeg synes utviklinga på høyresida i Europa beskrives veldig godt i Christian Borchs gode bok, Banalitetens tyranni, der han beskriver nettopp det.

Tidligere ble de konservative i Høyre støttet av sentrumpartiene, og liberalistene ble holdt i sjakk. Nå sitter de sammen med et liberalistisk parti, som på sitt landsmøte har erklært at de vil angripe den norske modellen – noe helt nytt i norsk politikk.

Om mindre enn et år har vi et valg. Neste gang det skal diskuteres budsjett i Stortinget, håper jeg at statsministeren heter Jonas Gahr Støre, at vi igjen har en regjering som har som ambisjon å ha Europas laveste ledighet og Europas mest kraftfulle tiltak mot ledighet, at vi setter velferd og fellesskap først, og at vi slåss for mindre forskjeller.

Kari Henriksen (A) [21:46:35]: Arbeiderpartiets budsjett tar framtida på alvor. Framtidas politikk skal løse økende ulikhet globalt og nasjonalt og klima- og teknologiutfordringene, og politikken må sørge for å gi folk trygghet i og for arbeid.

Arbeiderpartiets politikk skaper verdier gjennom målrettede tiltakspakker, gjennom omstilling og grønt skifte – en rettferdig og omfordelende politikk. Arbeiderpartiet slår ring rundt fellesskapsløsninger når det gjelder velferd og utdanning.

I dag behandler vi et budsjett som går i motsatt retning – med disse resultatene: rekord i oljepengebruk, ledighet, skatteuttak, bompenger, kommersialisering av velferdstjenester og økte forskjeller, flere på sosial trygd og mindre likestilling.

Å ta Norge i denne retningen er Arbeiderpartiet imot. Forrige gang Arbeiderpartiet la kraft bak å få folk i arbeid, skapte vi mer enn 350 000 arbeidsplasser – i hovedsak i privat sektor. Jeg har hørt i denne sal i tre år nå omtrent på denne tida: Tiltakspakka skal få flere i arbeid, og de dynamiske virkningene av skattepolitikken skal få flere i jobb, men det er resultatene som teller.

Våre offentlige sykehus er under sterkt press. Høyres løftebrudd, jeg vil bare minne statsråd Røe Isaksen om det, har et tall: 3 mrd. kr mindre til pasientbehandling. Dette er ikke ny, men gammel politikk. Det er resultatene som teller, sier Høyres representanter fra denne talerstolen.

Arbeiderpartiet har innfridd sitt løfte om 12 mrd. kr til sykehusene over fire år. På Sørlandet sykehus er resultatet av regjeringas politikk følgende: usikkerhet rundt framtidig finansiering av nødvendige bygg, utstyr og drift. Bevilgningene strekker ikke til. Og den er såpass alvorlig at det er foreslått å fjerne den årlige juletallerkenen til ansatte i år, kan NRK Sørlandet fortelle:

«Sykehuset sliter med økonomien, og i år har direktør Jan Roger Olsen besluttet at den tradisjonsrike julel-

unsjen ikke skal gjennomføres på grunn av trang økonomi.»

Planlagt utvikling må altså reverseres og utsettes. Og helseministeren peker nedover: Ledelsen prioriterer feil, ikke ministeren. Det er alvorlig. Det skaper utrygghet og uforutsigbarhet for ansatte. Tillitsvalgte uttrykker bekymring for – og jeg deler den – at gode spesialister vil gå over til kommersielle aktører dersom utarmingene vedvarer.

Ulikhetene vokser, og ved å bruke – ikke pose og ikke fly denne gang – sykehusene som salderingspost for å opprettholde skattekutt, forsterkes ulikhetene også innenfor helse. Det er denne framtidige budsjettet styrer mot – subsidiært riktignok, men dog.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [21:49:49]: Er det én ting testkåte Høyre-folk burde tåle, er det å bli målt på resultatene av politikken sin og ikke festtalene. Resultatene er nedslående. Klassisk naturvern har tapt under rød-grønn regjering, sa Erna Solberg mens hun ennå satt i opposisjon, men resultatet tre og et halvt år senere når hun har vært i posisjon, er forsøk på kutt i skogvern i to av fire budsjetter på tross av at Nikolai Astrup lovet at man skulle øke satsingen på skogvern mer enn det den rød-grønne regjeringen hadde lagt opp til.

Vi ligger altså flere hundre millioner kroner etter SVs, Arbeiderpartiets og Senterpartiets skogvernplan. Det er frislipp av skuterkjøring, det er ingen nye nasjonalparker, det er oljeutvinning i sårbare områder i iskanten – i strid med samarbeidsavtalen, sågar – og det legges opp til vannkraftutbygging i vernede vassdrag.

Bedre er det ikke på klimasiden. Det er ikke kommet ett forslag som vesentlig kutter klimagassutslippene, fra regjeringen. Alt som er kommet, er presset igjennom fra samarbeidspartiene eller fra opposisjonens forslag. CO₂-fangst og -lagring er trenert, og finansieringen ved investeringsbeslutninger er ikke avklart og skjøvet til neste periode. De har avskaffet støtten til ny fornybar energi, vi ser en motorveibonanza uten like, det er ingen kutt i subsidierne i oljesektoren, selv om ministre fra regjeringen reiser verden rundt og ber alle andre kutte i sine oljesubsidier, det er aldri blitt tatt så lite miljøhensyn ved tildeling av oljelisenser, og det er rekordmange oljelisenser som er tildelt. Det er ingen vilje til å bruke reguleringer og avgifter til å gjennomføre et grønt skifte, og konklusjonen på dette er med andre ord: Utslippene går opp – det var lovet at de skulle gå ned.

Og jeg har en melding til Venstre på tampen. Venstre har holdt sine velgere for narr, ikke gjennom at de ikke har kjempet for miljøet – bevares, det har Venstre gjort – men for at de fortsetter å late som om resultatene av politikken er gode. Klimagassutslippene burde gått ned 1 million tonn i året fra regjeringen overtok, for at vi skulle nå målene i 2020. Nå har de gått opp. Ola Elvestuen har sine ord i behold da han sa at regjeringens politikk er et taktskifte i klimapolitikken. Ja, det er sant, bare det at taktskiftet har ført til at utslippene har gått opp. Alt dette er fakta. Og så lenge Venstre synes det er viktigere å beholde klimafornekterne fra Fremskrittspartiet i regjering enn å kutte klimagassutslipp, så har Venstre utspilt sin rolle i norsk politikk. Jeg håper folk straffer dem for det ved valget neste høst.

Anniken Huitfeldt (A) [21:53:00]: Denne regjeringa hadde som mål å redusere antall byråkrater. Det har regjeringa mislyktes totalt med. Utfordringen med å modernisere offentlig sektor er at lønn ofte henger sammen med lederansvar. Dermed blir det altfor mange incitament til å øke antall ledere og ikke antall mennesker som jobber i førstelinjen, og som gjør jobben. Det gir økt lønn og karriere hvis man slutter å møte mennesker, men administrerer andre på jobben. Nettopp derfor krever modernisering av offentlig sektor noe helt annet enn sene budsjettimer hvor man tar noen kutt her og noen kutt der. Forsvaret er et veldig godt eksempel på det. På hele 1990-tallet hadde Stortinget ambisjoner om en kostbar struktur, men hver høst ble det kutt til Forsvaret. Det kom ikke penger. Alle måtte spare litt mer hvert år, men strukturen var like dyr. Resultatet var et dårligere forsvar. Ostehøvelprinsippet feilet totalt, det ble fiasko, og nå brukes denne modellen fra 1990-tallet, med ostehøvelkutt litt overalt, som modell for effektivisering i sykehus og på universiteter. Det er uklokt, det gir ikke resultater. Isteden burde regjeringen være tøff, som på forsvarsområdet, og ta ut noen elementer. Det skaper selvsagt protester, men det gir resultater.

Som kulturminister var jeg med på store effektiviseringer på bibliotekområdet, musikkedepartementet og i Kulturrådet. Mange mennesker satt på ulike kontorer og bevilget penger til de samme tingene. Jeg fikk mye kjeft, også fra Høyre, men det var helt nødvendig. Vi trengte ikke to statlige organer som skulle komme med råd til bibliotekene. Det er slik man skal drive modernisering av offentlig sektor, tørre å ta strukturgrep og ikke stadig opprette nye direktorater og kutte litt overalt for å finansiere det. Det er nettopp det som er problemet med Røe Isaksens innlegg her i dag, at han framstiller det kaoset som har vært, som et tegn på åpenhet. Jeg mener at dette kaoset som har vært, gir som resultat at effektiviseringen av offentlig sektor blir lite klok. Det blir ikke gode resultater, kuttene kommer litt overalt, men vanskeligst blir det for dem som jobber på sykehusene og på universitetene der kuttene skal gjennomføres.

I dag vedtar Stortinget et budsjett ingen er stolt av. De som ønsker en annen kurs, har fått stadig flere argumenter for et skifte.

Audun Lysbakken (SV) [21:56:01]: Jeg tar ordet for å si noen ord om utdanningsbudsjettet.

Jeg la merke til at kunnskapsministeren behendig unnløt å kommentere det såkalte effektiviseringskuttet som han har fått slengt i fanget av forlikspartnerne, men som altså betyr en betydelig reduksjon i bevilgningene til universitets- og høyskolesektoren. I mangel av en uttalelse fra statsråden om hva det vil bety, har vi fått det fra Forskerforbundet i dag, som sier at kuttene vil ramme kvaliteten på forskning og utdanning. Så i tillegg til sykehuskuttet har vi her nok et kutt i forliket som i dette tilfellet kommer til å ramme studenter, slik som sykehuskuttet vil ramme pasienter.

SV har lagt fram et utdanningsbudsjett som har bl.a. flere lærere og en mer variert skoledag som hovedsatsinger. Vi ønsker en langt større satsing på tidlig innsats i skolen enn det regjeringspartiene har lagt fram, både gjennom å øremerke de bevilgningene til tidlig innsats som de borgerlige ikke øremerker, og gjennom en opptrapping av antallet lærere på 1.–4. trinn. Vi mener det er nødvendig, og

mener erfaringene med bevilgningene til nå – nå som Kristelig Folkeparti fortjenestefullt har fått igjennom bevilgninger til flere lærere – viser behovet for en nasjonal regel som kan sikre nok lærere og små grupper de første årene i skolen.

Vi mener også at det er et stort feilsteg å fjerne de 600 ungdomsskolelærerne som de siste fire årene har vært en ekstra ressurs på skoler i områder med særlige sosiale utfordringer. Jeg merker meg at den SSB-rapporten som kom i forrige uke, misbrukes av både Høyre og Venstre i denne debatten til å slå bombastisk fast at dette forsøket ikke har hatt effekt. Forskerne selv er veldig tydelig på å ta mange forbehold, som jeg synes regjeringspartiene og Venstre også hadde vært tjent med å ta. Dette er ikke en rapport som kan brukes til å konkludere om effektene av det forsøket. Jeg vil også minne de borgerlige om at grunnen til at vi har et tynt grunnlag å konkludere på, er at regjeringen selv avbestilte en full evaluering av dette forsøket. Da skal man være veldig forsiktig med å misbruke en delrapport fra SSB.

Vi tror tvert imot at skolene som har vært med på dette forsøket, har rett når så mange av dem sier at det har vært en viktig ressurs. Vi tror lærerne rundt om på landets skoler har rett når de sier at flere lærere, mindre grupper og mer tid til hver enkelt elev er veien å gå for norsk skole. Og vi tror en mer praktisk og variert skoledag, en heldags-skole med aktiv læring, er den viktigste veien til både mer læring, sosial utjevning og bedre folkehelse i skolen.

Sverre Myrli (A) [21:59:19]: Etter en del valg som har vært gjennomført den siste tida, har mange hevdet at protestvalg skyldes at det er mistillit mellom dem som styres, og dem som styrer. Kanskje er det noe i det. Uansett synes jeg ikke vi kan si at vi er der i Norge. Men vi skal passe oss, og vi må hele tida være opptatt av at det vi holder på med inne i denne salen, og at det vi driver med til daglig, er det samme som det folk der ute er opptatt av og prater om.

Dreide årets budsjettbehandling seg egentlig om de sakene som betyr noe for folk der ute, i hverdagen? Prater vi her om det som virkelig betyr noe for folk der ute? Skjøner de hva det prates om i denne salen? Og skjønner de hva det prates om i budsjettforhandlingene?

Jeg har hørt flere talere i dag prate om UH-sektoren. Jeg skjønner at det betyr universitets- og høyskolesektoren. Kan vi ikke da si universiteter og høyskoler, hvis det er det vi prater om? Jeg hørte statsministeren i sin tale i dag snakke om ABE-reformen. Jeg hadde aldri hørt om noen ABE-reform. Jeg husker at ABE var en måte vi klassifiserte brannslukningsapparater på tidligere. Jeg går ut fra at det ikke var det statsministeren pratet om, selv om jeg skjønner at man hadde hatt behov for en del brannslukningsapparater av god kvalitet. Nei, det står for det klingende «avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen».

Vi lager så kronglete ord og begreper at vi må lage forkortelser som ingen forstår, når vi prater om det. Kan vi ikke kalle det kutt? Det er det det er. Flatt kutt er det, østehøvelkutt er det – det er ikke noen avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform. Det begrepet klinger like bra som det nye jernbaneinfrastrukturforetaket Bane NOR SF. (Munterhet i salen).

Vi bruker pengene feil. Vi bygger opp store, administrative enheter. Denne regjeringen har opprettet, eller er i

ferd med å opprette, Direktoratet for e-helse, Jernbanedirektoratet, Valgdirektoratet og kanskje enda flere – det var dem jeg kom på i farten. Enda flere folk i direktorater, tilsyn og administrative enheter – vi bruker pengene feil. Vi bør i stedet bruke penger på å ansette helsearbeidere, assistenter på SFO, lærere, konduktører og lokførere, for det er de som gjør jobben i hverdagen, og det er de som produserer de tjenestene som betyr noe for folk, i hverdagen.

Olemic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for dagens møte er nå omme, men presidenten vil foreslå at vi fortsetter debatten til dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [22:02:58]: Jeg vil gjerne takke representanten Sverre Myrli for å si de klokke ordene jeg har hørt her i dag, faktisk. Jeg er 100 pst. enig med ham i at vi kanskje fokuserer på noen gale saker, og vi fokuserer også litt for mye på enkelte saker som ikke betyr noe for folk flest. Sverre Myrli har glimt i øyet, og det setter jeg pris på – i motsetning til en annen representant, Kolberg, som ikke skal beskyldes for å ha glimt i øyet. Men han beskyldte meg i hvert fall for å harselere med andre folk, og så mente han at siden jeg harselerte med andre folk, var det høyrepopulisme.

Jeg er litt usikker på hvordan han kom til den slutningen. De som da beskyldes for å være høyrepopulister, vil i andre sammenhenger bli kalt folkelige. Men med en gang man protesterer mot sosialdemokrater eller de konservative i Europa, blir man raskt populist. En må huske på at de menneskene som beskyldes for å være populist, kanskje for ett, to eller tre år siden var sosialdemokrater, og på et eller annet tidspunkt våknet de opp og ble populist. Det var sannsynligvis en grunn at sosialdemokratene i Europa ikke leverte det de lovet. Det er ikke vanskeligere enn som så. Før leverte de det de lovet. Folk var fornøyd med det, de hadde arbeidsplasser, det var ikke en veldig enorm innvandring, de følte seg ikke fremmedgjort i sine nabolag, de følte tillit mellom folk. Det har forsvunnet. Derfor blir de folkelige. Folket reiser seg mot makten og eliten. Det er ikke populisme. Det er folkelig opprør og protester, som man for øvrig kalte alle opprør mot kapitalismen i gamle dager. Da var det ikke populisme, da var det et folkelig opprør.

Jeg snakket om oppslaget om Venstre i dagens Dagens Næringsliv. Det var interessant, for Venstre har sittet og forhandlet frem et forlik på et budsjett. Så bruker de tre sider i Dagens Næringsliv for å fortelle at dette budsjettet var veldig ekspansivt – altfor ekspansivt – og at det faktisk er farlig for fremtiden at vi bruker for mye penger. Når man da har muligheten til å endre dette budsjettet man sitter og forhandler om, f.eks. ved å fremme kostnadsutt som faktisk gjør det mulig å få det forsvarlig, men velger ikke å gjøre det og heller velger å gå til Dagens Næringsliv den dagen vi skal vedta det budsjettet de selv har vært med på, finner jeg det litt underlig.

Det siste jeg snakket om fra denne talerstolen, var dette klimamålet man har, nemlig at temperaturen ikke skal stige med 1,5–2 grader til 2100. For å si det sånn: Jeg tipper

at mine tippoldebarn kommer til å oppleve at temperaturen ikke har steget 1,5–2 grader i 2100.

Marianne Marthinsen (A) [22:05:48]: Jeg skjønner av siste innlegg at det er dårlig stemning på borgerlig side.

Hva er det egentlig en regjering skal måles på? Den skal måles på resultater. Hva har den oppnådd? Hvilken retning har den tatt landet vårt i? I hvilken retning peker de viktigste pilene? Kommer vi til å nå klimamålsettingene med det budsjettet som blir vedtatt i kveld? Nepp. Vi har hørt statsministeren si at hun har lagt fram tidenes grønneste budsjett, og fra Venstre har vi gjennom hele denne stortingsperioden faktisk hørt at de oppnår mer klimagjenomslog med Fremskrittspartiet i regjering enn med Arbeiderpartiet. Vi har sittet og ventet, vi, i tre år, først på grønn skattekommisjon og så på arbeidsgrupper.

Det politiske flertallet som finnes i Stortinget for en mer offensiv klimapolitikk, har ikke vært brukt fordi vi skulle vente på det ultimate grønne skiftet, og det skulle komme i budsjettet for 2017. Men etter å ha halt og dratt i ukevis, kjørt det som har framstått som beinharde prosesser, og til og med brutt forhandlingene, så dras det altså i havn et budsjettforlik, kraftig på overtid, som, ifølge CICERO, vil gi lavere utslippskutt enn det Arbeiderpartiets alternative budsjett ville ha gitt.

Kommer vi til å få vedtatt de kraftfulle tiltakene som faktisk skal til for å få ledigheten ned, eller kommer den til å få lov til å bite seg fast? Senest i forrige uke fikk vi nye Nav-tall som viser at ledigheten fortsetter å stige, og man skulle jo tro at når fire partier sitter og flytter på 7 mrd. kr i en forliksprosess, ville den dramatiske situasjonen være det de var aller, aller mest opptatt av. Men nei, det er ikke spor av tiltak for Sør-Vestlandet i det forliket, og det til tross for at regjeringen har tatt ned innsatsen rettet mot Sør-Vestlandet i sitt budsjettforslag sammenliknet med i år. Disse lenge varslede dynamiske effektene av skatteuttene uteblir stadig. Regjeringens finanspolitikk virker rett og slett ikke.

Når vi stemmer etterpå, kommer flertallet til å stemme for kutt, bl.a. til uføre, til ressurskrevende brukere. De kommer til å stemme for en skattepolitikk som fortsetter å forsterke forskjellene mellom folk i stedet for å redusere dem, og det skjer til tross for vakre ord fra opptil flere representanter fra nesten samtlige partier om hvor viktig det er å bevare en samfunnsmodell med små forskjeller mellom folk. Men det går ikke an å bekjempe økende forskjeller med ord – det krever faktisk politisk handling, men viljen er ikke der.

Så kort til slutt til Røe Isaksen, som jeg ser har forlatt salen nå. Han kan avlyse sin turné. Etter at forliket kom på plass, som synliggjorde nye inndekningsmuligheter, bl.a. nye anslag, har vi lagt fram et forslag til justerte rammer, og i stedet for å øke kontantstøtten og betale folk for å gå lenger hjemme, kommer vi til å legge de midlene på styrking av barnehager for å få flere barnehagelærere inn.

Jeg rekker kanskje ikke en rask stemmeforklaring?

Presidenten: Jo da.

Marianne Marthinsen (A) [22:08:53]: Flott. Takk, president, for at du er så raus. En rask stemmeforklaring til slutt: Forliket tar jo med seg en hel rekke verbalforslag. De

verbalforslagene er lagt inn som ett forslag til Stortinget, forslag nr. 100. Der er det både enkeltforslag som vi er for, og det er enkeltforslag som vi er imot. Vi kommer til å stemme imot forslag nr. 100 fordi det presenteres samlet. Det betyr ikke at vi er imot alle enkeltelementer i det forliket – bare så det er presisert.

Presidenten: Det er da presisert.

Svein Flåtten (H) [22:09:40]: Arbeiderpartiet, og særlig representanten Marthinsen, har i hele dag kritisert regjeringens oljepengebruk. Arbeiderpartiet skriver i sitt alternative budsjett for 2015 at de bruker 2 mrd. kr mindre enn regjeringen. I budsjettet for 2016 greide de ikke å bruke mindre, de måtte ty til budsjetttriks for å vise at de kom litt under, men det var inntekter som stort sett kom inn året etter, altså gir jeg dem null i resultat for det året. I år er det 4 mrd. kr. På de tre årene har oljepengebruken vært 596 mrd. kr, hvorav 6 mrd. kr mindre fra Arbeiderpartiet. Det kan ikke være de 6 mrd. kr som er skjebnen til de kommende generasjoner og de kommende arbeidsplassene i dette landet.

Så til kritikken av effektiviseringsreformen, selv om veldig mange egentlig mener at det skal effektiviseres. Selvfølgelig kan man også innen sykehussektoren organisere seg annerledes innenfor et budsjett på bortimot 200 mrd. kr. Det har vist seg. Vi har fått ventetidene ned, helsekøene er blitt kortere, Arbeiderpartiets valgløfte om en million flere behandlinger i 2017 klarte vi allerede i 2015. Vi har hvert år satt krav om effektivisering og krav om annen organisering. Det kan man utmerket godt greie uten at det går ut over pasientene. Det er smartere måter å jobbe på, det er nye investeringer, det er bruk av ny teknologi, men hvis man måler en virksomhet bare etter det som man putter inn, og ikke etter det som kommer ut, da skjønner jeg at man er imot enhver reform.

Så en kort visitt til representanten Kolbergs tidligere innlegg. Han sier om samarbeidspartiene: Hvordan orker de, spør han, med henvisning til Kristelig Folkeparti og Venstre. Jo, de orker fordi de får et betydelig gjennomslag for sin politikk. Vi har alle hørt Skei Grande si i denne sal at hun satt i åtte rød-grønne år uten å få gehør for så mye som et Dokument 8-forslag. Men verre, Kolberg trekker også deres politiske moral i tvil. Jeg håper ikke det blir slik at de som har et annet politisk ståsted enn Kolberg, også har en tvilsom moral. Slik hørtes det ut på hans innlegg. Og da vil jeg si: Hvorfor orker samarbeidspartiene? Jo, kanskje orker de fordi de samarbeider med partier som ikke trekker deres politiske moral i tvil.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [22:12:34]: Ved det første innlegget i dagens debatt begynte vi med bibelske referanser, og nå er vi inne i postludiet – i sluttrunden – både i debatten, i budsjettbehandlingen og forhåpentligvis i regjeringens levetid. Det har vært en sørgmodig forsamling som har fulgt med på Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre i dag. Det er ikke mye begeistring lenger, det er ikke mye glød eller entusiasme hvis man løfter fram sitatene f.eks. fra Kristelig Folkeparti-lederen: «Ei mindretalsregjering som stiller ultimatum, styrer i realiteten mot ei mogleg regjeringsskisse.»

Jeg husker veldig godt året før forrige stortingsvalg. Da uttalte Trine Skei Grande:

«En flertallsregjering undergraver demokratiet fordi det undergraver den offentlige debatten og muligheten til å vedta gode forslag i parlamentet».

Så nå måtte vi få mer orden på ting, og det levende parlament må få bort flertallsregjeringen.

Og hva er det vi har sett i høst? Vi har sett en regjering som har brutt absolutt alle spilleregler.

Pkt. 1: En la fram viktige avgiftsforslag – ikke i Stortinget i plenum, ikke for Kongen, men i en egen pressekonferanse med finansministeren og statsministeren, så det ikke var mulig for Stortinget å sette seg inn i det, i et rent PR-show.

Så kom statsbudsjettet. En begynte ikke forhandlingene om statsbudsjettet før langt på overtid, og en brøt alle frister gang etter gang, og man har brutt Stortingets forretningsorden. Det har vært en særdeles rotete prosess, og det har vært et politisk kaos. Resultatet av det er at vi fikk en budsjettenighet på lørdagskvelden som det ikke er mulig å ettergå.

Og inndekningsforslagene, hva er det? Jo, man taper driftskreditten til Bane NOR med 150 mill. kr. Hvilke konsekvenser har det? Det får vi ikke noe svar på. Man fseforskyver veiprosjekter for nesten 400 mill. kr. Hvordan slår det ut? Er det sann at det er bompengefinansieringen som skal overta, at man skal starte prosjektene bare med bompenger, og så skal da en senere regjering kanskje ta regningen? Det får vi ikke noe svar på. Man forskyver viktig infrastruktur for norsk forskning og bruker det på driftsbudsjettet.

Sånn kunne man tatt det punkt etter punkt. Det er ikke mulig å kvalitetssikre det forliket som kom på lørdagskvelden. Det er totalt uansvarlig.

Vi har sett resultatet av den uansvarlige politikken før. Jeg reiser ofte til Østfold, og jeg kjører forbi Rygge flyplass og ser stedet der 1 000 stykker mistet arbeidsplassen sin. Hvilke bomber som ligger i dette forliket, er for tidlig å si. Vi har fått fram en i dag: at man har saldert budsjettet med 500 mill. kr i kutt til sykehusene og til politiet. Det er en feil prioritering med de ressursene som vi har i landet vårt.

Presidenten: Og jeg som trodde at de fleste kirkemusikalske verk sluttet med et halleluja-kor!

Snorre Serigstad Valen (SV) [22:15:56]: Det er ganske uvanlig kost å se budsjettpartnerne, som tidligere har sagt at et godt budsjett har blitt bedre osv., nå være i åpen polemikk med hverandre mesteparten av kvelden. Det har kanskje noe å gjøre med gapet mellom de målene samarbeidspartnerne satte seg, og hvor de er nå.

Vi har en tendens til å glemme litt fort, så vi må friske opp hukommelsen litt: Den 23. oktober 2013 sa Ola Elvestuen at

«det å forsterke klimaforliket har sin muskel og sin kraft i den samarbeidsavtalen som er inngått mellom Venstre, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet».

Den 12. desember 2013 fulgte Tine Sundtoft opp med å si:

«Med dette budsjettet starter regjeringen arbeidet med å forsterke klimaforliket.»

Så fulgte Ola Elvestuen opp med å si:

«Vi skal også forsterke klimaforliket.»

Rigmor Andersen Eide fra Kristelig Folkeparti sa at «vi skal til og med forsterke klimaforliket».

Ja, selv Oskar Grimstad i Fremskrittspartiet så lyset den kvelden. Jeg mener det: Oskar Grimstad fra Fremskrittspartiet sa at

«vi kan få den reduksjonen som står i klimaforliket. Vi har også sagt at vi skal forsterke det».

Den 18. desember samme år fulgte Erna Solberg opp og sa at vi har sagt at

«vi skal forsterke klimaforliket».

Tine Sundtoft sa den 12. februar 2014 at

«vi har sagt at vi skal forsterke klimaforliket».

Den 4. mars 2014 skrev Tine Sundtoft i et brev til Stortinget:

«Arbeidet med å følge opp og forsterke klimaforliket har høy prioritet.»

Nikolai Astrup sa det samme 22. mai 2014, at

«den sittende regjeringen er nødt til å forsterke klimaforliket».

Og klimaminister Tine Sundtoft fulgte opp der igjen og sa:

«Regjeringen har sagt at klimaforliket står fast, og det skal forsterkes.»

Slik kunne jeg fortsatt. Men jeg ser nå at jeg ikke rekker å liste opp alle gangene de sittende regjeringspartiene og deres samarbeidspartnere har sagt at klimaforliket skal forsterkes.

Når Venstre og Kristelig Folkeparti blir furtne for at de måles på det de selv har sagt skal skje, er det fordi det er dette de har sagt. Og ikke bare har de sagt at klimaforliket skal forsterkes, at vi skal nå klimamålene for 2020, de har til og med sagt selv at det var grunnen til at de støttet en ny regjering.

Så når klimaforliket avlyses i dag, når representanter fra de sittende styringspartiene nå plutselig sier at nei, det var ikke mulig å få til, er det ikke til å tolke på noen annen måte enn at Kristelig Folkeparti og Venstre, selv om de ikke får noen klimapolitisk gevinst av dette samarbeidet, foretrekker en regjering som kutter i barnetillegget, som kutter i fysioterapien til dem som trenger det mest, som driver en mindre omfordelende og mer usosial politikk. De kan jo ikke, etter å ha sagt i tre år sammenhengende at klimaforliket skal oppfylles og forsterkes og oppfylles og forsterkes, i dag komme og si at nei, vi greier det ikke på grunn av den forrige regjeringen. Dette er målsettinger regjeringen og samarbeidspartiene satte seg, dette er målsettinger de selv ikke har prioritert å oppnå. Jeg er dypt skuffet over at Venstre og Kristelig Folkeparti velger å la en sånn regjering fortsette.

Jonas Gahr Støre (A) [22:19:08]: Jeg skal ha ett innlegg til, men jeg har lyst til å si noe om dette med sykehusene, for vi begynner nå å bore i hva dette egentlig handler om. Da vil jeg først si: For å holde tritt med demografien – at vi blir flere mennesker, flere eldre – må sykehusbudsjettene øke, for å holde nivået. Regjeringen foreslo å bruke 1,9 mrd. kr mer. I forliket foreslår man 1,4 mrd. kr. Det er et kutt i forhold til hva regjeringen hadde foreslått. Sykehusene har forberedt seg på 1,9 mrd. kr, som var lite, for man trenger 2,1 mrd. kr for å holde nivået. Allerede var det lite – nå blir det nesten en halv milliard kroner mindre. Det betyr: Helse Sør-Øst: 230 mill. kr mindre, Helse Vest: 81 mill. kr mindre, Helse

Midt-Norge: 61 mill. kr mindre, Helse Nord: 55 mill. kr mindre. Hvis jeg ikke husker feil, har Oslo universitetssykehus et daglig budsjett på 50 mill. kr, så det er fem dager til drift ved Oslo universitetssykehus som blir borte. Det får betydning.

Det er egentlig verre enn som så. For i de pengene, som nå er nede på 1,4 mrd. kr, ligger det 250 mill. kr til det såkalte frie behandlingsvalget, som behandler noen hundre pasienter, og det ligger også et stort beløp der som egentlig er til tekniske justeringer, som ikke har med nye, friske tilbud å gjøre. Dette har altså betydning.

Selvfølger skal sykehusene drive effektivt. Jeg anbefaler finansministeren og andre å dra til sykehusene og si: stort effektiviseringspotensial – dere jobber ikke nok med det. Morten Wold, Fremskrittspartiets representant i helsekomiteen, sier det veldig ærlig: Dette fører til at leger og sykepleiere må løpe fortere. Jeg tror det er helt riktig – og vi kan legge til hjelpepleiere, portører og alle andre som jobber på sykehusene. Derfor er Legeforeningen og Sykepleierforbundet grundig opprørt over dette, som de har vært ute med i løpet av dagen. Og jeg spør meg selv: Visste Kristelig Folkeparti og Venstre at det var dette som var følgen? Representanten Syversen har sagt: Vel, dere etter spør effektivisering – her får dere effektivisering. Men jeg får det ikke til å stemme med Kristelig Folkepartis syn på sykehusenes betydning at dette var gjennomtenkt og utredet, at dette kommer. Tidligere har man vernet sykehusene – nå verner man dem ikke.

Og til at de skal jobbe mer effektivt: I kveld på TV 2-nyhetene ser vi altså en overlege på Oslo universitetssykehus som sier at det trikses med tall for å spare penger. Jeg skal ikke sette meg til doms over det, men med skrytelistene over at ventetiden går ned, og at flere behandles, er det grunn til å se nærmere på det.

Så denne regjeringen har fått sitt hvileskjær, og det kom på sykehusområdet, der det skal behandles flere – flere med kroniske lidelser, flere eldre. Jeg undrer meg over om dette har vært grundig debattert, om man i innspurten, selv om det har tatt to måneder, virkelig har vært inne på det. Det hadde vært interessant å få høre, før vi går herfra i kveld, fra de to samarbeidspartiene her i Stortinget om dette var en konsekvens de fikk grundig lagt ut, forklart og utdypet fra regjeringen.

Trond Helleland (H) [22:22:25]: Jeg merker meg at opposisjonen – og spesielt Arbeiderpartiet – prøver å sammenligne en velkjent avbyråkratiseringsreform, som denne regjeringen startet på da vi tok over, med innføring av nye avgifter. Dette har vært en kjent avbyråkratiseringsreform. Jeg er enig med Sverre Myrli i at navnet kanskje ikke er det beste, men poenget er å effektivisere offentlig sektor. Det er det vel veldig få i denne salen som sier at de er imot, men det høres jo nå ut som om dette er noe som er funnet på i siste liten i en sen nattetime. Nei, det er ikke det, men vi har tatt et knepp til, og det står i hvert fall Høyre inne for. Det er nødvendig at offentlig sektor hele tiden får en utfordring. Så kan en si – ja, det blir mye på sykehusene. Ja, budsjettene er store. Hvis en privat bedrift hadde fått beskjed om at neste år må en effektivisere med 0,8 pst., tror jeg kanskje ikke det hadde blitt sett på som noe uoppnåelig.

Så registrerer jeg at opposisjonen spriker i alle retninger. Den beste illustrasjonen på det er vel den berømte di-

eselavgiften, der Trygve Slagsvold Vedum slår et slag for null øre i økning – etter å ha økt dieselavgiften i mange år har Senterpartiet nå funnet ut at det er riktig å gå til null – Arbeiderpartiet har lagt på 15 øre på regjeringens forslag, SV tar en krone, og MDG tar fem kroner. Det sier vel litt om det spriket som er i det feltet, og så sier det litt om at det å snekre sammen et budsjett som skal ivareta mange gode formål – spesielt det grønne skiftet – ikke er noe som er gjort i en håndvending.

Vi kan godt ta kritikk for at vi brukte lang tid på å bli enige om en avtale der Venstre og Kristelig Folkeparti subsidiært støtter regjeringens budsjett. Men vi kom fram til et resultat, og det resultatet gir det grønneste budsjettet som noen gang er behandlet i denne sal. Det gir et resultat som gir store kutt i klimagassutslipp, også fram mot 2030. Så jeg synes denne debatten har vist at regjeringen og støttepartiene, samarbeidspartiene, har lagt fram et godt budsjett, og opposisjonen spriker i alle retninger når det gjelder å kritisere det. Det er best illustrert ved Arbeiderpartiet, som knapt har nevnt klimaet med ett ord i denne debatten.

Harald T. Nesvik (FrP) [22:25:14]: Det har vært en underlig debatt. Det må også ha vært en relativt tam debatt, når representanten Wickholm bruker tiden sin i stortingsalen på å tvitre, og lurer på om undertegnede og representanten Helleland skal på talerstolen eller ikke. Nå kan han iallfall tvitre at vi faktisk er her begge to. Så kan Wickholm ta det videre, og så kan vi ta debatten.

Det har vært veldig mye fram og tilbake i salen. Jeg har meget stor respekt for Kristelig Folkeparti og Venstre, som vi har forhandlet med. Ja, det har vært tøffe tak. Det skulle bare mangle, for det er ulike partier som ønsker å få gjennomslag for sine saker. Det jeg tror irriterer opposisjonen aller mest, når man hører på debatten, er at vi kom til enighet. Vi kom til sist fram til en avtale, som gjør at man får forutsigbarheten som gjør at regjeringen kan fortsette sitt arbeid med å gjennomføre alle de reformene man har begynt på.

Jeg har vært på Stortinget i noen år. Det som er det spesielle, er å høre enkelte representanter fra de rød-grønne partiene kritisere hvorvidt man har fått gjennomslag her eller gjennomslag der. Ja, under åtte år med rød-grønt styre kunne man se fortvilelsen i øynene på enkelte representanter når saker kom til komitébehandling, for alt var ferdigbehandlet på bakrommet. Når sakene kom til Stortinget, fikk man knapt nok flytte på en eneste krone.

Det som er viktig, er at de reformene som er påbegynt, kan få fortsette. Vi ser at nye eiere av aksjeselskaper tegner sine første kontrakter, og at man faktisk kan spare inn. Vi ser hvordan man innen infrastruktur får på plass nye strekninger, og at man øker vedlikeholdsmidlene, slik at vi faktisk begynner å ta igjen etterslepet som de rød-grønne etterlot seg. Vi ser at soningskøene går ned, slik at de som har begått lovbrudd, kommer inn til soning uten å måtte vente i lang tid, og det er svært positivt. Man har klart å få på plass tilskuddsordninger og momskompensasjonsordninger for bygging av heldøgns pleie- og omsorgsboliger og sykehjemsplasser – man bygger faktisk disse boligene. Dette kommer innbyggerne der ute til gode, og det har vært etterlengtet. Det er helt åpenbart at når vi har sittet og forhandlet, har det vært til og fra – noe er man veldig enige om, andre ting sitter langt inne. Slik er det. Slik er demo-

kratiet. Jeg er veldig glad for at denne regjeringen kan fortsette. Det er svært viktig, for det er mye som gjenstår.

Knut Arild Hareide (KrF) [22:28:36]: Eg vil takke for debatten. Eg takkar enda meir for at han nærmar seg slutten, og at me snart har vedtatt eit budsjett.

Sidan representanten Slagsvold Vedum fortel om sine inste tankar når han er i nærleiken av Rygge, kan eg òg gjere det. Når eg ser Rygge, tenkjer eg at no ligg flypassasjeravgifta inne i Senterpartiets alternative budsjett. Det er jo spesielt med den retorikken Senterpartiet har ført i den saka. Men det er ingenting Senterpartiet bør skjemma over. For me har jo sett kva Ryanair har gjort. Dei har flytta sine flygingar til ein annan flyplass, som har den same avgifta. Det viser at det ikkje er avgifta i seg sjølv som har skapt det problemet.

Truls Wickholm er overraska over at Kristeleg Folkeparti vil stemme på Kristeleg Folkepartis primære budsjett. Det gjer me fordi me synest det er det beste. Da finansinnstillinga vart lagt fram, var inga einigheit på plass. Derfor la me det inn. Derfor vil me stemme for det. Men eg har lyst til å minne om kva Jens Stoltenberg – eg har høyrte fleire av hans foredrag – har snakka om, det gode kompromisset. Det synest eg den einigheita me har fått til, nettopp er med på å vise.

Kva er det som har skapt begeistring hos Kristeleg Folkeparti? Det er gjennomslaga me har fått. Eg har lagt merke til at det er – med kanskje eitt unntak for kontantstøtta, som har fått noko kritikk – eit så å seie samla storting som synest det er klokt å prioritere fleire lærarar i 1.–4. klasse, og ikkje minst å løfte handlingsplanen som skal nedkjempe vald mot barn. I utgangspunktet var det løyvd 176 mill. kr, nå blir det over 500 mill. kr. Eg trur òg det at me aukar pensjonen for minstepensjonistar som er einslege, med 4 000 kr, er saker som skaper forståing og respekt.

Eg har òg høyrte ulike partileiarar på raud-grøn side. Det er eit visst språk i det feltet òg, som representanten Helleland sa. Eg var så ærleg då Arbeidarpartiets alternative statsbudsjett kom, at eg gav honnør for klimainnsatsen. Men eg meiner òg at den einigheita me har fått på plass, fører dette i riktig retning – mot dei forpliktingane me alle har. Så eg er òg så ærleg og seier: Ja, me gjer mykje på klima no, men eg trur me alle er nøyde til å gjere meir, når me ser korleis klimautfordringa – nesten dag for dag – aukar, og det gjev oss alle nokre utfordringar.

Kristeleg Folkeparti er nøgd med einigheita, og eg registrerer ei begeistring for dei sakene me har prioritert.

Marit Arnstad (Sp) [22:31:53]: Det begynner å bli tynnslitt nå. Det går litt på stumpene. Det er ikke mye entusiasme igjen – når Kristelig Folkeparti i starten av debatten i dag erkjente at de følte de var stilt overfor et ultimatum, når Venstre bruker tid på å angripe oljepengebruken i sitt eget budsjettforlik, når Fremskrittspartiet angriper Venstre for å angripe oljepengebruken i sitt eget budsjettforlik, når Nesvik, som har vandret fra bakrom til bakrom de siste dagene, begynner å snakke om de rød-grønnes bakrom, og når Helleland later som om økte kutt gjennom effektivisering var planlagt. Vi vet alle i hop at når det er slik at når en mangler penger, er det beleilig å kneppe til en effektiviseringsreform med enda litt mer, så får en nesten en halv milliard kroner til kutt i sykehusene, så får en 125 mill. kr til kutt i politiet, og så får en dekket

opp de gode løftene som trengs i et forlik. – Ja, det er tynnslitt nå.

Det har vært en høst med et borgerlig kaos og et forlik inngått i tolvte time utløst av at det i realiteten ble stilt et kabinettsspørsmål før statsbudsjettet ble lagt fram. Det er en rekke underlige inndekninger her som vi ikke har muligheten til å få klarlagt i løpet av en og en halv dag som har gått siden forliket ble inngått. Sykehusene har vært nevnt her, og en kan jo også spørre seg: Hva er nå disse faseforskyvningene som en skal gjøre på en rekke områder? Faseforskyvninger på Hålogalandsbrua, på E16 og på rv. 13 – er det utsettelse av prosjektene, eller er det at en skal fylle på med bompenger først, og så skal den statlige andelen komme i årene etterpå. I så fall har vi en regjering som ikke bare kutter i kostnader for å få til et budsjettforlik, men som også skyver kostnadene foran seg til de budsjettene som skal salderes i årene etterpå. Det er i tilfelle svært uheldig.

Så ser jeg at Helleland mener at opposisjonen på Stortinget spriker. Det har jo skjedd en eller annen gang før også, tenker jeg, at opposisjonsparti har hatt ulike meninger. Det skjedde vel også i perioden 2005–2013 at Venstre og Fremskrittspartiet ikke var enige i alle typer saker. Men det vi har fått i denne perioden, og som vi ikke har hatt tidligere, er et regjerings-FrP og et stortings-FrP, og de to tingene er ikke bestandig det samme, merkelig nok, for det hender at Fremskrittspartiet er med på noe i regjering, som de etterpå i Stortinget finner ut at de likevel ikke skal være med på. Vi skal behandle en slik sak i morgen. Den handler om DAB.

Ola Elvestuen (V) [22:35:03]: Det er tynnslitt, sier Marit Arnstad. Det er mer at dette er resultatet av en hard budsjettkamp, i hvert fall fra Venstres side. Den har vært hard, men vi er definitivt klar for nye kamper og for å få nye gjennomslag.

Representanten Serigstad Valen trakk fram et sitat fra både meg og andre om at vi skal forsterke klimaforliket fra 2013. Er det én ting vi virkelig har gjort i løpet av disse årene, er det å forsterke klimaforliket. Kanskje det største steget tar vi i det budsjettet vi behandler i dag. Det er definitivt slik at målene for 2020 er viktige og fortsatt gjelder. Det viser også de vedtakene som vi fatter nå. Det er vanskelig å få til nok utslippskutt, ikke minst med det utgangspunktet som vi hadde i 2013. Men ser vi på resultatene av det vi gjør, er det klart at det er store steg framover.

Vi gjør det som den forrige regjeringen ikke klarte. Først måtte vi reversere avgiften på biodrivstoff som lå inne, som var innført fra før. Nå tar vi det store steget fram mot 2020, at vi har et innblandingskrav på 20 pst. – et stort steg og en stor utfordring til norsk næringsliv for å klare å produsere nok. Så forlenger vi fordelene på nullutslippskjøretøy fram til 2020. Det er vanskelig å definere hvor stort salg vi klarer å få til, men det er definitivt helt nødvendig for å nå det neste målet, som vi også har satt oss med et borgerlig flertall på Stortinget, at i 2025 skal det bare selges nullutslippskjøretøy i Norge. Vi vedtar også at vi skal forlenge de fordelene, og vi setter oss et mål om 50 000 biler når det gjelder hydrogenkjøretøy.

Men det er også det andre. Vi har fattet vedtak om at vi skal ha et CO₂-fond for å få en omstilling innenfor tungtransporten. Vi har vedtak om at vi skal få på plass en flat CO₂-skatt som skal innføres gradvis. Etter å ha hørt på inn-

leggene fra Senterpartiet som er holdt her i dag, tviler jeg på at dette hadde vært mulig å få til med noe annet enn et borgerlig flertall. Motstanden er definitivt ikke størst blant disse fire partiene. Vi gjennomfører og klarer å få til endring.

Når vi oppå det legger en innstramming av en klimalov som skal peke framover mot både 2030 og 2050, og vi har en enighet om at vi skal sette våre mål sammen med EU i 2030, har vi også en sikkerhet for at det er sanksjoner hvis vi ikke klarer å gjennomføre de vedtakene vi skal. Vi kommer til å redusere med 40 pst. fram mot 2030, og det gjør vi på bakgrunn av de vedtakene som er fattet i denne perioden, og ja, vi vet vi må forsterke de forslagene vi har, og det har vi definitivt vilje til å gjøre.

Audun Lysbakken (SV) [22:38:23]: Det har vært en hard debatt. Vi i SV har nok bidratt til det. En del av de tingene som skjer i norsk politikk om dagen, fortjener harde ord. Men til tider har det jo vært hardest mellom de partiene som nå etterpå skal vedta et budsjett sammen. Det er brann i borgerlig leir, og det har denne budsjettdebatten båret veldig tydelig preg av.

Det er tid for å oppsummere. Flertallet sa at de skulle få til et taktskifte i klimapolitikken. Utslippene øker, utslippsmålene er for alle praktiske formål gitt opp, og det regnestykket som er lagt fram når det gjelder klima, kan like gjerne føre til at utslippene fortsetter å øke.

Flertallet sa de skulle stille opp for folk som har lite. Nesten alle de usosiale kuttene fra regjeringens budsjettforslag består. Flertallet kutter i barnetillegget. Brannskadde og folk som har hatt hjerteinfarkt, må betale for fysioterapi selv. Folk som mister jobben, skal skattlegges for sluttvederlaget sitt.

Flertallet sa de skulle satse på helse og utdanning, og så brukte de sykehus og høyskoler som salderingspost for hundrevis av millioner kroner i budsjettforliket sitt.

Flertallet lovte svar om et boligmarked som ikke fungerer for en altfor stor del av befolkningen vår. Ingenting av betydning er skjedd i denne budsjettbehandlingen, ingenting er nevnt av finansministeren eller statsministeren i debatten.

Flertallet lovte lavere skatt for folk med store formuer, stor arv og høye inntekter. Det løftet har de holdt – til gagns. Dette er de økonomiske elitenes regjering. Det er veldig tydelig hvem som prioriteres. Det er ingen overraskelse når høyresiden tar makten. Det som kan bli en overraskelse, er hvor lenge Venstre og Kristelig Folkeparti velger å holde sin beskyttende hånd over Fremskrittspartiet i regjering, og en regjering som igjen og igjen prioriterer dem som har mest og trenger det minst, i det norske samfunnet. Forskjellene når det gjelder rikdom og makt, øker i dette landet, og handlingslammelsen i klimapolitikken betyr at vår evne til solidaritet med barna våre, med dem som kommer etter oss, blir mindre.

Norge på sitt beste er et land bygd på solidaritet – solidaritet med hverandre, solidaritet med verden rundt oss, solidaritet med dem som kommer etter oss. Nå må vi ta et solidaritetsvalg for framtiden, og det er den motsatte kursen av det budsjettet som blir vedtatt her i kveld.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [22:41:33]: Man vet at regjeringen har en dårlig sak når de parlamentariske lederne for begge regjeringspartiene er nødt til å stå på talerstolen og love høytidelig at de har respekt for sine samarbeidspartnere – ja, de forsikrer oss om det, sånn at det altså ikke skal være noen tvil – fulgt opp av parlamentarisk leder og partileder Hareide, som på sin side priser seg lykkelig over at debatten snart er slutt.

Vi er i den merkelige situasjonen at vi nå skal vedta et budsjett som ingen av samarbeidspartiene egentlig har lyst til å vedkjenne seg. Det er en luksus de har, men de uføre forsørgerne, de kronisk syke, de multifunksjonshemmede, de arbeidsløse og de stadig flere fattige barna må leve med dette budsjettet.

Den som ikke må leve med budsjettet, er statsministeren. SMK er unntatt de borgerliges effektiviseringsreform. Hos statsministeren trengs ingen effektivisering. Ironien trenger ingen ytterligere utdyping.

Jonas Gahr Støre (A) [22:42:45]: Jeg kan love at SMK kan bli mer effektivt. Om et år skal vi se eksempler på det.

Jeg vil også takke for en debatt som har vært interessant. Den har tydeliggjort et stort sprik på den siden hvor man skal gjennomføre politikk, og jeg synes metoden «ultimatum» blir nyordet her denne høsten. Representanten Hareide sa det godt, at med et ultimatum styrer man mot krise, og finanskomiteens leder sa at det var svært lite klokt. Fra den kanten er det sterk ordbruk.

Når de to støttepartiene i dag stemmer subsidiært for sine egne forslag først, sier det en del om situasjonen. Det er ikke spesielt overraskende, for forskjellene ligger der fra 2013. De kan plastres over, men ikke i all evighet. De er kommet fram i fri dressur denne høsten, og vi har sett det i budsjettbehandlingen.

Så er det dette med hastverk. Nå vet ikke jeg hva representanten Hellelands definisjon av et knepp er, men han sier at det er det sykehusene må ta – et knepp til i effektivisering. Så på én måned kan de avbyråkratisere 427 mill. kr. Det er å si opp folk, det er å omplassere – på én måned. Nei, det er riktig som representanten Wold sier, at de må løpe fortere – presset på sykehusene fra eldre, kronisk syke osv. vet vi hva er, men kneppet her er altså at de må løpe fortere. Det sier litt om hva som har vært hastverket her.

Så tilbake til klima: Det var spesielt å høre at Arbeiderpartiet ikke har snakket om klima. For det første la vi fram et alternativt budsjett som snakket grundig om klima. Og jeg synes det er interessant å se at CICERO, som har regnet på effektene av budsjettene – regjeringen har ikke et metodeapparat til å kunne gjøre det – sier at det som nå leveres og vedtas av et flertall her i dag, nesten kommer opp på Arbeiderpartiets nivå. Det er deres ord.

Jeg vil gjerne gi honnør til Kristelig Folkeparti og Venstre for å ha trukket dette budsjettet i riktig retning når det gjelder flere viktige ting, og de har kjempet hardt for det.

På tampen av dette halvåret kan jeg ikke fri meg fra følgende tanke: Hva om Kristelig Folkeparti og Venstre hadde brukt all den kraften de har brukt siden ultimatumet til å komme dit de kom – tett oppunder Arbeiderpartiets forslag – til heller å arbeide med oss for å bruke kreftene på virkelig å gjøre noe som kunne bli enda bedre og monne?

Vi kunne hatt godt av det. Vi kunne lært av det, og de kunne lært av det. De hadde ikke måttet bruke to måneder på å nedkjempe noen som er imot at klimaendringene er noe vi skal ta tak i, og noen som også bruker all tid på oppsettende virksomhet basert på et ultimatum.

På litt avstand har denne høsten vært klargjørende. Den har tydeliggjort det politiske spennet. Det politiske sentrum i Norge er ikke til høyre for Høyre, og derfor er det på tide med et regjeringsskifte i 2017.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2017 i Stortingets møte 6. oktober 2016 vedlegges protokollen.

– Det anses enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 96 forslag. Det er:

- forslag nr. 2, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3–26, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 27, fra Terje Breivik på vegne av Venstre
- forslagene nr. 58–63, 65–85 og 101–108, fra Snorre Serigstad Valen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 86–98, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 99, fra Svein Flåtten på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 100, fra Hans Olav Syversen på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 109–126, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 127, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 128, fra Marianne Marthinsen på vegne av Arbeiderpartiet

De øvrige forslag som er inntatt i innstillingen, er ikke tatt opp.

Det voteres over forslagene nr. 110, 111, 115, 121 og 125, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 110 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjettet 2017 innføre en klimabelønningsordning der avgiftene på fossilt drivstoff økes og inntektene deles ut igjen til befolkningen.»

Forslag nr. 111 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge markedet for bi-

odrivstoff tett, og fremme forslag om å heve omsetningskravet ytterligere dersom tilgangen i markedet, grundige vurderinger av bærekraft og kostnadene tilsier det.»

Forslag nr. 115 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å innføre lik CO₂-avgift på 500 kroner i ikke-kvotepliktig sektor i 2017.»

Forslag nr. 121 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for omregistreringsavgift for elbiler med virkning fra 1. juli 2017. Regjeringen notifiserer om nødvendig et slikt fritak til ESA så snart som mulig.»

Forslag nr. 125 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge frem en klimalov der det skal settes et mål for lavutslippssamfunnet i 2050 om at klimagassutslippene i Norge skal reduseres i størrelsesorden 80–95 pst. fra 1990-nivå. Loven skal etablere et system for fastsettelse og oppfølging av konkrete utslippsmål for hver stortingsperiode, i tråd med målsetningene for 2020, 2030 og 2050, og disse skal vedtas rullerende 12 år frem i tid for å skape forutsigbarhet. Karbonbudsjettene skal i sum gi en realistisk utslippsbane mot de lovfestede klimamålene. Ved vurdering av måloppnåelse skal det tas hensyn til effekten av norsk deltakelse i det europeiske klimakvotestystemet for virksomheter. Det skal lovfestes en fireårs mekanisme, som innebærer at regjeringen, for å fremme omstillingen til et lavutslippssamfunn, skal legge fram for Stortinget fornyede klimamål som delmål fram til 2020, 2030 og 2050. Fra 2017 og med 4 års intervaller, skal regjeringen gjøre opp status og legge fram nytt klimamål fortrinnsvis tolv år fram i tid. I 2017 og hvert fjerde år skal det legges frem en stortingsmelding om klima som inneholder en handlingsplan for den kommende stortingsperioden. Stortinget skal vedta sektorvise utslippsmål for kommende stortingsperiode som en del av handlingsplanen med utslippsbaner og tiltak i de ulike sektorer i neste fireårsperiode som fører til at nasjonale utslippsmål ikke overgår utslippstaket som er blitt tildelt i karbonbudsjettet. Handlingsplanene skal ha et særlig fokus på nasjonale virkemidler som bidrar til omstilling, styrket konkurransekraft og utslippsskutt for alle sektorer. Klimamål skal legge til grunn beste oppdaterte vitenskapelige kunnskap på fastsettelsestidspunktet, være tallfestede, målbare, rapporterbare og verifiserbare, innebære en progresjon fra forrige mål, og fremme gradvis omstilling fram mot 2020, 2030 og 2050. Klimamål skal fastsettes konsistent med Norges bidrag under FNs Klimakonvensjon og eventuell felles gjennomføring med EU. Det skal også lovfestes at regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet og den årlige klimalovrapporteringen til Stortinget legger fram en rapport som viser status for Norges karbonbudsjett hvor både utslippsbaner og tiltaksanalyser fremgår, også innenfor et eventuelt klimasamarbeid med EU om felles oppfyllelse av klimamål.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 100 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.55.41)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 86, 87, 89, 91–94, 97 og 98, fra Miljøpartiet De Grønne.
Forslag nr. 86 lyder:

«Rammevedtak
I

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning ...	9 581 065 000
2	Familie og forbruker ...	50 068 872 000
3	Kultur ...	11 319 084 000
4	Utenriks ...	39 111 771 000
5	Justis ...	32 249 354 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig ...	25 955 536 000
7	Arbeid og sosial ...	434 775 056 000
8	Forsvar ...	45 773 949 000
9	Næring ...	6 685 342 000
10	Fiskeri ...	1 073 350 000
11	Landbruk ...	17 893 744 000
12	Olje og energi ...	-67 216 989 000
13	Miljø ...	12 985 683 000
14	Konstitusjonelle institusjoner ...	2 509 069 000
15	Helse ...	182 778 693 000
16	Kirke, utdanning og forskning ...	75 064 356 000
17	Transport og kommunikasjon ...	64 638 281 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv. ...	177 143 272 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter ...	4 746 786 000
20	Finansadministrasjon mv. ...	27 230 428 000
21	Skatter, avgifter og toll ...	-1 031 168 785 000
22	Utbytte mv. ...	-25 697 962 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	97 499 955 000

Forslag nr. 87 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede organiseringen av en Miljøfunn-ordning etter modell av SkatteFUNN-ordningen.»

Forslag nr. 89 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innarbeide i Enovas mandat et mål om fullelektrifisering av dagens fiskemerder innen 2023.»

Forslag nr. 91 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme en modell for avgift på lakselus i oppdrettsnæringen som gir anslått provenyeffekt på 900 mill. kroner.»

Forslag nr. 92 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, fra budsjettåret 2018, i stedet for å innføre en skatt på arbeid i finansnæringen, fremme forslag om å øke skattesatsen på overskudd i finansiell sektor fra 25 pst. til 28,5 pst. for å oppnå sam-

me påløpte proveny fra finansskatten som i regjeringens forslag.»

Forslag nr. 93 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et skattefradrag i inntektsskatten for investeringer i bedrifter etter modell fra den engelske ordningen Seed Enterprise Investment Scheme (SEIS). Stortinget ber regjeringen utforme en fradragsordning etter denne modellen ut i fra en forutsetning av at den skal ha en helårseffekt på om lag 1,2 mrd. kroner.»

Forslag nr. 94 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for gradvis nedtrapping av dagens oljevirkosomhet. Nedtrappingstakten må koordineres med en forutsetning om å nå klimaforliket i 2020 og over 40 pst. reduksjon i de totale norske utslippene i 2030.»

Forslag nr. 97 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette gjennomføringen

av et nytt inntektssystem for kommunene og utrede og fremme et forslag til nytt inntektssystem for kommunene og regionalpolitiske virkemidler som skal legge til grunn at kommuner, regioner og fylker skal fremme en mer miljøvennlig, mer klimavennlig og mer omstillingsvennlig kommunalpolitikk. Det skal også utvikles et indikatorsett for grønn omstilling i norske kommuner som en del av et nytt inntektssystem.»

Forslag nr. 98 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre Investinor AS sitt mandat slik at de har anledning til å gå inn i tidligere vekst-fase og ta inntil 75 pst. av samlet investering.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 101 mot 2 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.56.07)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 109, 112, 116, 118 og 122, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 109 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fase ut alle skattefordeler og subsidier rettet mot petroleumsindustrien.»

Forslag nr. 112 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at statsbudsjettet i 2018 bidrar til å redusere den norske økonomiens samlede belastning på Norges og verdens natur og ressursgrunnlag. Det skal utvikles et system for planlegging, utredning, rapportering og styring med målsetting om at den norske økonomien skal være innenfor naturens tålegrenser.»

Forslag nr. 116 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en prosess med berørte næringsorganisasjoner om etablering av en miljøavtale med tilhørende CO₂-fond. Det legges til grunn at fondet sikres tilstrekkelige inntekter gjennom en opptrapping av CO₂-avgiften for berørte næringer og at finansieringen er på plass innen 2017. Det er et mål at fondet skal bidra til å kutte klimagassutslippene med 1 millioner tonn CO₂-ekv årlig innen 2020 og 2,7 millioner tonn CO₂-ekv årlig innen 2030. Regjeringen rapporterer om prosess, innretning og mulig tidsløp for etablering av et slikt fond i revidert nasjonalbudsjett 2017.»

Forslag nr. 118 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede satellittbasert veiprising for tungtransport. Utredningen skal også inneholde en vurdering av hvordan et slikt system vil slå ut for nullutslippsbiler og overgang til biodrivstoff. Regjeringen bes komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en konkret plan for arbeidet.»

Forslag nr. 122 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i Perspektivmeldingen drøfte hvilke konsekvenser et nytt globalt klimamål om å begrense den globale oppvarmingen til maksimalt 1,5°C kan ha på innretningen av norsk petroleumpolitikk og skissere en nærings- og petroleumpolitikk i tråd med disse konsekvensene og den norske klimaloven.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 99 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.56.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 88, 90 og 96, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 88 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å innføre påbud om utskilling av matavfall i landets kommuner.»

Forslag nr. 90 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innarbeide i Enovas mandat et mål om utrulling av landstrøm i de 20 havnene med størst utslipp, i 9 hurtigruteanløpshavner og i sårbare fjorder med mye cruisetraffikk innen 2023.»

Forslag nr. 96 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre regnskap for livskvalitet i henhold til Helsedirektoratets rapport fra juni 2016, med oppstart i 2017.»
Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 99 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.57.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 124, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot nydyrking, drenering og ødeleggelse av myr senest før påske 2017.» Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 99 mot 3 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.57.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 119, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017 presentere en strategi for kommersiell utvikling av flytende vindmøller, som kan bidra til lønnsom elektrifisering av norsk sokkel.»
Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 96 mot 7 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.57.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 95, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et CO₂-fond for næringslivets veitransport.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 10 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.58.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 126, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett 2017 gjøre en vurdering av om Oslo kommunes klimabudsjett kan danne mal for en rapportering om klimakonsekvenser av statsbudsjettet, og en mal for forpliktende sektorvise klimabudsjetter i statsbudsjettet.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 66 mot 35 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.58.28)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 120 og 123, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 120 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett 2017, legge frem forslag til endring i engangsavgiften som innebærer at ladbare hybrider med lang elektrisk rekkevidde kommer bedre ut enn biler med kort elektrisk rekkevidde.»

Forslag nr. 123 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan for fossilfrie byggeplasser/anleggsplasser innen transportsektoren. Med utgangspunkt i erfaringer fra igangsatte pilotprosjekter, skal regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med et konkret mål for overgang til fossilfri anleggsdrift senest i revidert nasjonalbudsjett 2017.»

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 65 mot 38 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.59.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 114, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre realisering av minst ett CCS-anlegg for å bidra til at Norge når sitt nasjonale klimamål for 2020.»

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 62 mot 41 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.59.44)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 113 og 117, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 113 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2017, med de nødvendige bevilgninger og fullmakter for å kunne sikre rask videre framdrift for alle de 3 CCS-prosjektene som utredes. (Yara, Brevik og Klemetsrud).»

Forslag nr. 117 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2018 innføre E10 som en bransjestandard for bensin. Regjeringen bes komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en konkret plan for arbeidet.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 59 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.00.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 58–61, 68, 70, 72–74, 76, 77 og 83, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 58 lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 356 065 000
2	Familie og forbruker	46 975 403 000
3	Kultur	11 267 082 000
4	Utenriks	36 876 338 000
5	Justis	32 201 604 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	27 833 531 000
7	Arbeid og sosial	436 532 556 000
8	Forsvar	46 032 949 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
9	Næring	5 943 397 000
10	Fiskeri	878 350 000
11	Landbruk	17 067 944 000
12	Olje og energi	-65 370 589 000
13	Miljø	11 239 743 000
14	Konstitusjonelle institusjoner	2 509 069 000
15	Helse	184 852 219 000
16	Kirke, utdanning og forskning	75 055 835 000
17	Transport og kommunikasjon	64 648 081 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	178 740 797 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	4 246 786 000
20	Finansadministrasjon mv.	27 235 428 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 019 686 535 000
22	Utbytte mv.	-23 319 462 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	111 116 591 000

»

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre foreldrepermisjonsordningen mer fleksibel og familietilpasset gjennom å innføre et nytt alternativ for foreldrepermisjon, der foreldre kan ta ut permisjon i 54 uker med 90 pst. lønn.»

Forslag nr. 60 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, innenfor den foreslåtte økningen i årsverk til politiet, sette av ressurser til å opprette barnevoldsavsnitt i samtlige politidistrikt.»

Forslag nr. 61 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, innenfor den foreslåtte økningen til politiet, om å sette av ressurser til å fullstendig implementere verktøyene SARA og PATRIARK i alle politidistrikt.»

Forslag nr. 68 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at avgjørende driftsoppgaver i sykehusene, for eksempel renhold, blir ivaretatt som intern drift i stedet for å konkurranseutsette tjenestene.»

Forslag nr. 70 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene fortsatt ansetter folk i faste stillinger, for å sikre kompetanse og trygghet til å varsle i sykehusene våre.»

Forslag nr. 72 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle såkalt 'fritt behandlingsvalg', og heller innføre ordningen 'riktig behandlingsvalg', en ordning der fastlegekontorene og sykehusene får plikt til å informere om hvor og hvordan pasientene kan få best og raskest mulig behandling.»

Forslag nr. 73 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et prinsipp om alltid å vurdere å utføre en oppgave i egenregi før kommersielle løsninger velges.»

Forslag nr. 74 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avskaffe kommersialiseringsfremstøtet med såkalt 'nøytral merverdiavgift' for sykehusene, før dette går ut over kvalitet og pasientsikkerhet og økonomisk stabilitet i sykehusene.»

Forslag nr. 76 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å innføre kraftige sanksjoner mot kommuner som tvinger eldre i sykehjem til å bo på dobbeltrom mot sin vilje.»

Forslag nr. 77 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag for å styrke rehabiliteringen, herunder fysioterapi, der flere diagnoser omfattes av ordningen med gratis behandling.»

Forslag nr. 83 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ny modell på arveavgift som ivaretar fordelingshensyn, og legge fram forslag i forbindelse med statsbudsjettet for 2018.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.00.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 62, 65, 66, 78–81, 84, 85, 101, 102 og 105–107, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 62 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan Økokrims arbeid mot miljøkriminalitet kan forsterkes.»

Forslag nr. 65 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stoppe stengingen av te-

rapibassenget på Diakonhjemmet og eventuelt andre i tilsvarende situasjon og sikre videre drift, i det minste til likeverdige alternativ er etablert.»

Forslag nr. 66 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram det faglige grunnlaget for hva som skal omfattes av spesialisert rehabilitering, herunder bruk av varmebasseng, og hva som skal være et kommunalt ansvar.»

Forslag nr. 78 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med bymiljøavtaler der man forhandler om støtte til miljø-

vennlig transportsatsing, og at all vekst i persontrafikken skal tas med kollektiv, sykkel og gange til flere byer.»

Forslag nr. 79 lyder:

«Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2017 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	31 (NY)	Havvind	500 000 000»

Forslag nr. 80 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en regelverkendring som sikrer mulighet til å kreve inn bompenger for jernbaneformål.»

Forslag nr. 81 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om at industrien kan inngå avtale om CO₂-fond etter modell fra NO_x-fondet, og at mulighet for lav sats i grunnavgift på fyringsolje for industrien fjernes.»

Forslag nr. 84 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte forhandlinger med næringslivet med sikte på å etablere et CO₂-fond etter modell fra NO_x-fondet gjeldende fra 1. juli 2017.»

Forslag nr. 85 lyder:

«Stortinget ber regjeringen føre en tolkning av regelverket for mva.-kompensasjonsordning som sikrer at erverv, drift og oppføring av kommunalt eide og disponerte boliger omfattes av mva.-kompensasjonsordningen.»

Forslag nr. 101 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fase ut fossil oppvarming i alle statlige bygg, inklusive forsvarsbygg, innen 2018 og om nødvendig komme tilbake til Stortinget med konkret forslag så raskt som mulig.»

Forslag nr. 102 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge om erstatningsordningen for tap av sau i utmark, slik at den gir bedre økonomiske insentiver til å vokte om egne beitedyr.»

Forslag nr. 105 lyder:

«Stortinget ber regjeringen slutte Norge til EUs miljøprogram LIFE med virkning fra budsjettåret 2018.»

Forslag nr. 106 lyder:

«Stortinget ber regjeringen beholde tilskuddet til miljøorganisasjonene hos Klima- og miljødepartementet, og ikke legge ordningen til Miljødirektoratet.»

Forslag nr. 107 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre godstransportørene på jernbanen full kompensasjon for kjørevegsavgift, også i rushtid, og om nødvendig komme tilbake med bevilgningsendringer i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.04)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 103 og 104, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 103 lyder:

«Stortinget samtykker til at regjeringen får fullmakt til å gi økonomisk tilsagn til videre planlegging av CCS-prosjektene utover gitte bevilgninger.»

Forslag nr. 104 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang en offentlig utredning av petroleumsskattesystemet og hvilke konsekvenser et nytt globalt klimamål om å begrense den globale oppvarmingen til maksimalt 1,5°C må ha på innretningen av norsk petroleum- og petroleumsskattepolitikk.» Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 63, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan regjeringen vil sikre kontakt og reisestøtte til pårørende av innsatte som soner i Nederland, samt bygge opp kapasitet i norske fengsler for å gjøre plassene i Nederland overflødige, og gjennom dette forbedre kvaliteten i kriminalomsorgen.» Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 108, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det stilles krav om nullutslippsteknologi ved alle nye fergeanbud og kjøp av riksvegfergetjenester fra 1. januar 2017.»

Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.02.12)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 67, 69, 71, 75 og 82, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 67 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at oppgaver som hører til normal drift, blir gjennomført internt i sykehusene, ikke ved bruk av fordyrende konsulenter.»

Forslag nr. 69 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre målene om å øke antall ansatte som får tilbud om hele stillinger.»

Forslag nr. 71 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene går

foran i arbeidet for å sikre nok lærlingplasser, både for helsefag, men også for alle andre relevante utdanninger.»

Forslag nr. 75 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en ny opptrappingsplan for lavterskeltilbud til psykisk helse i kommunene.»

Forslag nr. 82 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med behandling av nysalderingen fremme forslag om å sikre opptjente pensjonsrettigheter og AFP for dem over 55 år i Mantena.»

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.02.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 27, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 057 972 000
2	Familie og forbruker	48 478 972 000
3	Kultur	10 765 984 000
4	Utenriks	35 854 771 000
5	Justis	31 694 754 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	24 977 386 000
7	Arbeid og sosial	431 574 556 000
8	Forsvar	45 819 449 000
9	Næring	4 778 542 000
10	Fiskeri	546 350 000
11	Landbruk	17 090 944 000
12	Olje og energi	-65 971 789 000
13	Miljø	10 858 893 000
14	Konstitusjonelle institusjoner	2 499 069 000
15	Helse	181 955 913 000
16	Kirke, utdanning og forskning	74 763 766 000
17	Transport og kommunikasjon	64 803 081 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	173 729 397 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	2 504 286 000
20	Finansadministrasjon mv.	27 210 428 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
21	Skatter, avgifter og toll	-995 267 035 000
22	Utbytte mv.	-23 448 962 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	114 276 727 000

»

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 4, 8, 12, 19, 23 og 127, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«*Rammevedtak*

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 97 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.03.00)

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	8 857 365 000
2	Familie og forbruker	47 451 903 000
3	Kultur	10 858 874 000
4	Utenriks	33 633 588 000
5	Justis	32 500 954 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	26 472 566 000
7	Arbeid og sosial	436 978 176 000
8	Forsvar	47 127 949 000
9	Næring	5 479 342 000
10	Fiskeri	528 350 000
11	Landbruk	17 735 844 000
12	Olje og energi	-65 451 589 000
13	Miljø	9 921 468 000
14	Konstitusjonelle institusjoner	2 490 069 000
15	Helse	182 822 506 000
16	Kirke, utdanning og forskning	74 017 628 000
17	Transport og kommunikasjon	65 734 281 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	176 375 397 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 948 376 000
20	Finansadministrasjon mv.	27 217 328 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 002 216 535 000
22	Utbytte mv.	-23 440 962 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	119 042 878 000»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen frita publikasjoner som dekker smale områder, fra merverdiavgift på samme måte som alminnelige dagsaviser. Det samme skal gjelde for salg av enkeltartikler.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette kapitaliseringsrenten for beregning av eiendomsskatt på vannkraftverk til 3 pst. med virkning for kommunenes utbetalinger i 2017. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med en ny beregningsmodell for denne renten som tar høyde for markedsrentene, for eksempel gjennom rentenivået på statskasseveksler med løpetid på tolv måneder, og et rimelig risikopåslag.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan innblandingskravet for biodrivstoff og avansert biodrivstoff skal økes i årene fram mot 2030, hvor målet i 2030 er at transportsektoren skal være fossilfri. Det legges samtidig til rette for en raskest mulig utfasing av biodrivstoff som inneholder PFAD, og en streng praksis med hensyn til EUs bærekraftskriterier.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere landingsavgiftene på små flyplasser.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre SMB-rabatt i kapitaldekningskravene for å styrke finansieringen av SMB-bedrifter.»

Forslag nr. 127 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å igangsette slukking av FM-nettet før Stortingets krav om merverdi for lytterne kan dokumenteres oppfylt.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 97 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.03.22)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 21 og 22, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette gjennomføringen av et nytt inntektssystem for kommunene. Som grunnlag for å fremme nytt forslag nedsettes et bredt sammensatt offentlig utvalg for å utrede kriteriene i utgiftsutjevningen og de struktur- og regionalpolitiske tilskuddene. Innstillingen gjøres til gjenstand for en bred høring før forslag framlegges for Stortinget.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse den planlagte nedleggingen av nesten halvparten av landets skattekontorer og i stedet komme tilbake til Stortinget på eget måte med en plan for hvordan Skatteetaten kan gi publikum best mulige tjenester lokalt og digitalt.»
Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 94 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.03.45)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 14, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp CCS-prosjektene Brevik, Herøya og Klemetsrud og samtykker til at regjeringen får fullmakt til å gi økonomisk tilsagn til videre planlegging av CCS-prosjektene utover gitte bevilgninger.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 93 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.04.08)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 5, 7, 16, 17 og 24–26, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for ansatte på fartøy i norske farvann og på norsk sokkel.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med driftsstøtte til organisasjoner som får støtte over LMDs budsjett.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre nøytral merverdiavgift i helseforetakene.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle forsøket med statlig finansiering av eldreomsorgen.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man ved bruk av anbudskriterier kan øke det offentlige innkjøp av varer og tjenester produsert i Norge.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede småbedriftenes kår og hvordan man fra myndighetenes side kan legge til rette for innovasjon og vekst i SMB-sektoren.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge om flypassasjeravgiften og utforme den på en måte som belønner fly med lave utslipp, sørger for fullest mulig fly på de store flyrutene i Norge og ikke rammer distriktrutene. Det må også tas hensyn til at ruter ut av EØS ikke er underlagt kvotesystem.»

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.04.34)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 9 og 11, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette en opptrappingsplan for omsetningskravet slik at andelen biodrivstoff øker til 20 pst. i 2020.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at mest mulig av økningen i biodrivstoffomsetningen skal skje ved bruk av avansert biodrivstoff, og legge til grunn delkrav for avansert biodrivstoff på 13 pst. i 2020.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslagene. Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.04.57)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6, 10, 13, 15, 18 og 20, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp satsingen på romfartsprogrammene under ESA ('European Space Agency') og ikke redusere den de nærmeste årene.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at dobbelttellingen av avansert biodrivstoff skal videreføres og at avgiftspolitikken målrettes slik at innenlands produksjon gis langsiktige og forutsigbare rammevilkår.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan avansert veiprisning kan bidra til en mer rettferdig og miljøeffek-

tiv beskatning av bilbruk.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for et norsk demonstrasjonsprosjekt for havvind og en utredning av de miljøgevinstene og verdikjeder som kan utvikles i Norge i tilknytning til havvind. Planen må ha som mål at det bygges én fullskala demonstrasjonspark for flytende havvind i Norge.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen undersøke muligheten for differensierte landingsavgifter basert på flyenes klimabelasting.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre fylkeskommunens rolle som ansvarlig for fordeling av midler til regional utvikling innenfor programkategori 13.50.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 58 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.05.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«*Rammevedtak*

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 277 065 000
2	Familie og forbruker	49 214 072 000
3	Kultur	10 774 984 000
4	Utenriks	36 727 771 000
5	Justis	32 151 654 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	27 276 436 000
7	Arbeid og sosial	437 137 256 000
8	Forsvar	46 197 949 000
9	Næring	5 372 942 000
10	Fiskeri	526 350 000
11	Landbruk	17 307 744 000
12	Olje og energi	-65 847 989 000
13	Miljø	10 027 668 000
14	Konstitusjonelle institusjoner	2 509 069 000
15	Helse	184 307 819 000
16	Kirke, utdanning og forskning	74 643 643 000
17	Transport og kommunikasjon	65 312 081 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	173 110 597 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 821 986 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
20	Finansadministrasjon mv.	27 242 128 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 002 761 535 000
22	Utbytte mv.	-23 290 962 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	121 038 728 000

»
Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 6 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.05.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 128, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Forslag til rammer for statsbudsjettet 2017

Rammeområde	Rammesum (i 1 000 kroner)	
0	Lånetransaksjoner mv.	39 406 300
1	Statsforvaltning	9 151 065
2	Familie og forbruker	49 370 403
3	Kultur	11 460 834
4	Utenriks	35 347 171
5	Justis	32 346 054
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	24 027 766
7	Arbeid og sosial	437 336 876
8	Forsvar	46 197 949
9	Næring	5 714 742
10	Fiskeri	531 350
11	Landbruk	17 157 744
12	Olje og energi	-65 378 989
13	Miljø	10 346 268
14	Konstitusjonelle institusjoner	2 519 069
15	Helse	183 218 513
16	Kirke, utdanning og forskning	74 229 338
17	Transport og kommunikasjon	65 414 581
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	176 489 797
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 580 324
20	Finansadministrasjon mv.	27 248 428
21	Skatter, avgifter og toll	-1 004 818 877
22	Utbytte mv.	-24 267 662

»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 69 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.05.59)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 99, fra Høyre og Fremskrittspartiet.
Forslaget lyder:

«I
Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning ...	9 152 467 000
2	Familie og forbruker ...	47 672 339 000
3	Kultur ...	10 726 972 000
4	Utenriks ...	35 571 757 000
5	Justis ...	32 106 737 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig ...	26 168 443 000
7	Arbeid og sosial ...	436 692 420 000
8	Forsvar ...	46 197 949 000
9	Næring ...	5 598 979 000
10	Fiskeri ...	527 785 000
11	Landbruk ...	17 162 579 000
12	Olje og energi ...	-65 553 787 000
13	Miljø ...	10 476 449 000
14	Konstitusjonelle institusjoner ...	2 508 434 000
15	Helse ...	183 126 341 000
16	Kirke, utdanning og forskning ...	73 873 153 000
17	Transport og kommunikasjon ...	65 275 701 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv. ...	171 853 060 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter ...	4 031 873 000
20	Finansadministrasjon mv. ...	27 176 393 000
21	Skatter, avgifter og toll ...	-994 818 254 000
22	Utbytte mv. ...	-24 292 662 000

»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 58 stemmer for og 45 stemmer mot forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet.

(Voteringsutskrift kl. 23.06.26)

Kent Gudmundsen (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil. Jeg skulle stemt for.

Presidenten: Da blir resultatet at 59 stemte for og 44 stemte mot forslaget – og dermed er forslaget bifalt.

Det voteres over forslag nr. 100, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen:

1. Igangsette en prosess med berørte næringsorganisasjoner om etablering av en miljøavtale med tilhørende CO₂-fond. Det legges til grunn at fondet sikres tilstrekkelige inntekter gjennom en opptrapping av CO₂-avgiften for berørte næringer og at finansieringen er på plass innen 2020. Det er et mål at fondet skal bidra til å kutte klimagassutslippene med 2 millioner tonn CO₂-ekv årlig innen 2030. Regjeringen rapporterer om prosess, innretning og mulig tidsløp for etablering av et slikt fond i revidert nasjonalbudsjett 2017.
2. Utvide fordelene for elbiler gjennom følgende tiltak:
  - a. Nullsats for merverdiavgift for elbiler videreføres til 2020. Regjeringen bes umiddelbart iverksette notifikering av denne utvidelsen.

- b. Fordeler tilsvarende for elbiler videreføres for brenselceller til 2025/50 000 biler.
- c. Det etableres en nasjonal bindende regel om at nullutslippskjøretøy ikke skal betale mer enn maksimalt 50 pst. av takstene for konvensjonelle kjøretøy når det gjelder bompenger, ferje og parkering.
3. Fremme forslag om fritak for årsavgift for elbiler med virkning fra 2018. Regjeringen notifiserer om nødvendig et slikt fritak til ESA så snart som mulig.
4. Fremme forslag om miljødifferensiering av engangsavgiften på motorsykler etter modell av omleggingen i engangsavgiften for personbiler så snart det er mulig.
5. Trappe opp omsetningskravet for biodrivstoff til veitrafikk og delkravet om avansert biodrivstoff i årene 2017–2020. Delkravet om avansert biodrivstoff settes til 2,5 pst. fra 1. oktober 2017, 3,5 pst. i 2018, 4,5 pst. i 2019 og 8 pst. i 2020. Det generelle omsetningskravet trappes opp i takt med dette til 20 pst. Opptrappingsplanen forskriftsfestes.
6. Følge markedet for avansert biodrivstoff tett, og fremme forslag om å heve omsetningskravet ytterligere dersom tilgangen i markedet og kostnadene tilsier det.
7. Utrede klimapotensialet ved CO₂-nøytralt syntetisk drivstoff og vurdere om det er hensiktsmessig med endringer som kan være nødvendig for å sikre teknologinøytral markeds- og virkemiddelbehandling for CO₂-nøytralt syntetisk drivstoff og andre klimavennlige alternativer.
8. I løpet av 2018 innføre E10 som en bransjestandard for bensin. Regjeringen bes komme tilbake i statsbudsjettet for 2018 med en konkret plan for arbeidet.
9. Utrede satellittbasert veiprisering for tungtransport. Utredningen skal også inneholde en vurdering av hvordan et slikt system vil slå ut for nullutslippsbiler og overgang til biodrivstoff.
10. Senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 presentere en strategi for kommersiell utvikling av flytende vindmøller, som kan bidra til lønnsom elektrifisering av norsk sokkel.
11. Vurdere utvidelse av ordningen med tilskudd til kondemnering av skip til også å omfatte nedbygging av kapasitet i utvalgte segmenter. Kondemneringstilskuddet kan da utbetales umiddelbart, men mottakeren skal forplikte seg til å benytte et tilsvarende beløp til kontrahering av miljøvennlige nybygg som bidrar til å trekke den maritime næringen i retning av lavutslippssamfunnet i tråd med gjeldende kriterier for kondemneringstilskuddet.
12. Så snart det er mulig, og helst i revidert nasjonalbudsjett 2017, legge frem forslag til endring i engangsavgiften som innebærer at ladbare hybrider med lang elektrisk rekkevidde kommer bedre ut enn biler med kort elektrisk rekkevidde.
13. Fremme forslag om fritak for omregistreringsavgift for elbiler med virkning fra 2018. Regjeringen notifiserer om nødvendig et slikt fritak til ESA så snart som mulig.
14. Vurdere en grønn omlegging av det skattemessige saldoavskrivningssystemet der det innføres økt avskrivningssats for nye kjøretøy med nullutslipp (saldo-gruppe c, d og e). Stortinget ber regjeringen i denne forbindelse vurdere om forslaget innebærer statsstøtte og eventuelt notifisere før et forslag fremmes.
15. I Perspektivmeldingen drøfte hvilke konsekvenser et nytt globalt klimamål om å begrense den globale oppvarmingen til maksimalt 1,5°C kan ha på innretningen av norsk petroleumspolitik.
16. Utarbeide en handlingsplan for fossilfrie byggeplasser/anleggsplasser innen transportsektoren. Med utgangspunkt i erfaringer fra igangsatte pilotprosjekter, vil regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med et konkret mål for overgang til fossilfri anleggsdrift.
17. Fremme forslag om forbud mot nydyrking av myr.
18. Legge frem forslag til en klimalov der det skal settes et mål for lavutslippssamfunnet i 2050 om at klimagassutslippene i Norge skal reduseres i størrelsesorden 80–95 pst. fra 1990-nivå. Ved vurdering av måloppnåelse skal det tas hensyn til effekten av norsk deltakelse i det europeiske klimavotesystemet for virksomheter. Det skal lovfestes en femårs mekanisme som i Parisavtalen, som innebærer at regjeringen, for å fremme omstillingen til et lavutslippssamfunn, skal legge fram for Stortinget fornyede klimamål som delmål fram til 2050. Fra 2020 og med fem års intervaller, skal regjeringen gjøre opp status og legge fram nytt klimamål fortrinnsvis ti år fram i tid. Klimamål skal legge til grunn beste oppdaterte vitenskapelige kunnskap på fastsettelsestidspunktet, være tallfestede, målbare, rapporterbare og verifiserbare, innebære en progresjon fra forrige mål, og fremme gradvis omstilling fram mot 2050. Klimamål skal fastsettes konsistent med Norges bidrag under FNs Klimakonvensjon og eventuell felles gjennomføring med EU. Det skal også lovfestes at regjeringen i forbindelse med den årlige rapporteringen til Stortinget legger fram en rapport som viser status for Norges karbonbudsjett, også innenfor et eventuelt klimasamarbeid med EU om felles oppfyllelse av klimamål.
19. Om å utrede en materialavgift, differensiert på fossil og resirkulert, som en mulig erstatning for dagens emballasjeavgift, og komme tilbake i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017.
20. I neste anbud stille krav om landstrøm ved havner hvor Hurtigrutens anløp normalt har liggetid på over en time. Støtte til landstrøm skal tillegges vekt i utarbeidelse av ny avtale og mandat for Enova.
21. Om å innføre lik CO₂-avgift i ikke-kvotepliktig sektor i 2018, med foreløpig unntak for landbruket og fiskerinæringen. For landbruket og fiskerinæringen skal det nedsettes partssammensatte utvalg som får i oppdrag å vurdere muligheten for å innføre gradvis økt CO₂ avgift for disse sektorene og foreslå andre klimatiltak, under forutsetning av at distriktpolitiske, landbrukspolitiske og fiskeripolitiske målsettinger ivaretas. Arbeidet presenteres i forbindelse med statsbudsjettet for 2018.
22. Utrede mulighetene for en differensiert og lavere årsavgift for personbiler for innbyggere bosatt i områder av landet som ikke har noe reelt alternativ til bil, og fremme eventuelle forslag til endringer i forbindelse med statsbudsjettet for 2018.
23. I revidert nasjonalbudsjett 2017 gjøre en vurdering av om Oslo kommunes klimabudsjett kan danne mal for en rapportering om klimakonsekvenser av statsbudsjettet.

24. Komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med de nødvendige bevilgninger og fullmakter for å kunne sikre rask videre framdrift i CCS-prosjektet etter at konseptvalg er tatt høsten 2017.
25. Utrede behovet for og omfanget av offentlig finansierte boløsninger for elever i videregående opplæring, og eventuelt utrede alternative tiltak, herunder konsekvenser av å innlemme boliger for elever i videregående opplæring i Husbankens tilskuddsordning til studentboliger.
26. Fremme en sak om kriteriene for innlemming av nye akkrediterte private høgscholetilbud i de statlige finansieringsordningene.
27. Vurdere tiltak for å stimulere til en raskere oppbygning av dagtilbudet for demente innen lovkravet trer i kraft fra 2020.
28. Sørge for at overgrepssatte barn som avhøres av Statens barnehus skal tilbys medisinske undersøkelser.
29. Forsikre seg om at det ikke stilles uforholdsmessig strenge krav til hvem som kan få lov til å gi tilbud om pasientreiser, for eksempel knyttet til avstand og reisetid, og at Dødehavsklinikken kan gis anledning til å gi tilbud på lik linje med andre tilbydere.
30. Foreta en evaluering av flyktningeavtalen i forbindelse med statsbudsjettet 2018, herunder antallet kvoteflyktninger fremover.
31. Vurdere muligheten for å stramme inn på markedsføringen av kreditt, herunder forbrukslån.
32. Fremme forslag til endring i barnehagelovens § 12 a slik at barn som fyller ett år senest innen utgangen av november det året det søkes om barnehageplass, etter søknad har rett til å få plass i barnehagen fra fylte ett år i samsvar med denne loven med forskrifter.
33. Legge til rette for rettighetsutøvere som ønsker å utvikle kommersielle produkter knyttet til sine egne åndsverk.
34. Sikre en likeverdig behandling i tildeling av midler til regionale filmfond.
35. Vurdere en ordning med mulighet for registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse etter modell fra Estland.
36. Vurdere kapitaliseringsrenten i eiendomsskatten på kraftanlegg.
37. Foreta en helhetlig gjennomgang av tilgang på venture-kapital i Norge, både offentlig og privat, og på egnet måte fremme forslag til forbedringer.
38. Legge frem en plan for to timers grunnrute på fjernogstrekningene Oslo-Bergen, Oslo-Trondheim, og en vurdering av de andre fjernstrekningene Oslo-Stockholm, Trondheim-Bodø og Oslo-Gøteborg i forbindelse med utredning av materiellstrategi og kundetilbud i kommende utlysning av trafikkpakker.
39. Lage en plan for hvilke tiltak som må på plass for å få timestog Oslo-Gjøvik. Det kan vurderes om implementering av fjernstyring og ERTMS kan fremskyndes.
40. Sørge for at bymiljøavtalene bidrar til å nå målet om fossilfri kollektivtrafikk fra 2025 gjennom valg av konsept for 50/50-ordningen. Dette følges også opp gjennom blant annet fergeanbud og ny forskrift for innkjøp i offentlig sektor.
41. Vurdere å sikre godstransportørene på jernbanen full kompensasjon for kjørevegsavgift, også i rushtid, og om nødvendig komme tilbake med bevilgningsendringer i forbindelse med RNB 2017.
42. Komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en vurdering av eventuell endret budsjetteringsmodell for Sametinget.
43. Påse at ekstraordinært utbytte fra Argentum finansieres gjennom realisering av eiendeler dersom det er likviditetsbehov.
44. Vurdere utvidelse av momsfritaket for medier til å gjelde all digital journalistikk og komme tilbake i RNB 2017.
45. Vurdere å sikre tilskudd til egenorganisert idrett, herunder paraplyorganisasjon/felles styringsorgan for egenorganisert idrett ved tildeling av tippemidler.
46. Fremme et forslag som kan stimulere til bruk av norsk musikk hos radiotilbydere og kanaler i DAB-nettet forbindelse med overgangen til DAB-radio.
47. På egnet måte fremme en sak med en vurdering av å oppheve reglene som gjør at man må ha vært medlem av Statens pensjonskasse i tre år for å få rett til tilleggs pensjon.
48. Vurdere om Norge skal slutte seg til EUs miljøprogram LIFE.
49. Vurdere et mål om at minst 10 pst. av de statlige midlene som går til offentlige anskaffelse skal være innovative, klimavennlige anskaffelser, og komme tilbake til Stortinget med eventuelt forslag til hvordan dette kan realiseres.
50. Vurdere hvordan det kan settes krav om nullutslipps-teknologi ved nye fergeanbud og kjøp av riksvegfergetjenester, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017.
51. I forbindelse med statsbudsjettet for 2018 komme med en vurdering av å slå sammen egenandelstak 1 og egenandelstak 2 til et felles egenandelstak med en øvre ramme på 3 000 kroner.
52. I forbindelse med NTP utrede om og hvordan elektrifisering av strekningen Trondheim-Stjørdal kan gjennomføres sammen med etablering av et nytt dobbeltspor på strekningen.
53. Sørge for at strekningen E39 Betna-Stormyra blir vurdert i arbeidet med ny NTP.
54. Innen juni 2017 om å legge frem en helhetlig tverrsektoriell strategi for psykisk helse, som også tar særlig for seg barn og unges psykiske helse, som et forarbeid til en økonomisk forpliktende opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse.
55. Sikre at det ansettes sosialpediatere ved alle barneavdelinger på norske sykehus.
56. Om en rask oppfølging av NOU 2016:12 – Ideell opprydding, slik at behandling kan skje i Stortinget i vårsesjonen 2017.
57. Komme tilbake med en plan for langsiktige investeringer i landbruket i revidert nasjonalbudsjett 2017.
58. Komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en vurdering av etablering av et toppindustrienter.
59. Vurdere å endre SkatteFUNN-ordningen slik at en større andel går til bedrifter som er yngre enn 8 år.
60. I styringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet påse at det blir prioritert en økning i tiltaksplasser til AFT-tiltaket.

61. Sikre at ventetiden for tiltaksplasser går ned og at ventetiden for tiltaksplasser omtales i statsbudsjettet for 2018.
62. Om å gi de regionale helseforetakene i oppdrag å utrede to protonsentre i Norge. Utredningen skal planlegge for bygging av ett senter innen 2022, og videre etappevis utbygging, avhengig av kapasitetsbehov og utvikling i behandlingsteknologi. Plasseringen av sentrene blir eventuelt i Oslo og Bergen.
63. Om å videreføre tilskuddsordningen til ulike organisasjoner under kap. 1138, post 70 og ikke å gjøre denne om til en prosjektstøtteordning fra 2018.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble bifalt med 58 mot 45 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.07.07)

Presidenten: Ved behandlingen av forslag nr. 99 har Stortinget fattet sitt rammevedtak. Innstillingens I faller dermed bort.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

II

Andre fullmakter

Statslån o.a.

Stortinget samtykker at Finansdepartementet i 2017 kan:

1. ta opp nye langsiktige innenlandske statslån til et beløp inntil 75 000 mill. kroner.
2. ha utestående kortsiktige markedslån til et beløp inntil 125 000 mill. kroner.
3. ta imot innskudd i form av kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond, og fra institusjoner som kan bli pålagt å plassere likviditet som kontolån til staten.
4. inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.
Videre var innstilt:

III

Meld. St. 1 (2016–2017) – Nasjonalbudsjettet 2017 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 3 [23:08:13]

Referat

1. (84) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endring i skattebetalingsloven (utsatt betaling av formuesskatt) (Lovvedtak 6 (2016–2017))
  2. lov om endringer i ligningsloven (land-for-land-rapportering til skattemyndighetene) (Lovvedtak 7 (2016–2017))
  3. lov om endringer i burettslagslova mv. (omfanget av legalpanteretten) (Lovvedtak 5 (2016–2017))
  4. lov om endringer i energiloven (utenlandskonseksjon) (Lovvedtak2 (2016–2017))
- er sanksjonert under 2. desember 2016
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (85) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kåre Simensen, Marit Arnstad, Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om å reforhandle eller si opp lakseavtalen med Finland (Dokument 8:22 S (2016–2017))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
3. (86) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om vern av Norges siste villmarker (Dokument 8:24 S (2016–2017))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
4. (87) Ny saldering av statsbudsjettet 2016 (Prop. 34 S (2016–2017))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
5. (88) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Janne Sjelmo Nordås og Jenny Klinge om en offentlig granskning av tvangsbruk i norsk psykiatri (Dokument 8:23 S (2016–2017))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
6. (89) Endringer i rettergangslovgivningen mv. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet) (Prop. 33 L (2016–2017))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
7. (90) Fagfolk for fremtiden. Fagskoleutdanning (Meld. St. 9 (2016–2017))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 23.10.